

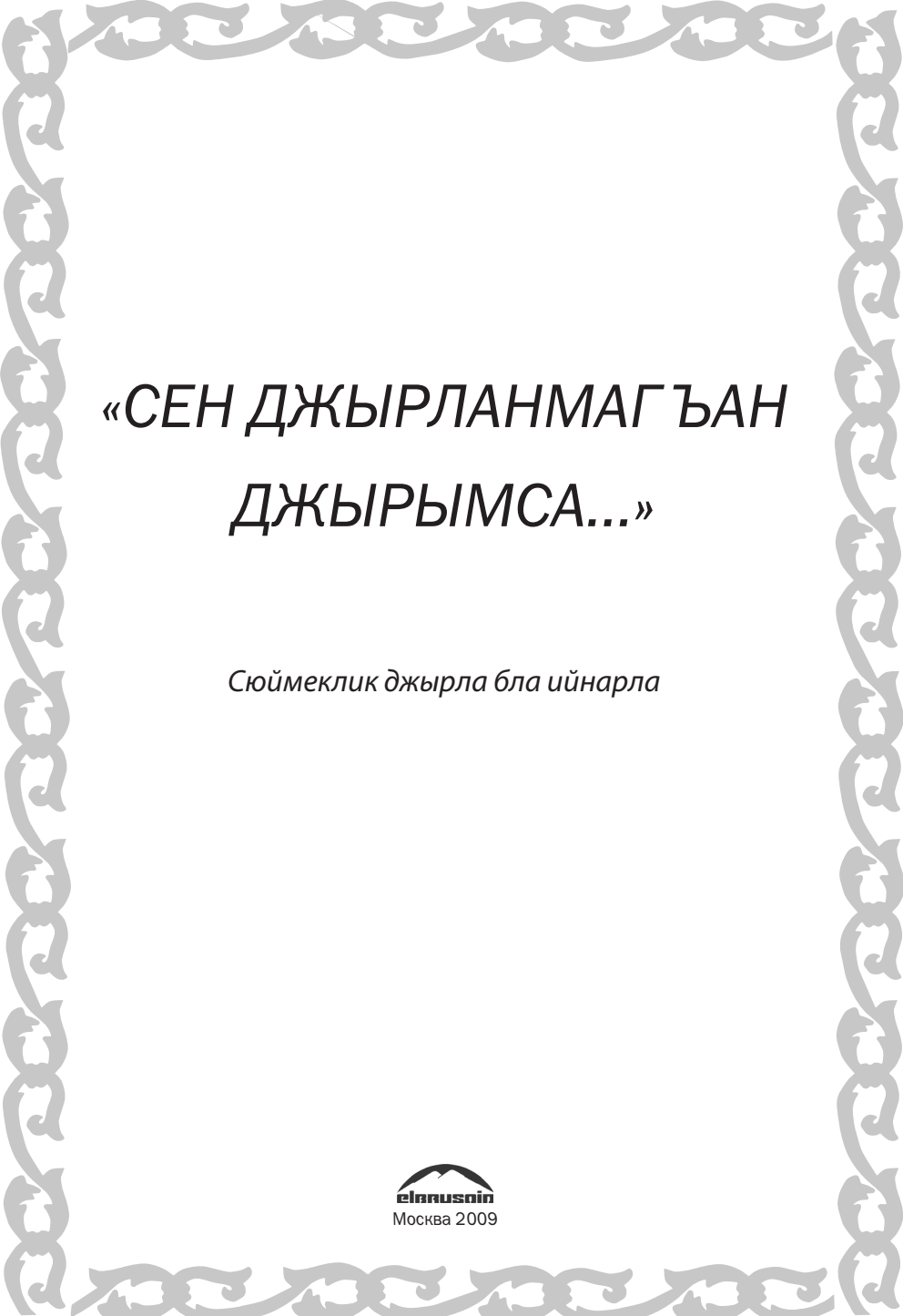

КАРАЧАЕВСКО-БАЛКАРСКАЯ ЭНЦИКЛОПЕДИЯ

СЕРИЯ «КАРАЧАЙ-МАЛКАР ФОЛЬКЛОР»

ФОНД «ЭЛЬБРУСОИД»

«СЕН ДЖЫРЛАНМАГЪАН
ДЖЫРЫМСА...»

Суймеклик джырла бла ийнарла

elanusin
Москва 2009

УДК 821.512.142-398.8
ББК 82.3 (2Рос=Кара)-6
И40

Издание осуществлено при финансовой поддержке

Халкъ джырла бла ийнарланы Хубийланы М.А. джыйганды
Китабны джарашдыргъан эмда редакторы Байрамукъланы Ф.И.

«Сен джырланмагъан джырымса...» = «Ты неспетая песня моя...»
Из собрания карачаевского фольклора М. А. Хубиева/ Редактор-составитель
и автор предисловия Ф. И. Байрамукова

На карачаевском языке.

ISBN 978-5-91075-009-2

Сборник составляют народные песни, собранные в карачаевских селениях талантливым писателем, педагогом, ученым-фольклористом и певцом Магомедом Ахьявичем Хубиевым в 60-е – 70-е годы прошлого века. Эта часть собранного им полевого материала. В книге представлены произведения устного народного творчества, созданные в основном в I-ой половине XX века.

Любовная лирика – так можно определить жанр этих карачаевских народных песен. В каждой из них – внутренние переживания, мечты и чаяния конкретного человека, другими словами, чья-то судьба, рассказанная им самим.

Большинство песен публикуются впервые. Книга адресована всем, кто любит устное народное творчество.

ISBN 978-5-91075-009-2

© Хубийланы М.А., 2009

© Джарашдыргъаны, Ал сёзю Байрамукъланы Ф.И., 2009

© Издательство «Эльбрусойд», 2009

ДЖЫРСЫЗ КЮН БАТМАЗ

«Сюймеклик, деген, кыйын арууду,
Ах, джюрегингден кетмеген.
Дунияны башында адам болурму
Сюймекликден юлюш джетмеген?..»

Бу китабны кыраган сиймеклик джырла бла ийнарланы этген ёмюрню 60-чы – 70-чи джылларында джазыгучу, алим, устаз, джырчы Хубийланы Магомет кырачай элде джыйганды. Кеси малкыар композитор Байчеккуланы Абдинге 1979 джыл джазган письмосунда: «Мен джыйган джырланы саны 1200 болады. Тизгинле бла айтсам – 33600 тизгин», – дейди. «Кырачай-малкыар халкы джырла» деген китабында: «Ол джырла элде, чалкычы джыйында, сабан тюзледе, тау джайлыкыла, сахарла, тюрлю-тюрлю кыуанч болган джерде джыйылгандыла. Джырлаганланы арасында тиширу да, эркиши да, кыарт да, джаш да болгандыла», – дейди Магомет. Кеси айтханга кере, малчылагы, сабанчылагы, башха урунган джыйындагы келиб, алгыны кеси кыл кыбузун да эжиу этдирте, джырлаб, сора, бурун тойлада, тынгылаганлагы кёзюу бериб, джырлатыб, аланы джазыб барганды. Аны бла бирге кеси окытхан студентлени да болушдуртханды бу асылу иште.

Джюзден артык джырны уста джырлаган Хубий улу кеси джырладан «согулганча» бир адам эди. Аны джыргы улу магана бер-

генине бу кьолугъузгъа алгъан джангы китабдан сора да юлгюле кёб-дюле. Хубий улу кесини баш илму ишин (кандидат диссертациясын – Къарачай-малкъар совет халкъ джырла. Монография. Черкесск, 1968) джырланы юслеринден джазгъан эди. Ол кёзюню эсине тюшюре: «Диссертациямы джазыб бошагъынчын, музыканы кьуруб, алай ишлей эдим», - деучен эди. Ол китабына джазгъан Ал сёзюнден бир талай тизгин:

«Джыр бла халкъны джашаун бир-биринден айырыр мадар джокъ-ду. Джашауну тутуругъу урунуу болгъаны кимге да белгиледи, урунуу бла джыргъа уа таулула бирча багъа бере келгендиде. Аны ючюн айтхандыла: «Джырсыз кюн батмаз, ишсиз къарын тоймаз», деб да.

Таулуну джырсыз кьалгъан заманы болмагъанды, деб кьояргъа боллукъду. Уугъа барса да, ындыр басса да, джау чайкъаса да, джюн тараса да, кече, кьойланы кюте, гёзет этсе да; ат бла, арба бла кетиб барса да, ол джырсыз болмагъанды. Кече хоншусуна олтурургъа кирсе да, джырны унутмагъанды. Къууанч болгъан джерде уа, джыргъа чек болмагъанды. Джыр таулулагъа дарман орнуна да джарагъанды...

Джырланы кёблуклерине эмда терен магъаналарына кёре, халкъны тарихин кьуру джырла бла огъуна джазаргъа боллукъ кёре эдим деб, адамны кёлуне келликди. Джырланы билмей, халкъны джашаун, муратын, иннетин киши билеллик тюлдю...

Бусагъатда джырланы кьаллай бир болгъанларын киши да билеллик тюлдю. Ала кече-кюн да тохтаусуз этилиб барадыла. Барыб, бир элде джыр болгъанны барын джазыб келсенг да, сен юйюнге джетгинчи, ол элде джангы джыр этилликди. Къайсы къыз болса да, таб, сени кесинги юсюнгден огъуна ийнар этиб кьояргъа боллукъду...».

Кесинги юсюнгден, дегенлей, Хубий улуну архивинде сакъланган бир кьагъытда джазылгъанны былайда да келтирейик:

«Джырла джазыб келигиз, 40-шар куплет, деб студентлеге алай айтхан эдим да, бир къыз джырла джазгъан тефтерин быллай куплет бла башлагъан эди:

Ёмюрлюкге бизге билим берген
Джанымдан суйген устазым,
Сиз айтхандан да бир кесек оздуруб,
Элли куплет джазайым.

Бир башха студент къыз да кесини тенг джашына быллай джууаб этгенди:

Ах, мени къой да, башынга мадар эт.
Сюйгеним болады Хубиев Магомет.
Мен къалай чыдайма эртденли кёрмейин?
Ол къайда айланад хапар бермейин?
Керти да сюемид, накъырдамы этед?
Энд мени алырмы чамчы Магомет?
Инджитме мени, кёбдю кюйгеним,
Джангыз бир сёз айт, Магомет – суюгеним.

Хубийланы Магометде элчи кишини джюрек тазалыгъы бла дуняны къалынын-джукъасын да таныгъан алимни терен билими, закий джырчыны джашау сынамы, уллу поэтни сезим байлыгъы, биригиб, биргесине джашай эдиле. Ол бирча иги биле эди къарачай-малкъар халкъ джырланы да, Пушкинни ёлюмсюз чыгъармаларын да, Шекспирни сонетлерин да... Магомет кеси джырласа уа, аны Устазлары табигъат кеси болгъанды, деринг келе эди. Тау шоркъаны, тау аязны, тау чегетни «ауазларын» эшите эдинг аны джырында. Туугъан шам джуртуну – Тебердини – татлы тылпыуун сезе эдинг аны джарыкъ ауазында.

Хубий улу джыргъа уллу магъана бергенин кеси кёб да, ариу да джырлагъаны бла кёргюзгени бла къоймай, анга таза къуллукъ этгени бла, алтын бюртюклени джыйгъанча, эшитген хар джырын, джазыб алгъаны бла, аланы юслеринден кёб да, иги да джазгъаны бла, кеси талай джыр къурагъаны бла да кёргюзгенди. Джырны юсюнден ол къаллай сёзле табыб айта биле эди: «Мени джаным хапарларымдады, джюрегим – джырларым бла назмуларымда», «Миллетинги иннетин джыр бла айта биле эсенг, сенден насыблы джожьду», «Гырджын бла джыр столгъа бирге салынадыла».

Ауругъан-сызлагъан, арыгъан-къыйналгъан кюнлеринде да джыры тохтамай эди Магометни. Джырдан эрикмегенин черте: «...джырла деб къачан айтадыла, деб, сакълаб турама», – деучен эди. Керти да, аны джырсыз кюню батмай эди, джырсыз тангы атмай эди, деб къояргъа боллукъду. Багъалы окъуучу, ана уллу суюмеклигини ызыды бюгюн сен къолунга алгъан бу сыйлы китаб да.

Хубий улуну архивинде заман саргьалтхан кьагьытлада сакьланган кьол джазманы асламысы ийнарла бла сьомеклик джырла болсала да, бери Магомет джыйгъан 1200 джыр бары да кирмегендиле. Халкьыбызны сезим байлыгъын, сёз байлыгъын сакьлаб тургъан сьомеклик джырла бла ийнарланы айырыб, энчи китаб этиб чыгъарыр умут Хубий улуну «Батмаз джуддузну джарыгъы». (Черкесск, 1989) деген китабын басмагъа хазырлагъан кёзююмде огьуна туугъан эди джюрегимде. Халкь джырланы Къарачайда, Малкъарда да талай кере китабла этиб чыгъарсала да, бу китабха киргенлени асламысы биринчи кере басмаланадыла. «Магометни бу къадар кьыйынын, халкьны бу «сьомеклик» байлыгъын джамагъатдан «сыйырыб» турмай, ызына кьайтарыу, бизге борчду. Хубий улу джырланы халкьны кесинден джыйыб, халкьына осият этгенди», – деб башлагъан эдим китабны басмагъа хазырлаб. Бери урунуугъа, Ата джурт къазауатха, кёчюнчюлюкге аталгъан халкь джырланы, кюулени кьошмай, Аллах буюрса, аланы да кёзююу бла чыгъарырбыз, деб, бу китабны, Магометни джарыкь тюрсюнюча, окьугъанны джюрегин джылытырча, сьомеклик джырла бла ийнарладан къурагъанбыз.

Къайсы бир халкь джыр да кимни эсе да хапарыды, кимни – кьыйынылы, кимни – къууанч, кимни – таралыу хапары. Джюреклеринде джырла туугъан белгисиз джырчыла, ала Семен улу Исмаилча, Мёчу улу Кязимча, Кьочхар улу Къасботча, джырсыз джашаялмагъан таудула болур эдиле. Ала, Байрамукъланы Халиматча, Зумакьулланы Танзиляча, джамагъатны джашауун терен ангылаб, аны сагъышын джюреклери бла ётдюре билген тауду кьызла болур эдиле.

Халкьны джашауу, джаны, джюреги, къууанчы, сагъышы, джарсыуу да джырларындадыла, дейдиле. «Халкьны джюрегинде джаратылгъан джыргъа ёлюм джокьду. Аны джолу кенгди, джарыкьды», – деб аны ючюн айтады Магометни кичи кьарнашы, фахмулу поэт Хубий улу Назир да. Халкьды бизни устазыбыз. Адамлыкьда, илмуда, джырда да адам баласы не уллу мийиклеге чыгъалса да, аны тамыры халкьдады, олду аны эм биринчи, эм баш устазы. «Уста» деген бла «устаз» бир тамырлы сёзледиле. Аны ючюн айтмайбыз «уста устаз» деб. Устаз уста тюл эсе, аны аты башхады, ол Устаз тюлдю. Халкьды джырчыны Устазы, халкьны Устазы да – Джырла.

Аууз халкь творчествону башха жанрларыны араларында, эшта,

тёр джырныкъы болур. Джюрекни нюрюдю джыр. Суйген джюреки тебиуюню ызларыдыла халкъ джырла. Суйген джюреки бешик джырла, ийнарла, суймеклик джырла этерча учуналган; кюе, кыйнала турганлай, сезимлерин тунчукъдуруб кьоймай, сёзле бла макъамдан джыр «эше», кюле, тарыгыгула кьураганда.

Атларына табындырган джигитле да, кеслерине таралтхан сейирлик кьызла бла джашла да, адамлыклары, насыблары сукъландырган асылла да, «дуния мени кьолумдады» деген залимле да атлары, кеслери да кетгендиле. Халкъ джыр а, алай эсе, аланы туудурган джюрек сезимле да, джашайдыла. «Эртде джокъ болгандыла байланы хазналары. Джыр а – джарлыланы джангыз байлыклары – кёб тёлюлени джюреклери бла ётуб, бизге туб-тереке болуб сакъланады. Биз ол джырлагъа тынгыласакъ, бизни ата-бабаларыбыз ёлюмге кьуру санларын бергенча, джюреклерин а ёмюрлюкге ызларындан келликлеге осият этгенча кёресе. Биз аланы джюреклерини кьалай тебгенин, аланы джарсыуларын, насыбха учунмакылыкларын эшитебиз...» – дегенди дунягъа белгили назмучу Расул Гамзатов «Сто истин» деген китабха джазган Ал сёзюнде.

Ол джырланы кьураганланы кимле болганларын биз билмейбиз. Алай а ала халкъны джашауунда кыйынны-зауукъну да джюреклери бла ётдюре джашаган фахмулу адамла болгандыла. Аланы суймекликден толу джюреклерин джамагъатны, эллерини джарсыулары бек ачитханына, тууган джуртларыны ариулугъу тамам бек кьууандырганына, насыбны кеслери сынамаган эселе да, аны татыуун сезиб, андан хапар айталганларына ишек джокъду. Халкъ джырла, таудан саркъган шоркъалача, ёмюрледен келе келиб, бизни джюреклерибизге саркъадыла. Биз аладан не кёб «тогъусакъ» да, сусабыбызны кеселмейбиз. Джюрек кьылла бла джазылганлары ючюн болур, тынгыласанг, сансыз кьалалмагъанынг.

Халкъыбызны эртделен огъуна хоншу миллетлеге джыр этерге усталыгы бла, сёзге чемерлиги бла белгили болганыны юсюнден Г. Чурсин 1901 джыл «Кавказ» газетде огъуна джазганды.

«Халкъ джырла, табигъатны сейирлик ышанларыча, – кюнню чыгыб келгени, кёк чартлаган, джазгы гяхиник, джашау бла ёлюм – джюрегинги кьозгъайдыла: алада адамны хауасыны сейирлиги, эки джюрекни бир-бирине тартыууну чексизлиги, аны энчи

джорукълары», – дейди Яннис Ставридис «Греческие народные песни» деген китабда.

Эки джюрек... Аланы бир-бирлерине тартханларыны юсюнден адам улу дунягъа джаратылгъанлы айтылыб турса да, энтда тауусулмазына сиз бюгюн къолугъузгъа алгъан китаб да шагъатлыкъ этерикди. «Адам улу эм кёб нени юсюнден джырлайды эке?» – дегеннге, къайсы бир ёмюрде да джууаб: «Сюймекликни», – деген боллукъ болур, эшта. Адам баласы ненча ёмюрню джашай эсе, сюймекликни юсюнден айтыб бошайлмагъанды, бошайлыкъ да болмаз. Таулулада да алай болгъанына сёз джокъду. Къарачай-малкъар халкъ джырланы арасында сюймеклик джырла бла ийнарлагъа джетгени уллу юлюш белгилиди.

Ашхы джырла, таурухла, Кулийланы Къайсын нарт сёзлени юслеринден айтханча, «сабан агъачны ызындан бара, сюрючю отну къатында, джолоучулукъда, от джагъада тууб, джуддузла бла, Ай джарыкъ бла, Гырджын бла, Суу бла джашаргъа къалгъандыла»...

Айны, Кюнню да, терекни, гокка хансны да кеслерини джюрек халларына шагъат этиб, тойда-оюнда кёллерин бир-бирине джыр бла ачхан джашла-къызла, сезимлерине тыйыншлы сёзлени табыб айтхан къой, айгъа, джуддузгъа да тил битдирелгендиле.

Ийнар... Джюрегин алыб, къол аязына салгъанча тюлмюдоле къызны бу сёзлери:

«...Кёзюмю ичинде ишлениб къалгъанд
Ой, наным, сени суратынг.
Мен сени амалтын ёлюб барама,
Къалайды меннге муратынг?..»

Къайсы чырайлы къызгъа айтылгъан болурла бу ариу сёзле уа:

«Къолумдан келсе, ол ариу бойнунга
Джуддуз мынчакъла тагъарем.
Кюн иссиде сусаб болуб ичерча,
Мен шоркъа болуб агъарем...»

«Ийнар» бла «ийнан» бир тамырлы сёзле тюлмюдоле? Джаш-къыз бир-бирине ийнар айта, джыр эте, «ийнан айтханыма, джюрекдегин айтама», демейми эди?!

«...Кел, суйгенчигим, бир сёз айтайым
Тилейме, аны унутма.
Джанымдан эсе, сени сюеме,
Сен да джюрегими сууутма...»

Дагъыда: «ийнар» бла «ийнакъ». Ала да къалай бек ушайдыла бир-бирлерине! Адебни-намысны мийикде тутхан таулу джамагъатны джашы-къызы бир-бирине ийнакъ сёзлерин тенглерини арасында ийнаргъа, джыргъа салыб, ачыкъ айтхандыла. Таулу къызгъа джюрек сезимлерин ачаргъа амал джангыз ийнарла бергендиле. Ол да тау намысны бир ариу шарты: суйген къыз суймеклигин джюрегинде тунчукъдурмай, тойда тенг къызларыны, тенг джашларыны араларында «нанысына» тартынмай билдирирге амал табханы. «Кечеги тойланы ким болса да акъыллы адам чыгъаргъан болур эли, нек десенг, джашкъыз бир-бирине тюбед сёлеширге, тепсерге, джырларгъа усталыгъын кёргюзюрге башха джерде амалы болмагъанды. Тюз, келин келген тойда, ыстым тойда абезекге баргъан кёзюуде бири бирине бир айтырларын сагъынсала да, кечеги тойладача, олтурургъа, тепсерге, джырларгъа онг болмагъанды», – дейди Байрамукъланы Халимат «Джыр» деген статьясында («Джашауум», Черкесск, 1996).

Джюрекде сёзю да, макъамы да бирге туугъан суймеклик джырла, ийнарла бирде кюн джылыуча, бирде ай джарыкъча тёгюледиле, бирде джылыта, бирде ачыта. Аланы окъуй барсанг, бары да джангы джетген джаш къызчыкъны неда дуня бары да меникиди деген ётгюр джашны джюреклеринде туумагъанларын ангылайса. Бу асыл сезим адамны къайсы джашау чагъында да келирге болгъанын, келгени бла къоймай, джыр, ийнар туудургъанын да сезесе. Аллай джырланы, джерни тешиб, кесин дунягъа теджеген шоркъа суучукъ бла, топуракъны тебериб, ёрге чыгъыб, кесин кюнннге узатхан гокка хансчыкъ бла тенглешидиринг келеди. Ала бир сезимни юсюнден болсала да, хар джюрекде бирер тюрю туугъанча, башхадыла, сени джюрегинге да бирер тюрю къатыладыла.

«...Кёзлеринг толгъан Айгъа ушайла,
Ма, джангы Айгъа – къашларынг...»

Асламысына суймеклик джырны, ийнарны туудургъан джюреги алгъан адамгъа таралмакълыкъ, иги джорала, джюрек джарала, ачыу,

къайгъырыу, кёлкъалды, сакълау, ышаныу, умут, муратына джетел-
мей къалама, деб къоркъуу, кеси суйгенликге, ол суйген аны сан
этмегени... Джюз тюрлю сезим, улуу къууанчдан башлаб, чексиз бу-
шуугъа дери. Фахмуду джырчыбыз Ёзденланы Абугалий: Джырлаб,
суйгенлерин табханла аз болгъандыла», – дейди (Джашауну оюула-
ры. Черкесск, 1988). Алай болса да суйген джюрекде туугъан джыр-
ла кёблеге келчилик этгендиде, аны ючюн унутулмай джашайдыла
халкъны кёлюнде.

«...Аллах адамны джарлы этерге,
Джазыгусуз суймеклик береди.
Ахрат азабха дуняда чыдатыб,
Къарыуун сынаб кёреди...»

«...Сеннге тарала тёлген джыламугом,
Джерге джутулмай, кёл болур.
Сеннге ахсыныб чыкыгъан тылпыуум
Тенгизни чайкъар джел болур...»

«...Кимден бюсюреу излейсе, бала,
Суйген эсенг къара къашланы?
Къара кийген джерибиз джокъду –
Биз да сайлайбыз джашланы...»

«Термилиб таралгъан джюрек, джыргъа джол табаргъа джигитди», –
дегенди алаMAT джазыгучу Лайпанланы Сеит да «Джыр сокъмагъы» де-
ген статьясында.

«...Кёлде айланган чыпчыкъла,
Бек мийикге чыгъалла.
Суймекликге термилсенг,
Ийнарла джерден чыгъалла...»

Суймеклик сезим эски болмагъанча, суймеклик джырла да къар-
таймай джашайдыла. Джюз джылны мындан алгъа этилген джырлада,
ийнарлада кёбле кеслерини джюрек халлары суратланганын кёрюб
сейирсинниклерине, сёз джокъду.

Суйген адамыны тыш къарамын, чырайын кёрюзгенден да бек,
къызла кеслерини сезимлерин не къадар терен суратларгъа кюреше-

диле. Былайда джюрек халларын табиғатны да болушдуруб, тюрлю-тюрлю тенглешдириулени хайырландыра ачыклайдыла. Бирлери кеслерин суйдюрюк ючюн, башында айтханыбызча, энчи халларын ачадыла, башхала суйгенлерине ариу айтадыла, бирсилери кеслерини махтауларын тизедиле, башха амал табмай, суйгенлерин кьаргьагъ-анла да бардыла. Аны насыбсыз этген бла кьалмай, кеси да насыблы болалмазлыгъын айтханла да тубейдиле. Ийнарланы асламысында уа суйген адамларына игилик теджейдиле, нек суйгенлерин, кьаллай бир суйгенлерин айтадыла.

Сёзге усталыкълары бла бирге, сезимлерини теренлигин да кёргозе, ала кьаллай сёзле табыб суратлагъандыла джюрек таралмакълыкъларын! «Адам адамгъа ийнар этмейди, Джюреги бла таралмай», – деген кьыз-джаш болгъан эсе да, аланы барыны атларындан айтылгъан керти сёзледиле.

«...Сен джол бла барсанг, суу бла барлыкъма,
Суу шоркъалагъа кёмюле.
Къачаннга дери турлукъма, наным,
Мен былай эте термиле?..»

Суймекликлерин ийнаргъа салыб айталгъан ётгюр, таукел кьызланы арасында тартынчакълыкъларын, уялчакълыкъларын, сейир сезимлери хорлаб, кёллерин ачхан кьызла да бардыла.

«...Кёкде баргъан къанатлы,
Къанатынга джибек тагъайым.
Джананымы джаратыб, джан салгъан, Аллах,
Нанымы кьайда табайым?..»

Джөгетейчи къарт Байрамукъланы Ибрагим суймеклик халкъ джырланы юслеринден айта келиб: «Джашла джыр эте эдиле, кьызла ийнар айта эдиле», – деб чертген эди. Джашланыкъы – джыр, кьызланыкъы ийнар болгъаны, биринчилени «джыр этгенлери», кьызланы «ийнар айтханлары», ол да миллетни энчи шартларыны бири болур.

Кьызла айтхан ийнарла бла джашла этген джырлада аслам тубеген сёзле (алагъа «эпитетле» дегенден эсе, былайда «ийнакъ сёзле» деген иги келише болур) кьайсыладыла?

Ма аланы бир кьаууму: «къашларынг кенгтин кьыйылыб», «къап-

къарадыла сени къашларынг», «сени джумушакъ сёзлеринг», «джаннган джуддузну кёзлери», «багъалым»...

«...Башынгдагы кийиз бёркюн,
Акъ бетинге – келекке.
Мен сени аманат этгенме
Джабраил мелекте...»

Джашла асламысына къанатлыла бла, ай бла, кюн бла, джуддузла бла тенглешдиредиле суйген кызыларын: «кёк кёгюрчюнюм», «къарылгъашчыгъым», «булбул чыпчыгъым», «чыммакъ къаракъаш», «толгъан ай киби», «акътамакъ», «гоккакёз», «кюмюш мынчакъчыкъча», «джюрек тенгим»:

«...Къыбладан чыкыгъан джарыкъ джуддузчукъ,
Айны башындан къарайды...»

«Къызланы суймей къалай этейик, Бирге битгенди джаныбыз...» – деб кёлюн джашырмай айтады бир ийнара да башха джаш.

Миллетни джашауунда кыйын, чюйре кёзюледе да джаш адамланы джюреклеринде кюру мыдах джырла, кюле туумагъандыла. Ата джурт къазауатны, кёчгюнчюлюкню джылларында да, халкъны ёлюмсюзлюгюне шагъатлыкъ эте, бушуула кюйдюрген джюрекледе, отдан къалгъан джилтинлеча, джангы умутла этдире, насыбны кеслерине чакъыра, суймеклик джырла, ийнарла кюралгъандыла. Танг аласында булбул джырламай болалмагъанча, джаз башында гокка ханс чакъмай къалалмагъанча, джаш адамланы да сюерге, насыбха бёленирге алланыб тургъан джюреклери, кыйынлы болумда да этгендиле джырла.

Узакъ Москвада бу ийнар китабны басмагъа хазырлай, суймеклик джырланы окъугъаным сайын, къайсы эсе да меннге энчи джюрек тахасын ача, мени келечи этергеми излейди нанысына, дерим келе эди. Буруннугу кызылача, кечеги тойда кесими ийнар айта тургъаннга санаб, джюрегим эрий эди. Ма керти поэтле, дей эдим кеси аллыма.

«...Ариучукъ бла джыр эгизлелле –
Дунияда бирге джашайла.
Бютеу дуняны ариу джырлары,
Бары да сеннге ушайла...»

1200 халкъ джырны хар бирин джюреги бла ётдюрген, джырны тамам суйген, Магомет а къалай бола болур эди бу сары къагъытлада къол бла джазылгъан ийнарланы, джырланы окъуй, джырлай?!

Хубий улуну джыр хазнасын меннге ышаныб берген юй бийчеси Тохчукъланы Локъманни къызы Зарема баш иесини архивлерине джаны бек ауругъанын, аны кёб иши джарты джолда къалгъанын хар къуру да къыйышлашыб айтыучанды.

Джыр керти да халкъны ауазыды.

Халкъ джыры – халкъ сыры. Алай тюлмюдю? Алай тюл эсе, къалайды да?! Эм терен, эм асыл, алай эсе уа эм ариу сезимлерин джыргъа салыучу миллетни сыры джырларындады демей, не айтхын! Джюрегине не тюрю да къатылгъан сезимлени джаш да, къарт да, насыблы да, насыбсыз да джыргъа салыб айтханды.

Бу къауум джырла, ийнарла, башында айтханыбызча, адамны энчи джашауундан хапар айтыргъа джораланыб туусала да, ала да халкъны тин байлыгъыны бир бутагъы болуб, кеслерини заманларындан, ол кёзюуде джашау болумдан хапар айтадыла. Бу китабха кирген джырла ётген ёмюрню аллындан 70-чы джыллагъа дери этилгендиле, башха тюрю айтсакъ, халкъыбызны, бютеу къралыбызны джашауундача, уллу тюрлениулени – джарсыулары, къууанчлары бла – сынагъан кёзюю. Октябрь революция, коллективизацияны джыллары, ызы бла репрессия джылла, Уллу Ата джурт къазауат, кёчгюнчю джылла... Халкъ джырла джашауну не тюрю кёзюююнде да джюрек сюерге учунганлай тургъанына шагъатдыла.

Кеси джыйгъан халкъ джырларын Хубий улу къауумлагъа юлеширге тыйыншлы кёргенин айтады. Магометни бу оюмун эсге ала, мен да анга кёре джарашдыргъанма китабны. Аны бла бирге джашла бла къызла этген ийнарланы, джырланы бир-бирлеринден айырыб, китабны эки уллу бёломге юлешгенме.

Бу китабны халкъны джыр хазнасыны иги кесегин кесине сыйындыралгъан алтын къюбюрчек болуб къалмай, джырланы, ийнарланы этген белгисиз къызла бла джашлагъа, аланы джыйыб, бизге сакълагъан джырчыгъа, алимге, джазыучугъа, Хубийланы Ахьяны джашы Магометге эмда адам баласыны эм асыл сезимине – суймекликге – эсгертмеди.

«...Ингирден тангнга дери джырласам да,
Мен джырлагъандан тоймазма.
Юч кюнню джыраб турсам да,
Сеннге кёзюуюю кьоймазма...»

*Джыр айтышда бу сёзлени айтыб джырлагъан джашны джюрегин-
де ненча джыр туугъан болур эди! Керти да, нечик байды халкъыбыз
джюрек сезимден! Джыр да, халкъ да ёлюмсюздюле.*

Адам бла Джыр... Джыр бла Ёмюрлюк.

Байрамукъланы Фатима,
джазыучу, 1999

ДЖАШЛА ЭТГЕН
СЮЙМЕКЛИК
ДЖЫРЛА БЛА ИЙНАРЛА

*«...Къызланы сыймей къалай этейик,
Бирге битгенди джаныбыз...»*

XX-чы ёмюрню 30-чу джылларына дери
этилген суймеклик джырла бла ийнарла

Къарачай Къобан къобханды, дейле,
Ма ташны, тауну къаралтыб.
Мен бир-эки ийнар айтайым, тенгле,
Джаш джюреклени таралтыб.

Ийнарларымы айтыб башласам,
Борбайларынгы къыярма.
Тарыгъыуларымы айтыб бошасам,
Баргъан джолунгдан тыярма.

Ий, ариу бала, бир сёз айтайым,
Тилейме, чыртда унутма:
Джанымдан эсе сени сюеме,
Джаш джюрегими суутма.

Сени юсюнгдеги кёк чепкенинг,
Бир ариу джарашады онгмаса.
Башха къызланы аллыкъ тюйюлме,
Сен ариу бала болмаса.

Ийнар айт, деб, мени кьоймайсыз,
Ийнаргъа джокъду таблыгъым.
Ах, юйюбюзде кьалыб кетгенди
Ийнар айтыучу кьапчыгъым.

Мен ийнар айта билмейме, кьызла,
Кёлюгюз кюлюб кетмегиз.
Сиз, ийнар айт, деб, айтдырыб, сора
Артдан сёзюмю этмегиз.

Ой, юсюнгдеги акъ чепкенчигинг,
Кечеги тойгъа киесе.
Биз, экеу бирге, сени сюебиз,
Сен кьайсыбызны сюесе?

Ий, терезени ары ачыгъыз,
Бир ариу аяз урады.
Джарыла эсенг, бузул, дегенди да,
Туурамдан кьараб турады.

Туурама сюелиб турма да, ариу,
Алайдан ары кетсенг а.
Сени амалтын тилим тутулады,
Меннге бир мадар этсенг а.

Ой, бармагъымда джюзюгом , ариу,
Алыб, бармагъынга саллыкъма.
Да, сыйлы Аллах меннге буюрса,
Ёлмесем, сени аллыкъма.

Сени башынгда окъа бёркюнг,
Окъалары кюннге ышара.
Сюймеклигимден кьуру кьалгъанма,
Ариуум, сеннге ышына.

Таулада айлана, тюзледе айлана,
Болгъанма кийик мараучу.
Сени суйгенли болгъанма, наным,
Мен чалдышладан къараучу.

Стол юсюнде патеген лампа,
Джарыкъ джанады фитили.
Мени джюрегим кюйюб барады,
Тышына чыкъмай тютюню.

Мен соймекликден алай болгъанма,
Кёк чырпы болсам, чакъмазлай.
Сен кёкден тюшюб кългъан болмазса,
Мен сени суююб табмазлай.

Ах, мен кийикли талада, наным,
Сен да киритли къалада.
Узатсам, къолум джетмейди сеннге –
Узун джол барды арада.

Бир джарыкъ джулдуз тюшгенди, дейле,
Бу уллу джолну къатына.
Атын айтсам билиб къоярыкъла –
«Дугъумкёз», дейим атына.

Сизни аллыгъызда балий терекле,
Терезеге тюшюре кёлекке.
Кёкден мёлекле тюшюб келсинле
Джердеги джангыз мёлекге.

Ой, Къая Башы къралыб келеди,
Ол джаууммуду, кърармыды?
Сизни арагъызда келген къызлада
Дугъумкёз ариу бармыды?

Мен Ючкекенден кёчюб тебресем,
Дугъумкёз болур нёгерим.

Меннге болушур къарыу джокъ эсе,
Эжиу этигиз, тенглерим.

Хар эртден сайын чыгъыб къарайма
Суугъа джюрючю джолунга.
Алтын джюзюкчюк болуб кългъаем,
Къобуз согъуучу къолунга.

Кечебиз бираз къарангыракъды,
Айыбыз бираз толмаса.
Тукъумунг, джууугъунг менденми артыкъды,
Сюймеклик аурууум болмаса?

Къурала келиб, къуру кългъанды,
Ах, Чомаланы тойлары.
Бир-бирибизден бизни айыргъан –
Итарны кра къойлары.

Ярабин Аллах, не боллукъ болур
Бу суу баргъанлай баргъаннга?
Шекер гыртлача эрий болурла
Сюйгенлеринден кългъанла.

Ашагъан ашым аман татыу этиб,
Мен аман бла джутама.
Ий, ариучугъум эсиме тюшсе,
Мен къабыргъадан тутам.

Ма мындан къараб кёреме, ариу
Джашагъан юйюнгю къыйырын.
Ахратда не бла телериксе, джаным,
Джюрегими сюйген къыйынын?

Мени джюрегим былай къозгъалады,
Ой, сизге келиб къайтханлай.
Ийнар айтмайма, ойра, джыр айтама,
Эсирген эсиндегин айтханлай.

Сиз тынгылагъыз, ой, мен айтайым,
Хазыр этгенме отоуун.
Ариуну кьоюб, мен аллыкъ тюлме
Башха къызланы джетеуюн.

Хар не иште да иги болады
Къызла арасында семизи.
Джалынсала да, унарыкъ тюлме
Башха къызланы сегизин.

Ма заказ бериб, мен ишлетгенме
Ариучугъуму кьобузун.
Гоккакёзню кьоюб алаллыкъ тюлме
Башха къызланы тогъузун.

Сиз тынгылагъыз, ой, мен айтайым,
Билген билимими толусун.
Ариуну кьоюб, башханы алыргъа...
Мен не этерикме онусун?

Ой, башыбызда кёк къанатлычыкъ
Салкъын сыртлагъа барады.
Тюрсюнчюгюнг ариу болгъанлыкъгъа,
Халичигинг джюрек джарады.

Юйюбюзню аллында битеди, къызчыкъ,
Бир ариу алма терекчик.
Ох, джуддузчугъум, ким кёрлюк болур,
Сенича, ариу мёлекчик.

Юйбюзню аллында алма терекчик,
Чапракълары сары алтын.
Къара кесинг, къызчыкъ, алакёз къызчыкъ,
Ёлеме сени амалтын.

Сени суйгенден ёлюб къалама,
Джанынга кърман болайым.
Алтын къанатлы чыпчыкъчыкъ болуб,
Эшик аллынга къонайым.

Мен суймекликге ийиб къойгъанма
Аз акъылымы, эсими.
Асыры эртдеден суйюб къойдум да,
Энди тыялмайма кесими.

Къара къашларынг, бурма чашчыгъынг,
Къараялмайма кёзюнге.
Гяур тюл эсенг, ийнар айт, ариу,
Таралыб айтхан сёзюме.

Сенден башхагъа айтырыкъ тюлме.
Ётюрюгюю, кертими.
Аллах буюруб, манга тюбесенг,
Мен да алырма дертими.

Суймеклик ауруу – сан ауруу,
Кёкден тюшеди салыныб.
Кеси суймегенни сюеллик тюлме,
Тейри адамы, джалыныб.

Къызла джашланы бир бек сюедиле,
Огъесе, менми шашама.
Къаракъаш ариу, туурамдан къараб,
Джюрек джаууму ашама.

Сени кърнашынг, дейдиле,
Таулада кийик мараучу.
Сени суйгенли мен да болгъанма
Сизни арбазгъа къараучу.

Мени тюрбюмде тору атым,
Башында аны нохтасы.
Кёргенлейиме тюрген этерикме,
Айтыгъыз, орнунда тохтасын.

Ой, ариу бала, бир сёз айтайым,
Тилейме, аны унутма:
Джанымдан эсе, сени сюеме,
Джаш джюрегими суутма.

Ой, юсюнгдеги дарий чепкенинг,
Бир ариу эди онгмаса.
Башха къызны мен алаллыкъ тюрме,
Сен ариу баланы болмаса.

Ой, юсюнгдеги дарий чепкенинг,
Ол узун эсе, кесейик.
Алкъын джашсыз, деб, сылтау этелле,
Бир-эки джылны ёсейик.

Ой, эртден сайын бир ариу кюн тиед
Башыбыз къая киришге.
Сыйлы Аллахдан сени тилейме
Къызладан джетер юлюшге.

Ой, башымдагъы мени башлыгъым,
Чырмалыб тюршеди бойнума.
Да, термилтгенинг кёбдю, ариучукъ,
Келчи энди былай къойнума.

Ызынгдан къараб кългъанма, ариу,
Сюекни суугъа атханлай.
Джаным къойнунгда чыгъыб кългъаед,
Эки кёзюм сеннге кълатханлай.

Алтын кямар мен болуб,
Белингден тешмей, сен джатсанг...
Кюмюш сом болуб, ариучукъ,
Тюшюб тургъанлай, мен табсам...

Джумарыкъ болуб, сен учсанг,
Сен баргъан джерден къалмазем.
Дух шыша болсанг тюкенде,
Аз дженгил сатыб алмазем.

Къаяны башы акъ булут,
Джел болуб, аны чачалсам.
Дунияны мюлкюнден сюерем,
Джюрегими сеннге ачалсам.

Терекде битген алмачыкъ
Шашмайын ушайд балийге,
Накъырда этиб, кёлюн къалдырдым
Джылы джетмеген сабийге.

Ары къарагъыз: ариучукъ келеди,
Джюрюген джолуна нюр сала.
Къымжа боюнда, кюмюш мынчакъчыкъча,
Тебердиде ёседи бу бала!

Ах, джылай-джылай, дагъыда джылай,
Тауусулгъанды къарыуум.
Мен да джыламай, къалай этейим,
Узакъда къалгъанды ариуум.

Кёзлеринг толгъан Айгъа ушайла,
Ма джангы Айгъа – къашларынг.
Мени джюрегимде бир зат да джокъ эди –
Сюймекликни кесинг башладынг.

Мен ариучукъну алай сюеме,
Дахир Зухураны суйгенча.
Беш-алты кюнню кёрмейин турсам,
Болама отда кюйгенча.

Кёкде баргъан кёксюл кёгюрчюн
Къанатын джайды чалманнга.
Джанымы алыб берейим, Акътамакъ,
Сени ауруунга дарманнга.

Миннген атым мыдах болады,
Мен къамчи бла ургъанлай.
Къатынгдан, туруб, къалай кетейим,
Мени джаным чыгъа тургъанлай?

Ий Аллах, тенгле, чыдаялмайма,
Акътамакъ къаракъашчыкъгъа.
Башымы салыб джатама, Акътамакъ,
Сен олтуруучу ташчыкъгъа.

Джатхан орнум чыгъанады да,
Билмейме къалай джатайым.
Башха мадар мен табмасам,
Башымы суугъа атайым.

Суймекликден кюед санларым,
Кёкге чыгъады тютюню.
Мени джашаргъа къоймайды, тенгле,
Акътамакъчыгъымы тюрсюню.

Джюрек джауум сары суу болгъанды,
Мени санларыма джайылыб.
Мени сыртха ашыргъандыла,
Акътамакъчыгъымдан айырыб.

Кече болса, тюз тангнга дери
Мен джуддузланы санайма.
Танг да атханлай, тейри, Акътамакъ,
Туурагъа чыгыб къарайма.

Тууранга келиб къарайма, Акътамакъ,
Кёрмесем, джылаб къайтама.
Муслиман эсенг, джазыкъсын, Акътамакъ,
Быланы сеннге айтама.

Акътамакъ эте, гоккакёз эте,
Дуниям кетиб барады.
Акътамакъ берген суймеклик ауруу
Мени санларымы талайды.

Тышым сары саргъалгъанды,
Ичимден къара кийгенме.
Джарыкъ дуниям къарангы болгъанды –
Акътамакъ, сени суйгенме.

Суймеклик деген къыйын кёре эдим –
Адамны акъылын чачады.
Сени да къараб кёргенли, Акътамакъ,
Джюрек тамырым чанчады.

Ёзенлеге джангур джаумайды,
Тауланы башы къаралмай.
Адам адамгъа ийнар этмейди,
Джюреги бла таралмай.

Таймай ийнар этеме, Акътамакъ,
Джюрегим бла таралыб.
Суймекликден кюелле санларым,
Ма, кёсеу кибик, къаралыб.

Суймеклик ауруу синггенди, Акътамакъ,
Мени джюрегимдеги тамыргъа.
Сени амалтын кирликге ушайма
Мен джаным саулай къабыргъа.

Джаным саулай, къабыргъа кирсем,
Санларым къара кюерле.
Саным эриб бошаса да, Акътамакъ,
Сюеклерим сени сюерле.

Минг джыл ёмюрюм болуб турса да,
Турлукъма сени суйгенлей.
Сени табмасам, къаллыкъма алай,
Ёмюрюм къара кюйгенлей.

Къара къашларынг, ала кёзлеринг,
Мен къарасам да, тоймайма.
Кече джатсам да, кюндюз айлансам да,
Сени кёрмейин болмайма.

Ала кёзлеринг, узун кирпиклеринг
Сени къашларынга джетеди.
Сени тюрсюнюнг, ариу Акътамакъ,
Мени аурууду этеди.

Сени излеб, мен айланама,
Миннген атымы арытыб.
Бу дуниягъа къалай туугъаненг,
Толгъан Ай кибик, джарытыб?

Менден сора болурму, Акътамакъ,
Да, сени кёрюб тоймагъан?
Гокка кёзлерингдиле, Акътамакъ,
Мени джашаргъа къоймагъан.

Этими кюйдюрюб, тышына чыкыгъанды
Мени джюрегимде кюйгеним.
Ала кёзлерингдиле, Акътамакъ,
Джанымдан эсе суюгеним.

Эжиу этигиз, мени тенглерим,
Айтайым сизге бир джырчыкъ.
Ах, иги сагъын, болуб къалгъаем
Бойнунгда кююш сынджырчыкъ.

Кююш сынджырчыкъ мен болуб къалсам,
Чырмалыб турурем бойнунга.
Ауругъан кюнлерингде тюшюб къалгъаем,
Акътамакъ сени къойнунга.

Къойнунга тюшюб къалсам, Акътамакъ,
Мен Сеннге дарман болурем.
Санларынгы аурууун, Акътамакъ,
Мен санларыма алырем.

Башынгдагъы чилле джаулугъунг,
Мен кесим тешиб алайым.
Сен аурума, джаным, Акътамагъым,
Мен кесим ёлюб къалайым.

Сени амалтын мен сизге джюрюй,
Да, къобу джерлени тюз этдим.
Сени амалтын башханы алмазгъа,
Мен Аллах бла ант этдим.

Джюрек джюреке джолоучуд, дейле,
Кесинг джюрегими биле тур.
Джанымдан суюген чыммакъ къаракъаш,
Кёзюме къараб кюле тур.

Атлагъан джеринг ичине оюлсун,
Къайдан таныдым сени да?
Сен баргъан джерге мен да барлыкъма,
Ала бар, гяур, мени да.

Мара ёзени, ол ташлы ёзен,
Тансыкъ болгъанма таулагъа.
Къыйырдан тутуб, салам иеме,
Ёлгенле къалыб, саулагъа.

Сен терезени тюбюнде,
Мен тору атымы белинде.
Бир сۆймеклик ауруу тийгенди меннге
Сени таныгъан кюнюмде.

Атынгы айтыб, атыма минсем,
Джоргъа болады тору атым.
Мен да сени алыб, сен да меннге келиб,
Деб, алайды мени муратым.

Тойну-оюнну бир бек сюесе,
Таймайын тойгъа келесе.
Айтхан сёзюме джууб бермейсе да,
Бир аман уллугъа кетесе.

Джанымдан суйген мени ариучугъум,
Таймай тюшюмде кёреме.
Мен да сени суйюб, сен да халкъны суйюб,
Къан джауб тура кёреме.

Былай тёбентин юч атлы келеди,
Къуйрукъларын окъа бургъанлай.
Башхагъа барды да къойду ариучугъум,
Меннге келсе, деб тургъанлай.

Кёкде баргъан къанатлы, тенгле,
Къанатын къакъсын чалманнга.
Сени дуниянг, бек къыйын ауруб,
Мени кюсегин дарманнга.

«Ауруйду, хариб, кёрсюн», – деселе,
Чыдаалмазем, барырем.
Босагъасындан ичине кирмей,
Аны джюрегин джарырем.

Атынгы айтыб, атыма минсем,
Къамчи алмайма къолума.
Джюрюгеним сайын заран боласа,
Наным, джюрюючю джолума.

Аллыма чыгъыб, ой, мени наным,
Баргъан джолумдан тыймайса.
Хар кече сайын, тюшюмде кёрюб,
Мени джукълатмайын къыйнайса.

Сюймеклик меннге таза сингнгенди,
Сени алмасам, ёлеме.
Эки кёзюмю джумуб къарасам,
Ичинде сени кёреме.

Сюеме сени, аллыкъма сени
Мен сау джашасам дунияда.
Ий, Аллах бла тилейме, ариу,
Сюймеклик бла къыйнама.

Алтын джаухардан ариу чачынгы
Тёбеннги аяз тарайды.
Джаууму болсун быллай сюйгени:
Ким не айтса, анга къарайды.

Къап-къарадыла сени къашларын,
Карандаш бла къыйгъанча.
Кел, экибиз да бир юй болайыкъ,
Эритиб, кебге къуйгъанча.

Джатхан орнумда джукълаялмайма,
Акъылым сеннге бѐлюнюб.
Сени амалтын джашагъан элим,
Кѐзюме эриши кѐрюнюб.

Сен мени кѐрмей, мен сени кѐрсем,
Кѐзюмю алмай къараем.
Бюгюн кѐзюме къайдан кѐрюндюн,
Кючден унутуб бараем?

Сюеме, дединг да сюдюрдюн, ариу,
Сюймейме, деб да джылатма.
Джанынга къурман болайым, бала,
Энди суймеклик сынатма.

Ах, сен да суйсенг, мен да суйсем,
Бермей къойсала, не этербиз?
Джазыуубуз бир болса, ариу,
Барын да харам этербиз.

Мен тору атны белинде, ариу,
Сен терезени тюбюнде.
Тогъуз къурманлыкъ этерме, тейри,
Сени келтирген кюнюмде.

Абезекге тутсам, ариуум,
Джокъ эди башхабыз мамукъдан.
Сен манга келиб, мен сени алыб,
Дуниябыз толур насыбдан.

Къолумда мени алтын сагъатым,
Кюнорта сайын кърлукъма.
Келликме, деб кетгенсе, ариу,
Алынга къараб турлукъма.

Сюйгенлеринг кѣб тюдюле,
Не санайма да, тѣртдюле.
Сен да мени иги да суймейсе,
Сени суйгенле кѣбдюле.

Джууаб берсенг, джууаб джазарем,
Джюрегимден алгъан къан бла.
Мен да джанымы сеннге берейим –
Айланырса эки джан бла.

Мен ёрге тутуб турлукъма,
Мариям тутхан къолуму.
Ма Минги Таугъа кѣкюрек салгъан,
Менден къыйынлы болурму?

Бусагъатдача, сансыз этме да,
Ёлсем къабырыма келирсе.
«Мени ючюн термиле кетген джарлы», – деб,
Бир садакъачыкъ берирсе.

Ойнаб айтсанг да, сюеме, деб,
Ийнаныб къаллыгъем сѣзюнге.
Ишге барсам да, ишлеялмайма,
Тюрсюнюнг кѣрюнюб кѣзюме.

КУЛИНА - 1¹

Владикавказ быллай город-шахар,
Край курортха баргъанма.
Мычымайын Микоян-Шахардан
Бир хайырсыз письмо алгъанма.

Сени бла кимле кюрешедиле,
Айтчын, ариучугъум, Кулинам .
Сюйрелгенинги алай эшитгенимде,
Къолумдан тюшдю книгам.

Джабышхандыла да, атлаялмаяма
Аягъымдагъы галошла.
Ол къыйынлыкъны сенинге джетдирген,
Ол худжу къаллыкъ гардошла.

Кёкде джуддузла ненчалла, Кулина,
Къайгъынг-сагъышынг анчады.
Худжу Арба Къол эсинге тюшсе,
Сени джюрекчигинг чанчады.

Кулинам эте, Кулинам эте,
Мен Кулинамдан бошадым.
Андан айырылгъан кюнюмден сора,
Ёксюз улакъгъа ушадым.

Сыртха чыгъыб барадыла,
Атланы аллын бургъанлай.
Ариу Кулинаны суйреб кетдиле,
Ма, гардош къалай тургъанлай.

Не кюрешсем да, дарман табмайма
Кулина салгъан джарагъа.

1 «Кулина» халкъ кёб джырлагъан джырланы бири болуб, хар джырчы бирер тюрюлю джырласа да, аны керти автору марачы джырчы эмда поэт Къанаматланы Къурманбий болгъанды.

Ах, иги сагъын, тюшюб кългъаем,
Кулина болгъан Марагъа.

Ий, джангур джаууб, кюн тийсе,
Джылтырайла Мараны ташлары.
Кулинаны манга къызгъанадыла
Худжу Мараны джашлары.

КУЛИНА-2

Мени ариуум болурму, тенгле,
Биринчи майда акъ кийген.
Кесимден сора киши кёрмейме,
Джюрегим бла хакъ суйген.

Мен алгъын кибик, окъуялмайма
Школ юйледе, кычырыб.
Алтын тауукъчукъну къуугъан эдим,
Ийиб къойгъанма, учуруб.

Кулина эте, Кулина эте,
Карангы болду дуниям.
Суйгенчигими эшитгенимде,
Къолумдан тюшдю книгам.

Сени атынгы айтсам, Кулина,
Мен бир кёб сагъыш этеме.
Башха тенглерим атынгы айтсала,
Чыдамай, туруб кетеме.

Ич кёлегими, мен ёрге ачыб,
Къойнума салама картынгы.
Тенглеримден узакъ кетеме да,
Бир кёб айтама атынгы.

Ой, сени картынг кѳолумда болса,
Кѳарангы кечени джарытхан.
Да кѳб джылланы джашасын ариуум,
Кѳблеге кесин танытхан.

Ой, кѳайры кетиб бараса, ариу,
Мен да сени бла барайым.
Келлик тюл эсенг, айтчы, ариуум,
Мен да сеннге тюзюн айтайым.

Ой, ары кетиб барма да,
Сен бизни юйге келсенг а.
Бизге келирингден мен тюнгулгенме,
Письмоларымы берсенг а.

КУЛИНА-3

Кѳара кѳашларынгы тюбюнде, Кулина,
Гокка кѳзлеринг ойнайла.
Сени сыфатлы шайтанла, Кулина,
Кече джукѳларгѳа кѳоймайла.

Этим этинге бир тийсе эди,
Юсюме кийген кѳлекча.
Айлана келиб, тас болуб кетдинг,
Не, кѳкде сыйлы мѳлекча.

Мени кибик, сен да сюе эсенг,
Дуняда кѳалай джашайса?
Джюрегиме джюрек ауруугѳа
Гокка хансха нек ушайса?

Бир ариу атлаб джюрюб келеди,
Джангылмай, бузмай, ол бирча.
Тойгѳа келсе, бир бек кѳууанама,
Джылтыраб-джашнаб, джай кюнча.

Аягъынга тар боламыдыла
Тюкенде сатылгъан галошла?
Сени алай кѣтенли этген –
Марада битген гардошла.

Сени атанг къошун салгъанды
Мухуну башы айрыгъа.
Сени суюлюб, мен не этеме,
Сабий башыма къайгъыгъа?

КУЛИНА-4

Сенден ариуун а кѣрмедим, Кулина,
Бу биз джашагъан джуртлада.
Сеннге ушатыб да, басмай джюрюйме,
Гокка хансланы сыртлада.

Къачаннга дери да турлукъма, Кулина,
Мен сен ариугъа термиле?
Сен джолну барсанг а, сууну барлыкъма,
Суу шоркъалагъа кѣмюле.

Мен бу дуниядан джукъ излемейме,
Шо, джангыз сенсе тилегим.
Кѣзюме къараб да, алай ышарма,
Тюрлене турад джюрегим.

Кюн да тиеди бизни тау башлагъа,
Ол тюрсюнюнге эришиб.
Мен тангнга дери да чыгъыб кетеме,
Тюрсюнюнг бла сѣлешиб.

Сюймеклигими да айтыб тебресем,
Чанчады джюрек тамырым.
Мени джазыуум сенсиз а къалса,
Эки джарылыр къабырым.

Айны кьатында джарыкъ джудузчукъ,
Ол Айдан ариу тегерек.
Ах, сьуйгенчигин табхан адамгъа
Дуния мал да не керек?

Ой, кекде баргъан алтын джумарыкъ,
Барыб кьонады киришге.
Сьуйгенчигими бер да кьой, Аллах,
Джандетден джетер юлюшге.

Ой, юсюндеги кек чепкенчигинг,
Бир ариу джарашады атласанг.
Елсем, кьабырым эки джарылыр,
Дуниядан сени табмасам.

Сеннге тарала, мен ёлюб кетсем,
Кезлерим кьалыр джабылмай.
Мен бу ауруудан ёлюб барама,
Ма сенсиз дарман табылмай.

Тарыгъуларымы кьалдырмай айтсам,
Борбайларынгы кьыяргъа.
Дарманымы кьайдан табайым
Сьуймеклигими айтыргъа?

Ах, сьуймеклигим ачыкъ болгъанды
Джамагъатынга, элинге .
Мен да кезюнге кьараб термиле,
Не келеди, ариу, кельюнге?

Не таралсам да, ангыламайса,
Ах, болумуму, халымы.
Ой, кюнден кюннге артыкъ сьуйдюрдюнг –
Алыб бараса джанымы.

Мени ариуум джашыракъды да,
Ол адам сѣзге кѣб къарайд.
Ой, сени амалтын бир джан къораса,
Ол сени ненге джарайды?

Ариучугъум меннге нек сѣлешмеди,
Ол мени бла джауму эди?
Мен уялгъандан къараялмадым,
Гокка кѣзлери сауму эди?

Ариудан суйген джаным джокъ эди,
Сен да ариуланы бирисе.
Тарыгъуларымы айтыб тебресем,
Бююлюб, джерге кирирсе.

Сен мени сатдынг, къайгъырмаз, гяур.
Адамла адам саталла.
Тарыгъуларымы айтыб тебресем,
Бетинге къара тартырла.

Сен мени сатдынг, къайгъырмаз, ариу,
Сатхан джерингде къалырма.
Атлагъанынг сайын, абыныб тюшгюн,
Сен меннге къазгъан уругъа.

Сен мени сатдынг, къайгъырмаз, гяур,
Сатхан джерингден кетмезме.
Джаным чыгъаргъа умут этсе да,
Антымы эки этмезме.

Юйюбюзню арты балий терекле,
Ала бир-бирине чырмала.
Сизни юйюгюзге кириб барлыкъма,
Кюеулери бола, уяла.

Сизни юйюгюзню ариу таныйма:
Терезелери – мияла.
Джаулукъчугъунгу къалай тешерикме
Кёзюнге къараб уяла?

Узун кирпичлеринг, къара къашларынг
Кёлекке этелле кёзюнге.
Сюймеклик деген къыйынды, дейле,
Билмейсе, джетмесе кесинге.

Сюесе, дейле, суймейсе, дейле.
Мени джюрегим суймейди.
Сюймеклик ауруу адамгъа сингсе,
Къайры кирирге билмейди.

Бу худжу ауруу адамгъа сингсе,
Къалай этерин билмейди.
Сабийлей-джашлай бу ауруу тийсе,
Эсинги башхагъа иймейди.

Сюймеклик деген серёзна этеди,
Ах, ол адамны кюлдюрмей.
Сюйгени болгъан къалай чыдайды,
Аны кишиге билдирмей?

Сюймеклик деген къыйынды, джашла,
Ол а джюрекге джарады.
Да къарамасанг, неди амалым?
Менича, кёб джаш къалады.

Сюерге билмей къалгъан эдим мен –
Эл аузу меннге суйдюрдю.
Къызыл къан джаусун бу суймекликге –
Сау санларымы кюйдюрдю.

Сюймеклик, деген, къалай кыйын эди,
Кёб джанла анга термилед.
Сау санларынгы, эритиб бошаб,
Сюеклеринги кемиред.

Сюймеклик, деген, кыйынды, тенгле,
Ох, ол джюрекге джарады.
Башына джетген эслей билмесе,
Ауруулу болуб къалады.

Сени бир адамгъа тенг этерик тюлме,
Саулай дунияны юсюнде.
Бир джарым минутну эсимден кетмей,
Кече да кёреме тюшюмде.

Картынгы манга бер, деб тилейме,
Мен да картымы берликме.
Аллах айтса, келир къачда:
«Бирге джашайыкъ...» – дерикме.

Башындагъы дарий джаулугъунг,
Мангылайынгы ача тур.
Кёрген джерде къучакълаб къоярыкъма,
Мени кёргенлей, къача тур.

Кече тюшюмде кёрген тюшлерими,
Мен экибизге кёрейим.
Эки тобугъунга башымы салыб,
Джанымы сеннге берейим.

Сен акъылынгы, эсинги бёлмей,
Аурута эсенг джанымы,
Джюрек ауруудан, сен ауруу табыб,
Тёгюлюб кёрейим къанынгы.

Ариуум, сени бек суйгеними
Бир кёб заманны джашырдым.
Сени тюшюмде кёрюрю ючюн, деб,
Дуниямы джукълаб ашырдым.

Мени кёзюмден кетерге унамайд,
Ой, сен ариуну сыфатынг.
Сени къатынга барыб къонарем,
Учаргъа болса къанатым.

Ариугъа «ариу», демегиз, тенгле,
Джюрегинг суйген ариуду.
Сени атанг меннге бермесе,
Ол гяурдан да гяурду.

Ариуну ызындан чырт да сюрмегиз –
Ариуну аурууу кёб болад.
Аллайны ызындан тюше тебресенг,
Джюрегинг джарсыудан толад.

Ариуум, десем, ариуум, десем,
Кесими кючден тыяма.
Сыртлада айланыб, гокка хансланы,
Сеннге ушатыб джыяма.

Ариуум, десем, ариуум, десем,
Кёзюнге къараб, уялмай,
Мен сени таба аууб барама,
Кеси кесими тыялмай.

Кече, дейдиле, ой, кюн, дейдиле,
Атдыралмайма тангымы.
Сенден башханы мен сие эсем,
Тёгейим джюрек къанымы.

Сен сую эсенг, мен да суюме,
Кел, джолгъа бирге чыгъайыкъ.
Бирге сёлешиб, бирге кенгешиб,
Джашау татыуну сынайыкъ.

Атынгы айтсам, билген этелле,
Ариучугъум, дейме, атынга.
Кёкде къанатлыла джылаб тюшелле:
«Ой, хариб сен...» – деб къатыма.

Ой, суйген, суйген, деселе тенгле,
Джаш санларыма тер урад.
Джазыуну джазгъан Аллах кеси эсе,
Былай термилте нек турад?

Мен харибге тохтаб къарайла
Кёкде айланган мёлекле.
Бу суймекликни кёлтюралмайын,
Эки джарыладыла терекле.

Мени ёмюрюм былаймы кетерикди,
Ичимден къара куйгенлей?
Ёлсем да былай турлукъмуду эке,
Джарлы джаным сени суйгенлей?

Кёкде айланган кёксюл кёгюрчюн,
Ол учуб барад, кёл таба.
Ой, эки кёзюм чыракъ барады
Чачынгы учунда лентагъа.

Атынг да Наныкъ, кесинг да наныкъ,
Наныкъ, джанынга болайым.

Кёксюл кёгюрчюн болуб, Наныгъым,
Тереклеринге кёнаайым.

Къашларынг къара, кёзлеринг ала,
Джюрек джаууму ашайды.
Мангылайынгдан къарагъан чачынг
Къундуз къанатха ушайды.

Белинге джете сени чашчыгъынг,
Кел, экибиз да тарайыкъ.
Мен школдама, сен а – сабийсе,
Кел, бир-эки джыл къарайыкъ.

Ой, кёнакълыкъда суйгенме сени,
Ой, кёюб, къалай кетейим?!
Бир ачы тараб ауруйду джюрегим,
Ой, Аллах, къалай этейим?

Бир кёб айланыб, бир кёб къыйналыб,
Тутханма кёксюл кёгюрчюн.
Къанатчыкъларын мен кесерикме.
Кетмей турурча ёлгюнчюн.

Кёгюрчюнюм эте, кёгюрчюнюм эте,
Кёгюрчюнюм этед палахны.
Бир абыннганны, минг сюрюндюрген
Къалай аман ишид Аллахны.

Кёгюрчюнчюгюм, сен мени кёюб,
Учуб кетмезсе таулагъа.
Ой, джаным саулай, ёлтюргенсе да,
Къошулалмайма саулагъа.

Сени амалтын абына кетиб,
Айыб иш алдым бойнума.

Көгюрчюнюмю мен ийиб кьоймам,
Ол учуб кьонар кьойнума.

Мени джюрегим бир да тартмайды
Кьарачайдан чыгъыб кетерге.
Тенглеримден адам табмадым
Осиятларымы этерге.

Кьарачайдан чыгъыб, бир кёб айландым,
Энди ызыма кьайтайым.
Айыб этмегиз, мени тенглерим,
Хапарларымы айтайым.

Джюрек аузум чанчыб башласа,
Тёзмей, салама кьолуму.
Сюймеклик ючюн джашаялмайма,
Менден кьыйынлы болурму?

Джанымдан эсе, сени сюеме,
Ийнана эсенг сёзюме.
Кёзлерими не кьаты кьыссам да,
Сен кёрюнесе кёзюме.

Киши айтханнга кьараялмайса,
Джюрегинг бирни сайласа.
Аллах адамны насыбсыз этеди,
Кьыйынлы кьайгъыгъа байласа.

Кёб накъырдала этсенг да энтда,
Мен биялмайма кёлюнго.
Сени амалтын хатагъа кьоярма,
Ариу, джашагъан элинги.

Тютюнсюз отла джаналла, тенгле,
Ох, мен джарлыны ичимде.

Бу кыйынлыкъгъа сен нек кълдырдын,
Кече да кюреше тюшюмде.

Элинги харам этерсе, акътамакъ, –
Мен муратыма джетерме.
Бу ишле муратымча болмаса,
Дуниямы харам этерме.

Ой, башынгдагъы къызыл косынканг,
Башынга суююм салады.
Къатынга олтуруб, соймеклигими айтсам,
Джюрегим эриб къалады.

Столгъа олтуруб, мен письмо джазама,
Дуня джарыгъын кёрмейме.
Кёзлерим къандан толалла, тенгле, –
Не джазгъанымы билмейме.

Столгъа олтуруб, мен письмо джазсам,
Он бармагъым бирден кълтырай,
Кёлюмдегин толу чыгъаралмайма,
Мени джюрегим кълтырай.

Мен алгъы бурун суююб башладым
Аны эки къара къашындан.
Джаулукъчугъун тешиб алайым
Гоккакёзюмю башындан.

Кече да, кюн да кетмейди, тенгле,
Мени ариуум эсимден.
Палтончугъун тешиб алайым
Гоккакёзюмю юсюнден.

Бир ариу аяз ура турады
Мени ариууму элинден.

Кямарчыгъын тешиб алайым,
Гоккакёзюмю белинден.

Ма мен суйгенча, ол да суймесе,
Аны да Аллах суймесин.
Гоккакёзюмю тешиб аллыкъма
Кёкюрегинде алтын тюймесин.

Мени гоккакёзюм бир намыслыды
Олтургъан-тургъан кылыкъгъа.
Мен тешеме, десем да, кеси тешерикди
Аягъындагъы чурукъну.

Стол юсюнде сагъат, гоккакёз,
Сагъат санына къарайыкъ.
Тешилиб алыб, турлукъбузму энди,
Кел, орундукъгъа барайыкъ.

Джашлай суйгенме сен ариучукъну,
Джаш джюрегими кюйдюрюб.
Сабий санларымы къалай эритдинг,
Кесинги меннге суйдюрюб?

Сени амалтын ёлюб барама,
Муратларымы оймазса.
Джанымы алыб, сеннге берликме,
Мени мыдах этиб къоймазса.

Келинчик болуб, сен бизге келсенг,
Ариу бетчигинг кыызара,
Джюрегим эриб къаллыкъ болурму,
Къолларым сеннге узала?

Ариудан суйген мени джаным джокъ,
Сен да ариуланы бирисе.

Мени кесине термилтген ариу,
Сен барындан да сейирсе.

Сени тансыкълаб, сагъышха кирсем,
Суу-салам бола, азама.
Джюрегим ауруб, къолум къалтырай,
Сеннге ийнарла джазама.

Мен сени суймей, кимни суюйим? –
Алай тургъанлай сары алтын.
Кюмюш тауукъну алтын джюджеги,
Ёлеме сени амалтын.

Туурадан къараб чыдаялмайма,
Мен олтурайым къатынга.
Толгъан Айдан, джарыкъ джуддуздан
Къайсын атайым атынга?

Мен айланмагъан джер къалмагъанды
Кавказ тауланы ичинде.
Сени къучакълаб, алай кёреме,
Кече джукъласам тюшюмде.

Джаухаратыма къагъыт джазама,
Да элтиб берсин кёгюрчюн.
Суюмеклик отда куююб барама,
Сени суйгенли беричин.

Джаухаратымы алыб келликме
Пашинскеге къоймайын.
Джюз джыл ёмюрюм болса да,
Ёмюрюм сенден тоймайын.

Сен ариучукъну сайлаб суйгенме,
Тенг къызларынгы ичинден.

Аллахдан умут этиб тураем,
Мен кече кѳрген тюшюмден.

Картынгы меннге бер, деб тилейме,
Мен да картымы берликме.
Аллах буюрса, мен келир къачда:
«Бирге джашайыкъ», – дерикме.

Мен сеннге мындан письмо иерме,
Сен анда письмо алырса.
Сен мен айтханны этмесенг, ариу,
Чачынгдан тутуб къалырса.

Мен сеннге дери тургъанма, ариу,
Сюймеклик ауруу сынамай.
Эки суйгеннге заран болгъанны,
Кюню батмасын джыламай.

Ёзен тубанла басыб келелле,
Ма кѳрюннгенни къаралтыб.
Къачаннга дери турлукъса, ариу,
Мени кесинге таралтыб?

Ой, къалай узакъ кѳрюнед, тенгле,
Кавказ тауланы ауушу.
Къуру да къулагъыма келгенлей турады
Къобуз сокъгъаныны тауушу.

Сени бойнунга ариу джарашалла
Марджандан этилген мынчакъла.
Мени кѳлюмю ачар ючюн, де да,
Сюймесенг да, кел, бир къучакъла.

Тамам бизнича, къаты суйгенле
Къучакълашмай къалай чыдайла?

Бир юй болайыкъ, деб ашыкъмайын,
Бир-бирисиз къалай унайла?

Сен къобуз согъа, сен къобуз согъа,
Ауруймудула санларынг?
Мени кесинге былай термилтмезенг,
Менича болса джюрегинг...

Билегим, эте, билегим, эте,
Чыначыкъдан ашланыб.
Муну арты керти болсун,
Аллы накъырдадан башланыб.

Мен бир тюлкю кѳргенме, ариу,
Аны тюгю къызыл къанындан.
Мен сен ариуну, сайлаб скойгенме
Саулай къызланы барындан.

Кѳнделенледе – акъ марал,
Ёкюре болур танасы.
Сен ариуну келин этер,
Бир насыблыны анасы.

Ой, ариучукъ, скоймеклик сингнгенли,
Суу-салам болгъанла санларым.
Сени кѳлюнге кир келтирмесин
Таралыб джазгъан ийнарым.

Сюймеклик ауруу къыйынды, ариу,
Ол джюрек джаууму ашайды.
Сени хатерингден бютеу тукъумунг
Бийче къызлагъа ушайды.

Мен бу колхозда, сен ол колхозда,
Кел, экисин биз бир этейик.

Экибиз экисини атын айтдырыб,
Къралгъа белгили этейик.

Бу колхоз джашау былай чыкъмаса,
Мен сени къайда кърлюгем?
Сюймеклигими кесим айтмасам,
Сеннге тарала ёллюгем.

Бригадирибиз бир иги адамды –
Сени кърюрге иеди.
Сен къайда болсанг, ма ол джанындан,
Юсюбюзге кюн тиеди.

Колхоз тамада алай айтханды,
Сизни колхозну озсакъ деб.
Мени кёлюме былай келеди:
Кел, бир колхозчу болсакъ, деб.

Ой, ой, башыбызда кътур къаяла,
Ол къаячыкъдан суу агъады.
Мен ийнар айтыб, сиз тынгыласагъыз
Къуран окъугъандан сууабды.

Илячин балагъа тутмакъ салгъан эдим,
Сермеб, къанатындан тутаргъа.
Къарагъан халкъдан ыйлыгъыб къойдум,
Джылаб ызындан къууаргъа.

Джылаб ызынгдан къуусам, ой, ариу,
Джамагъат берир ирият.
Экибиз кибик, былай сюйгенлеге,
Джокъмуду закон-шерият?

Закон-шерият деб, сен барсанг, ариу:
«Бек кыйналмайын къл, – дерле, –

Бусагъат дуня – коммунист дуня,
Сюйген джеринге бар», – дерле.

Сени юсюнде акъ чилле чепкен,
Акъ саргъалады билегинг.
Да, мен джарлыны бир кёб термилтдинг,
Ах, ташданмыды джюрегинг?

Мени джюрегим бир бек ауруйду –
Тюз арасында джарасы.
Сен ариучукъну мен къайдан сюйдюм,
Иги да къатынны баласы.

Дарман табылса да, байлау табылмайды
Мени джюрегимде кюйгеннге.
Кесимден башлаб, айыб этеме,
Сабийлей къызны сюйгеннге.

Кёгде айланган къанатлы, тенгле,
Къанатларын джайыб чалманнга.
Сен бир кёб ауруб термилгин, гяур,
Мени да кюсеб дарманнга.

Мен сени амалтын келеме, ариу,
Тойгъа, оюннга, джыйыннга.
Сени кергенлей, тюбегенме
Сюймеклик деген къыйыннга.

Хауада алтын джумарыкъ тауукъ,
Кёкледе джулдуз учханлай.
Мен сени къалай сюйдюм, ариучукъ,
Ауузунгдан сёзюнг чыкъгъанлай?

Ишден келе тургъан къызланы
Джюрюр джолларын сакълайма.

Саулай Кавказда, айланыб,
Мен сенден ариу табмайма.

Санларым дженгил болгъанла,
Джюрегим сеннге байланыб.
Сени киби кёрмейме, ариу,
Мен кёб джерледе айланыб.

Къалтырайды да, тыялмайма
Мени къолумда гинасу.
Керексиз сёзлени мен суймейме:
Сен мен айтханча джарашыу.

Ючкекен элде бусакъ терекле,
Джел бла келишеди эблери.
Сени меннге къызгъанадыла
Сизни тийрени кёблери.

Къачан боллукъду ариучугъуму
Мени бла татлы ушагъы.
Субай санлары, ариу чырайы –
Суйгеними джокъду къошагъы.

Джашла джыйылгъан джерде, ариучукъ,
Сени игиге санайла.
Кенгден къарасанг, къара кёзлерингден
Нюр джилтинчикле агъалла.

Ийнарларымы айтама, ариучукъ,
Халкъдан уяла, къалтырай.
Сен тийрегизден чыгъыб тебресенг,
Кюн чыкыгъан киби, джылтырай.

Бир ташчыкъ алыб беригиз меннге
Ариуну хуна ташындан.
Къайда кёрсем да, танийма, джашла,
Актыллычыгъымы чачындан.

Мен сени атыңгы айтсам, ариучукъ,
Акъылым эки бёлюнед,
Ариуум джашагъан джер меннге, тенгле,
Неден да ариу кёрюнед.

Ючкекен суу алай кёрюнеди,
Джукъаракъ кибики, сай кибики.
Ариучукъ, къайдан келесе,
Джарытыб тийген Ай кибики?

Бир да акъылым джокъду, ариуум,
Сенден умутла юзерге.
Татран турма болгъа эдим,
Сен джан дарманнга излерге.

Мен да айланама сени алыргъа,
Ма умут этиб, ант этиб.
Сеннге тарала, сеннге арала,
Джаш санларымы къарт этиб.

Саулугъу бла намысына
Мени ариучугъум сакъ болду.
Сеннге арала, сеннге термиле,
Мени къара чачым акъ болду.

Мени кёзлерими джарыт, ариучукъ,
Сен мени таба къара да.
Мен сени алмай къоймазма –
Сюймеклик уллуд арада.

Адам бетинге къараса,
Бек уяласа, ариуум.
Бир да къарамай, таукел эт:
Мени блады сени джазуунг.

Эшик аллында къара тауукъчукъ,
Къара тауукъну къуш алсын.
Мени джаууму суйгени болуб,
Атагъа, анагъа ышансын.

Айлана келиб тойлада кёрюб,
Мен сени алай суйгенем.
Письмоларыма джууаб бермезча,
Неден джанынга тийгенем?

Кюн таякълай, ашыгъыб джетеме
Чапракъны джалагъан къраугъа.
Сен меннге келмесенг, джызыунг болсун
Тотуркъулланы Гыраугъа.

«Хыйса!» – дейдиле, айыб этедиле,
Мен джан-джанымы ашасам.
Джерни юсюне ханс да чыкъмасын,
Дуниялда сенсиз джашасам.

Тарыгъыуларымы айтыб башласам,
Толу беш джылгъа бошамам.
Бу болуудан мен бола эсем,
Адам инсаннга ушамам.

Адам инсаннга мени нем ушасын,
Бетимде нюрюм къалмаса?
Ёмюрде кишини сюерик тюлме,
Ариучукъ, сени болмаса.

Атынгы айтыб, атыма минсем,
Къамчи алмайма къолума.
Джаханим юйюнг болсун, о бала,
Кёб чырмау болдунг джолума.

Атынгы айтыб, атыма минсем,
 Джамчы джабмайма юсюме.
 Дуния рысхы кърурман болгъаед
 Бюгече кърген тюшюме.

Мен суймекликден кюйюб барама,
 Ма, суймекликге не мадар?
 Суйгенинг да суйюб, кесинг да суйсенг,
 Къошула барад не къадар.

Башымдагъы аз акъылымы
 Мен ташха-таугъа юлешдим.
 Кертда суймеклик ма былайды деб,
 Суймеген бла кюрешдим.

Бир кѳб джыладым, бир кѳб таралдым
 Башыбыздан чыкъгъан ол Айгъа.
 Хар кюн сайын келе турсанг а
 Сен алайчыкъдан былайгъа...

Эшик аллына чыгъыб кърарасам,
 Арбазда сени кѳреме.
 Джаш джюрегимден таралыб чыкъгъан
 Суймеклик салам береме.

Мени тюрюмдеги тору атым, ариу,
 Ол атламайды арымай.
 Бу кыйынлыкъгъа тѳзгенден эсе,
 Къалгъа эдим сени танымай.

Мен сени ючюн джаяу барырма,
 Ой, миннген атым арымай.
 Сен менден къалсанг, Рамазан хазырды,
 Анга барырса кърарамай.

Сен таудан акъгъан къара суу болсанг,
Аз бек ашыгъыб келмезенг.
Аллынга кенделен мен кепюр болсам,
Кишиге бир уртлам бермезем.

Тауда джашагъан тау къушу болсанг,
Тау къаялада джашасанг.
Меннге дуниядан не хайыр барды
Джюрек кесегимден бошасанг?

Сууда джюзюучю ала чабакъ болсанг,
Терен тенгизде джашасанг,
Тенгиз тюбюнден чыгъарыкъ болуренг,
Челек бла тегюб бошасам.

Къара къашларынг, ала кезлеринг,
Къашларынг кенгден къыйылыб.
Сен бир ариучукъ кюле билесе,
Ауузчугъунг джоппу джыйылыб.

Санларынг субай, къалгъанынг бары,
Ариулугъунга келишиб.
Сен суймекликни сингдирдинг, ариу,
Тенглерим бла эришиб.

Дунияда – саулукъ, ахратда – джандет
Сени ёсдюрген анагъа.
Аллах саулукъ берсин сенича ариу,
Сенича гоккакёз балагъа.

Кезлерим чыракъ баралла
Суйгенле тургъан юйлеге.
Бек суйгенле тюбешмейдиле,
Тынгыласанг, эски кюулеге.

Аджал джетиб, бирге ёлюб кълсакъ,
 Бизни бир къабыргъа салырла.
 Амал джокъду аллай палахха –
 Ызыбыздан джылай кълырла.

Осият этерсе ананга, ариу,
 Кебинибизни бирге салырла.
 Насыблы бола билмегенледен
 Ууакъла юлгю алырла.

Сюймеклик къалай кыйынды:
 Джанынга ёлюм тилетед.
 Джашлай тургъанлай, аурумагъанлай,
 Санларынгы учхун кюл этед.

Сен да сюесе, мен да сюеме,
 Кел, бизни элге ауайыкъ.
 Сен тубан болуб, мен джангур болуб,
 Къарангы кече джауайыкъ.

Мен бу ийнарны сеннге этеме,
 Сюйген джюрегим таралыб.
 Сени амалтын ёлюб барама,
 Ёпкем, бауурум къаралыб.

Къачан да джокъ эди толу акъылым –
 Аз акъылымы алгъанса.
 Джаш джюрегими киритин салыб,
 Ачхычын къолгъа алгъанса.

Сени бармагъында алтын джюзюкчюк,
 Ол бармагъынга бек болсун.
 Кесими къоюб, сеннге тилейим:
 Джашау ёмюрюнг кёб болсун.

Танг атмайын кюн тиймейди
Микоян башы киришге.
Ахрат, джандет, дуния суймеклик?
Къайсын аласыз юлюшге?

Мен отха отун салмайма
Къайын агъачсыз, кюрючсюз.
Эки суйгеннге заран болгъан а
Къалсын джандетден юлюшсюз.

Юсюнгдеги мор чепкенчигинг,
Этеги бирча төгерек.
Сени суйгенли болгъанма
Элибизден учхун-гёбелек.

Юсюнгдеги мор чепкенчигинг,
Аны этеги къартады.
Сени сюеме, сени аллыкъма –
Джюрегим сени тартады.

Юсюнгдеги мор чепкенчигинг,
Таймаздан аны киесе.
Ючеулен болуб, сени сюебиз,
Сен къайсыбызны сюесе?

Суймеклик ауруу сынатсын Аллах,
Ой, мени джети къаллыма.
Кука сёзлеринг, гокка кёзлеринг,
Ойнаб келсинле аллыма.

Аргъы бетни тубан басханды,
Мен бир къарайым къар эсе.
Джамагъатха бир билдиригиз,
Бир джазыкъсынныкъ бар эсе.

Ой, юсюндеги сени чепкенинг,
Джерге джетеди узундан.
Къарагъан халкъдан уялгъан эдим –
Джыларыкъ эдим ызынгдан.

Ах, бу дуниям дуния тюдю,
Бурунгу дуниям кетгенди.
Сюймеклик ауруу джюрегимден ётуб,
Ёпкелериме джетгенди.

Къабыр къангала салдырлыкъма, анам,
Сюймеклик отум кюйдюрю.
Кёзбауум келиб, ёлюгюмю кёрсе,
Не ауруу болгъанын билдирир.

Башындагъы джаулугъу,
Аны ортасында джибеги.
Ариу Фатиматха джукъ айтмагъыз –
Алтын тауукъну джюджеги.

Мени акъылымдан кетмейле
Ийнарларымы экиси.
Тамам сюек ауруу салады
Сюймекликни кертиси.

Бу ауруудан мен ёлсем,
Ким окъур меннге Иясын?
Мен мадарымы тауусханма,
Муслиман адам ийнансын.

Сары чапракъла агъалла
Суу ызында талладан.
Сюйгенин табхан болурму
Аллах джаратхан джанладан?

Аллыбызда къара къобан,
Бери урады кёмюгю.
Былай термилиб тургъандан
Ёлюб къорагъан кёб иги.

Аллыбызда уллу къобан,
Уллу къобанда джюзгенме.
Ахыратымы Аллах берсии,
Муратымдан умут юзгенме.

Учкуланнга къарасанг,
Хунала бла тёбеле.
Менден сора да Учкуланда
Мени кибикле кёбдюле.

Огъары ёзеннге баргъанма,
Мен миннген атым арымай.
Мен андан эсе къалыб кетгеем
Сен ариучукъну танымай.

Мени кёзюме бир къуджур кёрюнеди
Микоян башы булутла.
Туурада айтычу ариу сёзлеринги,
Тамбла тюбешсек да унутма.

Бу элде мен джашаялмайма.
Башха тенглеримча, учунуб.
Кёк кёгюрчюнчюк тутхан эдим да...
Къолумдан ийдим учуруб.

Бу элде энди джашаялмайма,
Башха элде ишге салыгъыз.
Сыйлы Аллах бла тилейме, тенгле,
Патияны манга алыгъыз.

Юсюндеги кёк чепкенчигинг
Бир ариу кёрюнед кёзюме.
Кесими къалай кёб терилтдим мен,
Ариуум, ариу сёзюнге.

Мен Бийчесында къой кюте эдим,
Таякъчыгъым бла, джарашыб.
Къызла бла алай кюрешмеучю эдим,
Тамам итле кибики, талашыб.

Къойчукъла сюрюб, мен баргъан эдим
Уллу Нарсанагъа базаргъа.
Сюрюучю болсам да, киши озмайды
Окъургъа бла джазаргъа.

Ма таулу джашла кюзге джетселе,
Бирден чалкъыгъа чыгъалла.
Ол ассы къызла салкъын орамлада
Ёрге-эниште баралла.

Къызны игисин, мен сизге айтайым,
Кеси чыгъарады джюрюшюн.
Джашны игиси, джанына къурман,
Къайда да алады юлюшюн.

Къызны игиси, дагъыда айтайым,
Сабабхадан чыкыгъан тиккишча.
Къызны аманындан Аллах сакъласын,
Суу келтирген кылды дюккюшча.

Къызны аманын, дагъыда айтайым,
Орамлада омакъ джортуучу.
Джашны аманына сёзню къатысы:
Юйде къатынладан къоркъуучу.

Къызны аманын, дагъыда айтайым:
Кечеги тойлагъа джюрюучю.
Туура аманындан Аллах сакъласын –
Озгъанны ызындан кюлюучю.

Къызны игисин мен энди айтайым:
Машинаны къаты буруучю.
Мен алсам, аллай къызны аллыкъма,
Тёлюге ёрге туруучю.

Кёкде баргъан, дыдай, турнала,
Аланы ызларына бургъаннга.
Ингирде джатсам, тангнга чыгъама,
Къуру джууургъаннга чулгъана.

Ой, былай этиб, мен да турмайым,
Тебердиге кириб ёлейим?
Джанынг чыгъарны туура аллында
«Орайда» тартыб келейим.

Мен былай этиб турмайым, анам,
Меннге болур Аллах буюргъан.
Кече ортасында уяныб къарасам,
Биягъы налат джууургъан.

Ой, былай этиб, дагъыда турмайым,
Кеси джаным бла кюреше.
Ингирде джатсам, тангнга чыгъама
Орнуму ариу бла юлеше.

Ма былай эте да, гяур налатчыкъ
Меннге азаб да бергенсе.
Эм ахырында гяур налатчыкъ,
Салыб, юйбюзге келгенсе.

Ма муну ючюн кёре болурем
 Сени таймаздан тюшюмде.
 Ой, сау кел, сау бол, кьонакь кьызчыкь сен!
 Сен келген эсенг, тюнюмде.

Стол юсюнде, ойра, чиллеле,
 Сен эрикгенден бураса.
 «Кьонакь кьойдан джууашды», – дейле,
 Бир ариу кьубуллуб тураса.

Ой, былай ёрге бир джол барады,
 Ол машинаны джолуча.
 Кел, ариучугьум, бир кьучакьлайым,
 Ол кьачха дери болурча.

Сен терезени, ойра, тюбюнде,
 Мен тору атны белинде.
 Кел, сен да суй да менича, кемсиз,
 Тукьум болайыкь элимде.

Мен да айтама, иги тынгыла,
 Эки кьулагьынг сакь болуб.
 Башында баред аны джаулукьчугьу,
 Ол чыммакь ариу акь болуб.

Аны кьатында олтурур эди,
 Билегин анга джетдириб.
 Башында баред кюмюш таракьчыкь,
 Чашчыгьын аллына кёлтюрюб.

Аныча, биринг джокь эдигиз,
 Олтура эдигиз, джыйылыб.
 Бойнунда баред аны сынджырчыкь,
 Сары алтындан кьуюлуб.

Тюбюмде атым ойнаб киргенди
Алыгъызда арбазгъа.
Сенден къалсам, мен ант этеме,
Ёмюрде къатын алмазгъа.

Сен таудан саркъгъан къара суу болсанг,
Аз бек ашыгъыб келмезенг.
Сени аллынгда мен кёпюр болсам,
Кишиге бир уртлам бермезем.

Сен тауда айланган тау кийик болсанг,
Чырт адам инсан кёрмезенг.
Сени табмайын къоярыкъ тюл эдим,
Аджалым джетиб ёлмесем.

Кёк кёгюрчюн сен болсанг,
Къол аязымда ойнатсам,
Сен меннге къалмай не этеригенг,
Джанынгы джашаргъа къоймасам?

Къолумдан келсе, ол ариу бойнунга
Джулдуз мынчакъла тагъарем.
Иссиде сусаб болуб ичерча,
Шоркъа суу болуб агъарем.

Ой, джюрегиме межам салыб,
Ичиб бараса къанымы.
Сен тёрт санымы былайда къоюб,
Къайры элтесе джанымы.

Айырылыб, кетиб тебрегенимде,
Бир къыйналыб тутдунг къолуму.
Къол джаудукъчугъунгу салыр джер
табмай,
Къойнунга салсам болурму?

Къая башында кийикле, ариуум,
Ала бир-биринден мийикле.
Ах, мен ёлсем да, сюерик болурла –
Къабырда джарлы сюекле.

Кёкюрегимде тюймеле, ариу,
Тюймеле тюдюле, тиекле.
Ах, экибизча этибми туралла,
Бизнича кемсиз суюгенле?

Тауланы башын тубан басханды,
Ёзенлерине кюн тийиб.
Сен къахмечикни кётенли этгенме,
Суюмезлик джеримде, бек суююб.

Сени суюгенли джашау юлюшюмю
Сагъатла бла санайма.
Аллахха – туура, адамгъа – таша
Бир къыйынлыкъла сынайма.

Ой, мындан къараб таныйма, анам,
Аллыбыз тауну арасын.
Сабийлей-джашлай, къолгъа алгъанма
Бу суюмекликни къайгъысын.

Орамгъа чыгъыб къараб турама:
Къайда кёрейим баланы?
Ийнарларымы суююб айтама –
Айтдыргъан барды аланы.

Тау башына ёрлеб барама,
Марал кийиклени мараргъа.
Сен унасанг эд, джелни орнуна
Башымы джанбаш тараргъа.

Келигиз, джашла, биз бир барайыкъ
Ол бузламагъан гарагъа.

Меннге ким айтыр, не дарман джарар
Сюймеклик кесген джарагъа.

Сени сюеринги билеем, ариучукъ,
Ах, келечиле иерем?
Анангы керти берлигин билсем,
Кече-кюн, демей, тилерем.

Сюймеклик ауруу, ой, джан аурууду,
Мени санларымы талайды.
Джарыл, дегенча, бузул, дегенча,
Кёзбау туурамдан къарайды.

Ийнар айт, дейсиз, мени къоймайсыз,
Мен ийнар айта билмейме.
Ийнар айтырым келмейди, тенгле,
Кёзбау туурамда турмаса.

Мени сюйгеним, ой, къара кёзлю,
Джюрек джаууму ашайса.
Чыртда адамны сёзюне къарама –
Менде къууанч бла джашарса.

Джолда джюрюсенг, бир ариу джюрюйсе,
Эки джанынга чайкъалыб.
Ма бизни юйде тойла этсинле,
Сен ариучукъну, мен алыб.

Къара чачым акъ кююш болады,
Мен сюймеклигими джашыра.
Булбул чыпчыкъ келлик тюйюлсе,
Мени аскерге ашыра.

Сеннге джагъагъа сатыб аллыкъма
Къара тенгизни къузгъунун.

Джанынга кѳурман болайым,
Кѳкде джарыкѳ джулдузум.

Ой, суйдюм, бир кемсиз суйдюм,
Бу сиймекликден ѳлмедим.
Ахрат азабдан кѳоркѳмагѳан,
Сенден гяурун кѳрмедим.

Мени кѳююб, кѳайры барлыкѳса?
Кѳайры барсанг да, кѳоймазма.
Сени тулукѳ союб, мени туураб кѳойсала да,
Сени кѳргенден тоймазма.

Хар неден да бек багѳалатама
Туугѳан джерими суратын.
Кавказ таула нечик билмейле
Кюйген джюрекни муратгѳн?

Кавказ таула бир ариу таула,
Адам суйюнюб кѳарарча.
Тауладан ургѳан ариу хауасы
Кюйген джюрекке джарарча.

Улду суулары шоркѳала болуб,
Тауладан чыгѳыб агѳалла.
Мен суу ызына барыб олтурсам,
Джюрегиме себеб болалла.

Атынгы айтыб, джылаб башласам,
Тохтаб кѳарайла булутла.
Ах, деб ахсыныб, мен джерге джатсам,
Джазыкѳсыналла кырдыкла.

Мени джюрегим бир бек ауруйду,
Кѳкюрегими сыласам.

Кёк да кюкюрёб, кюн да бузулады,
Атынгы айтыб джыласам.

Бу джашау меннге джашау болмады,
Джашауну игисин билмесем.
Джерни башында джашау кълалмайды,
Энди тюбюне кирмесем.

Атынгы айтыб, мен да джыласам,
Ол кюн бузулмай кълалмайды.
Атынгы айтыб, джылаб таянсам,
Ол терек аумаи болмайды.

Сюеме, дединг, сюдюрдюнг, бала,
Сюймейме, дединг, кюйдюрдюнг.
Сюймегенинге бушууум джокъ эди,
Алай тенглеринге билдирдинг.

Кел, ариучугъум, кетиб кълалайыкъ,
Эресей болур элибиз.
Тансыкъ болсала, письмо джазарла,
Ючеулен болуб келирбиз.

Сени бойнунгда чилле джаурукъчугъунг,
Бир ариу джарашад бойнунга.
Мени да къююб, башхагъа барсанг,
Джылан чырмалсын къюйнунга.

Ойнайса, бала, кюлесе, бала,
Джюрек джаууму ашайса.
Кече да, кюн да – хар заманда да
Мени тынчлыгъымы ашайса.

Къолумдан келсе, ол ариу бойнунга
Джуддуз мынчакъла тагъарем.

Кюн иссиде, сусаб болуб ичерча,
Мен шоркъа болуб агъарем.

Мен ийнар айта турама, ариу,
Ийнардан ариу эжиую.
Мен тутхан къая ичине оюлад –
Ишими чырмаулу кёзуюю.

Бир-эки ийнар айтайым, тенгле,
Сиз тынгыламай кетмегиз.
«Бу тели-джарты не зат айтад?» – деб,
Артдан хыликке этмегиз.

Мен ийнар айта турама, тенгле,
Айтыб, узакъгъа баралмам.
Сизни ичигизде, эки сёз айтыб,
Башымы къалай алалмам?

Мен ийнар айтыб тебресем, тенгле,
Тохтаб къарайла булутла.
Тарыгъыуларымы айтыб башласам,
Мууал болалла кырдыкла.

Джангур джаууб, алай келеди,
Кёкде булутла къаралыб.
Мен Сеннге ийнар алай этеме,
Джаш джюрегимден таралыб.

Терезе башына атынг джазылсын,
Ётген джолоучу танырча.
Джаратхан Аллах джазыу этерми
Сен ариучукъну алырча?

Бармакъчыкъларынг таза алтындан,
Тырнакъчыкъларынг – кюмюшден.

Сен ариучукъну сайлаб алгъанма
Къызладан джетер юлюшден.

Сюймеклик ауруу, ой-да, сан ауруу,
Сан-санларымы талайды.
Ачыкъ джарагъа тузну себгенча,
Сюймеклик ауруу алайды.

Ёсюб келген субай санларым,
Ёсмейин, къысха тыйылды.
Быйылгъа дери сынамагъан эдим –
Сюймеклик къалай къыйынды.

Бир-эки ийнар айтсанг а, къызчыкъ,
Мен да къатынга барайым.
Тансыкъ болсам, айта турургъа
Бир-эки ийнар алайым.

Бир-эки ийнар айтайым, къызчыкъ,
Сени джанынга тиймесин.
Биз экибизни сюймегенлени,
Джаратхан Аллах сюймесин.

Адам сёзлеге къарама, къызчыкъ,
Джетербиз толу муратха.
Джангыз сёзюнгю бермейме, къызчыкъ,
Кереги бла бир атха.

Къара чегетле, терен ёзенле...
Бары ариулукъну анасы.
Мени джюрегиме джара салгъанды
Эки къашынгы арасы.

Школда къалай окъуйса, къызчыкъ,
Эки кёзчюгюнг къамамай?

Суймеклик ауруудан ёллюк болурма,
Докторда дарман джарамай.

Тутхан ишими толтуралмайма,
Акъылым Сеннге бёлюнюб.
Мен акъылымдан шашыб барама,
Тюрсюнюнг кёзюме кёрюнюб.

Кёкде баргъан кёк кёгюрчюн,
Ол кёзге ариу кёрюнед.
Сен эсима тюшгенлей,
Акъылым кёбге бёлюнед.

Неден да меннге багъалыд,
Мен сени таныгъан бу кюнле,
Джюрек къууанчымы табханма,
Джашауум, энди бюгюлме.

Сен меннге ариу ышара,
Школгъа кетиб бараса.
Насыбым къалайд, билмейме,
Джюрегиме бир бек джарайса.

Къуру мен тюлме, дагъыда
Кёб джашла сени марайла.
Тенг этиб сеннге кеслерин,
Джюрекле суйюб къарайла.

Кюйдюрмей кюйген джюрекни,
Джууаб бер, ариу, тилейме.
Сен огъай деб, къагъыт ийсенг,
Къалай этерме, билмейме.

ЧУБАРЧЫКЪ

Мен анама эшитдиралмайма
Къая башындан къычырыб.
Кёк кёгюрчюн тутханем, анам,
Ийдим къолумдан учуруб.

Айланаса, дейле, хаулесе, дейле,
Мен атымы джерлесем.
Барма, дейле, бери къайт, дейле,
Чубарчыкъ, сеннге тебресем.

Таймай къулагъыма келгенлей турады
Сени сёлешген сёзлеринг.
Эки кёзюмден не аз да кетмейди
Ол къара дугъум кёзлеринг.

Айланаса, дейле, хаулесе, дейле,
Айланганланы кёрмейин.
Айланганымы къояллыкъ тюлме
Чубарчыкъны меннге бермейин.

Къарангы кече, ой, аяз кече,
Миннген атыма джалына,
Ой, иги сагъан, бир барыр эди,
Чубарчыкъ сени къатынга.

Юсюмде черкес чепкеним,
Мен кече, кюн да киеме.
Ийнана эсенг, ийнан, Чубарчыкъ,
Джанымдан сени сюеме.

Белгиге берген сени кямарынгы,
Белиме къысыб джюрюйме.
Сени атанг бла анангдан меннге
Иги болурларын тилейме.

Атанг бла ананг дуня малдан
Излегенлерича, тойсунла.
Былай бла бизни нечик тыярла,
Алай насыблы болсунла.

Айланаса, дейле, хаулесе, дейле,
Айланганланы кёрсюнле.
Айланмазымы сюе эселе,
Чубурчукъну меннге берсинле.

Тюшюмде кёрюб, бир къызны суюдюм,
Ол кёкден-хауадан къарайды.
Кёзлерим анга къараб тургъанлай,
Санларым эриб барады.

Гоккакёз къызчыкъ, джаннган джулдузчукъ,
Неден джанынга тийгенме?
Ышаргъанынгдан, ала кёзлерингден,
Кенг мангылайынгдан суюгенме.

Мени тенглерим, сизден тилерим:
Ариуну меннге беригиз.
Сыртда гокка хансла Ариугъа ушайла,
Аланы басмай келигиз.

Майда кюн тийгенча, аны нюрюча,
Гокка хансчыкъгъа ушайса.
Ушаб, хансчыкъгъа, алтын ташчыкъгъа,
Джюрек джаууму ашайса.

Ой, джангыз кесинг барма да, Ариу,
Мени да ала барсанг а.
Элтиригингден тюнгюлген эдим,
Бир-эки письмо джасанг а.

Ой, аллыбызда бизни къаяла,
Анда кёгюрчюнле джашайла.
Ой, джашнаб ёсген санларынг,
Мени джашаргъа къоймайла.

Ой, сени ананг сени меннге берсе,
Къол аязымда тутарем.
Шокалад конфетчик сен болуб къалсанг,
Сени чайнамайын джутарем.

Къайдан таныдым мен бу ариуну,
Тамам джюрегими къуршагъан.
Аныча дунияда кёрмеген эдим,
Айны нюрюне ушагъан.

Бир-эки, деб, юч джылны ашырдым,
Тамам джюрегим бла термилиб.
Татлы джукъумдан кёб аязыгъанма,
Тюрсюнюнг кёзюме керюнюб.

Сени юсюнде къызыл чепкенчигинг,
Бизни джолубузну къызарта.
Кёз туурамдан ташайыб бараса,
Къол тутаргъа къолунгу узата.

Биз суймеклигибизни алай этейик,
Таша болмайын, эл билиб.
Кёз туурамдан ташайыб кетдинг,
«Сау къал» айтыргъа термилиб.

Къутас чачынгы чилле халы этиб,
Джаш джюрегиме байладым.
Дун-дунияны башында къызладан,
Ариуум, сени сайладым.

Сени амалтын тели болама,
Акъялым чыгъад башымдан.
Менден башха суюгенинг бар эсе,
Терк айырылгъын сен андан.

Сени адамларынг бермезмидиле,
Ма сени тилеб баргъаннга.
Аурусам сени излетирикме,
Кюйген джюрегиме дарманнга.

Сени амалтын ёледи, дегиз,
Менден хапарла соргъаннга.
Менлейин болуб, мени излегин
Джаш джюрегинге дарманнга.

Мени бууунумда аллай сагъатым,
Аны белгиге берейим.
Менден сора суюгенинг бар эсе,
Ёлюб тургъанынгы кёрейим.

Сени кёолунгдагъы кёобузунг, къызчыкъ,
Тартханынг сайын улусун.
Менден сора суюгенинг бар эсе,
Тёрт тёнгек санынг кёурусун.

Ой, менден суююб барлыкъ юйюнгю
Эшиклери кюннге ачылсын.
Ой, суйген джашынг, башханы суююб,
Юйюнг аман бла чачылсын.

Ариу, дейдиле, эрши, дейдиле,
Ариу эршиге не беред?
Ариу болгъанлыкъгъа, акъял болмаса,
Ариулугъундан не келед?

Мангылайында бурма чачынг,
Мен кьолум бла бурганча.
Меннге кьараб, неге ышараса,
Сюйгенинг аллында турганча?

Мангылайында сени бурма чачынг,
Мен кьолум бла бурганлай.
Мени кьатыма нек олтураса,
Шиндигинг алайда турганлай?

Былайдан кьараб, кёре турама,
Сууну бойнунда юйюгюз.
Мени быллай бир кьыйнадыгъыз эсе,
Тютюнлемейин кюйюгюз.

Мени джыламугъум болуб чыгъарыкъды,
Кьабырыма джашил чапыракъ.
Сен болуб кьуйсанг, дженгил боллугъед
Кьабырымда ауур топуракъ.

Джан чыкьгъан мени тамырымдан,
Келиб, кьолунг бла бир сыла.
Мени ючюн ёлгенди, джарлы, деб,
Келиб, кьабырымда бир джыла.

Мени кьыйналыб айтхан сёзлерим
Ауур тиймесин кёлюнге.
Чубар джыланча, алай кёрюннгюн,
Сен салыб барган юйюнге.

Кеси кесинге сен ажым этгин,
Аны тюзлюгю джетгенд, деб.
Сени джауунг алай хапар эшитсин:
Сюйгени эрге кетгенд, деб.

Ма былай болуб кълалгъанды, тенгле,
Мени бююнлюкде халларым.
Кюйюб барады, болушлукъ болмай,
Мени уа сабий санларым.

Сен джарыкълыкълны бек сюе эдинг,
Ой, ышармагълын, кюлмегин.
Муслиман джанла тонгузну суйгенча,
Ол сени алай суймесин.

Мен сеннге ийнар этеме,
Джаш акълылым бла кюрешиб.
Сенден ариуну мен алмай кълыймам,
Гатджайчылкъл, сеннге эришиб.

Сен а манга алай кълрюнеенг,
Кълкдеги джаннган джулдузча.
Энди сен кълрюннген алайды,
Ат бокъл ичинде кълундузча.

Этген кюнлеге мен кълб кълайтама –
Сени кълрюочю заманнга.
Мени атымы кълбле айталла
Сенича кълайдагълы аманнга.

Мен сеннге «аман» демеученем,
Кесинг ататдын г ол атны.
Сенича гатчайла эрге тебреселе,
Айырмайла кълзакълны, не кълартны.

Беш-алты джылны суйгенле болдукъл,
Энди биз кълалай этейик?
Биз этген муратла болмайла, сора
Энди, кел, расчълт этейик.

Юсюнге кийим бир ариу джарашад –
Эндигиле алай киелле.
Биз экибиз расчёт этгенли,
Мени кьаллай кьызла сюелле!

Сени белинге белибаучугъунг,
Ол эки кьат джетсин белинге.
Сенден сора суйгени джокъду, деб,
Алай келмесин кёлюнге.

Орамны ёрге кетиб бараса,
Къайынларынга кирирсе!
Сени кибиклерим кёбдюле, ариу,
Сен да аланы бирисе.

Сени кьолунгда кьобузунг, ариу,
Согъарса кесинги тоюнга.
Къараб кёргенлей, суйюб кьоярча,
Дууангмы баред бойнунгда?

Ийнар айт деб, кьысмагъыз, тенгле,
Къалай этейим да, не айтайым?
Джашлагъа – алгъыш, кьызлагъа –
къаргъыш,
Бир-эки ийнар айтайым.

Джашла сенден бир бек кьууаналла,
Бу болсун джашладан кёрюрюнг.
Эки тобугъунгу кьаты кьучакълаб,
Эр кёрмей ётсюн ёмрюрюнг.

Ой, суймеклигинг ичинге тюшюб,
Сен суймекликден алыннгын.
Бойнумдан тутуб, кьаты кьучакълаб,
«Меннге оноу эт», – деб джалыннгын.

Кёкде айланган кёксюл кёгюрчюн,
Бурулуб тюшсюн тенгизге.
Халал тенглерим, сиз тынгылагъыз,
Ийнарла айтайым мен сизге.

Мен ийнар айтайым, тенгле,
Сиз тынгыламай кетмегиз.
Бу тели джарты не зат айтад, деб,
Артдан хыликке этмегиз.

Ийнар айт, дейсиз, мен айтайым,
Ийнарларымы бирисин.
Менден аягъан субай санларын
Къара джер тюбюнде чирисин.

Сиз айт, дей эсегиз, ой, мен айтайым,
Ийнарларымы экисин.
Орам хапарла аман джюрюйдюле,
Къарнашы бираз эсгерсин.

Сиз айт, десегиз, ой, мен айтайым,
Ийнарларымы ючюсюн.
Аллах бергенди да, ой, мен сюеме,
Эки тамаданы кичисин.

Мен Бийчесыннга барама,
Совхоз къойланы кютерге.
Сизге сёз бериб къояйым, къызла,
Кесими ударник этерге.

Хар эртден-ингир – тоюбуз,
Тенгиш келедиле боюбуз.
Ий, Аллах бла тилейме, къызла,
Сюйгенчигим бла къоюгъуз.

Ох, суйдюм-суйдюм, сени бир бек суйдюм,
Тамам джюрегиме джеттинчи.
Суймеклик ауруу сынамагъан эдим,
Ой, Лёля сеннге деричи.

Сен бизни элге чырта келмейсе,
Келсенг а, дженгил кетесе.
Сен – унамазлыкъ, мен – тохтамазлыкъ,
Сен бу болумгъа не дейсе?

Суймеклик ауруу ашаб бошады,
Санымы къоюб, къанымы.
Чыгъарыб алалсам, сеннге берирем,
Термиле тургъан джанымы.

Джаным – джанынга, къаным – къанынга,
Айырылмам ёлюб кетгинчи.
Ичги сёзюмю айтыб турлукъма,
Джаным, джан ауалгъа джетгинчи.

Мангылайынгдан чыкъгъан бурма чачынг,
Джибек халыны бургъанлай,
Кёрюрге джюрегим излегенлей турад,
Кёзлерим кёре тургъанлай.

Кёзлерим кёре тургъанлай, ариу,
Джюрегим сенден тоймайды.
Дугъум кёзлеринг, къара къашларынг
Джанымы джашаргъа къоймайды.

Мамматла алыб чыгъарыкъма, ариу,
Марал кийикчикни тутаргъа,
Шоколад конфетчик болуб къалсанг,
Чайнамагъанлай джутаргъа.

Шоколад конфетчик сен болуб кълсанг,
Чайнамагъанлай джутарем;
Сени атанг-ананг меннге берселе,
Къол аязымда тутарем.

Чилле беллик алыб къысар эдим
Сени иничге белинге,
Джангы кюёучюгюм, джанчыгъым, десе,
Неден джетерем кёлюне?!

Сен алтын чабакъ болуб кълсанг,
Терен тенгизде джюзерге.
Белгисиз кямар болуб кълсам,
Иничге белинги юзерге.

Къолум бла алыб, къолума салдым
Мен джаннган отну джилтинин.
Бир джылдан артыкъ кёреме, ариу,
Болджаллы айны кюнлерин.

Сени башында чилле джаулукъчукъ,
Чачынг а, джерге суйреле.
Джанымы салыргъа джер табмай кълдым,
Кука сёзлеринг туйреле.

Суймеклик ауруу, ой-ой, сан ауруу,
Сау санларымы талайды.
Ачыкъ джарагъа тузну себгенча,
Суймеклик ауруу алайды.

Джюрекден джюреке джол барды, дейле,
Танылады кёзден, къашдан да.
Къурчдан да кючлю болады суймеклик,
Тенг болса къызда, джашда да.

Кечем да – кече, кюнюм да – кече,
Атдыралмайма тангымы.

Ой, чыгъаралсам, сеннге берлигем
Термиле тургъан джанымы.

Хар эртден сайын чыгъыб къарайма
Аллыбыз мийик таулагъа.
Ахратдан ёлгенле туруб келлик тюлле –
Берлик тюлме сени саулагъа.

Мени къолумда къол джаулукъчугъум,
Джуууб къурукъгъа атханма.
Сени алмай къоярыкъ тюлме,
Бойнумдан ёрге такъгъаннга.

Сени чилле джаулукъчугъунг,
Бурулуб тюшсюн бойнунга.
Джаратхан Аллах сени меннге буюруб,
Сюйгенинг къарасын тоюнга.

Тюбешген заманда сёз айтыргъа
Къоймайла дугъум кёзлеринг.
Джюрек къаныма сингиб къалгъанды
Сени айтхан сёзлеринг.

Картынгы алыб, аллыма салыб,
Джырымы сеннге этеме.
Джюрек тенгим, сени алыб,
Джети кёкден ётерме.

Картынгы алыб, анга сёлешиб,
Тарыгъуларымы айтырма.
Джети кёкню эки юлеше,
Айланыб, джерге къайтырма.

Къутас чачынгы къалтырагъаны
Кёз аллымдан батмайды.

Кавказ джуртланы ашхы къызы,
Сенсиз тангым тангча атмайды.

Ийнарла бла айталырмамы
Джюрегими ачыкъ болгъанын?
Маркъа къозучукъ, чынгай келиб,
Сюймеклик суудан тойгъанын.

Ийнарла бла айталырмамы
Джарыкъ кюнню ачыкъ тийгенин?
Алтын чыпчыкъчыкъ, уча келиб,
Кесин меннге сюйдюргенин?

Сёзле бла айталырмамы
Джашауум джарыкъ болгъанын.
Айны къатында джарыкъ джудузчукъ
Джюрек тынчлыгъымы бузгъанын?

Кёлюнге къалай джетейим сени,
Сен да ажымсыз сюерча?
Тенглик джашауда, тюзлюк ашауда
Бир-бирибизни сюерча.

Таулагъа къараб, кетиб барама,
Тау маралланы мараргъа.
Алтын чач таракъ болуб къалгъаем,
Сени чачынгы тараргъа.

Аллыбыз сыртда, мийик таулада
Къонгур булутла ойнайла.
Къара къашларынг, ала кёзлеринг
Мени джашаргъа къоймайла.

Биз экибизни сюймеклигибизни
Терен орналсын тамыры.

Биз экибизни суюмеклигибизни
Бизни юйде болсун тыбыры.

Суюмеклик ауруу сан ауруу, тенгле,
Ол – сынагъаннга белгили.
Эки джаназы кылыгъыз, тенгле,
Суюгенин табмай ёлгеннге.

Акъ мангылайынг, къара къашларынг,
Кёзлеринг джаннган джулдузла.
Чачынг – табанынгдан, тогъуз къат эшилиб,
Джылтырайды къара къундузча.

Сени адамлыгъынг белгилиди, Лала,
Айт, десенг, айтыб берейим.
Бирге урунуб джашаргъа ёмюрде
Сени арбазымда кёрейим.

Ариу баланы алыб кетерикме
Тенгиз джагъасында солургъа.
Аллах буюрса муратым барды
Ананга кюёу болургъа.

Кёбле сейирсиниб, сукъланыб къарайла,
Экибиз джашагъан къабакъгъа.
Мен сеннге ушатыб, Лала, деб айтама
Тенгизде ала чабакъгъа.

Анамы мыдах этерик туююлме
Мен кийим бла ашауда.
Анама къалай сыйыныб къалайым
Башыма джетген джашауда?

Анамы разы этген игиди,
Мен да этерикме ёлгюнчю.

Не къарыууму да аярыкъ тюлме
Фариза меннге келгинчи.

Мени Фаризам бир да ариуду,
Къашлары кенгден къыйылыб.
Джашау нёгерге аны сайлагъанма,
Къызла ичинден сыйырыб.

Сени юсюнде чепкенчигинг
Этекчиги кенгирек.
Кел, экибиз да суйгенле болай-
ыкъ,
Сюеклерибиз да тенгирек.

Таулада айлана, таулада айлана,
Тау кёллю болуб къалгъанма.
Ой, элге баргъан бир салам ай-
тыгъыз,
Суйгениме тансыкъ болгъанма.

Аллыбыз тауда топуракъ.
Ол сарымыды, сазмыды?
Сен алай къошакълы неге боласа,
Сени кибикле азмыды?

Мен кёкге бачхыч салгъанма
Кёк булутланы чачаргъа.
Мен ариучукъгъаа сёз бергенме
Байрым кече алыб къачаргъа.

Мени къолумда ручкам,
Ол учуна дери сары алтын
Эркин ишими эталмайма
Ой, гяур, сени амалтын.

Мен юйюгюзге таймай къарайма,
Аллымы ары бургъанлай.
Тансыкъ а болурум да келе да турады,
Кёзюнге къараб тургъанлай.

Да башынгдагъы чилле джаулугъунг,
Ол кёзлеринге – кёлекке.
Сен болурмуса, деб да, бир кёб да къарадым
Кёкде айланган мёлекге.

Айлана-джюрюй, айлана-джюрюй,
Тутханма кёксюл кёгюрчюн.
Мен къанатчыкъларын да кесиб къоярыкъма,
Кетмей турурча ёлгюнчю.

Тауну башына чыкъсам да сенсиз,
Кёлтюрюлмеед джюрегим.
Ах, тегерегимде да кызла кёб эдиле,
Джангыз сен эдинг суйгеним.

*«... Мен атакагъа куриб тебресе м,
Къаракъаши тшошеди эеи ме,
Къазауатдан къыйын кере ме,
Сюймеклик джетсе кесинге...»*

Уруш (1941-1945) джыллада этилген сюймеклик джырла бла ийнарла

Айт дей эсегиз, мен да айтайым
Сюймеклик бла ишими.
Джаратылгъанлы санамагъанма
Сенден багъалыгъа кишини.

Айт, дей эсегиз, мен да айтайым
Сюймеклик бла халымы.
Толгъан айдан – джарыкъ, кюнден да джылы
Къоюб тебрегенме мен нанымы.

Мен къазауатха тартылсам, наным,
Джер этегине атылсам,
Сен Учкуланда эшитмезмисе,
Мен армияда ахсынсам?

Тарпан тайымы белинде ойнай,
Мен джер этекге барырма.
Письмоларыма джууаб джазмасанг,
Турналадан хапар алырма.

Джанынг ауруса, сен да джыларса,
Алай болмаса, къалырса.
Ой, акъ къумачха чырмарса, наным,
Къара къабыргъа салырса.

Осиятымы сен да окъурса,
Къалай ёлгеними сорурса.
Мен узун оба болурма, наным,
Сен да башсыз къатын болурса.

Биз муну къанын алайыкъ, дерсе,
Сен тенглеринге айтырса.
Къалгъан джылларынгы толу джашар ючюн,
Сен Къарачайгъа къайтырса.

Мен айтырымы унутуб барама –
Алайма сёзню башласам.
Юч къан тамчыны тамыз юсюме,
Мени кебинлеб бошасанг.

Украинаны дангыл тюзлеринде
Тобну джау аллына бурама.
Джанымдан суйген гоккакёз, ариуум,
Сеннге письмо джаза турама.

Мен письмо джаза турама, наным.
Акъылым сеннге бёлкюнюб.
Айтхан сёзлерими джазалмай къояма,
Тюрсюнюнг кёзюме кёрюнюб.

Мен сенден ариу кёрмеген эдим,
Къара джылтырауукъ чач болуб.
Сеннге ушагъан гокка хансчыкъла да
Эриб баралла, къач болуб.

Джангурла джауалла, булутла басыб,
Аяз Кавказдан урады.
Джанымдан суйген гоккакёз, ариуум,
Арабин, не эте турады?

Къара сакъалыма кюмюш урду
Сюймеклигими джашыра.
Булбул чыпчыгъым, сен бир келмединг
Мени армиягъа ашыра.

Мен армиягъа кетиб барама,
Сау къал, эсен бла келейим.
Сюймеклигиме ийнанмай эсенг,
Чыгъарыб джанымы берейим.

Сюймеклигиме ийнанмай эсенг.
Ийнаныр затла этерме.
Онг билегими мен, кесиб алыб,
Белгиге къоя кетерме.

Сюймеклигиме нек ийнанмайса,
Сау санларымы тууратмай.
«Айхай, болсун!» – дерге келмеймид къолунгдан,
Мени бушуу бла джубатмай?

Ворошиловну кёлуне не келир,
Санларымы саулай элтмесем?
Закон мени нек эрши кёред,
Халкъ бютеу аман этмесем?

Къызбайлыкъ этсем, сен къой эсенг,
Аны бир киши ушатмаз.
Джау чекге кириб, тахса билинсе,
Бизни Къарачайда джашатмаз.

Танкагъа миниб, атынгы сагъынсам,
Аны къурч санлары эрийле.
Джюрекде болгъан ичине тюрелиб,
Письмоларым сенинге келирле.

Самолётха миниб, Чолпаннга чыкъсам,
Келдим деб, хапар берирме.
Эртде туруб, терезени ачсанг,
Ариу тюрсюнюнгю кёрюрге.

Тарпан тайымы белинде ойнай,
Мен джер этекге ётерме.
Бойда хомух болуб, сени уялтмай,
Багъалы саугъа эгерме.

Къазауат тохтаб, биз бир юй болсакъ,
Къууаннгандан биз не этербиз?!
Трехмоторный самолёт бла,
Москвагъа учуб кетербиз.

Самолёт бла Чолпаннга къонуб,
Парошют бла тюшерме.
Къанымдан бериб, кёзюнгден кёрюб,
Къобанны сууун ичерме.

Кемеге миниб, тенгизге кириб,
Мен джер джюзюнде джюзерме.
Къанлы джаулары джиклерин кьоймай,
Мен тамырлары юзерме.

Джел булутлары былай ары сурсе,
Алагъа миниб келирме.
Ол джут ууахты мында тубесе,
Сени къолунгда ёлюрге.

Ой, джюрегимде суймеклик тьююмчек,
Талпыйма сениге берирге.
Мен джау аллында кълмасам мында,
Бошарыкъ болмам ёмюрге.

Кёрюнмей учхан къоргъашын кесек
Мени джашаудан айырса,
Суймеклигим бла тилейме сенден:
Мени асыраргъа барырса.

Мен армиягъа кетиб барама,
Бурмачачым кълды артымда.
Кесинги кёрюрге табмайма, ариу,
Картынгы такъгъанма къатыма.

Джарыкъ джулдузум, толгъан Айчыгъым,
Джерни юсюн бирча джарыта.
Джыламугъум бла письмо джазама,
Тамам суймекликни таныта.

Мен атакагъа кириб тебресем,
Къаракъаш тюшеди эсима.
Къазауатдан къыйын кёреме,
Суймеклик джетсе кесинге.

Джаралы болуб джатыб турама,
Картчыгынгы алыб къолума.
Джангыз джылыны эрге бармай къара,
Кетсенг, мында къллыкъ болурма.

Къатыма келиб бир ай тургъаенг,
Мен тюрсюнюнге къарарча.
Дарман болуренг, къатымда турсанг,
Джюрек аурууума джарарча.

Да, бойнунгдагы мынчакъ мен болсам,
Чырмалыб турурем бойнунга.
Мени письмонг бла къуандырмасанг,
Джыланла кирсинле къойнунга.

Билмей тургъанлай салгъанса, гяур,
Ёлгюнчю чыкъмаз къабханнга.
Джашлай, замансыз мен къыйынлы
Бир джюрек ауруу табханма.

Кемириб, талаб, бир бек ауруйду,
Гокка хансым тутхан билегим.
Джашлай азгъынлыкъ табханды
Сюйюб термилген джюрегим.

Сюймеклик ауруу тийге эди сеннге,
Сен ол ауруудан ёлюрча.
Ой, сизни юйде сеннге къан джаусун,
Къачыб бизни юйге келирча.

*«...Хар кыруу эе ме мени тгөшөди
Кавказда кыалгъан гарала.
Дарман-дары бла багъылымайдыла,
Сөймеклик салгъан джарала...»*

Кёчгюнчю (1943– 1957) джыллада этилген сүймеклик джырла бла ийнарла

Кавказчы кыызла, кавказчы джашла
Казахстанда унутуб.
Мен сени алай кёреме, алан,
Бизни мюйюшчюкде кыбулуб.

Мен бу сёзлени айтсам гяурчукъгъа
Уллу боллукъ болур кёлчюю.
Белинден бууб, кючюмю салсам,
Юзюлюб кыалырма белчиги?

Анасы джюрюшлюню кызы джоргъа болад,
Джоргъа болса, мин да джоргъалат.
Къаргъа къаргъаны кёрюб, «кыакъ» деген кибик,
Сени кёрсем, джюрегим кыозгъалад.

Бир джумшакълыкъ этмесенг меннге, ариучукъ,
Санларыма саллыкъма сакъатлыкъ.
Джараусуз сёзню мен сеннге айтсам,
Тенглерим этсинле шагъатлыкъ.

Мен былай ары да кетиб бара эдим,
Ариуум ючюн къайтханма.
Ангылар къарыуу болгъаннга, тейри,
Кёб тюрлю сёзле айтханма.

Бир джарыкъ джулдуз учханды, дейле,
Бу уллу джолну къатына.
Атын айтсала, джюрегим чанчады –
«Дугъумкёз», дейме атына.

Юйюгюзню аллында акация терекле,
Юйгюзге берелле кёлекке.
Кёкде мёлекле тюшюб келдиле
Джердеги джангыз мёлекге.

Ой, башыбызда джазгъы чырпыла,
Анда джаз тауукъла джашайла.
Дугъумкёзюмю къара къашлары
Джюрек джаууму ашайла.

Ой, ёрге уруб, толуб келеди
Джаш джюрегими кёбгени.
Юсюне бютюн ариу джарашады
Дугъумкёзюм тикген чепкени.

Ой, юсюндеги тикген чепкенинг,
Этинге суююм салады.
Этер мадарынг бар эсе, Дугъумкёз,
Джюрегим эриб барады.

Къарасауут ариу джарашады
Бу кямардагъы кюмюшге.
Да Дугъумкёзюм манга джетге эди
Тиширыуладан юлюшге.

Мен да суйгенча, сен да сие эсенг,
Картынгы манга берирсе.

Бизни джазыубуз бар эсе, Дугъумкёз,
Ючайлыкъда бизге келирсе.

Мени юч айым къачан джетед, деб,
Аны кюнлерин санайма.
Эсиме тюшсенг, бир да болалмайма,
Картынгы алыб къарайма.

Мени джюрегим бир бек аурууду,
Тойлада сени кёрмесем.
Мен былай бла джашаялмайма,
Крупскаядан бериб кетмесем.

Меннге бир письмо джасанг а,
Суратын салыб къолунгу.
Ой, сени суйюб, сеннге таралыб,
Менден къыйынлы болурму?

Сени амалтын салыб келгенме
Уллу Джамбулдан Нанкентге.
Тарыгыуларымы мында башлагъанма,
Областха иерикме – Чимкентге.

Сеннге ушатыб тизгенме, ариу,
Гокка хансланы бачхагъа.
Ой, сени табсам, сатыб алырем
Эндиги чыкыгъан ачхагъа.

Узакъ востокдан келелле, дейле,
Сеннге келечилик айтыргъа.
Талах къагъытчыгъынгы бериб джиберирсе,
Сен келиб, ызынга къайтыргъа.

Сен – Беловодда, мен – Черноводда,
Бир чырмау барды арада.

Суу бабушчугъум, бир ышарсанг а,
Ызынга айланыб къара да.

Бухгалтер джашны сюеди, дейле,
Къачыб кете эдим Манкентден.
Ой, мен келгинчи, кишиге барма,
Окъуб келейим Чимкентден.

Кесинг болмаса, кишини санамайса,
Аягъынга кийген чурукъгъа.
Сеннге кёлтюрюб атханма, ариу,
Узбек марляны къурукъгъа.

Кесинг болмаса, киши джаратмайса,
Манкентде къалай джашайса?
Башынгы джууб, бир джанлы тарасанг,
Джел ургъан къаурагъа ушайса.

Сен бир ариучукъ боласа, гяур,
Башынгы джууб тарасанг.
Маймул балагъа ушайса, гяур,
Базар кюзгюге къарасанг.

Чепкенлерингде баш чепкенинги,
Аны Москвада алгъанса.
Омакъ сёзчюклеринг, сакъ кёзчюклеринг,
Туура джюрегими джаргъанса.

Чепкенлеринги санын сен бош айтаса,
Ала ючюн сени алалмам.
Сени алыб келиб, тыбырыма салыб,
Анамы джюрегин джаралмам.

Ма кёк булутла джайылыб келелле,
Джауаргъа джетиб салына.

Ой, сени ананга мен да барлыкъма,
Къызчыгъынгы бер, деб джалына.

Ой, алай-былай, дейдиле, къызчыкъ,
Ариу джюрютсенг а кесинги.
Ой, менден кёлюнг неге къалады,
Ауузун тыйсанг а анангы?

Мен таугъа чыгъыб барама,
Тау кийиклени тутаргъа.
Магазин кюзгю болуб къалгъа эдим,
Сени тюрсюннге къараргъа.

Мен таугъа чыгъыб барама,
Къыргъыз элlege къараргъа.
Алтын таракъчыкъ болуб къалгъаем,
Бурма чачынгы тараргъа.

Биз экибизни арабыз, ариу,
Мийик болгъанды тауладан.
Къулагъымы салыб тынгыласам,
Тауушунг келеди хауадан.

ТЮШ

Сау сегиз джылны суююб айландым,
Бююннге дери сакъладым.
Орта Азияда бир исси кюнде
Терек тюбюнде джукъладым.

Айыбды меннге: бу суюмекликден
Акъылымы къалай ташладым...
Терек тюбюнде джукълаб тургъанлай,
Бир иги тюш кёрюб башладым.

Юйюбюз болду бир да мийик юй,
Коридоруна ёрледим.

Аллыбыз болду бир да уллу суу –
Мен суу джагъагъа тебрeдим.

Кёк кёгюрчюнле джырлай туралла,
Тёгереклерине кёб къарай.
Гокка хансчыкъла чагъыб келелле,
Чапракъчыкъларын джел тарай.

Юйню аллында болду тёбечик,
Суу таба джаны – алаша.
Бир кёк кемечик келе турады,
Ол манга таба джанаша.

Кёк кемечикни къараб кёргенлей,
Акъылым анга бёлюндю.
Кёк кемечикни юсюнде, тенгле,
Мени ариучугъум кёрюндю.

Суудан чыгъыб бир уллу чабакъ,
Ол сууну башын бокълады.
Кёк кемечик да, сууда джюзе келиб,
Суу джагъагъа келиб тохтады.

Кёк кемечикге бек джууукъ барыб,
Мен кемечикге ёрледим.
Ариучугъуму къатына олтуруб,
Хапарла айтыб тебрeдим.

Къалай уллугъа кетгенсе, ариуум,
Бурулуб, кишиге къарамай.
Сюймеклигибиз къалай зыраф болду,
Бу иш чырт бизге джарамай.

«Сен уллу кёллю болгъанча кёрюнюб,
Бош кёлюм къала, кёреме.
Аллыма чыгъыб къалдынг, – деди ол, –
Мен да сени излей келеме».

Ариучугъуму меннге айтханы,
Мени джюрегиме джарады.
Биз экибизни ушагъыбызгъа
Моряк да, ышарыб, къарады.

Ол кюн иссилик алай кемсиз эди,
Былай кюйдюрюб-бишириб.
Кёксюл кемечик кетиб къалгъанед,
Биз экибизни тюшюрюб...

Бир суукъ аяз уруб уятды
Мени кёре тургъан тюшюмден.
Секириб туруб къарагъанымда,
Чыпчыкъчыкъ учду юсюмден.

Сен къум тюзледе чага этесе,
Субай санларынгы талдырма.
Асыры кёб накъырда этед, деб,
Аны ючюн кёлюнгю къалдырма.

Аман накъырдамы кече турурунгу,
Гоккакёз, сенден тилейме.
Башынгы менден уллу кёрмейин,
Тенг болурунгу тилейме.

Кел, кел, ариуум, ой, Айым, Кюнюм,
Бачхада битген наныгъым.
Джаннган джуддузум, джангыз къууанчым,
Сенсе дуняда джарыгъым.

Кёкде айланнган кёк кёгюрчюнчюк
Къанатчыкъларын джаяды.
Ариу къолларынг, субай санларынг
Борбайларымы къыяды.

Сюеме десем, ёлеме десем,
Нек ийнанмайса сёзюме?

Тюкенибизде дух шишачыкъча,
Алай кёрюнесе кёзюме.

Сюеме, дединг, ёлеме, дединг,
Айтханынг – бары ётюрюк.
Сират кёпюрден къалай ётериксе,
Мени гюнахымы кёлтюрюб?

Ийнана эсенг, ийнан, ариучугъум,
Мен сени амалтын ёлеме.
Джерде адамлагъа сени тенг этмей,
Кёкде мёлекча кёреме.

Орамда кетиб барады ариу,
Эки этегин джел эте.
Ваньканы кёююб, экибиз кетейик,
Бир-бирибизге кёл эте.

Кече да, кюн да мен сени кёреме,
Дарий чепкенле киесе.
Ванька да, мен да сени сюебиз,
Сен къайсыбызны сюесе?

Мен Молотовха бир баргъанымда,
Кёргенлей сени суйгенем.
Ой, келе эсенг, кел да, ариуум,
Мени джюрегими кюйдюрме.

Ой, мындан къараб кёре турама
Молотов колхозну юйлерин.
Ариучугъуму алыб келликме,
Чачыб эшигини чюйлерин.

Ма бюгюн да мен баргъанма, тенгле,
Ой, ариучугъуму кёрюрге.
Аны атасы, «огъай», дерик тюлдю
Къызчыгъын меннге берирге.

Ой, кёкде баргъан кюмюш самолёт,
Кетиб барады дырылдай.
Кел, экибиз кетиб къалайыкъ,
Сюймегенле да, гырылдай.

Мен Крупскеге кюн сайын келеме,
Ариучугъуму кёрюрге.
Сени къарнашынг алай айтхан эди,
Къызчыкъ, сени меннге берирге.

Ой, мындан къараб кёре турама,
Анда тереклени башларын.
Къалай да суйюб къойгъанса, ариу,
Кесигиз элни джашларын?

Къайгъым, сагъышым кёбдю, ариуум,
Сабаннга чачхан ашлыкъдан.
Келмезлигинги биле тургъанлай,
Суйгенме телиден, джашлыкъдан.

Ийнарла, дейле, ийнарла, дейле,
Ийнарладан джокъду бир къарыу.
Акъылы болгъан ичинде тыяды,
Кимде да барды бу ауруу.

Стол юсюнде сагъатны салыб,
Сагъат сагъатдан къурама.
Ууахтым сени къолунгдады, ариу,
Кюнюмю ашыра турама.

Картынгы кёрюб, суйгенме, ариу,
Танымагъанлай кесинги.
Хакъ, суймекликге бёлгенме, ариу,
Аз акъылымы-эсими.

Ариу – Крупскаяда, кесим да – мында,
Бир узакъ болгъанды арабыз.

Бийкъдан, айдан кёрюрге табмайма –
Бу кыйынлыкъгъа къарагъыз.

Къайгъым, сагъышым джокъмуду мени,
Акъылым болса, азаргъа.
Тенгиз мерекеб болса да джетмез,
Тарыгъуларымы джазаргъа.

Мен сени кёрсем, деб айланама,
Орам-орамда, ит кибики.
Сен мени кёзюме алай кёрюнесе,
Алтын стаканда, сют кибики.

Аягъынгда сени галошларынг –
Туфличиклеринг тардыла.
Ачыкъ накъырда мен эталмайма,
Аны тамадасы барды да.

Тамам кёлум бла мен суйгенме,
Ма бу къызланы ючюсюн.
Файгъамбарны къызы Фатимагъа ушайды
Юч тамаданы кичиси.

Юсюнгдеги кёк чепкенчигинг,
Арасындан эки бёлюнсюн.
Субай ёсген ариу санларынг,
Бизни юйбюзде кёрюнсюн.

Ой, мен джашагъан джерде сен болсанг,
Мен муратыма джетерем.
Не чарласанг да, ариуум, сени
Ташкентге алыб кетерем.

Анда адет мында да болса,
Мен муратыма джетерме.
Мында да барла ариу сахарла,
Бирине алыб кетерме.

Хыликке этиб, кюлме, ариуум,
Кёлюмю сениге билдирдим.
Кече, тойда, бир кере кёргенлей,
Кесинги меннге суйдюрдюнг.

Билеме, ариучукъ, джарыкъ джуддузчукъ,
Сени тукъумунгу, атынгы.
Узакъда джашайма, кёрюрге сюеме –
Тилейме, ариучукъ картынгы.

Мен сениге тансыкъ болсам, ариучукъ,
Картынга къараб къайтама.
Участокда тургъан суйгенчигим, сениге,
Тансыкълыкъ салам айтама.

Кёк кёгюрчюнчук болуб къалгъаем,
Барыб элибизден къайтырлай.
Ишлеген джерингде къатынга олтуруб,
Суймеклигими айтырлай.

Кел, экибиз кетиб къалайыкъ,
Кёблени кёлюн къалдырыб.
Суу салкъынлада биз айланырбыз,
Ташкентде юйле салдырыб.

Капек джарымгъа мен санамайма,
Джанымы джоюб кетерге.
Таша – суйгеним, туура – эгечим,
Билмейме къалай этерге.

Тышымдан сары саргъалгъанма, ариу,
Ичимден къара кюйгенме.
Бир джыл тауусулуб, экиге атлады
Экибиз да бирден суйгенли.

Ой, мени ариуум, ма сен билмейсе,
Бир джангы закон чыкъгъанды...

Сюймеклигибиз бирди да, сора
Джазыуубуз къайры букъгъанды?!

Башыбыздагъы толгъан айыбыз,
Къая артына батханды.
Джанымдан эсе сюйгеним мени
Бу кече къайда кългъанды?

Сюймеклигим, термилмеклигим...
Суугъа кетгенди бары да.
Анча тюрлю кълалай кыйнадынг?
Атынгы айтама дагъыда.

Эски ийнарланы джангыртыб айтама,
Кюйген джюрекге файдад, деб.
Мени тенглерим алай сорадыла:
«Сени сюйгенинг къайдад?» – деб.

Хар къуру эсима мени тюшеди
Кавказда кългъан гарала.
Дарман-дары бла багълмайдыла,
Сюймеклик салгъан джарала.

Аны меннге бермегиз да,
Мени гюнахыма киригиз.
Бачхада битген айлыкъ турмачыкъ –
Кимге айтханамы билигиз!

Мында хар къызны минг сом болгъанды
Базарда джюрюген багъласы.
Минг сом алсала бир бек къууаналла
Атасы бла анасы.

Бир сёз айтмайым, ох, джарлы къызла,
Бери бир айланыб къарагълыз.

Минг сом юсюне джюз сом кьошулгъанды,
Сиз да алайчыгъын марагъыз.

Элибизни ичииде, ох-да, той болса,
Сиз анга бармай кьоймагъыз.
Минг сом юсюне джюз сом кьошмаса,
Сиз да унамагъыз, бармагъыз.

Минг сом юсюне джюз сом кьошулгъанлы
Къызла кьууанадыла, ёлелле.
Аны эшитселе ата-анала,
Бирер кьочхаргъа берелле.

Сау джылны ишлеб, бизни джигер къызла
Къачда шекерчикле алалла.
Ол гяур минг сом эштилсе, къызла
Бирер митисге баралла.

Бирер крагъа кьууаныб баргъанлыкъгъа,
Быстырланы джыйыб баралла.
Быстырланы джыйыб баргъанлыкъгъа,
Ох, артда суууб къалалла.

Дарий орнуна акъ гетен джюрюйдю
Мында къызлагъа бернеге.
Мында къызла да учуз болгъанла,
Ушаб джашаулары тюрге.

Сиз тынгылагъыз, мен да айтайым,
Бу сьоймекликни палахын.
Крупскаяда биреу бир бек тьуйгенди –
Унутдуруб кьойма, Аллахым.

Крупскаягъа келе да, кьуру кьайта,
Джарлы джанымдан безгенме.
Бурулгъан таякъ, сыртымда ойнаб,
Аны барысына тёзгенме.

Аллахны кюнюне мен бир келеме
Ариучугъуму кёрюрге.
Келгенлигиме, андан не файда?
Кёзлери кыймайды берирге.

Мен Крупскаягъа энтда келеме,
Атлагъаным сайын, абына.
Мен сени алыб, къачыб кетейим,
Кел, къарайыкъ да табына.

Кечеле узун да, ма кюнле – къысха,
Атмайды бизни тангыбыз.
Джазыуубуз бизни, бир болуб, бала,
Бирге джашасын джаныбыз.

Алтын кямар болгъаем, ариу,
Иничге белинги бууарча.
Духдан сапын болгъаем,
Бетинги-къолунгу джууарча.

Атха миниб киргенме, ариу,
Сени джашагъан элинге.
Саламлашыб айырылсам да,
Джанымы къойгъанма биргенге.

*«... Сен джырманлагъан джырымса мени,
Да айтылмагъан ийнарым.
Джыргемме све тургъанлыгъына,
Билемме аны къыйнарын...»*

XX-чы ёмюрню 50-чи–70-чи джылларында этилген соймеклик джырла бла ийнарла

Ийнар да, дейле, ой, джыр да, дейле,
Нени айтыргъа билмеген.
Ийнаргъа, джыргъа уста болмайды,
Тамам соймеклик сингмеген.

Ой, Аллах, анам, айтыб чыгъайым
Ийнарларымы башындан.
Мен ариучукъну суйюб башладым
Ол эки къара къашындан.

Джаратхан Аллах, бир бек инджилдим,
Бу худжу джуртха келгенлей.
Бойнунгда дууанг тагъылыбмы эди –
Суйгенме, къараб кёргенлей.

Сени бойнунгда инджиле, ариу,
Инджиле тюддюле – мынчакъла.
Тамам кёлюм бла суйгенме, ариу,
Кел да, бойнумдан къучакъла.

Кече тюшюмде мен алай кёрдюм:
 Акъ билекчигинг бойнумда.
 Экинчи уяныб къарагъанымда,
 Джокъ тура эдинг къатымда.

Мындан къараб, анда таныйма,
 Джалан сыртны айрысын.
 Сабий джюрегиме къайдан табхан эдим
 Сен ариучукъну къайгъысын?

Сыртла башындан аууб келеме,
 Ма миннген атым арымай.
 Ой, андан эсе къалыб кетгеем,
 Сен ариучукъну танымай.

Ой, кёкде баргъан кёксюл кёгюрчюн,
 Бурулуб тюшдю тенгизге.
 Айт деб, айтдырыб, айыб эмегиз,
 Ийнар айтайым мен сизге.

Терезелени ары ачыгъыз,
 Бир ариу аяз урады.
 Суюмеклик ауруу, къатымы сакълаб,
 Джанынгы бер, деб турады.

Тауланы башы къаралыб келед,
 Ол энди къачан ачылыр?
 Ийнарларымы таралыб айтсам,
 Къайгъым, сагъышым чачылыр.

Танг аласында тюз башыгъыздан
 Сейир илячин кычырсын.
 Аллыгъыз бетден, къара чегетден
 Алтын мюйюзлю буу чыкъсын.

Мен джан дарманнга алыб келликме
 Къара тенгизни къундузун.

Ах, иги сагъан, бир билир эди
Джазыуу боллукъ джулдузун.

Къалайгъа кириб, сагъыш этейим,
Кюнюм алайда кеч болур.
Сюйгени болгъан кесин танытад:
Ол ахсыныргъа ёч болур.

Сен да, менича, тарала эсенг,
Да белги бере барсанг а.
Бу суймекликден тюшген джараны
Сен джюрегимден алсанг а.

Мен ийнар айта билмейме, тенгле,
Атым устагъа чыкъгъанды.
Суймеклигибиз бизни, бир болуб,
Джазыу а къайда букъгъанды?

Алгъын суйгенимде, алай суйгенем,
Эслеб, сёлешген сёзюнгден.
Сен да уяласа, мен да айталмайма
Суймеклигими кёзюнгден.

Къара сакъалым акъ кюмюш болгъанды,
Суймеклигими джашыра.
Булбул чыпчыгъым бир келмезми эке,
Мени армиягъа ашыра.

Ызынгдан къараб, къалыб кетеме,
Чыкъсам джюрюген джолунга.
Экибизге да бир ауруу тийиб,
Биргелей тюшгеек оруннга.

Мен суйгенча, сен сюялмадынг,
Мен унутхунчу унутдунг.
Адам сёзлеге ийнаныб, ариу,
Кюйген джюрегими суутдунг.

Сиз тынгылагъыз, ой, мен айтайым,
Бу суймекликни сёзлерин.
Къагъытха къараб, къара танымай,
Къармаб къояды кёзлерин.

Ой, суйген, суйген, демегиз, аланла,
Суйгенден джокъду бир къарыу.
Бир къауум джарлы джюрекде сакълайды –
Кимде да барды ол ауруу.

Мен суйген эсем, сен да суйгенсе,
Кимлеге айыб салайыкъ?
Бизге бир табсыз заман тюшгенди,
Энтда болумгъа къарайыкъ.

Мен суйген эсем, сен да суйгенсе,
Кишите айыб салмачын.
Ой, суймекликни къыйын болгъанын
Менден башхагъа сормачын.

Ой, суйдюм, суйдюм, бир кемсиз суйдюм,
Суймеклик хали билмейин.
Орнумда тохтаб, мен къалалмадым,
Бек теренине кирмейин.

Суймеклик меннге сингмеген эди,
Суймеклик сингди, ох, энди.
Суймеклик бла сингнген ауруугъа
Дууа бармыды, афенди?

Адамла къалай къарайла, тенгле,
Аджаша кетиб келгеннге?
Джаназы къалай къылынады эке,
Бу суймекликден ёлгеннге?

Бу суймекликден мен ёллюк эсем,
Бир сынарыкъма кесими.

Хар джетген-джетген сени сөгелле,
Алыб кьоялла эсими.

Саулагъа сени тенг этмейме,
Ёлгенле бла кьоймайма.
Къара къашларынга, ариу санларынга
Мен къарагъандан тоймайма.

Усталыкъ бла салыннганд, дейле,
Ол къалын чачынг башынга.
Менича, суюлюб, сен да термилиб,
Бир салыр эди къашынга.

Берселе сени, алыб кьояр эдим,
Саулай дуняда саугъагъа.
Не этеме да, келтирелмейме,
Таш джюрегинги бир ишге.

Сюймеклигими джашыралмайын,
Айтыб кьойгъанма кесинге.
Меннге тийген ауруу, сеннге да тийиб,
Тюшюре турсун эсинге.

Кёк кёгюрчюн сен бир болсанг,
Келиб, кьолума бир кьонсанг.
Мени суюмейин, кимни сюерсе,
Джанынги джашаргъа кьоймасам?

Суюген-суюген, дейдиле,
Суюгенден къалгъан ёлмейди.
Суюгенден куюген ёлюб кетмесе да,
Дуняда мадар кёрмейди.

Артыкълыкъ узакъ бармайды, гяур,
Узаймай джетер башынга.
Сеннге термиле ёлгеним болса,
«Магомет» дерсе джашынга.

Кюле-ышара, ала кёзлеринг,
Тюз толгъан Айгъа ушайса.
Сени ариулугъунг, алтын джюджекча,
Джюрек джаууму ашайса.

Кёкде барады къара илячин,
Илячин керир къулачын.
Ах, бу дуняда суйгенин алыб,
Ким этер кеси къууанчын?

Къызланы ичинде сен ариучукъну,
Мен къараб, дженгил излейме.
Меннге тийген ауруу сеннге да тийсин,
Джаратхан Аллахдан тилейме.

Сени юсюнде чепкенинг, ариу,
Аны этекчиги, дженгчиги.
«Суйгенчигим», - деб, къалай айтайым,
Гитче эгечими тенгчиги.

Бу суймекликден къыйын болурму –
Сау санларымы талайды!
Ачыкъ джарагъа, туз себген киби,
Суймеклик деген алайды.

Ах, суймекликден киши ёлмейди –
Санлагъа къыйын тиеди.
Отну ышырыб, джандыргъан киби,
Джаш джюрекчигинг кюеди.

Толгъан Айны джарыкъ кечесинде
Къоянчыкъ отлаб тоймайды.
Кукасёз ариу, дагъыда суйгеним,
Мени джашаргъа къоймайды.

Къамагъа джазылыб, джылтыраб тургъан
Джазыугъа ушайд сени атынг.

Чырт тюрленмейин, алай турлукъча,
Кёрюнед манга сыфатынг.

Атынгы айтсам, ол да башхады,
Ариуду башха атладан.
Сен ариучукъну айырыб суюдюм
Дунияда бютеу джанладан.

Мен эртден-ингир чыгъыб къарайма
Аллыбызда салкъын таулагъа.
Сени суйгенли ауруулу болуб,
Къошулалмайма саулагъа.

Бурулуб-бурулуб чыгъады, тенгле,
Папиросуму тютюню.
Къайда айлансам да, кёзюмден кетмейд
Алакёзюмю тюрсюню.

Къара къашларынг, ала кёзлеринг,
Тенгизни къара къундузу.
Сени суймейин, кимни суюейим,
Къара кечени джуддузу!

Сени къолунгда къобузунг, ариу,
Кесинге джараша кюзгюсю.
Сени суймейин, кимни суюейим,
Элибизни маджал юлгюсю!

Джюрек билгенни кёл билед, дейле,
Таймай джазама атынгы.
Тансыкъ болуб, бир бек излейме:
Тилейме, берсенг, картынгы.

Суймеклигими сорсанг а, къызчыкъ,
Ала кёзлеринги – аласы.
Ма олду мени, джаннган джуддузчукъ,
Джаш джюрегими джарасы.

Мени мёлегим тойгъа келмейди,
Ол тойгъа келсе, кёз болад.
Къатына, олтуруб, ушакъ этерге,
Бизни тийреде сёз болад.

Мен джюрегиме салгъанма, наным,
Ах, джаннган отну кёмюрюн.
Сеннге тарала, сеннге термиле,
Кетерик болур ёмюрюм.

Келчи экибиз джолоучу болуб,
Ол аргъы сыртдан ауайыкъ.
Сен булут болуб, мен джангур болуб,
Къарангы кече джауайыкъ.

Ариу, дейдиле, эрши, дейдиле,
Ах, джюрек суйген ариуду.
Кёрюрге сюе тургъанлайыма,
Кёрсем, джюрегим ауруйду.

Сен джазгъы кюннге шашмай ушайса,
Нюрюнг бетинге тёгюле.
Сен ышармасанг, танг атмайды, деб,
Алай келеди кёлюме.

Тюз элни ичин барагъан къара суу,
Аны эки джаны саз болуб.
Ызынгдан къараб бир бек таралдым,
Кёлюм, джюрегим аз болуб.

Сени юсюнгде дарий чепкенинг,
Аны алалары ууакъды.
Бери айлан да бир ышарсанг а,
Ёлгенлеринге сууабды.

Сени къолунгда алтын къобузунг,
Мен сокъма, десем, сокъма сен.

Ах, суймегенле кюе кьалырла,
Джазыу биргеди, кьоркьма сен.

Сиз ийнар айт, деб, мени кьоймайсыз,
Мен ийнар айта билмесем,
Мен ийнар кьайдан биллигем,
Суймеклик кьаннга кирмесем?!

Мени ариуум болурму, тенгле,
Хар эртден-ингир кек кийген?
Менден насыблы болурму, тенгле,
Салкьын таулада кьыз суйген?

Мени тюбюмде тору атчыгьым,
Чыкь, десем, чыгьады мийикге.
Суйгенме сени ушатыб, ариучукь,
Тауладагьы марал кийикге.

Сени сюеме, сени аллыкьма,
Тутдурчу бери кьолунгу.
Джарыкь джудузчукь суйгени болгьан,
Менден насыблы болурму?!

Терек башында алмачыкь болсанг,
Сени чайнамайын джутарем.
Ах, атанг-ананг сени берселе,
Кьол аязымда тутарем.

Ах, атанг-ананг меннге берселе,
Кьарнашчыгьынг да унаса,
Былай кемсиз мен этмез эдим,
Сабий джюрегим чьдаса.

Сеннге келечиге мен иерикме,
Миндириб тюбюмдеги тору атха.
Сен ариучукьну меннге берселе,
Алыб кетерикме наратха.

Сен ариучукъну меннге берселе,
«Кёк кёгюрчюн», дерме атынга.
Наратха алыб, мен сени кетсем,
Олтуруб турлукъма къатынга.

Сюймеклик ауруу тийгенди меннге,
Мен анга дарман табмайма.
Хар ингир сайын, орамда сюелиб,
Сени аллынгы сакълайма.

Джаз суудан толгъан тал чыбыкъ кибик,
Субай санларынг ийиле.
Ариу бойнунга къара чашчыгъынг,
Бурма булутча, тёгюле.

Бу дуняда сен не табарса,
Кесинг ючюн, мени ёлтюрюб?
Ол дунягъа не айтыб барлыкъса,
Мени гюнахымы кёлтюрюб?

Къара къашларынг, кенгден къыйылыб,
Джюрек джаууму ашайса.
Сеннге таралыб, ой, сеннге таралыб,
Мен бу къыйынлыкъда джашайма.

Ауруй эсе да, мен саллыкъ тюлме,
Кюйген джюрекге къолуму.
Ой, былай анда бир зат джылтырайды,
Кюн джерге тюшген болурму?

Кюн джерге тюшюб, бир бек джылтырайд,
Киши баралмай къатына.
Атынгы айтыб, белгили этейим:
Аланкой, дейим, атынга.

Ах, джюрегиме юч джара тюшгенд,
 Джараларымы санагъыз.
 Сьюген тенглерим аллыма чабалла –
 Бу артыкълыкыгъа къарагъыз.

Этими ашадын, къанымы ишчи,
 Сеннге береме саулайын.
 Джюрегиме джара кесинг салгъанса,
 Кесинг джиберчи байлаун.

Аллыбыз бла баргъан шоркъа суу,
 Анда чабакъла джюзелле.
 Сени юсюнгден келген хапарла,
 Да, джашаууму юзелле.

Ала чабакъланы сен да бирисе,
 Къармакъ атханма тутаргъа.
 Энди къарыуум мени джеталмайд
 Быллай хапарланы джутаргъа.

Атхан къармагъымдан джалла, ариуум,
 Атарыкма тузакъ аууму.
 Бусагъатда меннге кечмеклик салгъын,
 Юйюбюзде айтырса дауунгу.

Кёб сагъышла да этме, тилейме
 Дженгил муратынга джетерсе?
 Мени да джаным сени къолунгдады,
 Сен сьюгенингча этерсе.

Сени бир сьюгенинг келиученди, дейле,
 Ёретин джукълай, хурулдай.
 Мени ариучугъум кесиме кълалыкъды,
 Кёгюрчюнча, джырлай-мурулдай.

Мени Аланкоюм кёреме, аланла,
 Сау Къарачайда айланган.

Кесимден сора киши кёрмедим,
Абына-сюрюне айланган.

Сени кёлюнге къалай джетерме,
Кёзюме къарасанг, наным, деб.
Сен меннге келсенг, айтханлай турурма:
«Къурман джанынга, джаным», – деб.

Сени амалтын, къарылгъашчыгъым,
Джерни къат къатын къазама.
Письмоларымы джылаб окъуй тур,
Мен да джылай-джылай джазама.

Къара къашларынг, ала кёзлеринг
Джюрегими джауун ашайды.
Айхай, эллеринден аджашыб келиб,
Бир джарыкъ джулдуз джашайды.

Джарыкъ джулдузчукъ кетди, дейдиле,
Мен джазыкъ къалай этейим?
Айыб этмегиз мени тенглерим,
Ма мен тас болуб кетейим.

Сюймеклик ауруу синггенди манга,
Мен да анга дарман табмайма.
Хар эртден сайын юйгюзню аллында,
Сюелиб, сени сакълайма.

Къайдан тийгенме сени джанынга?
Къалай джетейим кёлюнге?
Сыртлада битген ариу гоккаладан
Айбат кёрюнесе кёзюме.

Къыбладан чыкыгъан джарыкъ джулдузчукъ
Айны башындан къарайды.
Сюймекликден кюйюб башлагъан джюрекке,
Аллах, къаллай дарман джарайды?

Къайры чыкъсам да, джолла бары да
 Сизге элтгенча кёрюнед.
 Сюйгенин табмай къалгъан къыйынды –
 Ажымлы ёлгеннге саналад.

Ариучукъ бла джыр эгиздиле –
 Дунияда бирге джашайла.
 Бютеу дунияны ариу джырлары
 Бары да сеннге ушайла.

Ташланы, тауланы эритиб баралла
 Сени сёлешген сёзлеринг.
 Мени кёзюме кёрюнюб туралла
 Ышарыб туруучу кёзлеринг.

Мен ийнарымы бошайма, тенгле,
 Аладан джокъду бир къарыу.
 Акъылы болгъан ичинде тутады –
 Кимде да барды бу ауруу.

Хар джетген бары сени сёгелле,
 Мен да ичимден кюлеме.
 Да аны ючюн сен чырт къыйналма,
 Нек сёкгенлерин билеме.

Кёбле кёб сёзню айтырла, алан,
 Аллай сёзлеге къарама.
 Ма бусагъатда кюнюм мутхузду,
 Сен алайчыгъын марама.

Этим ашалыб бошалды мени,
 Не этерсе къуру джанымы.
 Сен джюрегимде межам салдынг да,
 Ичиб бошадынг къанымы.

Хар кече сайын, сени амалтын,
 Джукъламай атад тангларым.

Бир сериуюнлюк бермесенг меннге,
Эриб баралла санларым.

Хар ким сенича этемид, къызчыкъ,
Огъесе сенми шашаса.
Башхагъа барсанг, дерт джетдирликме,
Джаным бу дуняда джашаса.

Кесим сылаучу къара чачынгы,
Ах, энди кимле сылайла?
Сеннге таралыб, джырлаб башласам,
Таула, ташла да джылайла.

Тауланы башы къаралыб турады,
Къадалыб джангур къуяргъа.
Ой, сен ариучукъ къайдан кёрюннгененг,
Джаш санларымы къыяргъа?

Къараб кёргенлей, алай суйгенме,
Джаш джюрегими кюдюрюб.
Ах, иги сагъан, бир ёлюр эди
Сеннге суймеклигин, билдириб.

Кёзлеринг къара, къашларынг къара –
Тенгизни къара къундузу.
Сени суймейин къалай этейим,
Дуняны джарыкъ джуддузу?!

Кёкде баргъан кёксюл къанатлыла,
Сиз бери къайта кетигиз.
Мени суйгениме джаш джюрегимден
Суймеклик салам элтигиз.

Сени бууунунгда алтын сагъатчыкъ,
Аны омакълыкъгъа салдыргъан.
Сюеме, дейсе, суймейме, дейсе,
Олду кёлюмю къалдыргъан.

Сен да, менича, бек сюе эсенг,
Бери тутдурчун кьолунгу.
Мени, мындан кёб термилтсенг, ариу,
Сюймеклигим кесер джолунгу.

Мен сеннге письмо джазама, ариу,
Уллу тетрадни толтуруб.
Сюймеклигими бир-эки айтайым
Джанынга кьысылыб олтуруб.

Балдан татлы кёрюнелле, тенгле,
Нанымы ариу сёзлери.
Джаш джюрегиме джара салалла
Джаннган джулдузну кёзлери.

Сени кьобузунгда кюзгючюклеринг,
Кюн таякъланы тартады.
Кюн сени кёрсе, тохтаб къарайды,
Аны ючюн кечигиб батады.

Нарсананы кече джарытадыла
Электрически фанарла.
Атанг-ананг разы болмасала да,
Заманнга кёре унарла.

Ой, кюнню ариу таякъларына
Аманат этеме.
Сеннге ушагъан мёлек кёрсем, деб,
Излей кетеме.

Таза кёзлеринг, да бурма чачынг,
Ариу сюегинг.
Сен аллыбыздан ётюб тебресенг,
Ауруйд джюрегим.

Къара къашларынг, узун чачларынг,
Татлы сёзлеринг.
Бетинге къараб, бир кесек турсам,
Къамайд кёзлерам.

Субай санынга ариу джарашад
Кийген кийиминг.
Ма сеннге ушаб, деменгилиди
Алгъан билимим.

Сени атынгы айтыб джырлайма
Кавказ таулагъа.
Меннге анасы бериб къоярмы
Баласын саугъагъа?

Мийик тауубуз, таза суубуз,
Ариуду элибиз.
Ма бу тау элде къууаныб джашаргъа,
Алайды кёлюбюз.

Сени тилинге ариу джарашад
Не зат айтсанг да.
Ма сенден башха кишини алмам,
Он кере къайтсанг да.

Атынг да ариу, кесинг да ариу,
Ариучукъ атайым атынга.
Кел, экибиз да кетиб къалайыкъ,
Зеленчук элни къатына.

Аурумай эсем, неге салама
Джаш джюрегиме къолуму?
Сарытюз джанында бир джарыкъ барды,
Кюн джерге тюшген болурму?

Джарыкъ джулдузгъа къараб турлукъма,
Ариучугъума ушатыб.

Къаракъашымы бермеселе,
Не этед Аллах джаратыб?

Мен да сюеме, сен да сюесе,
Экибиз бирден сюейик.
Аллах кюйюню берген эсе,
Кел, наным, бирден кюейик.

Мени джюрегим бир къуджур суюд
Тёбентин джелни къакъгъанын.
Айлана барыб, бир зоргъа табдым
Гокка хансчыкъны чакъгъанын.

Ала кёзлю мени ариуум,
Къатымда тюддю – кенгдеди.
Сен акъылынгы кёблеге джайма,
Насыб юлюшюнг мендеди.

Мени кёзюмден бир да кетмейди
Сени ол ариу сыфатынг.
Сени кюйнунга барыб къонарем,
Учаргъа болса къанатым.

Ой, эртден-ингир кёрмейме сени,
Тураса бир бек узакъда.
Кесим да билмей, тюшгенме, ариу,
Сюймеклик деген тузакъгъа.

Акъ мангылайынг чыммакъ богъагъынг,
Кечем джукъламай атады.
Кесинг гинджича, ишинг кюзгюча,
Кюн да сейирсиниб батады.

Бир бек тансыкъ болама, ариу,
Келе турсанг а хаманда.

Кесим болушлукъ бере турлукъма
Экзамен берген заманда.

Ариу джюрюючю кенг орамлада,
Джюрюялмайын арийма.
Къууанч бла джыртсын джангы плашчыгъын,
Къайда кёрсем да таныйма.

Былайдан къараб кёреме, ариу,
Сени туруучу джеринги.
Хар кёрген-кёрген мени сюед, деб,
Алай этиб турма кёлюнго.

Сюйгени болгъан береди, ариу,
Ма былай энишге телеграмм.
Сен бирни сюйсенг, онну сюерикме,
Дагъыда барды джыйырмам.

Лампа джарыкъла джаналла, тенгле,
Бизни башыбыз юйледе.
Сени джауунгу сюйгени болсун
Кеси джашагъан тийреде.

Бир аман ачыб аурууду, джашла,
Мени бармагъымда кюйгеним.
Бир аман тереннге кетгенди, тейри,
Мени бу ариуну сюйгеним.

Къара къашларынг, ала кёзлеринг,
Къаралыб къаллыкъ ичлери.
Мени ариууму несин сорасыз,
Ауузунда – алтын тишлери.

Мен ийнарла айта турама,
Тенгле арасында олтуруб.
Сизге ийнарла алыб келгенме,
Эки хурджунуму толтуруб.

Ариууму алмай мен ёлсем,
Къабырымы терен къазыгъыз.
«Сюймеклик кюйдюрюб ёлгенди», – деб,
Мени сын ташыма джазыгъыз.

Мени сын ташыма джазсагъыз,
Озгъан адамла кёрюрле.
«Адам ёлтюрген мурдар!» – деб,
Ариуума налат берирле.

Мени къабырыма келсе ол,
Неле келирле кёлюне?
Негерин тас этген булбулча,
Мыдах болуб къайтыр элине.

Ариуну джангыз бир сёзю
Джашаудан мени суутду.
Джаш джюрегими кюйдюрюб,
Умутларымы кьурутду.

Кёкде баргъан кёксюл къанатлы,
Къанатларынгы къагъа бар.
Мен ариуума письмо джазгъанма,
Бир къанатынга тагъа бар.

Юсюнге кийим бир ариу джарашады,
Санларынг бирча токъдула.
Мени тойгъа барырым келмейди,
Ариуум тойда джокъду да.

Ий, былай киши кёрмейме,
Ариуум, сеннге ушагъан.
Эх, менден джарлы киши болурму,
Джашауун этиб бошагъан!

Стол юсюнде телефон, тенгле,
Мен телефонну бурлукъма.
Азраил келиб, джанымы, десе да,
«Ариуум!» – дегенлей турлукъма.

Хар эртден сайын чыгъыб къарайма
Аллыбыз мийик таулагъа.
Ахыратдан ёлгенле туруб келмезле –
Берлик тюлме сени саулагъа.

Джюрекден джюрекге джол барды –
Танылады кёзден, къашдан да.
Къурчдан кючлю болады суймеклик,
Тенг болса къызда, джашда да.

Мени къолумда къол джаулукъчугъум,
Чырмай да, бура турама.
Къатынга барыргъа амалым болмай,
Туурангдан къараб турама.

Туурамдан къараб турма да, ариуум,
Алайдан ары кетсенг а.
Сени амалтын ауруу табханма,
Меннге бир дарман этсенг а.

Аллыбыз бла ётуб тебресенг,
Кюн тиед бизни арбазгъа.
Мен Аллах бла ант этгенме
Сенден башханы алмазгъа.

Аллыбызда мийик къаяла,
Анда кёгюрчюнле бугъалла.
Джаш джюрекге суймеклик сингсе,
Ийнарла джерден чыгъалла.

Не Махар нарзан ичерсе, налат,
Шахар шокалад ашарса,
Юйде эрке бийче джангыз сен болурса,
Джашаугъа план бичерсе.

Нарсана нарзан ичерсе, бала,
Шахар шоклад ашарса,
Неден да сенсе меннге багъалы,
Сюйгенинг кибик джашарса.

Шерият джолда тутарма сени,
Гюлменди джайыб бетинге.
Мен къара чибин къондурмам, бала,
Сени ол сабий этинге.

Эртденбла чыгъыб къарайма, ариу,
Ол бизни ариу сыртлагъа.
Курсовой этиб айландырырма
Сени Эресейде джуртлагъа.

Сен мен айтханны этсенг, ой, налат,
Не джарыкъ кетер ёмюрюнг.
Ах, джюрегими къызгъаны эритир
Урал таулары темирин.

Таулары башын булут басханды,
Ах, буз джауарыкъ болурму?
Атынгы айтыб салмай болмайма
Мен джюрегиме къолуму.

Ой, буз къой эсенг, къар джаугъа эди,
Сууутур эди джюрекни.
Аллах буюруб, этерми къабыл
Бу мен тилеген тилекни?

Сени илейме сыйлы Аллахдан
Ай толуб чыкъгъан заманда.

Атынгы айтыб джырлаб турлукъма
Бир кюн болмайын, хаманда.

Сен джырланмагъан джырымса мени,
Да айтылмагъан ийнарым.
Джюрегим сюе тургъанлыгъына,
Билеме аны къыйнарын.

Сенсе джашауну джарыкъ байрагъы,
Мийик тутаргъа ёлгюнчю.
Джюрегим тынчлыкъ табарыкъ тюлдю
Сен бизни элге келгинчи.

Ёлгюнчю дери турлукъма былай,
Атынгы айта, тарала.
Сени табмасам, кетер ёмюрюм,
Кёк булут кибик, къарала.

ТАМАРА

Теберди къобан бир ариу сууду,
Кёчюю сайын кёпюрю.
Мен Тамарагъа ийнарла этсем,
Акъуюкъ мени ёлтюрюр.

Стауат аллында къара суу,
Аны макъала бокълайла.
Мен Тамарагъа ийнар этерге
Акъуюкъдан чыртда къоркъмайма.

Бичен чалыб джыйгъанма,
Ананг Чоккайны баууна.
Акъуюкъ даулаб, сюдге берсе,
Не айтыб барырма даууна?

Тамара кетгенли аман болгъанма,
Мени эки кёзюм аралыб.
Мен Тамарагъа ийнар этеме,
Аны ызындан таралыб.

Буруш Сыртда айлансам,
Тамара тюшед эсиме.
Мен Тамарагъа былай тарала,
Бир хата этеме кесиме.

Биз экибиз шкилди джыябыз
Кёзлеу суучукъну къатында.
Шо, сени бла бир джашар эди
Бу мийик таулары артында...

Ийнар айтханнга кюлюучен эдим,
Кесим ийнар-джыр билгинчи.
Ийнардан, джырдан хапарым джокъ эди
Сюймеклик халгъа киргинчи.

Ах, суюдюм, суюдюм, бир кемсиз суюдюм,
Сюймеклик халны билмейин.
Мен къыйырында тохтаялмадым,
Барыб, ортасына кирмейин.

Сюймеклик, деген бу не азабды?
Бу сиймекликге бир къара!
Акъылы болгъан ичинде тутады,
Кимде да болур бу джара.

Таулары башы бир ариу болгъанды,
Ол алгъынлада къар эди.
Кесинги суюдюрюб, унутуб къояргъа
Меннге не дертинг бар эди?

Къайда джюрюсем да, къайда айлансам да,
Сеннге бары мени саламым.
Джаным бир минутну унутуб турмайды –
Барыргъа джокъду мадарым.

Не къыйын джашауда мен джашасам да,
Письмо джазгъанымы къурутмам.

Айтхан сёзюме толу болурма,
Берген сёзюю унутмам.

Сакъларса, дейле, алай айталла,
Сакъларма, дерге, базарса.
Сакълаялмайын, унутуб къойсанг,
Къоркъмай, тартынмай джазарса.

Сюесе, дейле, суймейсе, дейле,
Сени кёлюнгу билмейме.
Менден башха суйгенинг бар эсе,
Ол гюнахынга кирмейме.

Байрым кече бир сыйлы кече,
Бурма чашчыгъынгы тарай тур.
Сеннге тансыкъ болсам, Айгъа къарайма,
Сен да хаман анга къарай тур.

Сюймеклигими джашыралмайын,
Салырлай болдум ийнаргъа.
Меннге не дертинг бар эди, ариу,
Былай бир термилтиб къыйнаргъа?

Сеннге ушатыб, бир кёб къарайма
Гокка хансланы чакъгъанын.
Къатымда тюлсе айтыб турургъа
Джюрегими ауруу табханын.

Сенден ариуну элде кёрмейме,
Мен шахарлагъа джайылмай.
Кюннге да къарадым, сеннге да къарадым,
Бир уллу башхалыкъ айырмай.

Кюннге да къарадым, сеннге да къарадым,
Атынгы айтыб, ахсыныб.
Сени толгъан Айгъа тенг этиб къойгъанма,
Ма джудузчукъ, дерге, азсыныб.

Мен юйге кириб олтуралмайма
 Ай джарыкъ тийген заманда.
 Сени тюрсюнюнг Айгъа тюшгенди да,
 Къараб турама хаманда.

Ала кёзлеринг, къара къашларынг
 Джюрегими джауун ашайла.
 Кёкде джуддузлагъа сынаб къарасам,
 Барысы да сеннге ушайла.

Тангны атханын сеннге ушатама,
 Кюнню батханын – кесиме.
 Мен кече чыгъыб, Айгъа къарайма.
 Ландыш, сен тюшсенг эсиме.

Мен Айгъа къараб, тилек тилесем,
 Къабыл болурму тилегим?
 Кёкде джуддузланы сеннге ушатыргъа
 Азсыннган этеди джюрегим.

Биз экибизча, кемсиз суйгенле
 Дунияда къалай джашайла?
 Кёкде мёлекле, роза терекле
 Барысы да сеннге ушайла.

Кюнню чыкъгъанын сеннге ушатама,
 Батыб баргъаны манга ушайд.
 Ах, мен Айгъа, Кюннге ушатханлыкъгъа,
 Ол ушатыу манга не къошад?

Атынгы айтыб, кёкге къарасам,
 Кёкде акъ булут къаралад.
 Ийнанмаймыды ол таш джюрегинг,
 Джюрегим сеннге таралад.

Атынгы айтыб, джерге олтурсам,
 Джер да, къыйналыб джылайды.

Бу кыйынлыккыга джаным салыб,
Джурегинг кылай чыдайды?

Ауругъанынг-сауунг, кыайгъынг-сагъышынг,
Да, бала, сени мендеди.
Ызынга айланыб, бери бир кыара,
Ах, мени джаным сендеди.

Бу ауруу кыайдан чыккыганды, тенгле,
Ёпкелеринги кыаралтхан?
Сыйлы Аллахны ишиди, тенгле,
Бир-бирин сюйдюрюб таралтхан.

Былай ауруу кыайдан да чыгъады
Бютеу санланы кюйдюрген?
Сыйлы Аллахны кючюдю, тенгле,
Да, кызыны-джашны сюйдюрген.

Эшик аллында кыайын терекле,
Чапракларында баллары.
Сюйген джашланы, сюйген кызыланы
Биргелей чыккысын джанлары.

Сабийле тилек тилесинле, джашла,
Апендиле дууа этсинле.
Да, сюйген кызыла, ох, сюйген джашла
Муратларына джетсинле.

Кеси ёмюрюнде кыаллыккы туююдю,
Эх, джашны-кызыны безиюу.
Мени кыарыуум буду, аричуккы,
Сен алчы энди кёзюоуню...

Тюкеннге кириб, биз тартыучанек,
Да аричуккылары саулугъун.

Тешиб, столгъа кесим саллыкъма,
Ариууму чилле джаулугъун.

Ой, тюкю чыкъды да аллымдан, тенгле,
Аны тюгю къызыл къанындан.
Мен сени сайлаб алгъанма, ариу,
Саулай дунияны малындан.

Тенг къызларынга мен ызлатырыкъма
Чурукъларынгы ызларын.
Сеннге шапагъа алыб келликме
Россияны омакъ къызларын.

Сеннге шапагъа алыб келликме
Тенг къызларынгдан белекни.
Ой, тейри адамы, болса табарма
Сеннге бу дунияда керекни.

Резин галошла, дарий къумачла
Ыйыкъдан джангы киерсе.
Бизни юйбюзге сен, келиб кирсенг,
Джанынгдан мени сюерсе.

Тенг къызларынга мен сылатырыкъма
Чурукъларынгы букъусун.
Онеки кечени келтирмей тутарыкъма
Ариучугъуму джукъусун.

Мен да айтайым, иги тынгыла,
Эки къулагъынг сакъ болуб.
Башында баред аны джаулугъу,
Ол чыммакъ ариу, акъ болуб.

Кёгде джюрюген къанатлыладан
Мен Сеннге салам иеме.
Эсима тюшсенг, къарай турургъа,
Суратчыгъынгы тилейме.

Письмола джаза, тарыгъыу джаза,
Талгъанды мени билегим.
Сеннге термиле, сеннге тарала,
Ауруу табханды джюрегим.

Мен джюрегинги бир бек кыйнарма
Къуру ийнар бла толтурсам.
Терекле ауалла, булчукъла агъалла,
Ох, деб, ахсыныб олтурсам.

Тюбюмде атым ойнаб киргеед
Аллыгъыздагъы арбазгъа.
Сенден къалсам, мен ант этеме,
Ёмюрде къатын алмазгъа.

Сен таудан акъгъан къара суу болсанг,
Аз бек ашыгъыб келмезенг.
Сени аллында мен кёзлеу болсам,
Кишиге уртлам бермезем.

Сен, тауда айланган джаз тауукъ кибик,
Чырт адам миллет кёрмесенг.
Сени табмайын къоярыкъ тюлем,
Мен аджал джетиб ёлмесем.

Кёкде кёгюрчюн сен болсанг,
Къол аязымда тутарем.
Уячыкъ, ишлеб, эшик аллында,
Сени ичине атарем.

Сени къашларынг къалай къарады,
Карандаш бла кыйгъанча.
Кел, экибиз да бир юй болайыкъ,
Эритиб, кебге къуйгъанча.

Бюгече кече бир ариу кечеди –
Ай тийгенди да булутсуз.

Тёрт саныма тёрт къатын алсам да,
Дагъыда тюлме умутсуз.

Ой, кёзден кетген кёлден кетеди,
Унутуб къоярыкъ болурса.
Совхозда ишлеб, ёлюб къаласа,
Ма бизге келсенг, солурса.

Тауну башында акъ булутланы
Мен джел болуб чачайым.
Сени атанг-ананг берирге унамайла –
Мен сени алыб къачайым.

Кече тюшюме джукъу кирмейди,
Кетгенди джюрекден тынчлыгъым.
Сени кёргенли тынчлыкъ табмайма,
Ах, мени суйген къызчыгъым.

Джарыкъ дуняда, къууанч дуняда
Сенсе джарытхан чырагъым.
Сен нюр чачарса, мен кёз ачарма,
Ах, мени суйген къызчыгъым.

Тургъан джуртунга къууат бересе,
Алтынлы гокка хансчыгъым.
Сени амалтын тынчлыкъ табмайма,
Ах, мени суйген къызчыгъым.

Кел, термилтме да, бирге барайкъ,
Джанымдан суйген джанчыгъым.
Биз мёлекледен неках алайыкъ,
Ах, мени суйген къызчыгъым.

Дуня юсюнде, джер джюзюнде,
Сенден ариучукъ болурму?
Джалынсыз кюйген джарлы джаш джюрек
Джан тынчлыкъ табыб солурму?

Мен сени къайдан таныдым, ариу,
Кёрген джеримде тарала?
Биз экибизден джарлы болурму
Тюзелген иши чырмала?

Атала-анала неге къоркъмайла
Къарангы къабыр тар эсе?
Эки суйгенни бир нек этмейле,
Алагъа ахырат бар эсе!?

Тауладан мийик терек болмаз,
Да джангыз терек бау болмаз.
Къылыч джарала сау болурла,
Джюрек джара сау болмаз.

Стол юсюнде алтын рюмка,
Мен аны къолума алама.
Джанымдан суйген мени ариуум,
Башха сёзлеге къарама.

Орундукъ тюбюнде – таз,къумгъан,
Орундукъда – дарий джууургъан.
Кел, экибиз да кетиб къалайыкъ,
Бизге болур Аллах буюргъан.

Кечеле узун, ой, кюнле къысха,
Ой, атмаймыды тангыбыз?
Къызланы суймей къалай этейик,
Бирге битгенди джаныбыз.

Алсам, аллайны аллыкъма, тенгле,
Алмасам, былай къаллыкъма.
Эки аягъына чурукъ джарашхан,
Кеси адамлыкъгъа тырмашхан.

Мен джюрегими эки джарлыкъма,
 Арасына сени саллыкъма.
 Кёре тургъанлай, быллайла этген,
 Кёрмесем, къалай турлукъма?!

Кёгде булутла ариу ойнайла,
 Бир-бири бла кюрешиб.
 Мен тангнга дери чыгъыб кетеме,
 Тюрсюнюнг бла сёлешиб.

Кёгде баргъан кёк къанатлыла,
 Бери да къайта кетигиз.
 Мени ариуума, ах, джюрегимден
 Сюймеклик салам элтигиз.

Сеннге ушатыб къарайма, ариу,
 Джайгъы кюнню джангы тийгенин.
 Сени джюрегинги билеме, ариу,
 Джашырсанг да, кимни сюйгенин.

Кёгде баргъан кёк кёгюрчюнчюк,
 Къанатларын кериб, кенг кетед.
 Сюйгенин алыб, сюйгенине барыб,
 Кеси къууанчын ким этед?

Бйыкъдан сени кёрмесем, ариу,
 Джюрегим бир бек кюеди.
 Башым «къой» десе да, джюрек унамай,
 Кесимден сени сюеди.

Сюймеклик отда кюеме, ариу,
 Отунла отда кюйгенча.
 Мен сени бир бек, кемсиз сюеме,
 Дахир Зухраны сюйгенча.

Сени атынгы джазгъанма, чыгъыб,
 Мийик тауланы башына.

Сени сыфатынг бир бек ушайды
Кавказны ариу джазына.

Сени юсюнде чепкенинг, ариу,
Ол дарийлени сарысы.
Сеннге кърман болуб кълсынла
Сюйгенлерими барысы.

Башыгъыздагъы джазгъы чырпыла,
Анда джаз тауукъла джашайла.
Дугъумкёзюмю кюрен къашлары
Джюрек джаууму ашайла.

Алыгъыздагъы балий терекле,
Юйгюзге аталла кёлекке.
Кёкден мёлекле тюшюб келелле
Джердеги джангыз мёлекге.

Юсюндеги тикген чепкенинг,
Бетинге суюм салады.
Этер мадарынг бармыды дугъумкёз –
Джюрегим эриб барады.

Мени кёлум бир бек къалады
Тойлада сени кёрмесем.
Мен былай бла джашаялмайма,
Элибизден бериб кетмесем.

Элибизден кетиб тебресем,
Дугъумкёз болур нёгерим.
Дугъумкёзню менден къызгъанадыла –
Джанымдан суюген тенглерим.

Къара къашларынг, ала кёзлеринг
Джюрек джаууму ашайды.
Мангылайынгдан чыкъгъан чашчыгъынг
Къундуз къанатха ушайды.

Сёзлеринг чыртда эсден кетмейле,
Тюрсюнюнг кетмейд кёзюмден.
Айтыр сёзюнгю меннге айт ансы,
Мен бошарыкъма кесимден.

Сени амалтын хауле болгъанма,
Айлана-айлана, джалына.
Сеннге болмаса, кёзюм къарамайды
Дунияны саулай малына.

Мен сени сүймей къалай этейим,
Къарагъан къалмай сюеди?
Сени сүймеген бир киши джокъду,
Кесине базгъан тилейди.

Ой, сени алгъаннга, алтын саугъаса,
Башчыса джюрек къаугъагъа.
Улду кёллюсе, бир бек ушайса
Кавказда мийик таулагъа.

Сени атынга ариу аталгъанд
Бу тегерекде элледе.
Сени сүймеген киши къалмады,
Кимге барлыкъса? Айт меннге!

Тюкенде тургъан багъалы къумач,
Аны алмайла, кёб турса.
Улду кёллю болуб къалады,
Къызны сүйгени кёб болса.

Ах, гокка ханс да джайда чагъады,
Къачда чапрагъы къуу болад.
Кимге барлыгъын бир билир эди,
Хар селешгеннге уулад.

Мен сени сюе, джууаб а табмай,
Джилларым зыраф ётелле.

Мен сени сакълаб, сен джууаб бермей,
Къалгъан къызла да кетелле.

Сен барына да барлыкъ туююлсе,
Бирин сайла да, алсанг а.
Хар кимни былай къыйнаб турма да,
Сен табарынгы табсанг а.

Сюйгеннге киши айыб этмейди,
Мен джашырмайма кишиден.
Джазыкъсыныргъа мадарынг бармыд?
Чырт да кетмейсе эсимден.

Ах, къолу бла бир тутар эди
Сени ингичге белинги.
Ёлюк болсам да, сени аллыкъма,
Былай къаджар этме кёлюнго.

Ах, сени алыб, элтиб саллыкъма,
Ол кесим ёсген элиме.
Энди мындан кёб къыйнамасанг, деб,
Алай келеди кёлюме.

Мен талай кере къайтара айтама:
Разылыгъынгы тилейме.
Адамгъа насыб сюймеклик эсе,
Сюйгенимча, он сюерме.

Сюймеклик, сенден къыйын кёрмедим,
Бёгек джюрекни бюгюлтген.
Ах, сеннге оюн болубму къалды
Мени кесинге термилтген?

Сюймеклик, сенден къыйын кёрмедим,
Бёгек джюрекни шош этген.
Солургъа унамагъан санларымы уа,
Титилген джюнден бош этген.

Сен тал чыбыкъяча, бир таб ёсенсе,
Джараша джетген джеринге.
Кёб тынгыласанг да, келлик болурса,
Анам Айшатха келиннге.

Сюймеклигими он юлюш этдим,
Бириси сеннге боллукъмуд?
Умут бла къоркъуу... Эки арада
Мени муратым толлукъмуд?

Акъ къагъытха салам сызама,
Ариу, сеннге письмо джазама.
Тынч джюрегими бузама,
Сюймеклик уру къазама.

Мени да сенден тилерим:
Ачыкъ а сёздю излерим,
Сени бла ётсюн кюнлерим,
Зыраф болмасынла сёзлерим.

Сен менден дженгил тоймагъын,
Унутуб, сансыз къоймагъын,
Мени да саулай соймагъын,
Сёзюмю хыликкеге джоймагъын.

Сюймекликни мен да билгенме,
Ариу, сеннге письмо ийгенме.
Къараб кёргенлей суйгенме,
Сюймеклик кёлек кийгенме.

Ачы джууаб да бермегин,
Бир тумакъ джашча кёрмегин,
Кука сёз бла суймегин,
Джаш акъылыма кюлмегин.

Барычу болайыкъ элинге,
Ауур тиймейим кёлюнге.

Огъурса келир джеринге,
Сайланнгын, ариу, келиннге.

Разы болсанг, суюейик,
Аллах айтханны кёрейик.
Бир муратлагъа джетейик,
Къысха заманда элтейик.

Айтыр а сёзюм – кёлюмде.
Тюшюмде: къолум – белингде.
Сюйгенме кёрген кюнюмде,
Мен туралмайма элимде.

Юсюнгде – ариу кёлегинг,
Сени да барды мёлегинг,
Бармыды сени суюгенинг,
Менден багъалы кёргенинг?

Былай бла муну бошадым,
Сенсиз а къалай джашадым?
Булутлу кёкге ушадым,
Айыб этме сен, джаншадым.

Кёкле тюрюнде кёкбаш юйюгюз,
Кюнча, джарытады Марада.
Зухра бала, бирчик ышарсанг а,
Сен бери айлан да, къара да.

Бизни элибизде къобуз согъулмайды,
Зухура бала, сен келмей.
Бу дуниягъа джаратылмагъанча,
Сен къайда ёсдюнг, мен кёрмей?

Сени башынгда джаулугъунг, Зухра,
Къуру да аллынгда туюесе.
Джетеулен болуб, сени суюебиз,
Сен къайсыбызны сюесе?

Къобузчу къызлагъа джюрегим ауруйду –
 Билек кючюмю берейим.
 Атамы юйюнде, келинчик болуб,
 Къубулгъанынги кёрейим.

Ой, къолундагъы сени къобузунг,
 Кёкню таякъларын тартады.
 Сени ариулугъунг Айгъа ушайд, деб,
 Кюн сейирсиниб батады.

Кёкеле тубюнде кёкбаш юйюнге,
 Кёгюрчюнле келиб къоналла.
 Джарыкъ джаныучу чыракъларыбыз,
 Сени кёрюб, мутхуз болалла.

Джау чыракъ сата, бизге келселе да,
 Биз джау чыракъны алмайбыз.
 Бизни элибизни Зухра джарытады –
 Биз чыракъ керекли болмайбыз.

Зухра бала, экибиз бир болсакъ,
 Хауада юйле саллыкъбыз.
 Ариу Зухрагъа кюеу джёнгерле
 Самолётла бла барлыкъбыз.

Ойра, тау тёппеде ариу гокка
 Сеннге эришеди чагъаргъа.
 Сен джерден барсанг, мен кёкден барырма,
 Сени онг джанынга чыгъаргъа.

Субай санларынга ариу джарашхан
 Юсюнге кийген чепкенчик.
 Андан да ариу, ойра, джарашыренг
 Тебердиге болсанг келинчик.

Сен джолтун озсанг, сени тюрсюнюнге
 Сукъланадыла бек кёбле.

Кёкле тьюбюнде кёк баш юйлеге
Термиледиле бек кёбле.

Хурзук таулада гокка хансчыкъны
Сен эгечлери болурса.
Оюнда, иште – къызла ичинде –
Хар джерде хурмет саласа.

Аяз къакъгъанлай, кёк чайкъалгъанлай,
Ала кёзлеринг ойнайла.
Джюрек тынчлыгъымы алыб бошагъанса,
Энди джукъларгъа къоймайса.

Бир кёб айландым, бир кёб джюрюдюм,
Мен сенден ариу кёрмедим.
Ала кёзлеринги кёргюнчюге дери
Мен суймекликни билмедим.

Чакъгъан къурмашча, кече тюшюмде
Кёзюмю аллында тураса.
Джуддузладан саутъа алыб берейим,
Сени кёлюнге джараса.

Суймеклигими мен ачыкъ эте,
Таралыб, салам иеме.
Айтхан сёзюме ийнан, ариуум,
Джанымдан сени сюеме.

Сени аягъында мийик табанларынг,
Мийик этедиле санынгы.
Сени суйгенли, мен аман бла
Алай атдырама тангымы.

Этген муратынга ёмюрге джетмезсе,
Сен мен айтханны этмесенг.
Мен сени алмай къоймазма, ариу,
Сен Айгъа учуб кетмесенг.

Мен сени излеб барыргъа Айгъа
Кеме этерме алтындан.
Сени табмасам, бир къыз тилерикме,
Ол сени табхан къатындан.

Сен мен айтханны этмейин кетсенг,
Ызынгдан къараб къалырма.
Джазыуунг болуб, он эрге барсанг,
Онбиринчиге алырма.

Биринчи майда орамгъа чыкъсанг,
Кёлюнг, джюрегинг ачылыр.
Мени эсинге тюшюргенинг сайын,
Сени къайгъыларынг чачылыр.

Биринчи майны кюню, къара къаш,
Ол къууанчланы къууанчды.
Сюйгенин табыб, бирге джашагъан,
Ол адамланы джубанчды.

ТАМЧЫ БАШЫ

Тамчы Башында татлы кюнлени,
Ариуум, сен да унутма.
Къызла ийнек сауа сыйдам талада,
Кёкде ойнай, кёксюл булутла.

Ой, ингир сайын ёзенни ёрге
Бир салкъын аяз урады.
Атынг да Тамчы, кесинг да Тамчы,
Тамчы тамгъанлай турады.

Кесим миниучю тору атымы
Мангылайы джуддуз къашхады.
Тамчы Башыны сюймеклик аурууу
Къалгъан джерледен башхады.

Ой, къачха дери кёб заман барды,
Мен кюнле бла санасам.
Мени джюрегим бек къозгъалады,
Чолпан джудузгъа къарасам.

Учу-къыйыры джокъ кёре эдим
Бу сыймекликни кючюнде.
Сен саугъан ийнекле алабашдыла
Къалгъан малланы ичинде.

Мен джарсыууму, былай деб, айтсам,
Сен ышараса-кюлесе.
Сизни фермагъыз ариу кёрюнед,
Наным, сени ючюн тюл эсе.

Чолпан джудузча, ой, мени наным
Джюрегиме къалай сыйынды?
Тамчыда сыймеклик джангур бла келед,
Сау этген бир да кыйынды.

Кёкдеги ай да толу джарытмайды,
Заманы джетиб, толмаса.
Мен сыймекликден ёллюк болурем,
Тамчыда хауа болмаса.

Тамчы Башындан ариу кёрюнед
Ол уллу тауну ауушу.
Кече хауда узакъгъа барад
Фермада тойну тауушу.

Адамла меннге ишек этерле,
Хар джерде сени сагъынсам.
Ах, джюрегиме себеб болады,
Тамчыда хауа солусам.

Тауланы башы къаралыб турады,
Басыныб, джангур джауаргъа.

Сен, ариучукъ, къайдан кёрюндюнг
Мени санларымы кыыяргъа?

Сени къолунгда къобузунг, кыызчыкъ,
Аны тиеклери ууакъды.
Тарыгыуларыма тынгылагъыз, тенгле,
Къуран окъугъандан сууабды.

Айны къатында, ах, джарыкъ джулдуз,
Ол Айдан ариу тегерек.
Сени суйгенли болуб къалганма
Элибизден чыкыгъан абрек.

Кёзюмден акыгъан мени джыламугъум,
Ол джерге тюшмей, кёл болсун.
Сени ючюн ахсынган тылпыуум
Тенгизни чайкъар джел болсун.

Сени башында къара чачынг,
Аны къолум бла сылайым.
Мени къоюб, башханы суйсенг,
Суймеклик ауруу тийиб джылагъын.

Таулада айланыб тебресем,
Бир ариу джерледен етеме.
Кече тюшюмде сени кёргенлей,
Алыныб кетерге джетеме.

Ой, къачдан эсе ариу болады
Джазгы чырпыны чакыгъаны.
Мени джюрегиме ауруу береди
Ариучукъну кирпич къакыгъаны.

Биринчи кере суйюб башладым
Ариучугъуму бойнундан.
Сен да уялдын, мен да айтмадым,
Суймеклигибизни кёзюмден.

Экинчи кере суйюб башладым,
Ариучукъ, сени атынгдан.
Барыб олтурсам, туруб кетелмем,
Ингирге дери къатынгдан.

Сени белингде алтын кямарынг,
Белинги бютеу къуршайды.
Дунида табмасам, Ахратда табарма –
Къанынга къаным ушайды.

Курортда битген, ой, курорт терекчик,
Джелде чапракълары къымылдайд.
Сени элинге кириб тебресем,
Санларым бирден къалтырайд.

Ой, ариу бала, бир сёз айтайым
Тилейме, аны унутма.
Джанымдан эсе, сени сюеме,
Джаш джюрегими суутма.

Ой, юсюнгдеги дарий чепкенинг,
Бир ариу эди онгмаса.
Башха къызны мен алаллыкъ тюлме,
Сен ариу баланы болмаса.

Ой, юсюнгдеги чепкенинг,
Ол узун эсе, кесейик.
Алкъын джашсыз, деб, сылтау этелле,
Бир-эки джылны ёсейик.

Ой, эртден сайын бир ариу кюн тиед
Башыбыз къая киришге.
Сыйлы Аллахдан сени тилеме
Къызладан джетер юлюшге.

Ой, сен окъуучу ма бу школну
Терезелери мияла.

Джаным кьойнунгда чыгъыб кьалгъа эди
Кёзюнге кьараб уяла.

Ой, башымдагъы мени башлыгъым,
Чырмалыб тюшеди бойнума.
Да, термилтгенинг кёбдю, ариу,
Келчи энди былай кьойнума.

Ызынгдан кьараб кьалгъанма, ариу,
Сюекни суугъа атханлай.
Джаным кьойнунгда чыгъыб кьалгъаед,
Эки кёзюм сеннге кьатханлай.

Уллу Къарачайдан Къумуш элине
Сен да кьонакъгъа келгенсе.
Ингичге белинг, субай санларынг,
Сен меннге ауруу бергенсе.

Кенг мангылайынг, бурма чачынг
Адам кьалам бла салгъанча.
Сен тепсесенг, алай тепсейсе,
Кёгюрчюн хауада баргъанча.

Сени юсюнге чепкенинг,
Таймайын аны киесе.
Сюймеклик ауруу бир кьыйын ауруу,
Сен аны кьалай билмейсе?

Къумуш элини тёбен джанындан
Бир ариу аяз урады.
Энишге кьарай, бети кьызара,
Наным кьайдан келе турады?

Джюрюучю джолунг, окъугъан школунг,
Сени кёзюнгден кёреме.
Сени джюрегинг ташданмы ишленгенди –
Мен сени амалтын ёлеме.

Бизни суймегенле не да айтырла,
Сен адам сёзге къарама.
Ах, сенден сора дарман джокъду, дейле,
Мени джюрегимде джарагъа.

Суу бойнунда суу талла,
Чапракъларында баллары.
Нарат терекге ушайдыла
Мени нанымы санлары.

Ой, гяур къызчыкъ, алдынг джанымы,
Не этесе къуру санымы.
Келиб джюрегиме межам салгъанса,
Ичдинг санымда къанымы.

Суймей эсенг да, чыдарыкъма ансы,
Барлыкъ туююлме джалыныб.
Джазыкъсынмазмы ол таш джюрегинг,
Кюйюб тебресем, алыныб.

Джюрегим кюйюб, кюл болгъанды да,
Саным да айланнганды кёсеуге.
Ах, сени ючюн кёрген къыйынымы,
Унуталлыкъ тюлме ёмюрде.

Джаратхан Аллах кеси сынатмаса,
Адам къыйынлыкъ сынамайд.
Ах, сени амалтын ёлюб барама...
Этиб къоярынг былаймыд?

Къалгъан адамла къалай джашайла,
Ах, сенсиз джашау тар эсе?
Джюрегим кюйюб барады, о, гяур,
Этер мадарынг бар эсе.

Сен ууакъ-ууакъ къаба турма да,
Этими аша да, тойсанг а.

Джюрек джарамы джангыртыб барма да,
Бир унутмагъа къойсанг а.

Атынгы айтсам, кёк да кюкюрейд,
Бир уллу кыйынлыкъ джетгенча.
Чыммакъ акъ булутла къараладыла,
Ала да бушуу этгенча.

Аллах адамны джарлы этерге
Джазыгусуз суймеклик береди.
Ахрат азабха дуняда чыдатыб,
Къарыуун сынаб кёреди.

Айны къатында ол джарыкъ джуулдуз,
Ол Айны сакълаб турады.
Сиз тынгылагъыз, ой, мен джырлайым,
Джюрегим сейир урады.

Сени суйгенли мени санларым
Бир къуджур тукъум аздыла.
Иги муратла этиб тургъанлай,
Мени армиягъа джаздыла.

Ары барыргъа бир бек сюе эдим,
Ой, Сеннге къалай этейим?
Тиширыула да барадыла, дейле,
Биргеме алыб кетейим.

Сен мыдах болма, мени ариучугъум,
Биргеме алыб кетерме.
Ананг къурман болсун ол ариу джанынга
Шапалыгъынгы этерме.

Сен мыдах болма, мени ариучугъум,
Экибиз да бирге кетербиз.
Мен командир болсам, лейтенант болурса,
Анда аскер къуллукъ этербиз.

Юйюгюзню аллында терекле, ой, ариу,
Болсун акъ бетинге кёлекке.
Ой, бармасанг да, аманат этерме,
Кёкде айланган мёлекге.

Сен мыдах болма, мени ариучугъум,
Мен чекни сакълаб турлукъма.
Чекге аягъын салгъан душманны
Мен аямаздан урлукъма.

Юйгюзню аллында машина, ариу,
Мен машинаны бурурма.
Ой, бармасанг да, мени ариучугъум,
Сеннге письмо джаза турурма.

Мени хапарымы соргъаннга, ариу.
Сен адресими берирсе.
Ариучугъуму кьоюб барама, анам,
Мени кёзюмден кёрюрге.

Ой, тансыкъ болуб турлукъма, ариу,
Къобузунгдан чыкъгъан тауушха.
Ма бу ийнарны этгенме, тенгле,
Мен суйгенчигим Дауусха.

Сени суйгенли уста болгъанма
Суймеклик ишлени сюзерге.
Сенден тюнгюлсем, бериб кетерикме,
Тихий океанда джюзерге.

Ауузумдан чыкъгъан суймеклик тылпыуум
Терек тамырланы бюгеди.
Суймеклигими кёлтюрюб болалмай,
Таш-агъач да джыламукъ тегеди.

Ауруб, больнидада джатсанг, ариучукъ,
Кесим кьолум бла багъарма.

Россияда излеб, дарман табалмасам,
Берлиннге къагъыт джазарма.

Стол юсюнде сени картчыгъынг
Къымылдамайды, тебмейди.
Аллахны барды бир аман иши –
Сюйдюрюб, джазыу бермейди.

Къайда болсанг да, къайда айлансанг да,
Атынг эсимден кетмейди.
Чабакъ сууну излеген кибик,
Джюрегим сени излейди.

Мен – Москвада, сен да – Ростовда,
Биз окъуу-билим алабыз.
Билимге, ишге тамам юрениб,
Биз халкъ ишине джарарбыз.

Мени кесинге алай тартханса,
Мукъладис кюмюшню тартханлай.
Сени кёргенли болуб къалгъанма,
Кюн тау артына батханлай.

Къолумдан келсе, джаз башы кюнча,
Джарытыр эдим джолунгу.
Ёмюр ёмюрге болайыкъ бирге,
Бер врач къызчыкъ къолунгу.

Бетиме къараб, ышарыб, ариу,
Кесинги манга сюйдюрдюнг.
Тачанкагъа миниб, кетиб къалдынг да,
Джаш джюрегими кюйдюрдынг.

Бизни башыбызда джигит талада,
Анда джугъутурла отлайла.

Сен ариучукъну ала кёзлери
Мени джашаргъа кьоймайла.

Сен ыйых кюн келген эдинг, ариу,
Доммайда таулагъа кьараргъа.
Сенден башха дарман табылмайды
Джюрегимде сьймекликге джараргъа.

Сени юсюнгде чепкенчигинг, ариу,
Ыйых кюн сайын киесе.
Экеулен болуб, сени сюебиз,
Сен кьайсыбызны сюесе?

Сени юсюнгдеги кьызыл чепкенинг,
Аны тобукъдан киесе.
Меннге ауузунг накъырда этгенликге,
Кесинг башханы сюесе.

Чокъуракъ суулу, ой, кёксюл кёлча¹,
Ала кёзлеринг ышара,
Къушну къанатыча, узун кирпичлеринг,
Ала кёзлеринги джашыра.

Чакъгъан хурмача, кече тюшюмде
Кёзюмю аллында тураса.
Джулдузладан саугъа алыб берирме
Сени кёлюнге джараса.

Бир кёб айландым, бир кёб джюрюдюм,
Сенден ариуну кёрмедим.
Бу ала кёзлени къараб кёргюнчюн
Мен сьймекликни билмедим.

1 Бу ийнарны 1959 джыл джёгетейчи джаш Байрамукъланы Аскер Гапполаны Лизагъа этгенди. Джай кьыз да, джаш да Къошчокъуракъгъа дырыннга чыкьгъандыла, Аскер кьызны анда кёрюб, джаратыб, джырны таралтханды, ахыры бир юй да болгъанды сьйген кьызы бла.

Кече кёзюме тынчлыкъ кирмейди –
 Кетгенд джюрекден тынчлыгъым.
 Сени кёргенли тынчлыкъ табмайма,
 Ой, мени суйген къызчыгъым.

Аяз къакъгъанлай, кёл чайкъалгъанча,
 Ала кёзлеринг ойнайла.
 Джюрек тынчлыгъымы бошагъан элле,
 Энди джашаргъа къоймайла.

Тургъан джеринге къууат саласа,
 Алтынлы гокка хансчыгъым.
 Сен нюр чачарса, мен кёз ачарма,
 Ах,мени суйген къызчыгъым.

Кавказ таулада гокка хансланы
 Сен эгечлери боласа,
 Оюнда, иште, къызла арасында
 Хар джерге хурмет саласа.

Стол юсюнде джарыкъ джаннган лампа,
 Бошалыб барады фитили.
 Мени джюрегим алай кюеди
 Тышына чыкъмай тютюню.

Кел термилтме да, бизге барайыкъ,
 Джанымдан суйген джанчыгъым.
 Биз мёлекледен неках алайыкъ,
 Ах, мени суйген къызчыгъым.

Ала кёзлеге къараб турлукъма,
 Тамам кёлюме джетгинчи.
 Ала кёзлени унутурукъ тюлме,
 Ёлюб дуниядан кетгинчи.

Атынг да ариу, кесинг да ариу,
 Ариучукъ атайма атынга.

Кел, экибиз да бериб кетейик
Черкесскени къатына.

Джарыкъ джулдузгъа къарай турлукъма,
Ариучугъума ушатыб.
Къаракъашчыгъымы бермесенг, Аллах,
Не этесе мени джашатыб?

Мени джюрегим бир къуджур сюеди
Тёбенги джелни къакъгъанын.
Айлана келиб, зоргъа табханма
Бир гокка хансны чакъгъанын.

Мени ала кёзлю ариучугъум
Къатымда тюлдю, кенгдеди.
Сен акъылынгы кёблеге джайма –
Сени джазыуунг мендеди.

Мени кёзюмден кетерге унамайды
Сени ол ариу сыфатынг.
Сени къатынга барыб къонарем,
Учарча, болса къанатым.

Ой, эртден-ингир кёрмейме, ариу,
Тураса бир бек узакъда.
Билмей тургъанлай, тюшюб къалгъанма
Сюймеклик ауруу тузакъгъа.

Мени эсимден кетерге унамайд
Келиб тутханынг къолуму.
Джарыкъ джашауда биз бир болсакъ,
Бизден насыблы болурму!

Картынгы меннге бер, деб тилейме,
Мен да картымы берликме.
Аллах айтса, келир къачда
Бирге джашайыкъ, дерикме.

Мен мындан сеннге письмо иерме,
Сен анда хапар алырса.
Мен айтханны этмесенг, ариучукъ,
Башынгдан тутуб къалырса.

Сюймеклик ауруу къалай къыйынды,
Ма мындан адам ёледи.
Картынгы джанымда джюрютюб тургъанлай,
Тансыкъ болурум келеди.

Сени картынгы алай джюрютеме,
Тансыкъ болгъанлай къарарча.
Къайсы доктор дарман табарыкъды
Сюймеклик ауруугъа джарарча.

Худжу сюймекликден былай тарала,
Бизнича, кёбле джашайла.
Сюеклерими кемириб бошаб,
Джюрегими джауун ашайды.

Айны къатында джарыкъ джулдузчукъ,
Чыртда батмайын турады.
Ай да болмагъан, Кюн да болмагъан,
Бу джарыкъ къайдан урады?

Эшикке чыгъыб къараб турама
Ай толу тийген заманда.
Сени тюрсюнюнг Айда кёрюнеди –
Къараб турама хаманда.

«Мен Айма», – деб, уллу кёллю болма,
Меннге кёрюнесе Ай кибик.
Мен сени кёрсем, джылынадыла
Къыш кюнлерим да, джай кибик.

Сенден ариуну мен мында табмайма,
Тыш къраллагъа джайылмай.

Айгъа да къарайма, сеннге да къарайма,
Андан башхалыкъ айырмай.

Сен – Пристанда, мен да – Къойданда,
Юч километрды арабыз.
Ма суйгенлеге чырмау да болгъан
Эски джашаугъа къарагъыз.

Къулагъынгдагъы сыргъала, ариу,
Баууна дери сары алтын.
Этген антыма нек ийнанмайса? –
Ёлеме сени амалтын.

Мени юсюмде костюмум, ариучукъ,
Киерим келмей кийгенме.
Аллахны джазыуу болурму, ариучукъ,
Къараб кёргенлей суйгенме.

Экибиз тургъан элени арасы
Чыпчыкъ кирмезча таумуду?!
Мен сенден чыртда хапар билмейме,
Гокка санларынг саумуду?

Джангыз сёзюнг багъалыды, сора
Кесинги къайдан кёрейим?
Адам эсенг, бир джууаб джаз,
Аууз мардангы берейим.

Адамгъа кёр да, адамча сёлеш,
Мен къулагъымы иейим.
Не «огъай» де да, тюнгулт да боша,
Мен джаным саулай ёлейим.

Ёмюрлюк джашаугъа меннге джалгъашсанг,
Дарийсиз чепкен кийдирмем.
Джюз джыл ёмюрюнг болса да,
Къолунга чага тийдирмем.

Юйгюзню аллында балий терекчик,
Ол – кёгетлени сыйлысы.
Бир-бирибизден айырлыкъ бизни,
Ол къайсы джинни хыйнысы?

Мени тюрбюмдеги тору атым,
Санларын салгъанды джюрюшге.
Бу дунияда барындан сайлаб,
Сени алгъанма юлюшге.

Мени атым джылтырайды,
Ол джанады, туу киби.
Сени сюйгенли болуб барама,
Къаядан акъгъан, суу киби.

Сюймеклик ауруу – сан ауруу,
Ах, андан адам ёлемид?
Бу дуниясы термилиб кетген,
Ол дунияда кёремид?

Сени къара кёзчюклеринг,
Дугъумча, къаралыб ойнайла.
Сюерик тюрюл эсем да,
Кука сёзлеринг къоймайла.

Уллу Аллахдан берекет тилейме
Сени джанынг бла джаныма.
Кече тангнга дери ийнар джазама
Дугъумкёз ариу наныма.

Сюймеклигим, ичиме тюршюб,
Ичимден къара кюеме.
Кече тангнга дери ийнар джазсам да,
Магъана джокъду, билеме.

Кечем да – кече, кюнюм да – кече,
 Атдыралмайма тангымы.
 Ой, чыгбаралсам, суугъа атар эдим,
 Сеннге термилген джанымы.

Кечем да – кече, кюнюм да – кече,
 Къарангы чегетге къарайма.
 Сени кёрмей, бир кюнню къалсам,
 Айны мыдахха санайма.

Бу суюмеклигим кириб тебregenли,
 Аурумагъанлай азгъанма.
 Энтда суйгенме бир ариучукъну,
 Джаратхан Аллах, къызгъанма.

Кел, ариучугъум, экибиз кетейик,
 Чачынгы аяз тарасын.
 Бу экисинде бир иш барды, деб,
 Кёкден кюмюш Ай къарасын.

Кёкде айланган кёк кёгюрчюн
 Келсин, олтурсун къатыма.
 Атын айтсам, билиб къоярыкъла,
 «Серёзна» атайым атынга.

Джарыкъ джудузум²,
 Къара къундузум,
 Сен кимни сюе болурса?
 Къууанама, келесе деб,
 Сормайса не этесе деб,
 Джетмейсе муну бла кёлюме.
 Мен сени кёрмеученем,
 Сеннге былай этмеученем,
 Къайдан да чыкъдынг элиме?

2 «О, Халимат» деген кюню макъамы бла бу ийнарны бек таралтыб айтыргъа бол-
 лукъду.

Къарайма алыб картынгы,
 Сынайма хар затынгы,
 Джокъду сени бир бузгъанынг.
 Кёзюмден чыртда кетмейди,
 Джюрекге джазыу этмейди,
 Ой, сени орам бла ётгеннинг.

Салам айтама Махар тауладан³
 Сен джашагъан ариу шахаргъа.
 Сени ариулугъунг, сени насыбынг
 Айтылсын дуняда хапаргъа.

Нарат чегетле, нызы терекле,
 Тау киришле – кемсиз мийикле.
 Сени узакъдан къараб кёрселе,
 Сюйюнюб къарайла кийикле.

Салкъын сыртлада, гелёу чатлада,
 Мен кийик таулада джашайма.
 Кюмюш тёппели ариу тауладан,
 Сени ючюн шахаргъа къарайма.

Ёхтем тауладан суула тюшселе,
 Гузабалаб, эниш шоркъулдай.
 Суу шоркъалары шахаргъа джете,
 Салам айталла Махардан.

Гандарай бла Махар суулары,
 Къучакълашыб сеннге баралла.
 Суу шоркъалары мынчакъла бюрке,
 Ол ариу бетинги джууалла.

Салкъын чегетле, булбуллу таула,
 Сюймеклик джюрекни джарытыб...
 Кел, мени ариуум, бирге болайыкъ,
 Джюрекден джюрекге джол салыб.

3 Ийнарны этген Тотуркъулланы Сеит-Алий, 1963 джыл.

Тынгылачы, ариу, бу насыб халгъа.
Тау да, суу да бирден джырлайла.
Кёкде джуддузла, бизге айланыб,
Алгъыш кечебизни сакълайла.

Сени кёзюнге къараялмайма,
Мен кёзлерими толтуруб.
Сен да эсима тюшген заманда,
Чыдааялмайма олтуруб.

Сен юйюгюзге кетесе энди,
Орта билим да алгъанса.
Ах, төрт санымы кемириб бошаб,
Джашау тынгымы да алгъанса.

Сюймеклик ауруу сеннге да тийсин,
Субай санларынгы кемирсин.
Мен сени сюйгенча, сен да мени сюйюб,
Джанынг да манга термилсин.

Тойгъа барсам, мен тепсемеиме,
Сеннге тарала кетеме.
Дунияда сени табарыкъ болмам,
Ахрат осият этеме.

«Ох, Аллах», – деб да бир кёб айтама,
Гюнахлы болдум Аллахха.
Бу сюймекликни къайдан да башладым,
Башым да къалды палахха.

Кюнледен эсе мутхуз болгъанды,
Ой, бюгюн мени кюнлерим.
Ийнар айта, кюу айта келеди
Къаракъаш ариу сюйгеним.

Кюнледен эсе къаты аурууйма,
Халал тенглерим, келигиз.
Былай тебентин бир акътамакъ барад,
Атын айтмайым, билигиз.

Кёк да биченлик сен болуб къалсанг,
Мени кёзюм къыйыб чалмазем.
Дух шиша болуб, тюкеннге келсенг,
Аз дженгил сатыб алмазем.

Ой, суйдюм, суйдюм, бир кемсиз суйдюм,
Суйгеним джукъгъа джарамад.
Къатынга олтуруб, бир кесек турсам,
Сёз этер къаллы джамагъат.

Атынгы айтыб, мен атха минсем,
Джоргъа болады миннгеним.
Ууакъ-ууакъ ышара келеди
Къаракъаш ариу суйгеним.

Ой, юсюндеги сени чепкенинг,
Киерсе тамам онггунчу.
Эрге барсанг да, суйгенлей турлукъма,
Сабийчиклеринг болгъунчу.

Алтын джаухардан джаухар чачынгы
Тебенниги аяз тарайды.
Джаууму болсун быллай инджилгени,
Ким не айтса, анга къарайды.

Сюеме сени, аллыкъма сени,
Биз сау джашасакъ дуняда.
Ий, Аллах бла тилейме, ариу,
Суймеклик бла къыйнама.

Ишни гузаба этейик, бала,
Унутуб, чыртда къоймайыкъ.

Мени тамадам барды, о бала,
Насыбыбызны джоймайыкь.

Бармагъынгдагъы джюзюгюнг, бала,
Ол алтынмыды, джезмиди?
Кёлюме келгенни айтыб турлукъма,
Келмей къоярынг тюмюдю?

Юсюндеги чепкенинг, бала,
Къуру да аны киесе.
Биз экеулен болуб, сени сюебиз,
Сен къайсыбызны сюесе?

Кел, экибиз да бирге тепсейик,
Бир ариу келеди боюбуз.
Биз экибиз да тебенми къараб,
Алаймы ётер тоюбуз?

Тауланы башы бир ариу болгъанды,
Ол алгъынлада къар эди.
Сюйдюре келиб, сюймей къояргъа,
Меннге не дертинг бар эди?

Сюесе, дейле, сюймейсе, дейле,
Мен къалайынгы билмейме.
Менден башха сюйгенинг бар эсе,
Бар, гюнахынга кирмейме.

Тау башына ёрлеб барама,
Марал кийиклени мараргъа.
Сен унасанг эд, джелни орнуна
Башымы джанбаш тараргъа.

Келигиз, джашла, биз бир барайыкь
Ол бузламагъан гарагъа.
Меннге ким айтыр, не дарман джарар
Сюймеклик кесген джарагъа?

Сени сюеринги билсем, ариучукъ,
Ах, келечиле иерем?
Анангы керти берлигин билсем,
Кече-кюн демей, тилерем.

Сюймеклик ауруу, ой, джан аурууду,
Мени санларымы талайды.
Джарыл, дегенча, бузул, дегенча,
Кёзбау туурамдан къарайды.

Ийнар айт, дейсиз, мен къоймайсыз,
Мен ийнар айта билмейме.
Ийнар айтырым келмейди, тенгле,
Кёзбау туурамда турмаса.

Мен ийнар айта турама,
Сизни ортагъызгъа олтуруб.
Мен ийнар айтыргъа келмеген эдим,
Хурджунларымы толтуруб.

Къонгураулу къобузунг,
Сокъсанг а, алыб къолунга.
Мен сен ариуну алыб тебресем,
Аллах болушсун джолума.

Къонгураулу къобузунг,
Эгечинг согъар тоюнгда.
Къараб кёргенлей, кемсиз сюйдюрдюнг,
Дууангмы баред бойнунгда?!

Ызынгдан къарай, ызынгдан къарай,
Кёзлерим къамаб олтурдум.
Кийимлерингден алджагъанымда,
Санчыкъларынгдан таныдым.

Къара кёзлеринг, дугъумла кибик,
Джюрек джаууму ашайла.
Сюймекликден ауруу табханла,
Дунияда къалай джашайла?

Алтын сыргъала мен болгъа эдим,
Джаякъларынга тиерге.
Сыйлы Аллахдан къоркъмаймыса,
Менден башханы сюерге?

Тауланы башлары къар эди, аланла,
Аны тюбю да джар эди.
Саулай дунияны Айча джарытхан,
Аллай гоккакёзюм бар эди.

Бойнунгдагъы мынчакъларынг,
Къалмайын бары сары алтын.
Джанымдан сюйген къаракъашчыгъым,
Ёлеме сени амалтын.

Булутха бугъа, чууакъгъа чыгъа,
Ай бла джулдуз баралла.
Къундуз къанатча, къара къашларынг,
Элибизге къууат салалла.

Мен дюккюч болуб бошадым, къызчыкъ,
Чырпы болсам да, чакъмазлай.
Сени кёлюнге алаймы келеди,
Сени излесем табмазлай?

Сен мийик тауну башында,
Мен къалдым сеннге джетелмей.
Къараб тургъанлай, бир бек термилдим,
Мен сени къоюб кетелмей.

Къашларынг къара, кёзлеринг ала,
Сен къалай ариу баласа!
Джанымы алыб, хурджунунга салыб,
Сен къайры кетиб бараса?

Сени суйгенли болгъанма, ариу,
Сау санларымдан ырахын.
Сен мени мында къоюб а кетсенг,
Ызынгдан барыр гюнахым.

Сени амалтын джюрюучю болдум,
Ма сен джюрюучю джерледе.
Къагъыт джазыб, салам иерикме,
Сени ишлеб тургъан джеринге.

Шоколад конфет болуб къалсанг да,
Кёзюм къыймазед джутаргъа.
Аллах насыб берлик тюлмюдю
Экибиз бирге джашаргъа?

Сен джан кюзгю болуб къалгъаенг,
Таймаздан сеннге къараргъа.
Ой, сенден, ариу, дарман излейме
Джара джюрегиме джагъаргъа.

Сени юсюндеги кёк чепкенчигинг,
Ол кёгюрчюнден кёк болсун.
Сен меннге келиб, мен сени алыб,
Джашар кюнубюз кёб болсун.

Ой, ариу наным, бир сёз айтайым,
Тилейме аны унутма:
Джанымдан эсе сени сюеме –
Джаш джюрегими сууутма.

Ой, акъ кёлекге кир къоннган кибик,
Дженгил джетеди джанынга.

Ох, Аллах ючюн, ары бир къарагъыз,
Гюлге ушагъан наныма.

Айны къатында бир джарыкъ джулдуз,
Ол батмагъанлай турады.
Сен ариучукъну алыргъа табсам,
Дуния рысхы джалгъанды.

Айны къатында бир джарыкъ джулдуз,
Ол батмагъанлай турады.
Не Ай болмагъан, не Кюн болмагъан
Бу свет къайдан урады?!

Сюймеклигими даулаб берликме
Областной сюдге сюзерге.
Сени табмасам, бериб кетерикме
Тихий океаннга джюзерге.

Биз экибизни юсюнден болуб,
Бир джарыкъ тийсин кюнюбюз.
Сау элни багъасы бир барды,
Башсыз айтама, билигиз.

Ох, меннге болур болду, дегинчи,
Узальб тутдум къолуму.
Бизни элибизде бир джарыкъ барды,
Кюн джерге тюшген болурму?

Бу сиймекликге бир къарагъыз, тенгле,
Аны да джокъду хайыры.
Менича, мында термилген, тенгле,
Ма бу аурууну айырыр.

Мен бу ийнарны кимге этгеними,
Аны да кеси айырсын.
Мени термилгеним, багъалы тенгле,
Кёб да джерлеге джайылсын.

Бу суймекликден хапар айтсала,
Къандан толадыла кёзлерим.
Джаш джюреклени таралтыр, Аллах,
Термилиб айтхан сёзлерим.

Мен суймекликни сюеми билмейме,
Сюйген а меннге чыкъмайын.
Бу сагъыш мени башыма кирсе,
Тангым узун болад, атмайын.

Мындан кёб а чыдаялмайма,
Сюйгеними излей барайым.
Сенсиз кюймеклик болмазча кёрюнед,
Джанымы джолунга джаяйым.

Суймеклик, мени нек къоймайса
Джаш джюрегими джашаргъа?
Къайры барсам да, сен джибермейсе,
Билмейме къалай джашаргъа.

«Ох, Аллах» эте, мен да турама,
Суймеклигим, сеннге термиле.
Токъ санларым аздыла, Аллах,
Бу суймекликге эмиле.

Ийнарларымы айтыб а бошадым,
Ма джаш джюрегим чыдамай.
Атымы айта туурса, ариу,
Бюгюнден ары унутмай.

Сени башында сары косынканг,
Ол кенгден белги береди.
Айча джарыта, кюнча къызарта,
Ариучугъум къайдан келеди?

Джолну джанында сизни юйюгюз,
Терезелери мияла.

Мен сизни тойгъа келиб барама,
«Ариучугъум», дерге уяла.

Сени аягъында, ариу ботиилеринг,
Башлары энгишге бюгюлюб.
Мени ариучугъум алай тепсейди,
Гокка хансчыкъча сюзюлюб.

Мен мындан къараб таныйма, тенгле,
Кюн бетлеге кюню тийгенин.
Аллахдан сора киши билмейди
Джюрегим кимни сюгенин.

Сени ариулугъунг тангнга ушайды,
Тийген кюнюмю джарытыб.
Бетинги нюрю кюн бла эришед,
Аныча кесин танытыб.

Акъдан ариу бетинге
Къара кирпичлеринг кёлекке.
Эркишини бир дженгил алдайды
Тиширыуланы кукасы.

Къаты къол къысыб, кесим ашырдым
Нанымы окъургъа узакъгъа.
Билмей тургъанлай, тюшюб къалгъанма
Сюймеклик ауруу тузакъгъа.

Эшик аллында алай биченлик,
Анда кёгюрчюнле ойнайла.
Къара къашларынг, субай санларынг
Чыргда джашаргъа къоймайла.

Мени джюрегим бир бек урады,
Столда сагъат ургъанлай.
Тансыкъ болурум келе турады,
Кёзюнге къараб тургъанлай.

Сени юсюнде акъ чепкенчигинг,
Сени кенгден меннге танытхан.
Къара къашларынг, къара кёзлеринг
Мыдах кюнюмю джарытхан.

Сен кёкде – джулдуз, Ай – сууда,
Тенгизни ала балыгъы.
Эт хатерими, суй да къой,
Мени эки кёзюмю джарыгъы.

Джюрегим кюеди, джюрегим кюеди,
Джюрегим кюед тютюнлеб.
Мен алай айтсам, сен ийнанмайса:
«Нек джанмайд, дейсе, джилтинлеб?»

Бу суймекликден адам ёле эсе,
Мен суймекликден ёлеме.
Саулай элибизни ичинде
Сенден ариуну кёрмейме.

Белиндеги сени кямарынг,
Ариу джарашад белинге.
Ма былай къараб, мени кёргенлей,
Не келед сени кёлюнге?

Ауузумдан чыкыгъан суймеклик тылпы
Терек тамырланы бюгеди.
Суймеклигими кёлтюралмайын,
Таш-агъач джыламукъ тегеди.

Сени суйгенли уста болгъанма,
Суймеклик ишни сюзерге.
Сенден тюнголгенлей, бериб кетерикме,
Тихий океаннга джюзерге.

Стол юсюнде сени картчыгынг,
Къымылдамайды, тебмейди.

Аллахны барды бир аман иши:
Сюйдюрюб джазыу этмейди.

Сюймеклигими айтыб башласам,
Саулай санларынгы кыярма.
Кетиб баргъанлай, аллынга чыкъсам.
Баргъан джолунгдан тыярма.

Бир-эки чам сёз айтайым, кызыла,
Тенг джашларымы кюдюре.
Бу сюймекликни мен нек сынадым,
Джаш джюрегими кюдюре?

Кече тюшюмде алай кёргенем:
Сени билегинг – бойнумда.
Эртденбла туруб къарасам,
Къуру джууургъан – къолумда.

Кел, кел, ариуум, ой, кел, ариуум,
Хар баш кюн сайын келе тур.
Сюйюб, картымы ийдим, ариучукъ,
Тансыкъ болсанг, ал да, кёре тур.

Сени юсюнде ариу чепкенинг,
Аны тойлада кие тур.
Кёзден кетген кёлден да кетеди,
Письмома джууаб ие тур.

Кюн да тиеди, ой, кюн башладан,
Сени нюрюнге эришиб.
Ингирге дери джетиб кетеме
Тюрсюнюнг бла сёлешиб.

Джерни юсюнде, дуния башында,
Ах, сенден ариу болурму?
Джалынсыз кюйген джаш джюрегим
Джан тынчлыкъ табыб солурму?!

Сени башында ала джаулугъунг,
Олду сени меннге танытхан.
Мени ариууму къалай билмейсиз,
Саулай Джөгетейни джарытхан?

Къара чачынг а кёрюне турады,
Башында дарий джаулукъдан.
Мен сени алмай къояллыкъ тюлме
Мени тёрт саным саулукъдан.

Къалай къыйын а болады, тенгле.
Сюймеклик ауруу тийсе уа.
Ташданмы ишленгенди сени джюрегинг,
Бир джазыкъсыныб суйсенг а.

Сюйгеним эте, суйгеним эте,
Джарыкъ дуняда джашайма.
Айыб этмегиз, мени тенглерим –
Мен муну бла бошайма.

Ийнар айт деб, мени къысмагъыз,
Мен ийнар айта билмейме.
Ийнар айта къайдан билейим,
Сюймеклик къаннга кирмейме.

Алтын терезенгде акъ кёгюрчюн
Кюмюш мынчакъланы тартады.
Сени ариулугъунг Айгъа ушайды –
Кюн сейирсиниб батады.

Уллу тюзде сабан сюргенме,
Сен бара-бара кёрюсе.
Алтын челеклеринг, кюмюш сууагъачынг,
Джылтырай-джана келирсе.

Бюгече кече, бир джарыкъ кече,
Бурма чашчыгъынгы тарай тур.
Мен тансыкъ болсам, Айгъа къарайма,
Сен да Айгъа, Кюннге къарай тур.

Ой, кёкде баргъан кёк кёгюрчюн,
Мийикге учханды алтысы.
Ариуум бла бирге кетгенди
Мени джанымы джартысы.

Юйюбюз узакъ тюйдю,
Келе турсанг а сен бизге.
Анама келин боллукъса, къызчыкъ,
Кюн да тюшеди тенгизге.

Къызланы суйген къыйыныбызны,
Биз ахыратда алайыкъ.
Суймегеннге джокъду, дейдиле,
Ариулукъ бла къалайыкъ.

Сени сыфатынг, сени чырайынг,
Ай бла кюн тохтаб къарайла.
Сен бизге келиб кириринги
Кече джукъламай санайма.

Кёбле кёб тюрлю сёзле айтырла,
Адам сёзлеге къарама.
Мен сени ючюн, ёлюб барама,
Сен алайчыгъын марама.

Сени юсюнде дарий чепкенинг,
Таймай тойлагъа киесе.
Кёрмей чыдамай тургъанлайынга,
Меннге билдирмезге сюесе.

Сеннге ушатыб къарайма, ариу,
Джазгы кюнню чууакъ тийгенин.
Сени джюрегинги билеме, Файруз,
Джашырсанг да, мени суюгенин.

Сабан тюзде акъ джаулукъчугъунг,
Сен кюн бетледен келесе.
Ушайла ариу субай санларынг
Таулада нарат терекге.

Эсима тюшенг, тансыкълаб къарайма
Терезеден джарыкъ джуддузгъа.
Сени унутуб къараялмайма
Джарыкъ дуняда бир къызгъа.

Сюймеклигими сорсанг а, Файруз,
Ала кёзлеринги аласы.
Олду, ийнан анга, джаннган джуддузум,
Мени джюрегими джарасы.

Къолунгда сени къол джаулугъунг,
Аны тегереги куржева.
Ала келеринг, къара къашларынг,
Акъ мангылайынг, нюр джана.

Къолунгдагы сени къобузунг,
Ол адам тил бла селешди.
Ауузум кёблени айтса да, къызчыкъ,
Джюрегим сеннге илешди.

Юсюнде сени лаудан чепкенинг,
Эски болгъанды кийгенден.
Сабий санларым ауруу табханла
Сени къарамынгы суюгенден.

Эшик аллында кириш къаяла,
Анда кёгюрчюнле ойнайла.

Ала кёзлеринг, кука сёзлеринг
Дунияда джашаргъа кьоймайла.

Башында сени чилле косынка,
Аны ортасында алысы.
Мени джюрегиме джара салгъанды
Эки къашынгы къарасы.

Стол юсюнде рюмкала, къызла,
айлаб алгъанма алтысын.
Сени джанынга байлаб кьойгъанма
Джарлы джанымы джартысын.

Ой, суудан сурат алдыргъан гяур,
Ма ташдан къабыр къаздыргъан.
Сенден башха да ариучукъ болурму,
Былай джюрекни аздыргъан?

Кече тюшюмде, кюндюз тюнюмде
Мен таймай сени кёреме.
Алтын тауукъчукъ, кюмюш джюджекчик,
Мен сени амалтын ёлеме.

Кёкде баргъан кёксюл къанатлыла,
Сюйгенимден письмо атсынла.
Эки джаш джюрек бир-бирин сюйселе,
Ала бир-бирлерин табсынла.

Кёкде баргъан кёксюл кёгюрчюн,
Аны къанатлары къанджалдан.
Мени ариуум ариуду, дейле,
Аллах сакъласын аджалдан.

Джер тебрениб, кёк кюкюреб,
Арасында тубан ойнасын.
Эки сюйгеннге заран болгъанны,
Аллах дуняда кьоймасын.

Сен, ариу, кетиб бараса,
Суу челеклеринг бойнунгда.
Джангыз кѣргенлей, къалай сюдюрдюнг,
Дууангмы бар эди къойнунгда?

Сени юсюнде кѣк чепкенчигинг,
Кѣрюне турады билегинг.
Кѣзюме къараб нек ышараса,
Тюрлене турад джюрегим!

Мен кѣб джашадым, бек аз а кѣрдюм
Сѣзю келишген сѣзюме.
Къайдан кѣрюндюнг, къайдан таныдым,
Нек сурат болдунг кѣзюме?

Сюймеклик ауруу, ай, сан аурууду,
Сау санларынгы бошагъан.
Къайда кѣрейим ариучугъуму,
Гокка хансчыкъгъа ушагъан?

Кѣзлеринг кѣзюр ойнайла, бала,
Сѣзлеринг джюрек байлайла.
Ариуну юю къурусун –
Ариуну кѣбле сайлайла.

Сюеме дединг, сюдюрдюнг, бала,
Сюймейме дединг, кюйдюрдюнг.
Сюймегенинге бушууум джокъ эди –
Сюймегенлериме билдирдинг.

Башым, джюрегим бир бек ауруйдула,
Кюнню салкъынына джатмасам,
Джашаб къолумдан келмей къалгъанды
Башымы суугъа атмасам.

Туурамдан къараб турма да, ариу,
Туурамдан ары кетсенг а.
Сени амалтын ёлюб барама,
Меннге бир мадар этсенг а.

Ой, кёкге чыкъдым, ой, кёк кёгюрчюн,
Учуб джерге тюшдюм сени ючюн.
Мен сени ючюн, алай къырылмайма,
Сени джанынг чыкъсын, мени ючюн.

Бу соймекликден мен ёлсем, тенгле,
Мёлекле къабыр къазарла.
Этим къабырда чириб бошаса да,
Сюеклерим салам джазарла.

Сеннге джылагъан, ой, джыламугъум,
Джерге джутулмай, кёл болур.
Сени ызынгдан ахсынган тылпыуум
Тенгизни чайкъар джел болур.

Джёгетейни джарытхан ариу Розачыкъ,
Мен сени бир бек сойгенме.
Сени къараб кёрюб, ой, кемсиз сойюб,
Джюрегимден терен кюйгенме.

Кёзчюклеринг кюле, ариу сёлеше,
Да, джюрек джаууму ашайса.
Къара булутлада джаннган джуддузчукъча,
Джёгетейде къалай джашайса?

Сени джашагъан ташлы элинги,
Джангур джаууб, суу алгъанды.
Сени гокка атынг, ариу Розачыкъ,
Джюрегиме къайгъы салгъанды.

Ой, юсюндеги къолан чепкенчигинг,
 Къарасындан агъы кёбюрёк.
 Туурангда олтуруб, кёзюнге къарасам,
 Мени джюрегим тегюлед.

Сени бууунунгда алтын сагъатчыгынг,
 Мени джюрегимча къалтырайд.
 Къалгъан кызланы ичинде айырылыб,
 Ариу Розачыкъ джылтырайд.

Башынга кысыучу косынкачыгынг,
 Бир ариучукъду онгмаса.
 Розачыкъ, сени алмай къоймазма,
 Аллахдан чырмау болмаса.

Кёкюрегингде алтын тюуреуючюнг,
 Да джылтырайды, джанады.
 Туурангдан къарай, туурангдан къарай,
 Мени кёзлерим къамайды.

Сени аягъында къара шпилькаларынг,
 Тешигинден аягъынг кёрюнед.
 Роза эсима тюшген сагъатда,
 Эсим ишимден бёлюнед.

Ой, бойнунгдагъы сени мынчакъларынг,
 Бойнунгдан мен тешиб алайым.
 «Амин» де, кыызчыкъ, мен да бошайым,
 Сёзлериме мен къол салайым.

Сени юсюнде чепкенинг, ариучукъ,
 Аны этегинде джибеги.
 Тангнга дери джюйюлдеб турады
 Алтын тауукъну джюджеги.

Къолумдагъы мени сагъатым,
 Аны эртден сайын бурлукъма.

Джууаб келеди деб, аллына къараб,
Къачаннга дери турлукъма?

Ворошиловха письмо иерикме.
Сюймеклигимиз сюзерге.
Андан тюнгулсем, бериб кетерикме,
Узакъ тенгизде джюзерге.

Алтын чач таракъчыкъ сатыб аллыкъма
Бурма чашчыгъынгы тараргъа.
Самолет бла алыб кетерикме
Москвада циркге къараргъа.

Стол джынында олтуруб тураса,
Къызыл чепкенчигинги къызарта.
Сени къатынга бир олтурур эди,
Къолларымы сеннге узата.

Джюрек къаным бла письмо джазарыкъма,
Дунияда чернила къуруса.
Бир-эки ийнар джазайым, къызчыкъ,
Эриксенг, окъуй турурса.

Кёк кёгюрчюнчук кёкге чыкъгъанды.
Булутла башында учаргъа.
Тёгерегинден къабхан къургъанма
Умут этгенме тутаргъа.

Минутум – сагъат, сагъатым – кюнле,
Кюнлерим да джылгъа джетелле.
Сеннге термилген санау кюнлерим
Бир бек термилиб кетелле.

КЪЫЗЛА ЭТГЕН СЮЙМЕКЛИК ДЖЫРЛА БЛА ИЙНАРЛА

Сурагны Джуккаланы Тимур алгъаиды

*«...Шансыкъ болурду келеди, ариу,
Кёзюнге къараб тургъанлай...»*

XX-чы ёмюрню 30-чу джылларына дер этилген суймеклик джырла бла ийнарла

Ийнар айт, дейсиз, мени къоймайсыз,
Ийнар айтыб, узакъ баралмам.
Сизни арагъызда эки-юч сёз айтыб,
Башымы къалай алалмам?

Ий, сыртда чалкъы къалай чалалла,
Мында джаугъан анда къар эсе?
Ийнарла айтхан алай къыйынмыды,
Суйген адамынг бар эсе?

Ий, эки кёзюм чыракъ баралла
Тауланы тюбю тюзлеге.
Гокка хансымы тас этгенме да,
Билмейме къайда излерге.

Ах, кюнден кюннге уллу болады
Джаш джюрегими джарасы.
Ий, былай ариу къалай кёрюнеди
Киши адамны баласы?

Сени сюеме, сени сюеме,
 Сенича кийим киеме.
 Халинг халиме бир бек ушайды,
 Аны ючюн артыкъ сюеме.

Мени бармагъымда джюзюгюм, тенгле,
 Аны башында чирчиги.
 Мени суйгеними несин сорасыз,
 Комсомолланы бирчиги.

Джарыкъ дуняны башында, ариу,
 Сеннге термиле джашайма.
 Айыб этмегиз, халал тенглерим,
 Мен муну бла бошайма.

Къара къашлары болгъанны, анам,
 Ала кёзлери болады.
 Сабийлигинден суйгени болгъанны
 Джюреги джарадан толады.

Ах, мындан эсе, къалыб кетгеем,
 Ариучугъум, сени танымай.
 Атынгы айтыб, ташха олтурсам,
 Таш да къалмайды джарылмай.

Ах, деб, ахсынсам, ой, мен къыйынлы,
 Джерни къырдышын алгъанча.
 Ах, дей да ахсына, сеннге тарала,
 Болгъанма ёксюз къалгъанча.

Ах, дей да, ахсына, сеннге тарала,
 Эзилди джюрек тамырым.
 Ах, сенсиз ишни кёрген кюнюмде,
 Эки джарылыр къабырым.

Ол ариу къара чачынгы, наным,
 Кюзюге къараб тарай тур.

Мен тансыкъ болсам, Айгъа къарайма –
Сен да Айгъа, Кюннге къарай тур.

Къап-къарадыла сени къашларынг,
Карандаш бла къыйгъанча.
Ах, сени суйген къалай къыйынды,
Сууну ууучунгда тыйгъанча.

Ичги сёзлерими санга айтама,
Ийнанам да сёзюнге.
Сени кёргенден тоймайма, наным,
Къараб турама кёзюнге.

Айт дей эсегиз а, мен айтайым,
Бу суймекликни халындан.
Джаннган отдан джилтин тюшгенди
Мени джюрегими джанындан.

Мени юсюмде акъ чепкенчигим,
Оюуу тюшгенди тегерек.
Сени суйгенли, болуб къалгъанма
Элибизден учхун-гёбелек.

Аллыбыз да – чегет, артыбыз да – чегет,
Къара, чегетге къарасам.
Къарнашларынга ырысла, дейдиле,
Атынгы айтыб джыласам.

Къолумдагъы къобузум, анам,
Джызылдайды сокъмай тиеги.
Онмагъанлагъа тенг болгъанма да,
Чыдаялмайды джюрегим.

Эшик аллында джумарыкъ тауукъ,
Айлана келиб, къуш алсын.
Сени джауунгу суйгени болуб,
Атагъа-анагъа ышансын.

Мени кьолумда кьобузум, тенгле,
Адам тили бла сёлешед.
Ауузум кёб ары-бери десе да,
Джюрегим сеннге илешед.

Башым тегерек айланады, ариу,
Сен мени эсима тюшгенлей.
Кесиме хата этмей кьоялмаам,
Башха хапарынгы эшитгенлей.

Кьаргьыш этмейме, алгьыш этеме,
Сен тукьум болгьун, джукь болгьун.
Мен Зухралай болуб бошадым,
Энди Дахирлей сен болгьун.

Айны кьатында бир джарыкь джудуз,
Ол бара барыб ташайды.
Халкьгьа белгили гокка хансчыгьым
Дунияда кьалай джашайды?

Сен майда чакьгьан гокка хансчыкьса,
Мен да джел болуб урама.
Сюймекликни бергенсе, ариу,
Тарала, термиле турама.

Ах, иги сагьан, тюшюб кьалгьаем,
Ол сен джашагьан элчикге.
Тарыгьыуларымы айтыб ёлеме,
Аууш таба ургьан джелчикге.

Башыбыз бла кетиб баралла
Кюнню аман этген кьаргьала.
Мени ариучугьум кетиб барады,
Гокка хансчыкьча, саргьала.

Ариучугъуму ашыра чыкыгъанма,
Кийген кийимлей къызара.
Мени ариуум кетиб барады,
Ол къол тутаргъа уяла.

Кёксюл кёгюрчюн келиб къоннганды
Аллыбыз уллу кёпюрге.
Сюймеклигибиз ушарыкъ болур
Зухра бла Дахирге.

Тенглерим меннге айыб этелле,
Юсюне къара киед, деб.
Тенг джашларына сора барлыкъма:
«Сюйгеним къайры кетгенд?» – деб.

Тауладан мийик мени джюрегим
Хансладан алаша болгъанды.
Сюйгеними табыб, къатында ёлсем,
Ол эди мени тилегим.

Тауладан мийик бир да тау болса,
Аланы къатларын сакълагъан.
Джарыкъ дуняда къалай джашайды
Аллах, сюйгенин табмагъан?

Атала-анала, сиз нек къаргъайсыз,
Къарангы къабыр тар эсе?
Эки сюйгенни нечик къоймайсыз,
Ах, Аллах, мадар бар эсе?

Ах, къалай ариу джанады, тенгле,
Ахратны джандет чырагъы.
Таралыб, ийнар айтханымда да,
Келмейди джюрегими къанары.

Джолгъа джууукъ сизни юйюгюз,
Мен сууукъ болсам, къайтырма.

Ойнай-кюле, ышара барыб,
Сюймеклигими айтырма.

Джолгъа джууукъ сизни юйюгюз,
Озуб барама къайталмай.
Ой, мен къыйынлы ёлюб къалама,
Сюймеклигими айталмай.

Сюймеклик ауруудан ауруб джатама,
Мени бир кёре келсенг а.
Джанауалда къатыма олтуруб,
Джылаб, джанымы бёлсенг а.

Сени суйгенли тот болгъанды
Белимде алтын кямарым.
Ариу сёзлеринги менден къызгъанма,
Ол болур сенден табарым.

Ийнарларымы кесим айтайым,
Къыз тенглериме чачмайын.
Наным бёркню бир ариу киеди,
Акъ мангылайын ачмайын.

Сени къыйынлыгъынг бир кёбдю меннге,
Акъылым болса, азаргъа.
Тенгиз чернила болса да, джетмез
Тарыгъыуларымы джазаргъа.

Халал къыйынынгдан бериб ишлетирсе,
Ариуум, ол сын ташымы.
Къабырыма кесинг салырса,
Джылаб джабарса башымы.

Мени анам бир къыйын къатынды:
«Къолунга ишинги ал, – дейди –
Кёб гюнахынга киргенме, къызым,
Энди суйгенинге бар», – дейди.

Мен суйгениме къалай барлыкъма? –
Анам берирге унамайд.
Эшикде тауушун мен юйден эшитсем,
Сабий джюрегим чыдамайд.

Эркиши кийим энди киерикме,
Къолума таякъ аллыкъма.
Правленнге баргъан адет чыкъгъанды –
Салыб правленнге барлыкъма.

Салыб правленнге барсам, ой, анам,
«Не джумуш бла келдинг?» – дерикле.
«Бу джарлычыкъны нек термилтесе?
Муну суйгенине берчин», – дерикле.

Балдан татлы кёрюнеди меннге
Ариуну айтхан сёзлери.
Джаш джюрегиме джара салады
Джаннган джудузну кёзлери.

Сен эсиме тюшген заманда,
Отда мыдыхлай кюеме.
Ийнана эсенг, ийнан ой, наным,
Джанымдан сени сюеме.

Аллах адамгъа къыйынлыкъ берсе,
Ёлчелемейин береди.
Былай кемсизле этмей къояйым –
Бу иш кимге да төреди.

Суймеклик ауруу къалай къыйын эди,
Сау санларынгы талагъан.
Къара къан джаусун бу суймекликге,
Адамны нюрюн тонагъан.

Кёзлеринг кёзюр ойнайла, бала,
Сёзлеринг джюрек байлайла.

Сени суймейин къалай этейим –
Кука сёзлеринг къоймайла!

Сени юсюнгде дарий кёлекчигинг,
Кел, экибиз да бюклейик.
Бирибиз суйгенден не хайыр барды,
Кел, экибиз да сюейик.

Алтын таракъчыкъ болуб къалгъаем
Бурма чачынгы тараргъа.
Кимден эркинлик алгъаненг, наным,
Къызлагъа джити къараргъа.

Сени башынгда бурма чашчыгъынг,
Кел, экибиз да тарайыкъ.
Сени да – уллунг, мени да – уллум,
Бир-эки джылны къарайыкъ.

Белингдеги белибауунг,
Белинги ариу къуршайды.
Сени кёзлеринг, мени ариуум,
Къара дугъумгъа ушайды.

Отха къазан асханма, тенгле,
Къайнамай эсе, бишмейди.
Тамам бир уллу насыбы болгъан
Сюймеклик ауруугъа тюшмейди.

Ой, кёкде баргъан сары къаз,
Ма джерде баргъан сары джаз.
Сыйлы Аллахдан дууа тилейме:
«Сен ариукёзню манга джаз».

Ой, кёкде баргъан къанатлы, тенгле,
Ой, джерде баргъан акъ атлы.
Мен сени амалтын ауруу табханма,
Джаратхан Аллах шагъатды.

Эшик аллында, ой, къара чегет,
Анда кѣгюрчюнде джашайла.
Хар эртден-ингир аллыма чыгъыб,
Джюрек джаууму ашайла.

Эшик аллында балий терекчик,
Белине дери минеме.
Къара къашларынг, акъ мангылайынг –
Мен сени кемсиз сюеме.

Ариуса, дейле, игисе, дейле,
Къобузгъа салдым атынгы.
Ой, ариучугъум, ой, игичигим,
Да, бир ийсенг а картынгы.

Аманса, дейле, эришисе, дейле,
Бир бек къыйнайла джанымы.
Кюрешеме да, бери буралмайма
Сеннге айланган къанымы.

Байрым кечеле, сыйлы кечеле
Къара чачынгы тарай тур.
Мен тансыкъ болсам, кюннге къарайма,
Сен толгъан айгъа къарай тур.

Сени белинге белибау, бала,
Аны хазырлары ууакъды.
Ызынга айланыб, бир къара, ариуум,
Ёлгенлеринге сууабды.

Сени юсюнге костюмчукъ, бала,
Орус формадан хурджуну.
Ах, мен къыйынлы, къайдан сюйгенем,
Айлана келген хурджуну.

Атлагъанынг сайын, абыннгын, бала,
Мени ажымгъа кѣрюрча.

Балагъа аллай ууахты тилейме:
Ол мени суюлюб ёлюрча.

Ауузум къаргъыш айта турады,
Ичимден къара кюйгенлей.
Джарыкъ дунямы ашырлыкъ болурма,
Ариу бала, сени суйгенлей.

Атынгы айтыргъа мен болалмайын,
«Бала» атадым атынга.
Ах, иги сагъан, бир ушакъ этеред,
Джууукъ олтуруб къатынга.

Мени белимде кямарым, къызла,
Аны ортасында гиляуу.
Къатынлы джашха бармагъыз, къызла,
Артдан келеди джылауу.

Ах, суюдюм, суюдюм, бир кемсиз суюдюм,
Суюмеклик хали билмейин.
Мен алгъаракъгъа тохтаялмадым,
Тамам теренине кирмейин.

Мен алгъаракъда сабий-джаш эдим,
Мен сени сюе билмеем.
Окъургъа кетиб, джыл туруб келсенг,
Сеннге тансыкъ бола билмеем.

Гуртха джатхан гурт тауукъчукъ,
Эки джумуртхасын чиритед.
Акъылы болмагъан, сени кибиб джаш,
Акъылсыз ишни джюрютед.

Эки кёзюм къан кёред, къызла,
Тауланы башы къармыды?
Суйгенин табмай, былай термилген,
Ма менден джарлы бармыды?

Мени наным кетгенди, келмейди
Кяфарны кюнбет джанына.
Ох, Аллах, анам, барырмамы
Азретни джити джашына?

Биз экибизге джазыу джазалла
Ма Айда, Кюнде мёлекле.
Сюймеклигими кёлтюралмайын
Тёрт бююлелле терекле.

Сюйгенни сүймеген болурму?
Сюйгенден кьалгъан ёлюрмю?
Ой, сүйгенинден кьалгъан адам
Дунияда игилик кёрюрмю?

Мени билегим бир бек ауруйду,
Тюз чыначыкьдан ашланыб.
Биз экибиз бир тукъум болайыкь,
Аллы накъырдадан башланыб.

Стол юсюнде алтын рюмка,
Атыбызны айтыб тартсынла.
Биз экибиз, бир толу юй болуб,
Бизге кёб алгыыш айтсынла.

Этер ишибизни кесибиз билебиз,
Кимге да нени сорлукъбуз.
Сен ариу кийген, мен ариу сүйген,
Экибиз бир таб боллукъбуз.

Сюймеклик деген бир къыйын затды,
Бютеу санынги тарайды.
Джаууму болсун быллай сүйгени:
Ким айтса, анга къарайды.

Сау санларымы сары суу этгенсе,
Эки эшигими джабханса.

Бирин къююб, бирин суйген,
Бу адетни къайдан алгъанса?

Стол юсюнде ариу хар джабыу,
Тёгереди кюрен куржава.
Къара къашларынг, ала кёзлеринг,
Кирпик учларынгда нюр джана.

Эшик аллына чыгъыб къарасам,
Сизни юйюгюзню кёреме.
Ийнана эсенг, ийнан, о, гяур,
Сени амалтын ёлеме.

Юсюнгде сени кёлегинги
Кесим джууарма, кир болса.
Сен да алырса, мен да барырма,
Ах, джазыуубуз бир болса.

Ийнар айта, кюу айта, бала,
Борбайларынгы къыярма.
Аллымда сен чалкъы чалсанг,
Ызынгдан дырын джыярма.

Машина бла къайдан келесе,
Бурма чачынгы джел тарай?
Сенден сора да барды, ариуум,
Мени суйгенлерим бир талай.

Мен тутхан къая ичине оюлады
Тюше барама тюбюне.
Мен суйген меннге къарнаш болады да,
Къара къан джауады да юйюне.

Башымы суугъа атыб кетерикме,
Сауу уллу келген заманда
Суймеклигими былай джашырыб
Къалай турлукъма хаманда?

Башымы суугъа атыб кетерикме
Айтыб къояйым кѣлюю.
Башымы суугъа мен атыб кетсем,
Суудан алырмыса ёлюмлю.

Башымы суугъа мен атыб кетсем,
«Не къыйынлыгъы бард?» – дерле.
Элде, мени кибиб, кѣб джарлы барды:
«Джарыкъ дуниясы тард...» – дерле.

Къайгъым, сагъышым кѣб болгъанды да
Башыма чыкъгъан тюзюмден,
Джылагъан кюнюм бир кѣб болады
Ма джыламагъан кюнюмден.

Меннге къара кюн келгенди, къызла,
Хар ким да мени сынарча.
Джылагъанлыгъыма айыб этмегиз –
Бард къыйынлыгъым джыларча.

Айтыр сѣзюмю мен да айтмайма,
Кѣлюм джюрегим такъырдан.
Джанымдан джарлы кѣрмей къалгъанма
Садакъа ашагъан факъырдан.

Къол джаулукъ болуб къалгъаем, наным,
Ма сени ариу къолунга.
Темир буруу ишленген эди
Бизге келючю джолунга.

Темир буруу ишленген эсе,
Мен мычхы алыб кесерме.
Экибизни арабыз мийик тау болса,
Къаяны тешиб ётерме.

Къаяны тешиб ётерге базгъан,
Мен къаллай уллу къаяма?!

Келирге мадарынг бар эсе
Сен да къарыуунгу аяма.

Сен да сюесе, мен да сюеме
Кел, айырайыкъ даууму.
Алтын тишинги бери джылтыратыб,
Ашама джюрек джаууму.

Ариудан суйген бир джаным джокъду
Ой, сен ариуланы бирисе.
Ичги сёзюмю къалай айтайым
Ий, айтыр адамым тюйюлсе.

Былай къыйынлыкъ сынагъан, тенгле,
Бары, менича, джылаймыд?
Кюнюм булутдан чыгъыб тиймейди,
Дуниямы ётери былайд?

Бир ариу джауумла джауадыла, ой анам,
Джангур болмайын къармыды?
Джарым джолда джартылай къалгъан
Оу, менден сора бармыды?

Сени суйгенли къысханма, наным,
Белиме къара белликни.
Ай, къайдан табыб суйгенме, мен джарлы,
Бу къара къаны келликни.

Былай тёбентин төрт атлы келеди,
Араларына таш атдым.
Худжусуна къалсын сени бухар бёркюнг,
Къаракъаш наныма ушатдым.

Ой, отха отун атханма, къызла,
Ол тауусулуб, кюл болсун.
Бу дунябызгъа бизни джокъ эсе да,
Ол бир дунябыз бир болсун.

Менден кѣлюн неге къалдырады,
Айтханын этдирсин джашына.
Ма, сени ананга тамам базыб баргъан,
Багъыр джамасын башына.

Стол юсюнде алтын ручка.
Мен аны къолума алмазма.
Джаханим джилтин болса сени ананг,
Сюйсем, сеннге бармай къалмазма.

Башынгда сени ол бухар бѣркюнг,
Ариу джарашад башынга.
Джюрегим мени бир бек илешгенд
Ол эки къара къашынга.

Къаралла, наным, сени къашларынг,
Джарыкъ аладыла кѣзлеринг.
Джюрегими байлаб баралла
Ол сени сабыр сѣзлеринг.

Атлы кѣргеними сеннге ушатыб,
Чыгъыб къарайма джолунга.
Тутхан къамчинг болуб, о, наным,
Тюшюб къалгъа эдим къолунга.

Сени джамчынг болгъа эдим, наным,
Джаугъан джаумдан сакъларча.
Неда болгъаем: ма чалкъы чюйюнг,
Чалыр чалкъынгы табларча.

Не болгъа эдим ол тору атынг,
Джер-суу кѣргюзюб джюрюючю.
Неда болгъаем бир къайыр парий,
Къошунгу сакълаб юрюючю.

Тилейме сенден, багъалы наным,
Ёмюрюк нѣгер этсенг а.
Тору атынгда, аллынга алыб,
Юйгюзге алыб кетсенг а.

Ах, сууда сусар ойнайды, тенгле,
Эки джанына ётмейин.
Ах, сени джауунг джаш сюйге эди,
Ол заманына джетмейин.

Къонгурау таууш этеди, тенгле,
Миннген агыны наллары.
Атны юсюнде бир ариу барады
Мени нанымы санлары.

Мындан къараб, мен танымайма,
Ах, Минги Тауну ауушун.
Таймай къулагъыма келгенлей турады,
Ариуум, сени тауушунг.

Ой, былай ёрге бир джол барады,
Джолда баргъанны кёрлюкме.
Мен ариуума баралмай къалсам,
Эки джарылыб ёллюкме.

Ах, мен джарылыб, эки да ёлсем,
Ариуум салыр къабыргъа.
Ах, аны къолун джетме къоюгъуз
Джаным тохтагъан тамыргъа.

Ох, Аллах, анам, къалай къыйынды
Киши баласына термилген.
Ах, мындан эсе, кёб иги эди
Кёпюр тюбюне кёмюлген.

Алгъын заманда гитчечик эдим,
Аякъ юсюне миннгинчин.
«Сюймеклик ауруу неди?» – деученем,
Ах, санларыма синггинчин.

Мен бирчикни суйгенме, къызла,
Къалгъан джашладан айырыб,

Ах, сыйлы Аллах, къоймагъа эди,
Ма мек джарлыны таралтыб.

Кишиге айтыргъа мадарым болмай,
Бу суймекликден джанама.
Мындан кёб энди чыдаалмайма,
Айтыб къоймай эсем анама.

Анама айтыб, къалай къаяйым,
Кёзюне къараб, уялмай?
Талауну аманы меннге тийгенди,
Ийиб къойгъанма тыялмай.

Мени юсюмде чепкеним, къызла,
Ол джерге джетеди узундан.
Мени ариуум кетиб барады,
Таралыб къалдым ызындан.

Кёкде баргъан кёксюл кёгюрчюн,
Къанатларынгы къагъа бар.
Мен наныма письмо джазама,
Сол къанатынга тагъа бар.

Къаракъаш, дейле, къаракёз, дейле,
Мени ианымы атына.
Ким не айтса да, ийнаныб къалады,
Бара турмагъыз къатына.

Мен сеннге письмо джазама, ариу,
Салам айтдырыб узакъдан.
Мен таугъа-ташха къараб джылайма,
Кёзюм ачылмайды мыдахдан.

Мен сизни юйге кириб барама,
Джашил чепкеним юсюмде.
Сени амалтын ёлюб барама –
Таймай кёреме тюшюмде.

Кече тюшюмде бир тюш кѳргенме,
 Аллах хайыр этсин тюшюмю.
 Айтмазгъа сакъ бол, айтсанг, этмей къойма
 Сен къолгъа алгъан ишинги.

Мен бирчикни суйгенме, къызла,
 Къалгъан джашладан айырыб,
 Ах, сыйлы Аллах, къоймагъа эди,
 Ма мен джарлыны таралтыб.

Кишиге айтыргъа мадарым болмай,
 Бу суймекликден джанама.
 Мындан кѳб энди чыдаялмайма,
 Айтыб къоймай эсем анама.

Анама айтыб, къалай къояйым,
 Кѳзюне къараб, уялмай?
 Талауну аманы манга тийгенди,
 Ийиб къойгъанма тыялмай.

Юсумдеги мени чепкеним,
 Къысхады, десегиз, къояйым.
 Сенден башха суйгеним бар эсе,
 Мен суйгенимден бошайым.

Хар кече сайын байчы къычырады,
 Сени тюрсюнюнге киргенд да.
 Ары къарасам, бери къарайды
 Термилгеними билгенд да.

Келе-кете тураса, бала,
 Мен къалайынгы билмейме.
 Менден башха суйгенинг бар эсе,
 Ал, гюнахынга кирмейме.

Тебре, дедиле, мен тебремедим,
Оруннга кирдим, къобмадым.
Мени орундан тартыб алдыла –
Джан аурур адам табмадым.

Ий, былай эте неге турама,
Бир муратына джетгенча.
Аллыгъыз бла алыб баралла,
Бёрю хайыуанны элтгенча.

«Ий, Аллах...» – деген ач къалмаз, анам,
Къаядан тамыр къазса да.
Сюймегениме мен барлыкъ тюлме,
Джаратхан Аллах джазса да.

Сени мендеги ариу картчыгъынг..
Мен анга къарай азама.
Сен да джылай-джылай окъурса, ариу,
Мен да джылай-джылай джазама.

Суу баргъан таба барырмы эдим?
Мен суу баргъанлай барайым –
Сюймеклик ауруу сынамайым да,
Джанымы ачыуун сынайым.

Аз болмаса да, кёб да болмайды,
Сенича, кесин сюйдюрген.
Ауузундан чыкыгъан кука сёзлери
Ёпкелеринги кюйдюрген.

Мени наным кёлкъалды болгъанды,
Сансыз этгенсе мени, деб.
Кёзюнге къараб, къалай айтайым:
Сени сюеме, джаным, деб?

Акъ да, къара да, деме да, ариу,
Сени ючюн ёлгенни алсанг а!

Сюйгенин алгъан джандетге барады,
Аны этиб, джандетге барсанг а.

Къап-къарадыла сени къашларынг,
Андан да къара кёзлеринг.
Мени джашаргъа къоймайла, наным,
Сени джумушакъ сёзлеринг.

Джолда джюрюсенг, алай джюрюйсе,
Санларынг бирден къыйылыб.
Джюрек джаууму ашаб баралла,
Къашларынг кенгден къайылыб.

Тенглерим меннге айыб этелле,
Юсюне къара киед, деб.
Тенг джашларынга сора барлыкъма:
«Сюйгеним кимни сюед?» – деб.

Тауладан мийик аллай тау болсам,
Аланы къатын сакъларгъа.
Да, бу дуняда къалай джашайды.
Ах, бек сюйгенин табмагъан?

Сен джолда бара тураса, наным,
Ой, сеннге: «Салам, джол болсун!»
Атанг бла ананг, къалгъан джууукъларынг,
Наным, бары сеннге къор болсун.

Къаламдан къара сени къашларынг,
Кюлюб къарайдыла кёзлеринг.
Ой, сюймегени да сюйдюрюкле, наным,
Аузунгдан чыкыгъан сёзлеринг.

Шахаргъа кетиб бараса, наным,
Ызынга дженгил къайтсанг а.
Мени кесинге быллай бир таралтмай,
Сюймеклик бар эсе, айтсанг а.

Къалай ариуду сени санларын,
Къашларын ушайды кесиме.
Джукълай тургъанлай, илгениб къобдум,
Сен тюшгенинде эсиме.

Къалай ариуду сени мангылайын –
Къашларын кенгин къыйылыб.
Биз экибизге къууанч той этилсин,
Ма, сизни арбазгъа джыйылыб.

Колхозда скирдле уста къалайса,
Тюзледе – будай саламны.
Джангыз кюеую болуб къалгъаенг
Джанымдан суйген анамы.

Мен, сылаб-сыйпаб, ариу тутар эдим,
Белинге такъгъан къамангы.
Гитче келини болуб къалгъаем
Ма сени табхан анангы.

Наным герохун къоюб кетгенди,
Къара чилледен бау эт, деб.
Адамла меннге алай айтадыла,
Сени суйгенинг хаулед, деб.

Хауледен сора джугъу джокъ эсе,
Мен аны кесим тыярма.
Барыб къойнуна киргенлей,
Акъылын башына джыярма.

Ариучугъум бла кесим барлыкъма,
Ой, суу ызында хамамгъа.
Суймеклик деген къалай къыйынды,
Ёлген кибикди адамгъа.

Джанымдан суйген мени ариучугъум,
Мени кюйдюрдюн, биширдинг.

Мен сенден кълсам, ёлюкме, дей эм,
Къоркъгъан къоркъуума тюшюрдюнг.

Орамгъа чыгъыб, къараб турама,
Ариуум озуб кёрсем, деб.
Алай осият этерикме мен:
Топрагъымы къуйсун, ёлсем, деб.

Юсюмдеги чепкеним, ариучукъ,
Ол кёксюл-ала чапыракъ.
Кесинг тутарса сал агъачымдан,
Нёгерлеринг къуярла топуракъ.

Сюймеклик ауруу тийгенди, къызла,
Мен аурумайын азама.
Кюйген джюрекке дарман болур, деб,
Мен сеннге бир бек базама.

Мени джюрегим джангызды, дейле.
Джангызгъа Аллах болушсун.
Ий, мени аллыкъ джангыз джаш эсе,
Тенглери бла сорушсун.

Орамны ёрге озуб башласанг,
Мен буруу болуб тыярма.
Къатынга олтуруб, ийнарла айтсам,
Борбайларынгы къыярма.

Къаядан акъгъан къара суучукъ...
Бетими джуудум сыламай.
Тарыгъуларымы айтыб башларем,
Сен чыдаялсанг джыламай.

Къайда айлансам да биргеме боласа,
Тюрсюнюнг кёзюме кёрюнюб.
Этер ишимден джарты болама,
Акъылым санга бёлюнюб.

Ашагъан ашым аман татыу этиб,
Мен аны зоргъа джутама.
Ах, сен эсима тюшген заманда
Къабыргъаладан тутам.

Мен ёмюрюмде бери буралмам,
Сеннге айланган къанымы.
Чыгъарыб, къолунга бериб иерикме,
Сеннге таралгъан джанымы.

Къайда айланса да мени ариуум,
Ол тенглеринден баш болсун.
Ах, былай кемсиз къалай сюеме?!
Ах, мени джауум джаш болсун.

Мен сени сүймей къалай этейим –
Сени къашларынг къошдула.
Сүйген къызла, менича сүйселе...
Башха сүйгенле бошдула.

Кёбле кёблени таурухлайдыла –
Джюрегим сени ушатад.
Сени берирге кёзю къыймай эсе,
Аллах мени нек джашатад?

Сиз болгъан джерде джангур джаумаймыд?
Алтын тишчигинг онгмаймыд?
Кечем, кюнюм да сенсиз кетмейди,
Келир заманынг болмаймыд?

Аяз къагъыб, кёл чайкъалгъанча,
Ала кёзлеринг ойнайла.
Къара къашларынг, ала кёзлеринг
Джанымы джашаргъа къоймайла.

Мен эртден сайын чыгъыб къарайма
Тауланы башы киришге.

Ахрат джандетден дуня суймекликни
Сайлаб алгъанма ююшге.

Кече тюшюмде алай кёргенме:
Джер джарылгъандан ёталмай.
Ой, мен кыйынлы кьаллыкъ болурма
Бир муратыма джеталмай?

Алтын кьалам болуб кьалгъаем
Къагъыт джазычу кьолунга.
Джаратхан Аллах нюр чачха эди
Сени джюрючю джолунга.

Тауладан аууб келелле, тенгле,
Кюнню аман этген булутла.
Мени багъалым, сенден тилерим:
Кетиб бараса, унутма.

Кавказ таула бир ариу болгъанла,
Гокка хансладан кийиниб.
Мени багъалым келе болурму,
Къутурад бурнум суюнюб.

Эшик аллында гокка хансчыкъла,
Къатларына барсанг, дух ура.
Биз экибизча болгъан болурла
Ма Дахир бла Зухура.

Мени джюрегим бир бек ауруйду,
Дарман табылмай себерге.
Дарман орнуна суу себгенле да,
Энди унамайды кеберге.

Мени джюрегим бир бек ауруйду,
Кьолум да аны сылайды.
Ауузум сёлеше турса да, тенгле,
Джюрегим таша джылайды.

Ах, андан эсе, мени тенглерим,
Гетенден кебин кийгеем.
Сени суймейин, ой, мен къыйынлы,
Садакъычыны суйгеем.

Ол садакъагъа айлана келсе,
Кесим садакъа берирем.
Бир кюн келмесе, бир кюн келиред,
Келген кюнюнде кёрюрем.

Кёзюме кёргюзюб, джылаб турама
Къара чачынгы бурмасын.
Кёзюмден акъгъан къан джыламугъум
Джазыулу ишинги чырмасын.

Мен былай бла джашаялмайма,
Бу къыйынлыкъда хаман да.
Ах, андан эсе, ёлюб къалгъаем
Анамы къойнунда заманда.

Аягъымда чурукъларым,
Атлаялмайма мийикден.
Башыма не зат умут этеме,
Таулада айланнган кийикден?

Тюбюнгдеги тору атынгы
Ингичгеден айыл тыймайды.
Атынга тийсин аман талау –
Кесинге кёзюм къыймайды.

Башымы суугъа атарыкъ эдим,
Ах, бу юйдегим болмаса.
Кесими сенден мен тыялмайма,
Кука сёзюнгю къоймасанг.

Аз акъылымы алгъанса, гяур,
Алыб атханса эсими.

Сен гоккакёзден тыяллыкъ эсем,
Сынаб кёрлюкме кесими.

Аурумай эсе, мен нек салама
Джаш джюрегиме кьолуму.
Сюйгенин сюе билмеген гяур,
Джюрегингде ташынг болурму?

Сени аузунгда алтын тишчигинг,
Аны омакълыкъгъа салдырдынг.
Сюеме, дейсе, суймейме, дейсе,
Олду кёлюмю кьалдыргъан.

Мени кьолумда, ой-да, кьобузум,
Аны тиеклери мияла.
Къачаннга дери турлукъбуз, наным,
Бир-бирибизден уяла.

Сени юсюнде костюмчугъунг, наным,
Аны тюймелери тёртдюле.
Алай кётенли болмачын, джашчыкъ,
Сени кибикле кёбдюле.

Мени кьолумда, ой, кьобузчугъум,
Адам тил бла сёлешгед.
Ах, мени кьаллы джюрегим, кьызла,
Санларым бла сёлешед.

Сюйсем, сюеме, суймесем, кьояма,
Сен меннге нек зор этесе?
Къатынгда олтурсам, себебге санайма,
Мени кьююб, нек кетесе?

Ой, суймекликни мен кьыйынлыгъын
Он джылгъа айтыб бошамам.
Бу барыу бла бир джылны барсам,
Адам баласына ушамам.

Менден сора да бардыла, къызла,
Сюйгенлеринден къалгъанла.
Джау чыракълай, нечик джанмайдыла
Сюйгенлерине баргъанла?

Ариучугъумдан келген письмону
Мен джан дарманнга тутама.
Ала да окъуй, джылай да тарала,
Джыламугъум бла джыртама.

Кюмюш чач таракъ болуб къалгъаем,
Къара чачынгы тарарча.
Ий, аллай заман къачан боллукъду,
Ышарыб, кёзюнге къарарча?

Тепсеуде бурулса, бир ариу болады
Мангылайында бурмасы.
Ий, сие эсе, бир соругъуз анга,
Узакъгъа соза турмасын.

Кийген кийими бир ариу джарашад,
Сюеги узун, токъду да.
Бу элде джашарым чыртда келмейди,
Наным бу элде джокъду да.

Сени сюйгенли болгъанма, бала,
Ийнар айтыргъа ёчюрек.
Ой, мени наным къайдан келеди,
Ой, ингир эте, кечирек?

Айны къатында бир джарыкъ джулдуз,
Ол Айдан эсе тегерек.
Сени сюйгенли болгъанма, бала,
Юйюбюзден учхун-гёбелек.

Да, мен бу отдан къутулсам, тенгле,
Мен чырт кишини сюймезме.

Сюймеклик отда мен кюймей кълсам,
Джаханим отда кюймезме.

Юйбюзню артында эрик терекле,
Кълмай барысы эриксиз.
Энди мындан кёб ийнар айтсам мен,
Сюйгенинг барды, дериксиз.

Ах, бизни элге джангур джаумайды,
Таулары башы кълралмай.
Адам сюйгенине ийнар этмейди,
Тамам кёлю бла таралмай.

Кълара кълшларынг, ала кёзлеринг,
Ах, мангылайынг саз болуб.
Ызынгдан кълараб, бир кёб джыладым,
Сабий джюрегим аз болуб.

Кълара кълшларынг, акъл мангылайынг,
Бир чууакъл кюннге ушайса.
Ала кёзлеринг, кука сёзлеринг –
Джюрек джаууму ашайса.

Кълара кълшларынг, ала кёзлеринг,
Кирпиклеринг да нюр джана.
Бу дуниягъл джаратылмагъланды,
Ма сени кибик бир бала.

Бир ариу болуб кёрюнедиле
Кълбузумдагъл тиекле.
Ёлсем да сюйгенлей турлукълдула
Кълбабырымдагъл сюекле.

Сени башынгда фуражканг,
Бетинге этед кёлекке.
Былай кёргенлей, бир кълаты сюйдюм,
Шашмай ушайды мёлекке.

Сюймеклигими сеннге береме,
Ичингден къара кюерча.
Кече тюшюнгде кёрюб, уяныб,
Тюнюнгде мени сюерча.

Кел, экибиз да ийнар айтайыкъ,
Кимни тарыгыуу кёб эсе.
Башха сюйгени болгъанны, бала,
Сюйгени ёлсюн огъесе.

Сен да сюесе, мен да сюеме,
Ананг сюймесе, не этербиз?
Асыраб, ёсдюрюб, уллу да этген –
Анангы разы этербиз.

Джюрюген джолум таш-агъач болуб,
Джууукъ келелмезча къатыбыз.
Мен сеннге къараб, сен меннге къарасанг,
Сюйгеннге чыгъар атыбыз.

Мен сеннге къараб, сен меннге къарасанг,
Акылы болгъан айырыр.
«Бу экисине бир къан джаугъанд», – деб,
Саулай Къарачайгъа джайылыр.

Мени къолумда къобузум, тенгле,
Ол, ит кючюкча, улуйду.
Эки сюйгеннге заран болгъанны,
Тюб болуб, ююю къуруйду.

Къолумдагъы ол къол джаулугъум,
Джуууб джайгъанма чалманнга.
Ёлюр аурууум тийгенди, наным,
Сени кюсейме дарманнга.

Ашагъан ашым кюн татыу этеди,
Тамагъымдан ары эннгинчи.

Энгишге олтуруб, бир джылар эди,
Кёбген джюреги сёнгнгюнчю.

Сау эки джылны мен сени суюдюм,
Тенг кызыларымдан джашырыб.
Эки кюолуму кюойнума салдым,
Суюгеними аскерге ашырыб.

Ах, субай ёсген мени санларым,
Ёсмей, ызына тыйылды.
Джашлай-сабийлей, суюмеклик сингсе,
Кызыла, бир аман кыйынды.

Былай, тёбентин, юч атлы келед,
Мени нанымкы акъ атды.
Джанымдан эсе, аны суюгенме,
Джаратхан Аллах шагъатды.

Кёкден джауум алай джауады,
Атлаялмайбыз балчыкъдан.
Сен, наным – анда, мен джазыкъ – мында,
Чыдаялмайбыз тансыкъдан.

Ой, суюген-кюйген, деселе, тенгле,
Джюрегим ёрге урады.
Сени суюмейин кыалай этейим?! –
Кёзлеринг кюле турады.

Кече джатсам да, тилеб джатама,
Сени тюшюмде кёрюрге.
Ах, иги сагъан, бир мёлек болуред,
Сени кёлюндегин билирге.

Джашлай-сабийлей мен да бёлгенме
Бу суюмекликге эсими.
Ой, менден сора джаш суюген джокъмуд? –
Тёздюралмайма кесими.

Ариуну юю узакъ туююлдю,
Мен барама да, къайтама.
Айыб этмегиз, халал тенглерим,
Тарыгыууму айтама.

Мен эртден сайын чыгыб къарайма
Сени джюрюучю джолунга.
Джаратхан Аллах кеси джазгъаед
Къара къашларынгы къолума.

Эшик аллына чыгыб къарасам,
Мен ююююзню кереме.
Ой, Аллах, анам, къалай этейим,
Ауруу бергенсе – ёлеме.

Сени къолунгда ол сагыатчыгъын,
Меннге берсенг а, кереим.
Бир джаным барды да, сени бла биргед,
Ах, ала эсенг, берейим.

Ой, гокка кезлю мени ариуум,
Къатымда туюлю – кенгдеди.
Акылынг башхада эсе да, наным,
Ма джазыуубуз биргеди.

Джазыуубуз бирге тую эсе,
Келчи, билгичге барайыкъ.
Сюйгенле тукъум болалла, дейле,
Экибиз тукъум болайыкъ.

Сюймей эсенг да, чыдарыкъма ансы
Барлыкъ туююлме джалыныб.
Джазыкъсынмазмы ол таш джюрегинг,
Кетиб тебресем, алыныб.

Джюрегим куююб, кюл болгъанды да,
Саным да айланнганды кесеуге.

Ах, сени ючюн кѳрген кыйынымы,
Унуталлыкъ тюлма ёмюрге.

Джаратхан Аллах кеси сынатмаса,
Адам кыйынлыкъ сынамайд.
Ах, сени амалтын ёлюб барама...
Этиб кюярынг былаймыд?

Къалгъан адамла къалай джашайла,
Ах, сенсиз джашау тар эсе?
Джюрегим кюйюб барады, о гяур,
Этер мадарынг бар эсе.

Сен ууакъ-ууакъ къаба турма да,
Этими аша да, тойсанг а.
Джюрек джарамы джангыртыб барма да,
Бир унутмагъа кюйсанг а.

Атынгы айтсам, кѳк да кюкюрейд,
Бир уллу кыйынлыкъ джетгенча.
Чыммакъ акъ булутла къараладыла,
Ала да бушуу этгенча.

Аллах адамны джарлы этерге
Джазыусуз сюймеклик береди.
Ахрат азабха дуняда чыдатыб,
Къарыуун сынаб кѳреди.

Ийнарла, дейле, ой, джырла, дейле.
Ийнар да, джыр да – билгеним.
Башха кыызлагъа къарай тебрегенд,
Ышаныб тургъан сюйгеним.

Мени джюрегим алай болгъанды,
Сууну юсюнде кѳмюкча.
Аны адамлары алай айтадыла,
Мен андан къалсам ёллюкча.

Сюйгенинг башханы алады, дейле да,
Аладыла мени эсими.
Керти сенден къалсам, ёлюб къаллыкъ эсем,
Сынаб турлукъма кесими.

Аны анасы бир бек урушад,
Джашыны сюйгенин билгенча.
Эрикгенликден накъырда этгенем,
Керти боллугъун сезгенча.

Ий, не хайырын кёрлюкме аны,
Ийнарларымы багъасы?
Мен аны амалтын ёлюб бармайма,
Хайырын кёрсюн анасы.

Аны анасы бир чарлай эсе,
Мени анам эки чарлайды.
Эки сюйгенни тамам билгенле да,
Ала да алайчыгъын марайла.

Анам урушад да, иерге унамайды...
Анам иймесе да кетерме.
Бир къыйын ауруб джатады, дейле,
Ах, ёлюб къалса не этерме?!

Ах, ауруй эсе, къыйнала эсе,
Къалай чыгъайым тангнга, дер.
Аны къатында бир олтуруред:
«Не болду сеннге, наным?» – деб.

Мени къолумдагъы къол джаулугъум,
Аны къыйырында алтын бард.
Сюймегениме барлыкъ тюйюлме –
Гитчелигимден антым бард.

Бизни элибиз бир къарангы элди,
Джарыкъ кийиниб келигиз.

Сау Тебердини багъасы барды,
Башсыз айтама, билигиз.

Келигиз, кызыла, суугъа барайыкъ,
Мен шоркъасындан аллыкъма.
Ариуум келди, деселе тенгле,
Чабыб, аллына барлыкъма.

Биз экибиз бирча тенгчикле,
Бирча чепкенле киейик.
Ууакъ къарала кимге тёрелле?
Къулдукъчу джашланы суюйик.

Сени юсюнде къара костюмчукъ,
Аны тюймелери тёртдюле.
Сени суюмей, башханы суюсем,
Тебердиде джашла кёбдюле.

Элде, орамда джюрюсем, бала,
Тохтаб къарайма юйгюзге.
Сыйлы Аллах алай буюргъанды –
Сени къолунгда ёлжурге.

Кесинг къабырымы къазаренг, наным,
Тар джерчиклерин, кенг этиб.
Ой, сени былай къалай суюгенем,
Джаш джюрегиме кёл этиб?

Башымдагъы мени джаулугъум,
Сёгюб аллыкъма бёлмесин.
Сени сюеме, сеннге барлыкъма,
Джангыз къарнашым ёлмесин.

Юсюмдеги акъ чепкеним,
Алтын тигерикме белине.
Бир эрке ёсген сабийсе, дейле,
Къалай джетерикме кёлюнге?

Башымы суугъа мен атар эдим,
Тюбюне чёксе, не этерме?
Сенден башхагъа джазыуум болса,
Къалай кечиммек этерме?

Мени джюрегими джауун ашайды
Ариу кёзлеринги аласы.
Кюнден кечеге ёсуб барады
Мени джюрегими джарасы.

Тарыгъуларымы айтыб башласам,
Бир джылдан айтыб бошамам.
Ой, былай эте бир джылны барсам,
Адам инсаннга ушамам.

Сен абезекге мени тутханынга,
Бир бек ачытдынг къолуму.
Сюйгенини картын джанында айландыргъан
Менден насыблы болурму?!

Биз экибизге джазыуу джазадыла,
Ой, Айда, Кюнде мёлекле.
Сюймеклигиме кёлтюралмайын
Тёрт бююлелле терекле.

Сюйгенни сюймеген болурму, тенгле?
Сюйгенинден къалгъан ёлюрмю?
Ой, сюйгенинден къалгъан а адам,
Ёмюрде игилик кёрюмю?

Алыб, картынга къарасам,
Кёзлеринг ала кёрюне.
Письмоларынгы окъуб бошасам,
Джюрегим эки бёлюне.

Сени кёзлеринг ойнайла, бала,
Сёзлеринг джюрек байлайла.

Сени джюрегинге кириб шайтанла,
Кече джукъларгъа къоймайла.

Хыликке этиб, кюлме, о, наным,
Кёлюмю сеннге билдирдим.
Накъырда эте, письмола ие,
Кесинги меннге скойдюрдюнг.

Письмоларынгы алыб окъусам,
Бир тюрю болады джюрегим.
Сыйлы Аллахдан сени тилесем,
Къабыл болмазмы тилегим?

Сен суйгенча, мен да сюеме,
Суйген джюрекни суутмай.
Бу ийнарларымы азбар этиб,
Айта туурса, унутмай.

Башынгдагъы фуражкачыгъынг,
Ол кашемерни кёгюнден.
Бир сени сайлаб алгъанма, наным,
Тенг джашларынгы кёбюнден.

Ийнар айт деб, мени къоймайсыз...
Къалай айтайым, билмесем?
Мен ийнар айта къайдан билликме,
Сюймеклик отха тюшмесем?

Башым, джюрегим бир бек ауруйла,
Мен больницада джатмасам.
Мен дуниядан бир бек тойгъанма,
Башымы суугъа атмасам.

Стол юсюнде патефон, тенгле,
Патефонну кесим бурлукъма.
Къарнашым атлы, джанымдан татлы
Магомет, дегенлей турлукъма.

Былайдан къараб таныйма, тенгле,
Тебердини уллу кѣпюрюн.
Чыртда эсимден кетералмайма,
Ариуну этген кюулерин

Алтын чач таракъ аллыкъма, ариуум,
Джохар чашчыгъынгы тараргъа.
Мында эриксенг, алыб кетерикме,
Москвада циркгъа къараргъа.

Мен сени суюлюб башлагъан эдим
Кука сѣзюнгю кючюнден.
Кийген кийимлеринг, мен болуб къалсам,
Тешалмай къалгъын юсюнгден.

Тюкеннге товар келгенди, къызла,
Къара кийимлик алмагъыз.
Джангызны оту джарыкъ джанмайды
Джангыз джашлагъа бармагъыз.

Сюеме дединг, къоймай сюдюрдюнг,
Сюймейме дединг, кюдюрдюнг.
Сюймейсе деб а, къыйналмай эдим,
Джангыз, тенглериме билдирдинг.

Сыртланы башы хансмы болгъанды?
Ол алгъаракъда къар эди.
Сѣлешгенинге джууаб бермеген,
Аллай заманым бар эди.

Мен суу бойнуна баргъанма, тенгле,
Челегим суудан толады.
Бизден сора да кѣбле бардыла
Джартылай къалгъан мураты.

Сени юсюнгде акъ кѣлекчигинг,
Аны сол джанында джырмачы.

Акъяллы бала намыслы болады,
Алай бюсюреусюз болмачы.

Сени ызынгдан къараб турлукъма,
Барыб, юйюнге киргинчи.
Сюеме, деб айтырыкъ тюлме
Тамам ичинги билгинчин.

Ийнар айта билмейме,
Атым билгеннге чыкыгъанды.
Сюймеклигибиз туура болуб,
Джазыуубуз къайда букыгъанды?

Сюймеклик ауруу – сан ауруу,
Джилеклерими талайды.
Джаууму болсун аллай сюйгенни,
Ким не айтса, анга къарайды.

Сени сюйгенли уста болгъанма
Тарыгыула бла ийнаргъа.
Уллу Аллахдан къалай къоркъмайса,
Бошуна сюйдюрюб кыйнаргъа?

АЛИЙ

Мени аягъымда чурукъларым,
Тешмей джатама омакъдан.
Башыма мурат этгенме
Юйюбюзге келген къонакъдан.

Къонагъыбызны сюйгенме –
Бир уллу айыб алгъанма.
Алийни кыошха ашырыб,
Ызындан джылай кългъанма.

Алий ёрге озгъанды,
Мени кёрмей озмайды.

Ичим къара кюйюб барса да,
Ма чирик этим азмайды.

Наным джолгъа чыкъса да,
Узакъ игиди джууукъдан.
Бир джангур кюнде келгенди,
Инджилди болур сууукъдан.

Ий сагъан, къыстаб ийге эди
Атасы, анга урушуб.
Джолоучула алыб келге эдиле,
Дууут аягъында къурушуб.

Нанымы къойчу итлери,
Юсюне туруб улурукъ.
Ананы тилеги къабыл болады –
Къаргъама, юйюнг къурурукъ.

Кишиге ийнар этмегенем,
Бу джол болмаса, бошуна.
Чабыб кирирлей болгъанма,
Халал кишини къолуна.

«Сюйгенимди», – деб айтханны,
Селеке этиб кюлеем...
Сюймекликни къыйынын
Башыма джетиб билгенме.

Ары джанында къанатлыла,
Бери джанына ётерми?
Сен мадар этмей, мен къыйынлы,
Дуниябыз былай ётерми?

Бир аман ауруу меннге тийгенди,
Сюймеклик ючюн азаргъа.
Суу чернила болса, джетмез эди
Тарыгъуларымы джазаргъа.

Ой, аман ауруу манга тийгенди,
Сюймекликге мадар табылмай.
Ёрге турсанг, олтуралмагъын,
Олтурсанг, къалгъын къобалмай.

Тюбюнгдеги сени тору атынг,
Джалкъасын джохар этейим.
Ох, ойнай-кюле сени, ариучугъум,
Тюймелеринги тешейим.

Къолунгдагъы сени партибагъынг,
Кююш, дейдиле, атына.
Бир-эки минутдан тюшюб къалгъаем
Сен ариучукъну къатына.

Бир-эки минутдан къатынга тюшсем,
Мен чайнамайын джутарем.
Ох, ойнай-кюле, мени ариучугъум,
Тюз къол аязымда тутарем.

Ары къарагъыз, ой, аланла,
Бююле турады, бий кибик.
Мени нанымы неге сорасыз?
Джылтыраб чыкъгъан Кюн кибик!

Сиз тынгылагъыз, мен да айтайым
Ма бу сюймекликни юсюнден.
Кишиге джукъ да билдирмегенлей,
Кююб барама ичимден.

Кёк кабрикотдан сени костюмунг,
Акъ крепдешинден кёлегинг.
Сени сюймейин, кимни сюейим
Джаратхан Аллахны мёлеги?

Ары къарасам, бери къарайма,
Акъылы болгъан ангылар.

«Бу экисини ишлери бард», – деб,
Саулай элибизге айтылыр.

Коммунист, дейле, комсомол, дейле,
Дуниядан хапар билгеннге.
«Сюйгенле» атаб къояргъа ёчле
Бир-бирине къараб кюлгеннге.

Бир джарыкъ джулдуз тийгенди, дейле,
Аланы школну къатына.
Атынгы айтсам, билген этедиле –
«Ученик», дейме атынга.

Сени юсюнде кёк кёлекчигинг,
Ол дарийлени кёгюнден.
Сени ариуум сайлаб алгъанма
Тенг джашларынгы кёбюнден.

Стол юсюнде алтын стакан,
Белине дери сары алтын,
Ийнансанг этген антыма:
Ёлеме сени амалтын.

Сени фуражкангдан чыкъгъан чашчыгъынг,
Къара чиллени бургъанлай.
Тансыкъ болурум келе турады
Къатынгда олтуруб тургъанлай.

Мен суйгеними сизге айтайым –
Таулада айланнган кийикди.
Эшекни тюйюб, атмы этериксе?
Тул киши аны кибикди.

Къол джаулугъуму джуууб джайгъанма,
Ол кеси кюнде кебсе уа.
Къатынлы джашха барлыкъ тюйюлме –
Мени ол къоюб кетсе уа?

Коммунист, дейле, комсомол, дейле,
 Дуниядан хапар билгенле.
 Он бармагъым а он киши болсун
 Къатынлы джашны суюгеннге.

Эшик аллында джууала,
 Тийгенинг сайын ууала.
 Къатыны болуб, къыз тилегеннге
 Тийгеед аман бууала.

Аллыбыз бла озуб бараса,
 Чыгъыб ызынгдан къарайма.
 Ой, баш энишге къарама, бала,
 Къайгъысы кёбге санайма.

Сени юсюнге дарий кийиминг,
 Билине турад беллигинг.
 Ары къарасанг, бери да къарама –
 Бир къуджур этеди джюрегим.

Терекле туюне чыкъгъанма, къызла,
 Къарачай алмала джыяргъа.
 Гоккакёз наным, къайдан да келесе
 Борбайларымы къыяргъа?

Сюеме, дединг, суюдюрдюнг, бала,
 Суюмейме, дединг, куюдюрдюнг.
 Суюмегенинге къыйналмаз эдим –
 Суюмегенлериме билдирдинг.

Мен ариуума кёлек бичерикме
 Кабрикотланы морундан.
 Мен ариууму сайлаб алгъан эдим
 Тенг джашларыны барындан.

Сюеме, деб, суюдюрюб, бала,
 Сен джюрек ауруу бергенсе.

Окбургъа кетсенг, унутуб а къойма,
Джетген джерими кѣргенсе.

Акъ мангылайынг, къара къашларынг..
Къараялмайма бетинге.
Рамазан айны джарыкъ джуддузу
Къурман болайым джанынга.

Сюйген джюрекге себеб болады
Туурадан къараб кюлмеклик.
Сабий джюрегим эриб тауусулду –
Къалай къыйынды сюймеклик...

Сени кѣргенли бир кѣб къарайма
Аллыбызда мийик таулагъа.
Ёлгенле бла къоюб кетгенсе –
Къошулалмайма саулагъа.

Бу сюймекликден джарлы болгъанма –
Къоркъгъан этеме джаныма.
Менден салам айта барыгъыз
Ол уллу кѣллю наныма.

Ах, сюйген, дейсиз, сюймеген, дейсиз,
Джюрегим болады джер тенгли.
Аллы онгмагъанны артымы онгады –
Къачан да тюл эдим эл тенгли.

Ах, ариу, дейсиз, эрши, дейсиз, -
Ий, сюйген джюрек ариуду.
Кѣзлерим кѣрюрге сие тургъанлай,
Кѣрсем, джюрегим ауруйду.

Саулай дунияны джаратхан Аллах,
Мен чыртда джарыкъ кѣрмейме.
Сенсиз ёмюрюмю, джашау кюнлерими
Къалай ашырыргъа билмейме...

Алай кѣтенли болма, о, бала,
Бир бек мийикге кетгенсе.
Аламатлыгъынгы мен да кѣрмейме,
Къырылтханым ючюн этесе.

Аллай кѣтенли болма, о, бала!
Сен уллу айыб алырса.
Эки къоянны сен бирден сюрсенг,
Бирин да туталмай къалырса.

Кел, ариучугъум, кетиб къалайыкъ,
Нарсана болур элибиз.
Тансыкъ болсала, письмо иерле,
Бек джалынсала, келирбиз.

Чынг алгъы бурун алай сюйгенем:
Эслеб сѣлешген сѣзюнгден.
Сен да уялаенг, мен да айталмаем
Сюймеклигими кѣзюнгден.

Ахмат-Къаяда бал барды, дейле,
Узальб, киши джеталмаз.
Зорлукъ дуния къалгъанды, дейле,
Энди зорлукъ киши эталмаз.

Сюеме, деб, алай айтыгучаненг.
Ах, алай болсун тилегинг.
Ах, ташла, таула эрийле, ариу,
Джазыкъсынмаймыды джюрегинг?

Дуния намысны къоярса, бала, –
Ёлген кюнюмде джыларса.
Мени кѣзлерим ачылыб къалсала,
Кесинг къолунг бла джабарса.

Ах, суйдюм, суйдюм, бир кемсиз суйдюм, –
Суйгенинг ёлюб тараллыкъ!

Мен джети тюрлю къыйынлыкъ сынадым,
Сен да аланы сынарыкъ.

Ах, мен ёлсем, унутуб къоймай,
Къабырыма кесинг келирсе.
«Ой, мени ючюн ёлген джарлы», – деб
Джан садакъамы берирсе.

Ийнар айт, дейсиз, ийнар айтайым,
Тенглерим, эжиу этигиз.
Былайда олтургъан джашла бла къызла,
Сиз муратыгъызгъа джетигиз.

Кече тюшюмде, кюндюз тюнюмде,
Хаманда сени кёреме.
Алтын тауукъну алтын джюджекчиги,
Мен сени ючюн ёлеме.

Къап-къарадыла, бала, къашларынг,
Кюле туралла кёзлеринг.
Сюймегенинги билдире туралла
Ауузунгдан чыкъгъан сёзлеринг.

Къара къашларынг, ала кёзлеринг..
Чачынгы ёрге тарай тур.
Мен тансыкъ болсам, Айгъа къарайма,
Сен да Айгъа, Кюннге къарай тур.

Тауланы башы бир ариу болгъанды,
Гокка хансладан кийиниб.
Ий, ариу бала келе болурму,
Бурнум къутурад сюйюнюб?

Ий, адам башын къалай туталмайды,
Тауладан тамыр къазса да?
Сюймегенлеринг заран болалла,
Сюйгенинге Аллах джазса да.

Сюйдюм, сюйдюм, бир кемсиз сюйдюм,
Сюймеклик хали билмейин.
Къыйырында тохтаб нек къалдым,
Туура ортасына кирмейин?

Джол джанында сизни юйюгюз,
Акъ тытыр бла акълайым.
Айтхан сёзюнг керти эсе,
Энтда къачха дери сакълайым.

Кюн кюнден джарыкъ болама,
Башымы джууб тарасам.
Мени тенглерим айыб этелле
Сени ызынгдан къарасам.

Чыракъла джарыкъ джаналла
Кесибиз джашагъан юлдеде.
Мени джаууму суйгени болсун
Кеси джашагъан тийреде.

Къанатлыладан салам иеме
Тюз джюрегимден кесинге.
Тауладан аугъан суукъ аязчыкъ
Тюшюрсюн мени эсинге.

Элинг элибизден узакъды, дейле,
Элинге къалай джетерме?
Ёксюзню кёлю такъыр болады,
Кёлюнге къалай джетерме?

Къаядан акъгъан къара суу,
Челегими салсам, толурму?
Мени наным Москвагъа кетгенди,
Ол келе тура болурму?

Сен миниучю машинангы
Терезелери ууакъды.

Ызынга айланыб, бирчик къарачы,
Ёлгенлеринге сууабды.

Башым, джюрегим бир бек ауруйла,
Суу салкъынында джатмасам.
Башыма амал мен табалмайма,
Башымы суугъа атмасам.

Сен джолну барсанг, сууну барлыкъма,
Суу шоркъалагъа кёмюле.
Къачаннга дери турлукъма, бала,
Джюрегим сеннге термиле?

Былай олтуруб, сагъыш этсем,
Алай тюшеди эсиме.
Сюймекликден киши ёлемиди?
Бир бек къоркъама кесиме...

Джэгетей суула бир уллу болгъанла,
Сен суудан къалай ётерсе?
Эсле, наным, джанынга болайым,
Сен суугъа бериб кетерсе.

Мен къолларымы джуугъанма
Къаядан акъгъан къар суугъа.
Сюймегениме барлыкъ туйюлме,
Бойнумдан ёрге такъгъаннга.

Худжу сюймеклик мени санларымы,
Ой, эркинлигин сыйыртды.
Аурутмай, джан алгъан, кесмей, джара салгъан,
Сюймеклик быллай къыйынды.

Сюймеклик ауруу ма сансыз ауруу,
Алыб барады джанымы.
Эки эшигими кесим джабханма,
Джашлай айландырыб къанымы.

Излеб табыгъыз, сатыб алыгъыз,
Бир къабыр орун табыгъыз.
Бу суймекликден ёлюб барама,
Ах, кёрлюк кёрюб къалыгъыз.

Таулагъа къарай, таулагъа къарай,
Тау кёллю болуб къалама.
Менден ариугъа бир салам айтырса –
Бойнунга аманат салама.

Ий, Аллах, тенгле, къалай этейим?
Билмейме къалай этерге.
Бош къыйынымы зырафмы этеме?
Къагъыт алгъанды кетерге.

Сен къатыбыз бла озуб тебресенг,
Кюн тиед бизни арбазгъа.
Сыйлы Аллах бла ант этгенме:
Сенден башхагъа бармазгъа.

Кёзюмден акъгъан къан джыламукъну
Джер да таралыб джутады.
Аузум кёблени айтса да,
Джюрегим бирни тутады.

Ийнарларымы айтыб башласам,
Борбайларынгы къыярма.
Алымда чалкъы чалсанг, о, наным,
Ызынгдан дырын джыярма.

Биргелерине къошмайла аны,
Джашланы бир деб, бириси.
Къалгъанладан узун болады
Мени нанымы дюрюсю.

Айтхан сёзюнде, тутхан ишинде
Ой, мени наным сайланад.
Ол тенглери арасында,
Джулдузча, джана айланад.

Сюймеклик ауруу – бир къыйын ауруу,
Кёрюсе мындан ёлмесем.
Сени былай сюерик болмазем,
Да эртден-ингир кёрмесем.

Сен къалайлада айланыб келесе,
Акъ кёлекчигинг агъара?
Къачаннга дери турлукъма, наным,
Сени ызынгдан тарала.

Сюйген-сүймеген, десегиз,
Мени санларыма тер урад.
Асыры кемсиз эте болурма –
Сюйгени бла ким турад?

Кёзюме кёрюнюб чыдаялмайма
Ариу нанымы чырайы.
Эки сүйгенни бирге къоймагъан
Къалай худжу джерди былайы.

Сен да сюесе, мен да сюеме...
Сюйгенден неди магъана?
Чалдышдан чыгъыб орналгъан этгенди
Арабызгъа сары чыгъана...

Сен айт, десенг, ах, мен айтайым,
Бу сүймекликден ийнарла.
Ийнарларымы айтыб башласам,
Сени джюрегинги къыйнарла.

Мен ёмюрюмде кёреллик тюлме,
Ма сени орнунга бирсини.

Барыб, къара суудан суу алгъаным сайын,
Кёзюме кёрюнеди тюрсюнюнг.

Мен ёмюрюмде кёрелмем, бала,
Ма сени орнунга бирсини.
Сени кёрмейин зыраф ашырама
Аллах сынаб берген кюнлени.

Хар тутхан ишим кёолума келеди:
Мен муратыма джетелмем.
Аллахха туура, кимден джашырлыкъма:
Мен аны къарнаш эталмам.

Ах, адамланы айтма къой, бала,
Сенсе дуня даулетим,
Кёз кёре тургъанлай, эриб барама,
Ийнан, джокъду алдагъан адетим.

Ах, адамланы айтма къой, бала,
Сенден тьялсала кёрлюкме.
Апенди келтириб, иман чакъыртсала,
Атынгы айтыб ёллюкме.

Меннге ким болушур, кимге барайым,
Сюймеклигими кзурут, деб?
Зыйнадан туугъан бир зыйна айтыр
Меннге, сен игини, унут, деб.

Мени нанымдан ариу бармыды
Бу советский властда?
Сени джауунгу суйгени болсун
Кеси окъугъан классда.

Суйгенинг бла классда окъусанг,
Ол кёз туурангда турады.
Кёргенинг сайын, кёрюннгени сайын
Кёзлеринг къандан толады.

Сюйгенинг бла классда олтурсанг,
Ол кёз туурангда кёрюнед.
Окъургъа бёлген аз акъылынгы
Джартысы анга бёлюнед.

Сени къолунгда къол джаулукъчугъунг,
Мени кёзюмден кёре тур.
Таша сюйгеним, туура къарнашым,
«Эгечим!» – де да, келе тур.

Мени белимде белибаучугъум,
Эки къат джетед белиме.
Таша сюйгеним туура болгъанды,
Билмейме къалай этерге.

Мени белимде белибаучугъум,
Эки къат джетед белиме.
Экиден бирге ёксюз кёзбауум,
Неден джетерме кёлюнге?

Ий, алай дейле, ма, былай дейле,
Бир бек джанымы къыйнайла.
Ким да башына табын этеди,
Нек ауузларын тыймайла?!

Къарайма да, къарайма,
Къараб, нанымы кёрмейме.
Наныма этген ийнарларымы
Мен минг атха да бермейме.

Юй башха миннгенимде,
Бир ариу аяз урады.
Сюймеклик ауруу джанынгы бер деб,
Къатымы сакълаб турады.

Кёзюне къараб, мен айталмайма,
Сюймеклигим барды сеннге деб.

Саулай джамагъатха джылаб чыгъарыкъма:
«Бир мадар болсун меннге», – деб.

Сюймеклик ауруу бир кыйын аурууду,
Ах, андан адам ёледи.
Кёзюне къараб тургъанлайыма,
Тансыкъ болурум келеди.

Сюйдюрюб алмай кыйсанг а,
Палахынг буусун бойнунгдан.
Мени ма былай термилтдинг эсенг,
Джылан чырмалсын кыйнунгда.

Таулада айлана, таулада джюрюю,
Тау кибик болуб кълаласа.
Алгынча алай тёзаллыкъ тюлме,
Сен кыйры кетиб бараса?

Ызынгдан туруб, мен кетсем, наным,
Адамла этерле ирият.
Мен сени амалтын ёлюб барама –
Джокъму эди закон-шерият?

Законнга барыб, мен хапар айтсам:
«Ой, термилтме да, ал», – дерле.
«Эндиги дуня – коммунист дуня,
Сен сюйгенинге бар», – дерле.

Ой, наным алгъан чурукъларымы,
Праздник тойда киерме.
Алыкъ тюл эсенг, айт да кый, наным,
Мен да башханы сюерме.

Мен сени сюйюб, сен башханы алсанг,
Мен бир хатагъа кълалыкъма.
Тогъуз къатынны алсанг да, наным,
Мен онунчугъа барлыкъма.

Мен уллу джолгъа чыгъыб барама
 Машиналаны тыяргъа.
 Кёрюнюб, къайры кетиб бараса,
 Борбайларымы къыяргъа?

Нанымдан келген письмочугъуму,
 Мен джерге ийиб сермедим.
 Сау джети джылны суююб термилдим,
 Мен аны ючюн ёлмедим.

Юйюгюз бла юйюбюзню арасы
 Толу бир саженнге чыкъмайды.
 Суюмеклигибиз ачыкъ болгъанды,
 Джазыуубуз къайда букъгъанды?!

Эртденбла эртде туруб тилесем,
 Къабыл болурму тилегим?
 Отда тешилмеген, бычакъда кесилмеген,
 Аллаи джара болгъанд джюрегим.

Суюмеклик деген бу не азаб эди?
 Бу суюмекликге бир къара.
 Акъылы болгъан ичинде тыяды,
 Кимде да барды бу джара.

Сени суюгенли, ой, ариу бала,
 Мен таймай къара киеме.
 Кишиге айтыр амалым болмай,
 Ичимден къара кюеме.

Чегетледе битген субай наратла,
 Ма сеннге тамам ушайла.
 Суюгенлерин кёрюрге табмагъан къызла
 Дунияда къалай джашайла?

Ийнарла айта, ма кюуле эте
 Джарлы джанымдан тойгъанма.

Энди ийнар, кюу айтырыкъ тюлме –
Кёзююун сизге къойгъанма.

Ах, деб, ахсыныб, джерге олтурсам,
Мууал болалла кырдыкла.
Атынгы айтыб, Айгъа къарасам,
Айны джабалла булутла.

Акъ мангылайынг, къара къашларынг,
Булутсуз кюннге ушайла.
Къара къашларынг, ала кёзлеринг,
Джюрек джаууму ашайла.

Былай къарасам, бир ариу кёрюнелле
Школгъа барычу джолларым.
Ой, Аллах, къызла, къайтыб келирми,
Школда окъугъан джылларым?

Биргенге окъугъан заманымда, наным,
Ичими санга ачмадым.
Узая-узая кетгендем сора,
Айтыргъа таблыкъ табмадым.

Ой, юсюмдеги чалдыш чепкеним,
Этеклеринден кесейим.
Ой, мени наным юч джылгъа кетгенди,
Мен ары дери ёлейим.

Ой, санларыма суймеклик сингиб,
Мен ышармайма, кюлмейме.
Ол кёзбаучугъум юч джылгъа кетгенди,
Къалай этерге билмейме.

Кёкню тюрбюнде къанджалбаш юйюгюз,
Кюнча, тиесе Марадан.
Мени ариучугъум, бир ышарсанг а,
Бзынга айланыб къара да.

Адам суйгенчигин табмазмы, алан,
Суу баргъанлай барыргъа.
Термиле турмай, не боллукъ эди
Суйгенин сатыб алгъаннга?

Суймегениме барлыкъ тюлме,
Дунияны джалгъан малы ючюн.
Суймегениме къалай бериренг,
Анам, атангы джаны ючюн.

Къолума таракъ алгъанма,
Чачымы джууб тараргъа.
Наным ат ойнатад, дейдиле,
Къызла, бошамадым къараргъа.

Ишими бошаб, секириб турдум,
Бошагъынчы джетмедим.
Аллах джангылды, мен да джангылдым –
Айтхан ишими этмедим.

Башымдагъы джаулукъчугъум,
Тегерегинде аласы.
Теренден терен болуб барады,
Анам, джюрегими джарасы.

Тау башында юйюгюз, наным,
Печигиз кюйсюн джалынсыз.
Сен «байма» деб, махтанганлыкъгъа,
Менми барлыкъма къалынсыз?

Мени башымда чилле джаулугъум,
Ол кезлериме келекке.
Сен болурса деб, бир кёб къарадым
Кёкде айланган мелекке.

Юйюзню аллында балий терекле,
Юйбюзге тиед салкъыны.

Ингичге белли, кенг джауорунлу,
Тарта болурму чалкъыны?

Аллымда чалкъы сен чалсанг,
Ызынгдан дырын джыярма.
Сюймеклигими айтыб тебресем,
Борбайларынгы къыярма.

Ох, Аллах, наным, бир бек къыйынды
Сизни юйюгюзню джоллары.
Тогъузунчу чалкъыгъа бир бек джарашады
Мени нанымы къоллары.

Сен чалкъы чала, хайда, дырын джыя,
Къолларынгы ичин сойгъанса.
Сенден суйгеним джокъду, деучененг,
Къалай унутуб къойгъанса?

Башымы салыб джатханма
Золотой алтын сагъатха.
Мени ариучугъум миниб келеди
Джуддуз къашхалы тору атха.

Мени суйгеним къатын алгъанды,
Суу-салам болуб азайым.
Алгъанынг ёлюб, кесинг да тутулуб,
Джюрекден къаргъышла айтайым.

Юйгюзню башы дранды, дейле,
Терезелери – мияла.
Тюймелеринги кесим тешерикме,
Кёзюне къараб уяла.

Эшик аллында джумарыкъ тауукъ,
Айлана келиб, къуш алсын.
Сени джауунгу суйгени болуб,
Атагъа-анагъа ышансын.

Мени бармагъымда алтын джюзюгюм,
Къайын анама саллыкъма.
Да, къозу къуйрукъ татлы болады,
Мен къойчу джашха барлыкъма.

Юйгюзню башы ариу джылтырайд,
Ий, ол Аймыды, Кюнмюдю?
Мен бир сюейим, бир къыйналайым,
Алмай къояры тюлмюдю.

Папирос иче барады наным,
Папиросундан къарыллыкъ.
Туруб, ызындан бир къарамадым,
Мен узунума джарыллыкъ.

Джарыкъ дунияны къарангы этерме,
Мен, гоккакёзум, сени ючюн.
Ах, суйгенлеринг бир кёбдю, дейле,
Аз къыйналмайса мени ючюн.

Башымы джуууб чыкъгъанма, къызла,
Эшик аллында турушха.
Наным амалтын бир кёб алгъанма
Мен тенглеримден гурушха...

Мындан къараб таныйма
Кюнлюмде Кюнню тийгенин.
Аллах болмаса, киши билмейди
Джюрегим кимни суйгенин.

Мындан къараб таныйма,
Кюнлюмде Кюнню батханын.
Аллах болмаса киши билмейди
Тангымы къалай атханын.

Тауланы башы талала,
 Тауланы тьюбу тар сызгы.
 Атам мени берлик тьююддю
 Акъылы болмагъан малсызгъа.

Ой, менден джарлы бир къыз болурму,
 Ийнесин ташха тьюйреген?!
 Ой, бёрк кийгенни тукъуму сенмисе,
 Табылыр бир чабыр суйреген.

Башымдагъы мени джаулугъум,
 Чачагъы узун арышын.
 Былай олтурсам эте болурма
 Мен сегиз элни сагъышын.

Ой, башымдагъы джаулугъум,
 Чачагъы узун боюндан.
 Бизге согъумгъа келлик болур
 Нанымы кютген къоюндан.

Тюбюбюзде уллу суу,
 Чайкъалыб урад кёмюгю.
 Былай термилиб тургъандан эсе,
 Ёлюб къорагъан кёб иги.

Аягъымда чурукъла,
 Сары чигирим башлары.
 Джюрегиме ауруу салгъанды,
 Кёзлери бла къашлары.

Акъды тамагъынг, чыммакъ – богъагъынг,
 Сууну бир ариу джутаса.
 Картымы санга берейим, наным,
 Портрет этиб тутарса.

Эшик аллында гурт тауукъ,
 Айлана барыб, къуш алсын.

Сени джауунгу, суюгени болуб,
Атагъа-анагъа ышансын.

Атагъа-анагъа ышансанг, тенгле,
Ала дуня малгъа саталла.
Бойнунгдан тагъыб, кёлтюрюб барыб,
Къаядан суугъа аталла.

Ариу сёзню бир бек сюесе,
Кёлюнге къалай джетейим?
Атам джокъду, анам бир джарлы,
Бернеге къалай этейим?

Берирге берне табмайма, джаным,
Сеннге термиле ёлеме.
Менсиз анангдан сен да бир тиле,
Зарплатымы саулай берирме.

Бай, дейдиле, джарлы, дейдиле,
Байы джарлыгъа не беред?
Башында акъылы болмаса,
Дуня малдан не келед?

Бу аллыбызда мийик къаяла,
Анда кёгюрчюгле бугъалла.
Сюймеклик сингнгенди да сабий санларыма,
Ийнарла, кюуле чыгъалла.

Сен да сюесе, мен да сюеме,
Кел, сизни элге барайыкъ.
Сен булут болуб, мен джангур болуб,
Бир къарангы кече джауайыкъ.

Акъ кёлекчигинги джуууб, ой, ариу,
Кёбдюреуюзге агайым.
Бир кюнню суююб термилгенден эсе,
Сау джылны ауруб джатайым.

Сюймеклигим бола тургъанлай,
«Отъай», дегенем, дагъыда...
Бютеу сюймеклигим, таралмакълыгъым
Суугъа кетдиле бары да.

Кюз джангурла джауадыла,
Ууакъ-ууакъ бургъанлай.
Сюйгенин табхан къалай насыбды,
Ол къысыб-къысыб къучакълай.

Аллыбыз бла бюреу келеди,
Ол чирик алтын хазырлы.
Мен сены амалтын ёлеме,
Джюрегим болуб джаралы.

Аллыбыз бла биреу келеди
Алтын хазырлы морчепкен.
Менден къыйынлы болурму, къызла,
Сюймеклик ючюн зор чекген?

Мени къулагъымда сыргъала,
Ала отдан ариу, алтынла.
Бизни элге сен мынча келме –
Сёзюбюзню этелле къатынла.

Ах, къолумдагъы мени джюзюгюм,
Тюбю – алтын, башы – таш.
Биз экибиз къаллай юй боллукъбуз,
Сюйгеним – сабий, кесим – джаш?

Мен письмо джаза турама, наным,
Улду къагъытны толтуруб.
Письмом кетиб, кесим къалгъанма
Джазгъан джеримде олтуруб.

Мен суймекликден алай болгъанма,
 Ма терек болсам, чакъмазлай.
 Сен ханны джашы болубму къалгъанса,
 Мен сени суйюб табмазлай?

Джарыкъ дуниям къарангы кёрюнед,
 Сеннге тансыкъ болуб таралсам.
 Ананг юйгюзден къыстарыкъ болмазед,
 Бетим джетиб, кириб баралсам.

Сени ушатама, алакёз ариуум,
 Ол кёкде джарыкъ джулдузгъа.
 Сени атынг бла салам береме
 Мен сууда сыйдам къундузгъа.

Сени суймеген, ой, кимни суйсюн?!
 Сен – Тау Артыны джибеге.
 Эт хатерими, суй да къой мени,
 Алтын тауукъну джюджеги.

Сыртда аяз урса, бир салкъын болады,
 Олтуруб, анда солурча.
 Арабин, бизге джокъмуд бир мадар
 Экибиз бирге болурча?

Школну бошаб, сен сыртха чыкъсанг,
 Тауладан къараб кёрюрме.
 Ма сыртдан элге ол аяз урса,
 Мен сеннге салам берирме.

Сен – эм мийикде джарыкъ джулдузум,
 Аллахха сыйлы кёрюннген.
 Кеси кесиме айыб этеме,
 Акъылым сеннге бёлюннген.

Кесим суйгенден тыймагъыз, анам,
 Ёлгенлеринги джаны ючюн.

Сюймегениме бермегиз, атам,
Бу дуняны малы ючюн.

Дуня малдан тоймагъан, атам,
Дуня малдан тоймадынг.
Ий, юсюме тийген джарыкъ кюнюмю
Юсюмде къалай къоймадынг?

Дуня малдан тоймагъан, атам,
Дуня малдан той энди.
Кесинг суйгенден тыймам деучененг,
Алай насыблы бол энди.

Меннге чепкен тиге туралла,
Баргъандан сора киер, деб.
Сюймегениме бере башлагъанла,
Баргъандан сора сюер, деб.

Суйген, дейле, суймеген, дейле,
Мен суйгениме не этейим?
Харам этселе, мени этсинле,
Мен къачайым да кетейим.

Харам этселе мен къыйынлыны,
Мени эшигимден ким кирир?
Ауругъанымы, къыйналгъанымы
Мени, анам кибик, ким билир?

Мен аны амалтын ауруу табханма,
Аны амалтын ёлеме.
Эндиге дери ауругъан эдим,
Энди барын да андан кёреме.

Теренден мурат мен тутханма,
Заманы джетиб бишмеймид?
Мени анам нек этеди былай,
Заманы эсине тюшмеймид?

Анам асыры да кюрешмез эди,
Атам къыйынды, унамаз.
Кесим суйгеннге беригиз, атам,
Кеси джыгъылгъан джыламаз.

Башыбызда кёк кёгюрчюн,
Ол къанатларын кёлтюрсюн.
Кесим суйгениме кесим барлыкъма,
Суймеген кесин ёлтюрсюн.

Атала-анала нек къоркъмайдыла,
Къарангы къабыр тар эсе?
Эки суйгенни бир нек этмейле,
Дунияда мадар бар эсе?

Мени барды суйгеним, тенгле,
Кишиге айтыргъа базмайын.
Джаууму болсун аллай суйгени,
Джаратхан Аллах джазмайын.

Къара къашларынг, ала кёзлеринг,
Къашларынг окъа бургъанлай.
Тансыкъ болурум келеди, ариу,
Кёзюнге къараб тургъанлай.

Суймеклик ауруу меннге синггенди,
Ий, бармагъымдан, санымдан.
Мен сени артыкъ нек суйдюм, ариу,
Аллах салгъан джангыз джанымдан?!

Джангы суйгенинг огъурлу болсун,
Тутдурчу бери къолунгу.
Сен тургъан джерде нюр джанады,
Кюн джерге тюшген болурму?

Терен суугъа кирмегиз, къызла,
Кёмюгю барды, сайды, деб.

Акъялсыз джашха бармагъыз, къызла.
Малы барды да, байды деб.

Аман байгъа бармагъыз –
Малын аман бла ашатыр.
Окъугъан джашха барсанг,
Толгъан Ай киби, джашатыр.

Тарыгъуларымы айтама,
Картын алыб къолума.
Аман да, иги да окъургъа барады
Бирин табарыкъ болурма?

Ах, сууда баргъан суу бабуш,
Сууну аллын тьяды.
Къара къашларынг эсиме тюше,
Борбайларымы къяды.

Анасы аман къатынды, дейле,
Сёзюм а джокъду джашына.
Сени ананга, базыб, келин боллукъ,
Къанджал салдырсын башына.

Ах, кёкге къараб ахсынсам, бала,
Бютеу чайкъалалла терекле.
Мен экибизге бир алгъыш тилейим,
«Амин», – десинле мёлекле.

Биз экибизге заран болгъан адам,
Ол ююу бла кюл болсун.
Ой, дунябыз джарыкъ болуб, бала,
Ма джызыуубуз бир болсун.

Сюймеклик ауруу, ой-да, сан ауруу –
Сау санларымы талайды.
Сюймеклик ауруу былай кыйынды,
Ой-да, джан ауруу къалайды?

Орамгъа чыгъыб, къараб турлукъма,
 Ариуум озуб кёрсем, деб.
 Алай осият мен да этерикме:
 «Топуракъ къуйсун ёлсем», – деб.

Юсюмдеги чепкеним, ариучукъ,
 Ол кёксюл ала чапыракъ.
 Кесинг тутарса сал агъачымдан,
 Нёгерлеринг къууярла топуракъ.

Сюймеклик ауруу тийгенди, къызла,
 Мен аурумайын азама.
 Сюйген джюрекге дарман болур, деб,
 Мен сеннге бир бек базама.

Мени «джюрегим» джангызды, дейле,
 Джангызгъа – Аллах болушсун.
 Ий, мени аллыкъ джангыз джаш эсе,
 Тенглеринг бла сорушсун.

Орамны ёрге озуб башласанг,
 Мен буруу болуб тыярма.
 Къатынга олтуруб, ийнарла айтсам,
 Борбайларынгы къыярма.

Сени тенглеринг орамгъа чыкъсала,
 Ичлеринде сени излейме.
 Сюймеклик – менден, кечмеклик – сенден,
 Айыб этмезинги тилейме.

Ариуну атын меннге айтмагъыз,
 Джылаб къоярлай болама.
 Бир кёб ариу сёз ичимде къалгъанды,
 Кюе-кюе кёмюр болгъанма.

Мени суйгеним кимни суюди?
Мен сорайым да билейим.
Мен тутхан ишге бир къан джауады,
Мен къара джерге кирейим.

Къзыл ингиликден къзыл джаякъларым
Сары сапрандан саз болду.
Тауладан мийик кълум-джюрегим
Тауукъ танкыдан аз болду.

Ой, Москвада къоз терек, анам,
Аны ичинде къоз мёлек.
Эки суйген бир болса, анам,
Дуния малы не керек?

Терезе тубюнде джатыучан эдим,
Аны джарыгъын кёрючюн.
Кёбле гюнах ала болурла,
Ой, сени бла мени ючюн.

Коридорда бир къанат таууш,
Бойну тюрленген кёгюрчюн.
Атамы-анамы харам этерикме,
Да ариу бала, сени ючюн.

Ой, кёкде баргъан ала кёгюрчюн,
Ол джерге тюздю сени ючюн.
Сени ючюн былай болама,
Сен ёлмеймисе мени ючюн?

Сени тубюнде тору атынгы
Ингичгеден айыл таймайды.
Атынга тийсин атлар талау,
Кесинге кёзюм къыймайды.

Сени суйгенли алай болгъанма,
Эшикден юйге киралмай.
Бир кёб заманны мен да тургъанма
Сени джюрегинги билялмай.

Сени амалтын джырчы болсам да,
Айт, не кюнюме джарайса?
Мени джанымы кесинге алыб,
Кёзюме неге къарайса?

Бир джылы джууаб берлик болуренг,
Мени башынга табынсанг.
Сен элигизде къалай эшитмейсе,
Мен юйюбюзде ахсынсам?

Сени кёзюнге къараб тургъанлай,
Ах, арабызда тау болад.
Ауруб а тургъан мени джюрегим,
Сени кёргенлей, сау болад.

Ол кёкню баргъан кёксюл булутла,
Ол Минги Таугъа къонуучу.
Къатыма олтуруб, бир-эки сёлеш,
Сёзлеринг дарман болуучу.

Башыбыз бла озуб баралла,
Джерге салына булутла.
Кёзюме къараб, ууакъ ышара,
Ташагъа тюшсем, унутма.

Сенден башыма умут этгенме,
Муратым толуб кёрейим.
Кёзюме къараб, сюеме, деб айт,
Аууз мардангы берейим.

Сени ауазынг эштилед меннге,
Чырпыда чыпчыкъ джырласа.

Мен сеннге былай этерик тюл эдим,
Айхай, джюрегим чыдаса.

Мени наным бир ариучукъду,
Кенгден кыйылыб къашлары.
Мени нанымдан юлгю алсынла
Бютеу элибизни джашлары.

Кел, экибиз да кетейик, наным,
Эресей болур элибиз.
Тансыкъ болсала, письмо джазарла,
Бек джалынсала келирбиз.

Мен былай эте турама, ой, бала,
Кеси кесиме кёл эте.
Гокка хансчыгъым айлана болур,
Чапракчыкълары джел эте.

Орамгъа чыгъыб къарайма, тенгле,
Аллахны чыкъгъан кюнюне.
Мен тутхан къая бери оюлад,
Тюше барама тюбюне.

Мен да наныма сёз да бергенме,
Ах, чыгъарыкъ айны толусу.
Джангыз кесинге къурман болсунла
Джаш тенглеринги онусу.

Ма малчы джашла алай баралла,
Сюрююню ызындан таяна.
Ах, мен джарлы, къалай барайым,
Чабыр бауларына абына.

Мени къолумда къол джаулукъчугъум,
Аны тегереги сары ала.
Къачаннга дери турлукъма, ариу,
Былай ызынгдан тарала.

Къапхакъ башында юйюгюз, ариу,
 Аны терезелери – къыбыла.
 Биз экибизге заран болгъаннга,
 Тийгеед аман шыбыла.

Атха миниб, кетиб тебресенг,
 Ах, узакъ иги джууукъдан.
 Бир джауум кюн чыкыгъаненг джолгъа,
 Инджилдинг болурса сууукъдан.

Джаз болуб, терекле чакъсала,
 Ах, къач болуб, ала акъсала...
 Мен суйгенимден къаллыкъ туйюлме,
 Бойнумдан ёрге такъсала.

ЧАГАЧЫ КЪЫЗ

Къыз: Нартюх джетгенди, башымы бурмай,
 Къадалыб чага этеме.
 Трудоденлерими берчи, бригадир,
 Энди мен эрге кетеме.

Бригадир: Алай кетерге боллукъ туйюлдю,
 Къач сабанланы ормайын.
 Трудоденлеринги берлик туйюлме,
 Атанга-ананга сормайын

Къыз: Сен соймекликни иги билмейсе,
 Хыликке этиб кюлесе.
 Колхозда бютеу чага этиллик
 Мени бойнума тюл эсе.

Бригадир: Сен уллу кёллю болмачы, къызчыкъ,
 Алгъынча, ариу кёрмезме.
 Къалай барыуунгу мен бир кёрейим,
 Сеннге ат, арба бермезме.

Къыз: Сен ат арбаны бермегенликге,
 Аны ючюн ким ёллюкдю?

Атынгы-арбангы сен башынга ур –
Легковой бла келликди.

Бригадир: Къадалыб чага эте тургъанлай,
Къыз, туруб, эрге кетемид?
Легковой бла келирча, сора
Районда къуллукъ этемид?

Къыз: Ий, бригадирге сиз бир айтыгъыз,
Тыялмазлыгъын билмеймид?
Районда къуллукъ этмеген сора
Легковойлагъа минмеймид?

Бригадир: Ой, учетчикни мен чакъырама,
Трудоденлеринги береме.
Бир къауум къызчыкъла эрге тебреселе,
Теблеб кетерик кёреме.

Къыз: Ой, берлик эсенг, берчи бригадир,
Учетчикни бери келтириб.
Бригадирмед деб, отоудан къарарма,
Терезе джабыуну кёлтюрюб.

ЗАУР¹

Не болгъан эди мени Заурума,
Бу къыйынлыкъла джетерча?
Не болгъан эди мени Заурума,
Абрек чыгъыб кетерча?

Сен тенглерингден айырылыб кетдинг,
Ол къан ичгенле амалтын.
Сен ташда-тауда къалай айланаса –
Тюшгенди мени къанатым.

Кюнню батханы, Айны чыкыгъаны,
Ах, джюрегими азгъаны.
Таулагъа чыгъыб, мени Зауруму
Барды керти да базгъаны.

¹ Бу джырны 30-чу джыллада Огъары Тебердиде школда байрам кюн бир къыз джырлагъан эди.

Сеннге къадама болуб турадыла
Таулада ариу чегетле.
Сени ызынгдан къараб айланалла,
Ол патчах ийген эгетле.

Мен джолгъа чыгъыб таралама да,
Джылы аязла уралла.
Мен Айгъа, Кюннге бир бек сукъланама –
Сени кѳргенлей туралла.

БУРМАБУТ

Ол Бийчесындан джауум джауады,
Ол Бурмабутдан къаралыб.
Сюеме, дей да, тарала эди,
Кѳзлери кѳкге аралыб.

Тамам ариу къычырады, дейле,
Кичи Балыкъны къундузу.
Бюгече тойда ойнаб тургъанды,
Ой, джюрегими джудузу.

Ой, бууунумда мени сагъатым,
Сабына дері сары алтын.
Къалай этерге билмей къалгъанма,
Ах, наным, сени амалтын.

Ой, ауузумдан чыкъгъан тылпыуум
Эринлерими кюйдюред.
Мени наным а алай ариуду –
Къараб кѳргенни сюйдюред.

Тауладан мийик мени джюрегим
Тары бюртюкден аз болду.
Къынадан къызыл мени джаякъларым,
Тюз сапырынча, саз болду.

Мен джырлай келиб, джырлаялмайма,
Кёлюгюз къалыб кетмегиз.
Къаргъыш айтмайын чырт болалмайма,
Къаргъасам, айыб этмегиз.

Сен мени къоюб къайры бараса,
Аман бла келлик джолунгдан?
Эки кёзюнг да къармалыб къалыб,
Тенглеринг тутсун кёолунгдан.

Келигиз къызла, энди барайыкъ,
Ол бузламаучу гарагъа.
Къара джамчынга чырмаб келсинле,
Ёпкелерингден къан агъа.

Кеси башыма умут этгенем,
Мен кече кёрген тюшюмден.
Акъ кёлегинге алгъыш этмейим:
Джарыб алсынла юсюнгден.

Сени ызынгы къалай ызлайым,
Ах, къара шайтан ызларыкъ.
Сени аягъан субай санларынг
Суу шоркъалада бузларыкъ.

Кесинги меннге бир бек суйдюрдюнг,
Сен тенглерингден ал болуб.
Баргъан джерингден алыб келсинле,
Мингнген атынга сал болуб.

Мен къаргъамайма, алгъыш этеме,
Къаргъышлыкъ боллукъ, тюр боллукъ.
Тёрт санынг кетиб, тёнгегинг къалыб,
Джангыз ананга джюк боллукъ.

Мен сени алай къалай къаргъадым,
Сен къалгъа эдинг артымда.

Термилиб джанынг чыкъгъан заманда,
Шайтан олтурсун къатынгда...

Ах, алай айтыб, къалай къаргъадым,
Мен джарылайым-ёлейим.
Ауузум бла айтханларымы,
Мен кёзюм бла кёрейим.

Мен сени алай къалай къаргъадым,
Сенсиз а къалай джашайым?
Сеннге айтылгъан бу къаргъышланы
Барын ызына алайым.

Меннге ийнар айта тур, дейсе.
Уста туююлме ийнаргъа.
Джаратхан Аллах бир къыйынлыкъ бергенди
Мени джанымы къыйнаргъа.

Джаратхан Аллах бир къыйынлыкъ бергенли –
Джаным инджилиб джашайды.
Джаууму болсун быллай сюйгени –
Джюрегими джауун ашайды.

Сары терилик, сахтиян кёбчек
Тору атынгы белинде.
Ызынга айланыб, бир къара, бала,
Сен тукъум болгъун элингде.

Мен нек къыйынлы джан бола эдим,
Ызынга айланыб къарасанг?
Ий, кёзбау бала, мени гокка хансым,
Сен къайры кетиб бараса?

Къолума алсам – къол джаулукъчугъум.
Хурджунума салсам – кёгетим.
Ахратдан джокъду мени хапарым,
Дунияда сенсе джандетим.

Минг тогъузджюз джыйырманчы джылда
Алтынчы айны ичинде
Джаратхан Аллах бир кыйынлыкъ бергенди
Бу суймекликни юсюнде.

Джаратхан Аллах бир суймеклик бергенди,
Джаным инджилиб джашайды.
Джаууму болсун быллай суйгени –
Джюрегими джауун ашайды.

Суймеклик ауруу алыб бошагъанды
Аз акъылымы, эсими.
Сенден кълалгъан ёлгенча эсе,
Мен бир сынаим кесими.

Суймеклик ариулукъдан туююдю, кызла.
Суймеклик, суйсенг, суйюмден.
Сени амалтын айырылыб барама
Сабийликден ёсген ююмден.

Аллахдан келген суймеклигим
Кишиге айтмай джашырдым.
Ойнай-кюле батар кюнлерими.
Мен джылау бла ашырдым.

Кёрмесем, наным, тансыкъ болама.
Кёрсем, джюрегим ауруйду.
Адам бары да ариу болмайды –
Джюрегинг суйген ариуду.

Джюрегим кюйгенден айталмайма
Сеннге хазырлагъан сёзюмю.
Кёзюме кёргюзюб, джылаб турлукъма
Ол эки ариу кёзюнгю.

Ийнар айтмайын, не айтайым
Сени кибик сейир балагъа?

Дарман салынса, байлау керекди
Мени джюрегимде джарагъа.

Сиз байлау салыб, байлай туругъуз,
Дарманын табыб салгъынчын.
Мен башха джашха барлыкъ тюйюлме,
Сюйгеним къатын алгъынчын.

Кёкде баргъан аяз тубанла
Исси кюнлени суутхан.
Сюймекликден аман болурму,
Адамны нюрюн къурутхан?

Ийнар айта турама сора
Кюйген джюрегиме себебге.
Кёзюме кёрюне турады
Суратынг – кёзбау кёлекке.

Бу орамлада айланганлада
Сенден кёзбауун кёрмедим.
Сюймекликден термиле тургъанлыкъгъа,
Ууахтым джетиб ёлмедим.

Атынгы айтыргъа болмайды сора,
Кёрюрге къайдан джарасын?
Сени бек сюйюб термиле эсем.
Сени да джюрегинг тарасын.

Сюймеклик ауруу къалай къыйынды -
Саулай санымы тарайды.
Мен сени амалтын ёлюб барама,
Сени муратынг къалайды?

Сен да сюесе, мен да сюеме,
Экибиз бирден сюейик.
Сен да, Ай болуб, мен да, Кюн болуб,
Элни башындан къарайыкъ.

Бир ариу чыпчыкъ джырлайды, наным,
 Ол ташдан суугъа кѣмюлюб.
 Мени ъмюрюм кетерикмиди,
 Ах, сен ариугъа термилиб?

Бир ариу болуб кѣрюнед, дейле,
 Сууда кѣундузну кѣарасы.
 Сенсиз, ах, кѣалай сау болсун, наным,
 Мени джюрегими джарасы?

Сюйгенле, дейле, суюгенле, дейле,
 Сюйгенле болсун атыбыз.
 Сюйгенле олтуруб, ушакъ этерча,
 Бир ариу кѣырдышды кѣатыбыз.

Сеннге ушатыб, салыб турама
 Терекде кѣызыл алманы.
 Сен джангыз кесинг болгъанса, наным,
 Джаш джюрегими дарманы.

Бир ариу болуб кѣрюнеди меннге
 Теберди кѣобанны кѣундузу.
 Кѣурман болайым акѣыллы джанынга,
 Ой, толгъан Айны джуддузу.

Бир джарыкъ джуддуз тюшгенди
 Ма уллу джолну кѣатына.
 Атын айтсам, билиб кѣоярыкъсыз,
 Дугъумкѣз атайым атына.

Кѣумда, тѣбеде ѣсген гоккалай,
 Джангызлай кетиб барама.
 Джанынга кѣурман болайым, бала,
 Кѣзюме мыдах кѣарама.

Ызынгдан кѣараб, кѣалыб кетеме,
 Ташайыб, бериб кетгинчи.

Меннге бир оноу эте барсанг а,
Ах, мындан аманнга кетгинчи.

Кёпюр къулагъындан ташайыб кетдинг,
Ызынга айланыб къарамай.
Сени суюгенли ауруулу болгъанма,
Джаныма дарман джарамай.

Аурумай эсе, мен нек салама,
Ах, джюрегиме къолуму?
Кесмей джара салгъан, аурутмай джан алгъан,
Суюмекликден къыйын болурму?

Ох, Аллах, къызла, къалай къыйынды
Суюмекликни джангы джетгени.
Эки кёзюмю къарангы этдиртеди
Джюрегими дыгъы этгени.

Суюмеклик ауруу сан ауруу тюдю –
Сеннге термиледи джаным да.
Мен, Зухуралай, болуб бошадым,
Ма, Дахирлей, болуб наным да.

Джол джанында сизни юйюгюз,
Барсам, кесим акъларма.
Юч джыл деген – бир адам ёмюр,
Юч джылны къалай сакъларма?

Бармагъымда мени джюзюгюм,
Ол бармагъыма бек болад.
Мен тутхан къая ичине оюлад,
Къуру да былай нек болад?

Ох, Аллах, наным, сеннге джетмейди
Мени уа этген тилегим.
Ташны урсанг, таш да джарылады –
Темир болурму джюрегинг?

Сюймеклик бла былай кьоярмыса,
Джанымы джерге джутдуруб?
Къайры кетиб къалгъанса, наным,
Джаннган отну меннге тутдуруб?

Ой, кьаргъамайма, алгъыш тилейме –
Сен тукъум болгъун, эл болгъун!
Мен, Зухуралай, болуб бошагъанма,
Энди, Дахирлей, сен болгъун.

Бизни элибизни саулай джарытхан
Мени нанымы юйюдю.
Кесим суйгеннге джазсанг, сыйлы Аллах,
Джандетинг керек тюйюлдю.

Джангур джаууб келеди
Бу ёзенлени башындан.
Мен алгъын суюуб башлагъан эдим
Кёзлери бла къашындан.

Бачхагъа кириб барама
Мен кёгетлени джыяргъа.
Ий, кёзбау бала, къайдан чыкъгъаненг,
Мени санларымы кыяргъа.

Анасыды, дейле, мени суймеген,
Баласы турад къолунда.
Патчахны кызын ал, дерик эдим,
Патчах къалмагъанды орнунда.

Кычырыучула кычырадыла,
Ата болурму тангыбыз?
Сюймеклик ючюн чыгъаргъа унамагъан,
Къалай терендеди джаныбыз.

Къачаннга дери турлукъма
Сеннге узатыб къолуму?

Джазыусуз мурат сакълагъан,
Ах, менден джарлы болурму?

Ийнарларымы кесим айтырыкъма
Къонгурау таууш этдириб.
Мен суйгеними алай сюерикме,
Джюрекден джаннга джетдириб.

Кёзюнге къараб турама, бала,
Бу боллукъ ишни билгенча.
Сенсиз кюнюм алай болады,
Кюнюм булутха киргенча.

Къатынга олтуруб турама,
Туруб, къатынгдан кетелмей.
Да, былай эте къаллыкъ болурма,
Этген муратыма джеталмай.

Къара къашлары болгъанны, анам,
Кёзлери ала болады.
Гитчелигинден суйгени болгъанны,
Джюреги джара болады.

Ала кёзлери нюр джана тургъан,
Кимни барды аллай суйгени?
Кесинден алгъа кёзлери кюлюучю,
Аллай суйгеним бард мени.

Къап-къарадыла сени къашларын,
Карандаш бла къыйгъанча.
Да, сени суйген къалай къыйынды,
Ууучунда сууну тыйгъанча!

Кеси ёмюрюне сау боллукъ болурму
Мени суймекликден кюйгеним?
Джюрюген джерин джарытыб айланады,
Аллай джашды мени суйгеним.

Орамгъа чыкъсам, сѣлеширик тюлме,
 Кѣлкъалды болуб, кѣл къалыб.
 Ох, иги сагъан, бир письмо окъуред,
 Сьюгени тьюбуне къол салыб.

Ах, мени наным барады, къызла,
 Ма бу онунчу классха.
 Къойчу джашланы тойчу этгенди,
 Къурман болайым властха.

Акъ чилле джаулукъ къысарыкъма, бала,
 Сени анангы белине.
 «Келинчигим», - деб, ма былай айтса,
 Къалай джетерме кѣлюне!

Ма санга джазгъан письмоларымы
 Сегиз киши окъуб чыгъалмаз.
 Ма «кѣзден кетген, кѣлден кетед», дейле,
 Унутуб къойсанг, джарамаз.

Сен мындан кетгенли сени таныгъанла,
 Хапарынгы меннге соралла.
 Чыракъ джаннганлыкъгъа, энди бу джерледе
 Джарыкъ болмайла орамла.

Ой, сен кетгенли букъгъан этеме
 Юсюме тийген кюнден да.
 Бир мадар бар эсе, кесинги сакълайым,
 Ах, сени сюеме кимден да.

Сюймеклигими мен айталмадым,
 Кѣзюнге къарасам, уялыб.
 Мен бусагъатда къыйналыб джашайма,
 Джукъласам да, сеннге уяныб.

Кимге къарасам да, мен бусагъатда
Сени кёзлеринги кёреме.
Ала ючюн табдым мен джюрек ауруу –
Ийнан, джюрегимден ёлеме.

Сени таныгъанлы, сен анга бир ийнан,
Кёрмейме джюрю джолуму.
Таймайын тюшюмде, суугъа джыгъылыб,
Сеннге узатама къолуму.

Таймайын тюшюмде сокъур болама,
Аллымда сени кёрмейме.
Атынгы айтыб, «ох» дегеними,
Ийнан, алтын таугъа бермейме.

Сени юсюнгден болмагъан хапар
Джаш джюрегиме джарамайд.
Атынгы айтыб, алай башламасам,
Ишлеген ишимден къорамайд.

Мен ёмюрюмде сюерик тюлме,
Да сени къоюб, бирлени.
Сени кёрмегенлей, джылаб ашырама
Саналыб берген кюнлени.

Таймайын биргеме айланыб турады
Кесинге ушагъан кёлеккенг.
Мени джыламугъум джибите-джибите,
Замансыз чагъалла терекле.

Таралыб тебресем, бирча джазыкъсыналла
Таш-агъач да къалмай, топуракъ.
Мени джазыкъсыныб, быйыл терекледен
Замансыз агъад чапыракъ.

Сау онбеш джылны сени сюйгеними
Тенг къызларымдан джашырдым.
Тюшюмде сени бир кёрюр ючюн,
Ёмюрюмю джукълаб ашырдым.

Кече тюшюмде, джукълаб тургъанлай,
Бир адрес чыкъды джанымдан.
Секириб туруб, къагъытха джаздым,
Чернила этиб къанымдан.

Мен ариучукъгъа письмо джазарыкъма,
Джюрегимден алыб, къан бла.
Чыгъарыб джанымы сеннге берейим:
Айланырса эки джан бла.

Джюрегимден алыб, къан бла джазарма,
Меннге чернила къуруса.
Сени амалтын, мен ёлюб къалсам,
Къабырыма келе турурса.

Бу письмону алсанг, хыликке этерсе,
Башынга джетсе, сынарса.
Мени кюйгеним асыры кёбдю,
Сен тамам кюйсенг, джыларса.

Адамла, аман нек болдунг, дейле,
Мен адамладан джашырдым.
Аш ашаймай, суу ичалмайын,
Юч айны джылаб ашырдым.

Сюймеклик ауруу сан ауруу, тенгле,
Сау санларыма сингди да,
Кюнню булут басыб джауумсурады,
Мыдахлыгъымы билди да.

Сюймеклик ауруу къалай къыйынды –
Сау санларынгы аурутад.
Джанынг саулай, төшекге тюшюб,
Кёзюнню дуниягъа къаратад.

Бир джангыз кюнюм арадан кетмейди
Ариу нанымы кёрмейин.

Бу суймекликни былай кѣлтюрюб,
Къалай джашайма ёлмейин?

Ариуум, эте, ариуум, эте,
«Ариуум» атадым атынга.
Энди мындан кѣб мен тѣзалмайма,
Кѣчюб бармасам къатынга.

Юйюбюзню аллында къара суу,
Мен къара суудан алгъанма.
«Суймеклик неди?» - деб соруучаем,
Ортасына кириб къалгъанма.

Суймеклик ауруу къалай къыйынды –
Балаган салыб джанынгда.
Мен, Зухралай, болуб бошагъанма,
Дахирлей, болсун наным да.

Суймеклик ауруу къалай къыйынды,
Салгъан джарасы кетмеген.
Уллу Аллахны бир аман иши:
Сюйдюрюб, джазыу этмеген.

Мени ариууму бир иги иши:
Кѣрсе, суймейин кетмейди.
Ма бу Аллахны бир аман иши:
Сюйдюртед да, джазыу этмейди.

Кече тюшюмде, бир тюш кѣрюб,
Сагъайыб, анга джыладым.
Ма бу ишледен хапарым джокъ эди,
Сени юсюнгде сынадым.

Кече тюшюмде бир тюш кѣргенме:
Бир уллу сыртха ёрледим.
Акъылым – сенде, тѣнгегим – кесимде,
Ах, тели болуб башладым.

Бюгече тойда меннге не барды,
 Олтуруб кьобуз сокъгъандан?
 Ой, келгенинге кьууаналмадым,
 Ма кетеринге кьоркьгъандан.

Былайдан кьараб кёреме, бала,
 Сени туруучу джеринги.
 Хар кёрген-кёрген мени сюед, деб,
 Алай этиб турма кёлюнгю.

Сюйгени болгъан береди, кызыла,
 Былай энишге телеграмм.
 Сен бирни сыйсенг, онну сюерикме –
 Дагъыда барды джыгырам.

Мени кьолумда кьол джаурукъчугъум,
 Аны мюйюшлери тёртдюле.
 Сен сыймесенг, менми сюерикме?
 Сени кибикле кёбдюле!

Мени кьолумда кьол джаурукъчугъум,
 Джыламукъ бла джуугъанма.
 Сен сыймесенг, менми сюерикме,
 Сенден итденми туугъанма?

Мени кьолумда кьол джаурукъчугъум,
 Хурджунума салсам, толурму?
 Ой, сюе келиб, сюелиб кьалгъан,
 Ма менден джарлы болурму?

Мен терезеден ары кьарасам,
 Бир ариу аяз урады.
 Сюймеклик ауруу, кьатымы сакълаб,
 Джанынгы бер, деб турады.

Тауланы башы бир ариу болгъанд,
 Гокка хансладан кийиниб.

Мени суйгеним келе болурму,
Къутурад бурнум, суйюнюб?

Суймеклик ауруу, ой-ой, сан ауруу,
Сау санларымы талайды.
Ачыкъ джарагъа тузну себгенча,
Суймеклик ауруу алайды...

Мен суугъа сюек атханма, къызла,
Ташайыб кетди сайына.
Джашны ариуу болмаса, къызла,
Бир да къарамагъыз байына.

Мен суугъа сюек атханма,
Ма аны тюбю сайды, деб.
Суймегениме къалай барайым,
Ма малы кѣбдю, байды, деб.

Суудан чыкъгъан сюелсин, къызла,
Къаягъа къалай ёрлесин?
Аууз накъырдасын мен не этеме?
Келечиле салыб тилесин.

Мен суйгеними сатыб аллыкъма,
Ма алтын бла кюмюшге.
Суйгеними бер да къой, Аллах,
Джандетден джетер юлюшге.

Киши суйгенин табмазмы эке,
Сууну ичин ёрге баргъаннга.
Арабий Аллах, не болур эди,
Суйгенин сатыб алгъаннга?

Бир ала чабакъ, акъ чабакъ болуб,
Сууну ёрге баргъаем.
Дуниягъа тукъум менми боллугъем,
Джаратылмайын къалгъаем.

Киши суйгенин табмазмы эди,
 Былайтын ары бир аугъан.
 Суйдюрюб, суймей нек термилтеди
 Мени ариуум, къан джаугъан?

Кечегиз ашхы болсун, ой, кызла,
 Огъурду болсун тоюгъуз.
 Бир-эки ийнар айтайым сизге,
 Джашыртын ушакъны къоюгъуз.

Джангур джаууб келеди,
 Эки таугъа бѣлюнюб.
 Айтыр сѣзюнгю айталмай къалдым,
 Тюрсюнюнг кѣзюме кѣрюнюб.

Мени нанымы къалай танымайсыз?
 Ол рахат, узун атлаучу.
 Сени суйгенли болуб къалгъанма,
 Чыгъыб, орамны сакълаучу.

Гитче къарнашчыгъынг ёсюб келеди.
 Ёлсенг да, орнунгу толтурлукъду.
 Къара къашларынг, кенгден къыйылыб,
 Ёлюнг бир ариу боллукъду.

Къолума алыб, бир бек джыладым
 Нанымы бармакъ байлаун.
 Бир-эки ийнар айтайым, наным,
 Сеннге берликме сайлаун.

Суймеклик ауруу тийгенди меннге –
 Ауруулу болуб джатама.
 Мен наныма отказ этгенме –
 Ийнарларымы сатама.

Алыбыз да – чегет, артыбыз да – чегет,
 Чегет терекледиле нѣгерим.

Сюймеклик сингиб, ийнар эшгенме –
Джылаб тынгылагъыз тенглерим.

Эртенбла бек эртде туруб,
Мен суу ызына баргъанма.
Сен аягъынг бла басхан джерлеге
Джюрек ауузуму салгъанма.

Ий, Аллах анам, къалай этейим?
Мен тутхан къая бери ауад.
Эндиден сора кишини сюймем –
Мен сюйгенлеге къан джауад.

Сенми ёлурсе, менми ёлюрме...
Бу болур мени кёрлюгюм.
Сеннге тарала, санга термиле,
Аз болду сабий ёмюрюм.

Тобукъларыма къабланыб джыласам,
Къабыл болурму тилегим?
Саулай джамагъатха хапар болгъанды...
Анга джарылады джюрегим.

Къайсы джаныма къарайым, наным,
Къайсы джанымда боллукъса?
Толгъан Айым, джарыкъ джуддузум,
Сен джюрегимде турлукъса.

АЙШАТНЫ ИЙНАРЫ

Кюнюнде бир кере кёрюучю наным
Айдан бир да кёрмейме.
Сеннге этген ийнарларымы
Миннген хора атынга бермейме.

Ой, къолумдагъы къол джаулугъум,
Хурджунума салсам, толурму?

Кесмей, аурутмай джан алгъан,
Сюймекликден кыйын болурму?

Сюймекликден сора ауруу кѳрмедим
Сау санларынгы аздыргъан.
Андан сора амалсыз иш джокъду,
Джерни джети къатын къаздыргъан.

Мен сени сюйюб, ичимден кюйюб,
Турлукъма джазыу джетгинчи.
Мен сени атмам, сѳзюмю сатмам,
Ёлюб, дуниядан кетгинчи.

Аркъан атыуунг къалаед, наным,
Джугъутурлагъа, буулагъа?
Ой, къалай базыб, сен кирген эдинг
Джюзюучю кирмеген суулагъа?

Ой, бир бек аман этелле, дейле,
Атасы бла анасы.
Кюз аллына джыйылыб келдиле
Белибауу бла къамасы.

Юсюне ариу джарашад нанымы
Сары дарийден кѳлеги.
Кюз аллына джыйылыб келдиле
Чалкъысы бла сенеге.

Юйбюзню аллында бир къара суучукъ,
Ол къара суудан ичеме.
Сюймекликден хапарым джокъ эди,
Энди арасына тюшеме.

Хар эртден сайын чыгъыб къарайма
Ол суудан келген айрыгъа.
Сюймекликден хапарым джокъ эди,
Энди башым къалды къайгъыгъа.

Мени къолумда къол джаулукъчугъум,
Аны ариуума берейим.
Къол джаулугъуму джюрегиме салыб,
Сени кёзюнгден кёрейим.

Сени суйгенли алай болгъанма,
Сууну юсюнде кёмюкча.
Сени акъылынг алай а болур,
Мен сенден къалсам, ёлурча.

Письмоларымы къайтарлыкъса, деб,
Мен сеннге къалай базайым?
Эринмейин окъурукъ эсенг,
Мен сеннге письмо джазайым.

Ариугъа письмо мен да джазама –
Ийнарла этеме кюрешиб.
Ариуум бер десе, анга берликме,
Джанымы эки юлешиб.

Сени бууунунгда алтын сагъатынг,
Ол джерге тюшюб ууалсын.
Сенсиз дуния дуния тюйюлдю –
Дунияны башын суу алсын.

Ызынгдан къараб, сеннге тарала,
Суймеклик отда кюеме.
Тауладан ургъан салкъын джел бла
Ызынгдан салам иеме.

АРБАЧЫ

Мен дугъум джыя тураем,
Челегими толтуруб,
Джюрегим суйсе, кетиб къаллыгъем
Аны арбасына олтуруб.

Мен сеннге письмо ийгенлигиме,
Джууаб табмайма сёзюме.
Сенден башха джан болмагъанча,
Кёрюндю мени кёзюме.

Мени иннетими билгенден сора
Сен алай джууаб этгененг.
Саламлашыргъа тебregen эдим,
Сен а бурулуб кетгененг.

Биз ол кюн ишден келеек,
Узакъ къышлыкъдан, биченден.
Ийнана эсенг, суюб къалгъанма,
Къолунгдан сууну ичгенлей.

Биз ол кюн ишден келеек,
Джетиб арбагъа миндирдинг.
Къалай болгъанын эслеялмадым,
Кесинги меннге суюдюрдюнг.

НАНЫКЪ

Наныкъны суугъа тартханды, дейле,
Ой, уллу сууну эгери.
Наныкъ суугъа кетген заманда,
Орус джаш эди нёгери.

Наныкъ аркъан атады, дейле,
Ол джугъутурлагъа, буулагъа.
Къыйынлы Наныкъ, къайдан киргенсе,
Адам кирмеучю суулагъа.

Ары джанына ётгенди Наныкъ,
Бери джанына джюзгенди.
Ой, уллу кёллю болгъанды Наныкъ,
Ол суугъа бериб кетгенди.

Ой, тереклеге киргенме, Наныкъ,
Бишген алмала джыяргъа.
Гоккакёз бала, къайдан чыкъгъаненг,
Борбайларымы къыяргъа?

Эгечлеринг джылайдыла, Наныкъ,
Миннген атынгы джыялмай.
Бир палахха къаллыкъгъа ушайма,
Кеси кесими тыялмай.

Бармагъымда мени джюзюгюм,
Эгешчигинге берлигем.
Биргеме кел, деб, сен айталмадынг –
Мен а биргенге барлыгъем.

Бир аман кемсиз этеди, дейле,
Кесини атасы Къулуян.
Ой, тенгле, Наныкъ ёлгенли бери
Къарангы болгъанды дуниям.

Кесинден алгъа келгенди, дейле,
Чалкъысы бла сенеги.
Юсюне тиймей къалгъанды, дейле,
Аны кюзге этилген кёлеги.

Наныкъ суугъа кетгенди, дейле,
Ол зыгъырлагъа булгъаныб.
Наныкъны ёлюсю келеди, дейле,
Къара джамчыгъа чырмалыб.

Кёк кёгюрчюнчюк болайым, Наныкъ,
Учуб къабырынга къонайым.
Атынг да Наныкъ, кесинг да наныкъ,
Джанынга къурман болайым.

Ий, Аллах, сени ким табхан эди?
Сен къалай ариу баласа!
Келе келиб, кесинги суйдюрюб,
Энди къайры кетиб бараса?

Сюесе, дейле, суймейсе, дейле...
Алыб къоялла эсими.
Сенден къалгъан, ёлюб къала эсе,
Бир сынаимчы кесими.

Суйгенле, сюек болсунла,
Ала сын ташлай къатсынла.
Кенг къабырлары, тар болуб,
Ала джылай-джылай джатсынла.

Бачхада салыб битдиргенме,
Сохан урлукъ, гин урлукъ.
Эки суйгеннге заран болгъанны,
Шайтан къаргъаб, джин урлукъ.

Айлана-айлана, айлана джюрюй,
Сыйдам джерлени къоба этдим.
Мен сенден сора кишини суймезге
Джыйылгъан джерде тоба этдим.

Бир-эки ийнар айтсанг а, дейсиз,
Мен ийнар китаб этейим.
Адамлыгъынга сёзюм джокъ эди,
Къарнашлыгъынга не этейим?

Ах, ариучугъум чалкъы чалады
Ол билеклерин талдырыб.
Ох, Аллах айтса, кишиге бармам,
Ариууму кёлюн къалдырыб.

Сыйлы Аллахны сейир да ишлери –
Джашлай суймеклик тагъады.
Анам, джюрек джауум эриб, тауусулуб,
Он бармагъымдан агъады.

Айгъа къараб бир кѣб джыладым
Суйгеним айны кѣред, деб.
Эндиге дери акъылым джокъ эди
Суймеклик ауруу беред, деб.

Ий, заман берди, мен кѣрдюм
Кишиден кѣлюм къалмайды.
Мени аурууум сеннге да тийсин
Артыкълыкъ узакъ бармайды.

Къайдан чыкъдынг, былай, сен ариу,
Башымы атайым бир джерге
Сени амалтын ёлюб къалама
Къайдан келгененг бу элге?

Алтын орундукъгъа олтуруб, ой анам,
Кюзгю юйчюгюне кюн тийиб,
Къалгъан къызчыкъладан сайлаб алгъан эдим
Сен ариучукъну, бек суйюб.

Кел, кел ариуум, кел, кел, ариуум
Москва болур элибиз.
Бек джалынсала, письмо ийселе,
Ючеулен болуб келирбиз.

Къайгъым, сагъышым бир кѣб болгъанды
Башыма чыкъгъан тюгюмден.
Джылагъан кюнюм бир кѣб болады,
Ма джыламагъан кюнюмден.

Меннге къара кюн келгенди, къызла,
 Хар ким да мени сынарча.
 Джылагъанлыгъыма айыб этмегиз, къызла,
 Бард къыйынлыгъым джыларча.

Айтыр сёзюмю мен да айтмайма,
 Кёлюм-джюрегим такъырдан.
 Джанымдан джарлы кёрмей къалгъанма
 Садакъа ашагъан пакъырдан.

Къолджаулукъ болуб къалгъаем,
 Наным, сени ариу къолунга.
 Темир буруу ишленнген эди
 Бизге келючю джолунга.

Темир буруу ишленнген эсе,
 Мен мычхы алыб кесерме.
 Экибизни арабыз мийик тау болса,
 Къаяны тешиб ётерме.

Къаяны тешиб ётерге базгъан
 Къаллай улду къаяма.
 Келирге мадарынг бар эсе,
 Ий, сен да къарыуунгу аяма.

Сен да сюесе, мен да сюеме,
 Кел, айырайыкъ даууму.
 Алтын тишчикни, бери джылтыратыб,
 Ашама джюрек джаууму.

Быллай къыйылыкъ сынагъан, тенгле,
 Хар ким да, менича, джылаймыды?
 Кюнюм булутдан чыгъыб тиймейди,
 Дунияны этери былайды?

Бир ариу джауумла джауадыла, ой анам,
 Джангур болмайын къармыды?

Джарым джолда джартылай къалгъан,
Оу, менден сора бармыды?

Сени суйгенли къысханма, наным,
Белиме къара белликни.
Ай, къайдан табыб суйгенме мен джарлы
Бу къара къаны келликни?

Эки кёзюмю мен алалмайма,
Сени ариу къашындан.
Нек ийнанмайса айтхан сёзюме –
Сени сюеме джанымдан.

Нек ыйнанмайса айтхан сёзюме?
Ий, мени дуниям былайды.
Властынг бла сенден тилейме:
Меннге акъылынг къалайды?

*«... Джанымы сеннге берейим, наным,
Эки джан болуб барыса.
Къазауатха кирген кёзюлерингде
Альынга аны салыса...»*

Уруш (1941-1945) джыллада этилген сюймеклик джырла бла ийнарла

Ата джуртуму сакъларгъа. къызла,
Ашырыб ийдим нанымы.
Мен чыгъаралсам, бере иерем,
Сенден тоймагъан джанымы.

Узатама да, джетдиралмайма
Сен болгъан джерге къолуму.
Джан сюйгенчигин ашырыб ийген,
Менден къыйынлы болурму?

Тургъан шахарынг узакъ болгъанды,
Мен сени къалай кёрейим?
Кука сёз тюлдю, кёлюмю айтама –
Джанымы сеннге иейим.

Дарий кёлек кийиучю наным
Аскерчи костюм киеди.
Джазгъан письмосун почтагъа атмайд –
Самолёт бла иеди.

Аскерчи костюм ариу джарашады
Нанымы субай санына.
Ачы къазауат ачханла итле,
Къызла, къоркъама джанына.

Тутхан ишинги толтур, о, бала,
Айыб алмайын кесинге.
Самолёт бла хауагъа чыкъсанг,
Мени да тюшюр эсинге.

Сен самолётха миннген заманда
Джюрегинг къоркъа болурму?
Джан суйгенчигим, ах, тулпар болуб,
Этген муратым толурму?!

Сен самолётха миннген заманда
Бир олтуруред къатынга.
«Совет Союзну тулпары» деб,
Алай аталсын атынга.

Керек кюнюнде джанынгы аяма
Къралынг ючюн берирге.
Сен кёкде уча, мен джерде джюрюй,
Бир къыйын болгъанд кёрюрге.

Алтын джуддузну тагъыб ийсинле
Кёкюрегинге саугъагъа.
Биз кюн ууата, самолёт бла
Чыгъарбыз Кавказ таулагъа.

Эки къолуму къойнума алдым,
Нанымы армиягъа ашырыб.
Сау эки джылны сени суйгенем,
Тенг къызларымдан джашырыб.

Энди юч джылны къалай тураим,
Джанымы экиге юлешиб?

Эртденден ингирге джетиб кетеме,
Сени картынг бла сѐлешиб.

Не сѐлешсем да, не джыласам да,
Картынг меннге джууаб бермейди.
Ийнана эсенг, этген антыма:
Джашаб кьолумдан келмейди.

Картынгы алыб, джылаб турама,
Ма бу болур сенден кѐрююм.
Ой, наным, эте, ой, джаным, эте,
Кетерик болурму ъмрююм?

Стол юсюнде, ой, кьол джаулукъчукъ,
Ал да, хурджунунга сала бар.
Термилтиб, мени кьыйнама да, наным,
Чыгъар да, джанымы ала бар.

Энди мен да кьарарыкъ тюлме
Сени джашагъан элинге.
Ой, «кѐзден кетген, кѐлден кетед», деб,
Алай келмесин кѐлюнге.

Алтын ручка болуб кьалгъаем,
Сени кьагъыт джазгъан кьолунга.
Темир буруула салыбмы кьойгъанла
Сени бизге келиучю джолунга?

Тюбюнгдеги сени атчыгъынг
Акъ гокка хансны отласын.
Армиягъа кетген сабий санларынгы
Джаратхан Аллах сакъласын.

Джюрегимден тийгенд мени бир ауруу,
Санларым ърге кьобмайла.
Кече эсима тюшген заманда
Тангларым дженгил атмайла.

Ол тар ёзеннге барыб кирмесем,
Дунияда джашау тармы эди?
Къараб кёргенлей, суюлюб къоярча,
Бир ариулугъунг бармы эди!?

Сени атынгы бир бек сюеме,
Айтыб турама хаман да.
Мени къолуму бир бек къысханенг,
Машинагъа миннген заманда.

Худжу машина ташайыб кетген эди,
Огъартын аяз ургъанлай.
Къарангы кече болуб къалгъан эди,
Кюн джарыкъ тийиб тургъанлай.

Бу дуниягъа не къарасам да,
Наныма ушагъан кёрмейме.
Хапарсызлагъа таб айтмайдыла –
Наным сау болур, демейме.

Джылтырай келиб, ах, джана келиб,
Былаймы къаллыкъса, тас болуб?
Къайда атылыб къалгъан болурса,
Къабырынгы юсю, ханс болуб?..

Кёлюм, джюрегим бир аман этелле,
Аллыбыз къобан чайкъалса.
Военкоматха тилеб барлыкъма,
Нанымы ызына къайтарса.

Сени имбашларынг алай джарытсынла
Къарангы кечеде юйлени.
Алмайын келсенг, унарыкъ тюлме
Тёртюсюн алтын чынланы.

Бир къара къанла джаугъа эдиле,
Бизни къоймагъан джаулагъа.

Кёкюрегинге ауурлукъ этсинле
Алгъан орденлеринг саугъагъа.

Машинагъа миниб тебрегингде,
Неле келген элле кёлюнге?
Да, къууанч эте, къайтыб келирсе
Сен чыгъыб кетген элинге.

Сени уа джауунг тарала къалсын,
Аскерге кетиб суйгени.
Кече да, кюн да бирча ауруйду
Ма джюрегими кюйгени.

Кийген кийимлери ариу джарашалла,
Санлары бирча токъду да.
Худжу дуниягъа къараялмайма,
Дорогоюм мында джокъду да.

Ызындан къараб, бир кёб джыладым,
Бетим да сары-саз болуб.
Бу дунияда алай джашайма,
Кёлюм а такъыр-аз болуб.

Ах, суйдюм, юйдюм, бир кемсиз суйдюм,
Тенг къызларымдан джашырыб.
Эки къолуму къойнума салдым,
Сени армиягъа ашырыб.

Сен кетген кюн джангур джауа эди,
Кюн бир аманла бузулуб.
Мени джюрегим бир бек ауруй эди,
Джыламукъларым къуюлуб.

Кече джатмайын этеме сеннге
Чындайла бла къоллукъла.

Бу ит фашисте къайдан чыкъдыла,
Ол джол азыгъы боллукъла.

Къол къыйынымы сен алмасанг да,
Сенича бири аллыкъды.
Ол Германия ичине оюлса,
Гитлер а къайда къаллыкъды?

Джаугъа тебресе, дженгил къымылдайды
Мени нанымы билеги.
Москва бизге кёл табдырады –
Деу къралымы джюреги.

Джаханим отдан толгъаед Гитлер,
Ол Москвагъа келмесе.
Кюн юсюбюзге тиерик тюлдю,
Бу фашист джыйын ёлмесе.

Немча танкала чырт ётелмезча,
Терен индекле къазабыз.
Джарыкъ кюнубюз энтда тиер деб,
Аскерчи джашлагъа базабыз.

Джанымы сеннге берейим, наным,
Эки джан болуб барырса.
Къазауатха кирген кёзюулерингде
Аллынга аны салырса.

Орамгъа чыгъыб къарайма, тенгле,
Кёрмесем, джылаб къайтама.
Тауладан – мийик, тенгизден – терен
Сюймеклик салам иеме.

Полевой почта къалай джюрюйдю,
Арабыз мийик тау эсе?
Алайдан былайгъа къалай келелмейди,
Ариуну джаны сау эсе?

Да, сенден сора киши джокъму эди,
Ол службагъа кетерге?
Мен тутхан къая бери оюлады,
Билмейме къалай этерге.

Сени башында фуражканг, наным,
Сени башынга бек болсун.
Джазыуубузну Аллах бир этиб,
Джашар кюнюбюз кѣб болсун.

Мен сени суюб башладым, наным,
Сѣлешгенинг бла сѣзюнгден.
Бир кѣб айтырым къалыб кетгенди,
Джукъ айталмайын кѣзюнгден.

Мени джюрегим бир бек ауруйду,
Коридоргъа чыгъыб олтурдум.
Кѣзлеримден чыкъгъан ачы джыламукъ бла
Коридорну туюн толтурдум.

Ой, Аллах, тенгле, бир бек ауруйду
Мени ручка тутхан билегим.
Сыннган мияла сауму болады –
Сыннганды сабий джюрегим.

Къызла тюшлерин айталла,
Кече наным кѣрдюм, деб.
Суюгенимден письмо алгъанма,
Украинагъа келдим, деб.

Мени суюгеним армиягъа кетгенд,
Он эсен келлик, сау келлик.
«Кел, экибиз да кетейик», - дегенд,
Мен эталмадым таукеллик.

Къара бурма чачынгы, бала,
Джел тарай болур бир джаллы.
Сюйгеним кетиб, мыдахлыкъ басыб,
Къалай джашайым мен джарлы?!

Къара тенгизни башы бла учсанг,
Мен тюбю бла джюзерме.
Украинада излеб табмасам,
Ах, наным, къайда излерме?

Границаны кючю уллу болсун,
Джау келелмезча къатынга.
Ата джуртунгу сен алай сакъла,
Герой ататыб атынга.

Границаны кючю уллу болсун,
Джау келелмезча къатынга.
Мен сени артыкъ да бек сюерем,
Герой ататсанг атынга.

Ата джуртунгу алай сакъла,
Ленинни орденин алырча.
Совет халкъ ючюн, сен алай кюреш,
Хар ким да сени танырча.

Эшикге чыгъыб олтуруучанек,
Ай джангы болса хаманда.
Къаты къысыб тутханенг къолуму
Машинагъа миннген заманда.

Бир кѣбден бери хапар билмейме,
Мен кимге хапар сорайым?
Аскерге кетген, джаралы болгъан,
Джанынга къурман болайым.

Сенден келгенин билгенем, ариу,
Келтириб, письмо бергенлей.

Эки кёзюме кызыл къан чабханед,
Ичинде атынгы кёргенлей.

Сени письмонгу кёргенли бери
Мени токъ санларым азгъанды.
Сени ючюн джаралы болгъанма,
Байлаула ий, деб джазгъанды.

Сен нени суйсенг, аны этейим,
Сеннге береме сайлаула.
Ах, сенден мени джарам уллуду –
Меннге да керекле байлаула.

Сени письмонгу алгъанлы бери,
Мен ышармадым, кюлмедим.
Меннге бир талау тийгенди, кызыла,
Ариугъа байлаула иймедим.

Ах, письмоларынг чыгъыб туралла
Чемоданымы ичинден.
Бусурман эсенг, энди джазмачы,
Келмейди кёлтюрюб кючюмден.

Суймеклик бла къоярыкъмыса,
Джанымы джерге джутдуруб?
Къайры кетиб къалгъанса, наным,
Джаннган отну манга тутдуруб?

Аллыбыз бла озуб тебресе,
Джюрегим ёрге урады.
Джанымдан эсе мени суйгеним
Черномор флотха кетеди.

Къап-къарадыла сени къашларынг,
Бирге къошулуб арасы.
Сен эсима тюшсенг, джангырыб ауруйду
Мени джюрегими джарасы.

Таймаздан кийген сени плащынг,
Ол сени манга танытад.
Сенден сора болурму, наным,
Джашагъан элин жарытхан?!

Къаяда алтын джумарыкъ, наным,
Кёкледе джулдуз учханлай.
Сен ариучукъу алай суйгенме,
Джандет эшигин ачханлай.

Эндиге дери кюлюб къоюучанем,
Суйгеним барды, дегеннге.
Дунияда мадар бармыды, наным,
Бу суймекликден ёлгеннге?

Сен ариучукъну суйдюрген меннге,
Кёзлеринг бла къашларынг.
Сен ариучукъну суйгенме, наным,
Ауузунгдан сёзюнг чыкъгъанлай.

Бу суймекликни мен сынай турсам,
Былай аманнга джетмезем.
Башыма болса мени болушлугъум,
Къатынгдан узакъ кетмезем.

ЭНВЕР

Мени Энверим келеди, деселе,
Мен акъ крепдешин киерем.
Ой, сени бла бир айны джашасам,
Дунияны малындан сюерем.

Мени Энверим келеди, деселе,
Къатапа джаярем джолуна.
Мен хар кюн сайын къараб джылайма
Энверни келлик джолуна.

Саулугъунга ажымым барды –
Алгъынча письмо джазмайса.
Ёлсем къабырымда къалаллыкъ тюлма,
Кесинг къабырыма салмасанг.

Сени излеб, мен табалмайма,
Къайдан тауушунгу эшитейм?
Этген муратынг къысха болгъанды,
Сыйлы Аллах, къалай этеим?

Сен письмо джазсанг, алай джазаенг,
Булутла мени юйюм деб.
Мен Москвагъа джылаб барлыкъма:
«Чыкъмай къалды джарыкъ кюнюм ...» – деб.

Мени Энверим миннген самолёт
Тюшген болурму бир джары?
Кёкдеми джанды, суугъамы тюшдю,
Къайдады Энверим, мен джарлы?

Мени Энверим уча болурму
Картада мийик таулада?
Ой, мен къыйынлы сени табмадым
Ёлгенле бла саулада.

Къолума таякъ алайым, Энвер,
Темир чарыкъла киейим.
Германияда, Италияда ...
Къайсы таш тюбюнде излейим?

Венгриягъа, Венагъа, Энвер,
Италиягъа, ой, Римге.
Сени излеб барлыкъма, Энвер,
Украинагъа, Крымгъа.

Стамбулгъа барлыкъма, Энвер,
Сени сорлукъма озгъаннга.
Сенден бир хапар чыкъмазмы, Энвер,
Тенгиз тюбюнде соргъаннга?

РАМАЗАН¹

Джерни башын аулай, кѣкню тѹбюн кърмай,
Дунияны кѣрген кѣгюрчюн,
Рамазанымдан бир хапар келтирсенг,
Шо, бир къыйнал бу джол мени ючюн.

Кѣкде кѣк турнаны, сууда да сусарны,
Джерде джекни кѣрген кѣгюрчюн.
Рамазан тенгиме саламымы айт да,
Бир къаты къучакъла мени ючюн.

Кѣкде айланган къанатлыланы
Барындан да сыйлы кѣгюрчюн.
Къакъ къанатынгы, айт аманатымы,
Мен къулунг болурма ѳлгюнчю.

Саламдан сора, сорурса ашыгъыш
Саулугъу бла хапарын.
Къазауат бошалса, билеме аны,
Башын былай бери атарын.

Ой, джетген джерде ол джигитлик этсин,
Бир амалын табыб къалмайын.
Мен айтмасам да, кеси да биледи,
Аскерни артындан бармасын.

Къолунгдан келмей къаллыкъ тѹйюлдю
Бююн аны кѣрюб къайтыргъа.
Къайдагъысын а кесим да билмейме,
Сеннге былай деб айтыргъа.

¹ «Рамазан» деген джырны Семенланы Азрет 1943 джыл кеси бла экиге айланыб турган кърнашына эмда тенгине этгенди. Бу халкъ джыр болуб бошагъанды. Тюрлю-тюрлю кѣб джерде джырланады. Мен да юч тюрлюсюнден къурагъанма.» Хубийланы Магомет, 1963 джыл.

Украинада, Белоруссияда,
Бессарабияда сорурса.
Кюн батхан джанында айлансанг,
Бир джерде кёрлюк болурса.

Алада джокъ эсе, тюшген болур эсе,
Германиягъа пленнге,
Ол келелмей эсе, мен кесим барайым,
Алдырсын мени да пленнге.

Сен Варшавагъа бир къайта келирсе,
Германияда табмасанг.
Аууз мардангы сеннге берирем,
Ызынга хапарсыз къайтмасанг.

Бил, бу дуняны сансыз джанлары,
Джашау бизни джукъгъа санамайд.
Сен, Хаулат, десенг, ол кеси билликди,
Аны аты бла да салам айт.

Саламдан сора, сорурса анга
Саулугъу бла хапарын.
Мадары бар эсе, къатыракъ айтырса,
Башын былай бери атарын.

Мадары джокъ эсе, къыйналма, дерсе,
Бир аджал табыб къалмасын.
Мен айтырыкъны, ол кеси билликди,
Къоркъуулу джерге бармасын.

Рамазанны нек кёлю къалады,
Ах, тийресинден, элинден?
Он айдан бери бир письмо джазмайды
Айланнган, джюрюген джеринден.

Кече тюшюмде боркъулдаб къайнаед,
Къара тенгиз къызыл джанаед.

Ай да ары тюшюб, кёкню юсюн джабыб,
Кюйюб, тауусулуб бараед.

Къара кече болуб, тутуш тубан болуб,
Бир чюйре джары къалаем.
Рамазан тенгими кёрюрге термиле,
Излей, ары-бери бараем.

Бек кёб изледим, бир кёб тентиредим,
Айландым, джюрюдюм, табмадым.
Не кюн тиер деб, не ай чыгъар деб,
Иги мурат этиб сакъладым.

Сюнгюле бла келдиле солдатла,
Къарангы кечени чакъдыра.
Айны, Кюнню да алыб бардыла да,
Биягъы джерге такъдыла.

Миллет кёб джыйылыб, хар ким тынгылаб,
Чегет, суу да джашил джанады.
Ворошилов джолдаш, аны юсюне мипиб,
Ол доклад этиб башлады.

Айтыб да бошады, тюшюб да башлады,
Барыб джаула бла чёб юздю.
«Джарыкъ джашауну ачхычы буду!» – деб,
Бир джылтырагъанны кёргюздю.

Джууукъну-тенгни тамам татлысы,
Татлыды атадан – анадан.
Къайда айланса да, Аллахым сакъласын
Рамазанымы хатадан.

Ол мени сорса, хапарымы айтырса:
Мен ол кёргенча турама.
Кюндюз ишим бла, кече тюшюм бла
Кечине-кечине барама.

Бу ит фашисте къайдан чыкъдыла?
Халкъны мыдах, мугур этдиле.
Тойда танг атдыра, дерсе кюн батдыра...
Энди ол дуняла кетдиле.

Кетген да келир, кёбген да сёнгер,
Дуня да къайтыр, тюзелир.
Узакъ болджалланы арты тауусулуб,
Рамазан келиб, ким кёрюр?!

Стол юсюнде патефонунг, наным,
Патефонунгу къурлукъма.
Ой, джан алычу джанымы алса да,
Атынгы айтханлай турлукъма.

Атынгы айтханлай мен турлукъ эдим,
Алдан да чыкъмаз бир хайыр.
Джазыубузну бир этмесенг, Аллах,
Салгъан джанынгдан терк айыр.

Джазыусуз ишни суйгенме, тенгле,
Бир уллу айыб алгъанма.
Суйгенчигими фронтха ашырыб,
Ызындан къараб кългъанма.

Ах, фронт деген къалай кыйын эди,
Адамны контужин этеди.
Энди, тенглерим, къалай этейим,
Суйгеним фронтха кетеди.

Фронтха кетсе да, чыдар эдим,
Урушха кетсе не этейим!?
Бир таукел сёзчюк айтсанг а, наным,
Ызынгдан туруб кетейим.

Аскер джашланы алыб баралла,
Миндириб тору атлагъа.

Ариу къызланы къоюб баралла
Мишалай бла къартлагъа.

Ой, аскер джашла советге баралла,
Повесткаларын алыргъа.
Ой, энди, къызла, хазыр болугъуз
Тюзледе чалкъы чалыргъа.

Тюзледе чалкъы чалырек, къызла,
Чагаланы уа ким этер?
Колхозда инджилмей джашаргъа суюген
Трудоденлерин кѐб этер.

Чымылтыр Мишалай, ол муккур Какам
Къызлагъа джангызлай къалгъанла.
Аскерге кетген суюгенлерибиз
Аскер орденле алгъанла.

Сен ариучукъну къалай суюгенем,
Кеси кесиме базыныб?
Джигитлигинге самолёт ишленсин,
Атынг къанатына джазылыб.

Ата джурт ючюн, сен къаты кюреш
Джанынгы артха салмайын.
Баргъанынгдан сора, къайтыб келме,
Ленинни орденин алмайын.

Мени суюгеним кетгенди, къызла
Германиягъа къаугъагъа.
Фашист къралны орнуна салыб,
Орден аллыкъды саугъагъа.

Мени наным тас болгъанды, къызла,
Мен да аны бла тас болсам.
Аны къабырыны юсюне битген
Бир ариу гокка ханс болсам.

Юренчек болуб, хаман салама
Мен джюрегиме кӱолуму.
Ах, излейме да, табмайма нанымы,
Пленнге тюшген болурму?

Къап-къарадыла сени къашларынг,
Кюле туралла кӱзлеринг.
Мени джюрегиме ауруу берелле
Письмода джазгъан сӱзлеринг.

Къап-къарадыла сени къашларынг,
Къараялмайма къанынга.
Рамазан, джарыкъ джудузум болдунг,
Къурман болайым джанынга.

Кӱолумдагъы кӱол джаулукъчугъуму
Кӱол аязымда джашырдым.
Джанымдан эсе сӱйген нанымы
Мен аскерге ашырдым.

Мен нанымы ашыра барама
Кийген кийими кыызара.
Самолёт бла ташайыб кетди
Ол кӱол тутаргъа узала.

Кӱкде баргъан кӱк кӱгюрчюнчюк
Къанатларынгы къагъа бар,
Мен наныма письмо иерикме
Бир къанатынга тагъа бар.

ПАРОХОДЛА

Ой, пароходла алай джюрюйле
Дальний Востокну джолуна.
Посылка болуб, тюшюб къалгъаем
Сюйгенчигими къолуна.

Ой, аягъымда мени чурукъла,
Щётканы алдым сыларгъа.
Тенг къызларымдан уялгъан этдим
Ызынгдан къараб джыларгъа.

Ой, эртденликде, сегиз сагъатда,
Сени аскерге ашырдым.
Ол мени суйген джашым болгъанын
Тенг къызларымдан джашырдым.

Ой, суйгенчигим, ой, ариучугъум,
Къызыл аскерге кетеди.
Ой, мен а джылаб, неге джылайма –
Къралына джумуш этеди.

Къатапа бла кашемер, – дейле,
Юсюне кийген кийими.
Командир болуб келликди, дейле,
Джанымдан эсе суйгеним.

Баланы айтханын мен этмегенме –
Мен муратыма джетмейим.
Къарнашларыма ырыслайым да,
Балагъа аман этмейим.

Къарнашларыма ырыслайым, деб,
Баланы къалай къояйым?
Джарыкъ дунямы къарангы этдинг,
Бала, джанынга болайым.

Джарыкъ дунямы къарангы этдинг,
 Джюрюр джолуму битединг.
 Ий, джан берирге тебрегенинде,
 Кёрюрге кимни кюсединг?

Джарыкъ дунямы къарангы этгенсе,
 Ойгъанса джюрюр джолуму.
 Окъ джаралары ичин кюйдюрюб,
 Суугъа термилген болурму?

Къайры барайым, къайда табайым?
 Билмейме къайда-къалайын.
 Джокъду къагъыты, чыкъмайд хапары
 Бошагъанды тамам он айын.

Краснодарда къойгъанды, дейле,
 Бизни балагъа, санларын.
 Дау къралны итлери ичдиле
 Баланы джюрек къанларын.

Ауруб ёлгенд, дейле, балагъа,
 Окъ джараларын джашырыб.
 Окопагъа атхан болурла, итле,
 Къабыр къазаргъа ашыгъыб.

Ауруб ёлгенди, деб турадыла,
 Окъ джараларын эшитмейин.
 Кийимлери бла атхан болурла
 Джагъасын, белин тешмейин.

Бек да къояр эдиле джауну итлери,
 Кийимлерин алмай юсюнден.
 Не къыйналсанг да, джашасанг эди –
 Джерни башы иги тюбюнден.

Мен джерни башы игиди, дегенликге,
 Бала джерни тюбюн сайлады.

Джарым сагъатха джанын алдыргъан,
«Ох» деб, тылпыуун алмады.

Наным партизаннга кетиб барады,
Уллу борчу бла бойнунда.
Сталинградда саугъаланнганды –
Ордени барды къойнунда.

Эм арларындан кетгенсе, наным,
Эм алларына ётгенсе.
Кесинги башынгы къутхарыб кетгенсе,
Меннге уа не мадар этгенсе?

Наным атакагъа кирген заманда,
Турмаз къоллары къалтырай.
Ол победагъа джетиб келликди,
Къызыл орденлери джылтырай.

Къызыл байракъны элтиб, сен орнат,
Берлинни башы таулагъа.
Ленинни орденин Калинин берсин,
Кремильде сеннге саугъагъа.

Ий, санларындан кетгенди, дейле,
Билмейме къайсын теджерге.
Эки кёзюм, къызыл къан кёрюб,
Алай къарайма мен джерге.

Джараларынгы байларем, бала,
Джарсыуларынга къарарем.
Келиб, къолумда джан берсенг, бала,
Сен ёлмегеннге санарем.

Сеннге ушатыб къарайма, бала,
Хансны замансыз къатханын.
Ах, иги сагъан, бир эштир эди,
Ёле туруб не зат айтханын.

Сеннге ушатыб къарайма, бала,
Сууну таркъайыб келгенин.
Ах, иги сагъан, бир билир эди,
Наным къайда джан бергенин.

Ой, Аллах, анам, къалай этейим,
Ауруй турадыла санларым?
Сенден суйгеним мени бар эсе,
Ах, аны къабыб джылайым.

Ой, бойнунгдагъы маузер герохунг,
Ол маузер тюлдю, карабин.
Суйгеним ёлген болурму, тенгле,
Къалай этейим, арабин.

Тауладан акъгъан къара суугъа, анам,
Челекни салсам, толурму?
Аскерчи джашлагъа команда берген,
Ол мени наным болурму?

Былай тѳбентин беш атлы келед,
Араларына таш атдым.
Бухар бѳркюнг да худжу къалгъаед –
Сени наныма ушатдым.

Сени тюбюнгде къара атынга
Бир джангы нохта салдыла.
Джанымдан эсе суйген нанымы
Къызыл аскерге алдыла.

Учкулан таула бир ариу таула,
Адам суйюнуб къарарча.
Тауладан ургъан ариу хауасы
Кюйген джюрекге джарарча.

Эки къолуму къойнума салдым,
Аскерге ашырыб нанымы.
Мен чыгъаралсам, бере иерем
Сенден тоймагъан джанымы.

Стол юсюнде къол джаулукъчукъну
Ал да, хурджунунга сала бар.
Эки джан бла эркин аяланырса,
Джанымы берейим, ала бар.

Къачаннга дери, ой, мен турлукъма,
Джанымы экиге юлешиб.
Эртденден ингирге джетиб къалама,
Сени картынг бла сёлешиб.

Сени картынг бла сёлешгенликге,
Картынг меннге джууаб бермейди.
Ийнана эсенг, айтхан сёзюме:
Джашаб, къолумдан келмейди.

Сени джанынга тийген болурму
Мен бармагъаным ашыра?
Джаш башымы мен къарт этгенме
Сюймеклигим джашыра.

Письмоларынгы асыраб турлукъма,
Сен кесинг келсенг, берирге.
Аллай насыб болурму, къызла,
Нанымы келиб кёрюрге.

Ой, аскер джашла советге баралла
Повесткаларын алыргъа.
Ой, энди, къызла, хазыр болугъуз
Тюзледе чалкъы чалыргъа.

Аскер джашланы алыб баралла,
Миндириб, тору атлагъа.

Колхоз ишлени кѳююб баралла
Ой, кѳызла бла кѳартлагѳа.

Тюзледе чалкѳы чалырек, кѳызла,
Чагаланы уа ким этер?
Колхозда инджилмей джашаргѳа сѳюген
Трудоденлерин кѳѳб этер.

Ой, биченликле, ой-да, сабанла,
Энди кѳызлагѳа кѳалгѳанла.
Аскерге кетген сѳюгенлерибиз
Аскер орденле алгѳанла.

Чалкѳы чалабыз, дырын джыябыз,
Антау габенле кѳалайбыз.
Кече, демейин, не кюн демейин
Сизден письмола сакѳлайбыз.

*«...Къазахстанны къум джолларында
 Джюрюялмайма букъудан.
 Сени таныгъанлы, мени ариучугъум,
 Айырылгъанма джукъудан...»*

Кёчгюнчю (1943–1957) джыллада этилген суймеклик джырла бла ийнарла

Юйбюзню артында бусакъ терекчик,
 Юйбюзге тиреу болгъаед.
 Акъ мангылайлы къаракъаш джашчыкъ,
 Анама кюеу болгъаед.

Къазахстанны къум джолларында
 Джюрюялмайма букъудан.
 Сени таныгъанлы, мени ариучугъум,
 Айырылгъанма джукъудан.

Мен сени ариу алай суйгенме,
 Тойда сёлешген сёзюнгден.
 Сен да уялдың, мен да айталмадым
 Суймеклигими кёзюнгден.

Ой, кесим джангыз тургъанлай,
 Бир кёб тюшесе эсима.
 Узакъ шахаргъа салам береме
 Тенглеринг бла кесинге.

Къзахстанда ишлейди, дейле,
Заводла бла шахарла.
Айт, дей эсегиз, мен а айтайым
Бу сыймекликден хапарла.

Сыймеклик ауруу, ой, сан аурууду –
Ол санларынгы талайды.
Ачыкъ джарагъа туз себген кибик,
Мени сыймеклигим алайды.

Ой, юсюмдеги мени чепкеним,
Ол кашемерни морундан.
Ах, сыйгениме мен баралмайма
Анам гяурну зорундан.

Столгъа алай таянма, бала,
Таянсанг, талыр билегинг.
Ах, сыйдюнг эсенг, алыб джашадынг,
Да, алай болсун насыбынг..

Къачаннга дери турлукъса, наным,
Бир отоу эшик ачдырмай?
Тоба, бир Аллах, къоярыкъ тюлме,
Бир къатын джюрек чанчдырмай!

Орундукъгъа олтурчун, наным,
Чурукъларынгы тешейим.
Къатынлы джашла къыйын болалла –
Кёлюнге къалай джетейим?

Сени къатынынг ёлдю, деселе,
Дарий кебинлик иерем.
Къатынынг ёлюб, къызчыгъынг къалса,
Джанымдан эсе сюерем.

Мени кёзлерим чыракъ баралла
Сени сагъатынгы баууна.
Къатынынг даулаб, сютге берсе,
Не айтыб барырма даууна?

Къатыны барды, тулду, дейдиле,
Элде маджалны барына.
Иги барса, аман кетеди –
Къоркъгъан джалласын джанына.

Суу ызына тюшюб барама,
Челеклерим суудан толурму?
Анасын къойдуруб, атасына барсам,
Сабийи мыдах болурму?

Урушма, анам, урушма, анам,
Къатынлы джашха барлыкъма.
Аны къатыны эки джарылсын –
Къолундан тартыб аллыкъма.

Кавказда наныкъ татлыды, дейле,
Къазахстанда джюзюмден.
Къатынлы джашны сайлаб алгъанма
Къатынсыз джашланы джюзюнден.

Мени кёзлерим чыракъ баралла
Мияла кесген алмазгъа.
Мен Аллах бла ант этгенме:
Къатынлы джашдан къалмазгъа.

Ингир болмайын, ма, кеч болмайын
Чегетде бёрю улумайд.
Къатынлы джашха бармагъыз, къызла,
Арадан дауур къурумайд.

Кел, кел, ариуум, кетиб къалайыкъ,
Кёблени кёлюн къалдырыб.
Суу салкынында биз айланырбыз,
Талассха кёпюр салдырыб.

Кел, кел, ариуум, кетиб къалайыкъ,
Къыш бузламаучу гарагъа.
Айланама да, дарман табмайма
Джаш джюрегиме дарманнга.

Мен да сюеме, сен да сюесе,
Кел, бизни элге ауайыкъ.
Сен булут болуб, мен джангур болуб,
Къарангы кече джауайыкъ.

Стол юсюнде рюмкала, анам,
Мен башларындан ичейим.
Ах, унамагъан анангды, дейле,
Баргъанлай, кебин бичейим.

Стол юсюнде рюмкала, анам,
Аланы бири сынмасын.
Ах, унамагъан анангды, дейле,
Ахрат азабы тынмасын.

Сени кёре турлукъ болуред,
Ол аргъы сыртдан ары аутъан.
Бир джангылгъанны Аллах да кечед,
Хаман да терссе, къан джаугъан.

Кечем да кече, тюнюм да кече,
Турама столгъа къабланыб.
Сюймеклик ауруу тийгенди, тенгле,
Сабий санларыма сабланыб.

Письмо джаза тауусулгъанла
Бармакъларымы алтысы.
Сени къатынгы сакълаб къалгъанды
Мени джанымы джартысы.

Аллыбыз тюзде барла арыкъла,
Мен аямайын къазама.
Письмоларымы джылаб окъурса,
Мен да джылай-джылай джазама.

Терезедеги мияла, тенгле,
Ол джерге тюшюб ууалсын.
Сени кёрмейин, былай барлыкъ эсенг,
Саулай дунияны суу алсын.

Мени наныма къарагъыз, къызла,
Таулагъа тиед суююмю.
Патеген чыракъ неге керекди?
Наным джарытыр юююмю!

Эшик аллында бир бек балчыкъды,
Атлаялмайма балчыкъдан.
Ариуум – анда, мен кесим – мында,
Ёлюб къалама тансыкъдан.

Сени бууунунгда сагъатынг, наным,
Стрелкалары экиди.
Ийнана эсенг, ийнан, ариуум,
Сени суйгеним кертиди.

Мени къолумда джюзюгюм, тенгле,
Ол къоргъашындан ауурду.
Эки суйгеннге заран болгъан адам,
Бусурман тюлдю, гяурду.

Мени къолумда къол джаулукъчугъум,
Сен тилей эсенг, берейим.

Ой, алай онгнган тукъумдан тюлсе,
Онлмагъанынгы кёрейим.

Къалайгъа барайым, къалайгъа кирейим?
Хапарынгы кимден алайым?
Бу къыйын заманда письмочукъларынгы
Джаза тур, къурманынг болайым.

Ой, сени суйюб, сеннге тарала,
Башым къалгъанды палахха.
Къурман болайым сени къалгъанладан
Къаракъаш джаратхан Аллахха.

Саулай Шверникни башчысын суйюб,
Бир мийикге мекям салгъанма.
Мени гюнахымдан сен нек къоркъмайса,
Сени ючюн джарлы болгъанма?

Джара байлаулары эркин джюрютелле,
Дарман бериучю дохтурла.
Эки суйгенни бир-бирине этген,
Аллай дарманла джокъмулла?

Мени джюрегими, ах, бир джартысындан,
Сени ючюн къуру къалгъанма.
Меннге оноунгу энди бир айт, Хасан,
Сени ючюн джарлы болгъанма.

Сени тубюндеги тору атынг, Хасан,
Барыр джерин кеси биледи.
Ма бу къыйынлыкъны сен салдынг манга,
Ансы акъылымда тюл эди.

Хар эртден сайын чыгъыб къарайма,
Тянь-Шанда мийик таулагъа.
Ёлгенле келиб сени тилемезле,
Тоба, берлик тюлме саулагъа.

Бир къаты джангур джаугъанды, бала,
Джюрюялмайма балчыкъдан.
Сен – Москвада, мен а – Ташкентде,
Ёллюк болурма тансыкъдан.

Башымдагъы мени джаулукъчугъум,
Аны арасында джукъасы.
Тиширыуну бир бек алдайды,
Ах, эркишини кукасы.

Къашларынг – къара, кёзлеринг – ала,
Къараялмайма кёзюнге.
Белги бериб, белги алмасам,
Ышанныкъ тюлме сёзюнге.

Джюз джылы джетген къартчыкъ болсанг да,
Дагъыда сени унутмам.
Санларым эриб, тенгиз суу болса да,
Джыламугъуму къурутмам.

Келе да къууандыра, кете да джылата,
Энтда кетиб бараса ызынга.
Бюгюн Сыр-Дарьядан ашырыб барама,
Не айтыб барлыкъма ызыма?

Аллыма тюбеген, алай айтады:
«Сени эринг къатын алгъанды», - деб.
Сени джюрегинги да, ай, бир джарсынла,
«Къатынынг эрге баргъанды», - деб.

Эшикге чыгъыб, мен юйге кирсем,
Ах, сени бир бек джокълайма.
Картынгы алыб, джюрегиме салсам,
Мен тангнга дери джукълайма.

Быйыл Азияда мамукъ сабанла
Джыламугъум бла чагъала.
Къазауат тохтагъанлы насыблы къызла
Сюйгенлерин излеб табала.

Кёзюмден баргъан мени джыламугъум
Этек алымы кёл этиб.
Мен Азияда джылаб айланама,
Сени къайгъыларынг, тели этиб.

Мен макъалагъа сууаблыкъ этеме,
Джыламугъум бла, кёл этиб.
Мен Азияда излеб айланама,
Сени къайгъыларынг, тели этиб.

Ой, башындагъы фуражкачыгъынг
Сен таймай аны кийсенг а.
Ёксюзню суйген сууабды, дейле,
Мен да ёксюзме, суйсенг а.

Ой, Аллах, анам, бир дженгил бишдиле
Казахстанда эрикле.
Сени амалтын башымы тас этерем,
Ой, адам ёлтюрдю, дерикле.

Ах, олтурама да турама, анам,
Кетиб къалырча болама.
Джерде джюрюсем да, хансчыкъдан даулаб,
Наным, сенден хапар сорама.

*«... Балдан да татлы кѳркенед, тенгме,
 Ариуну айтхан сѳзлери.
 Джаши джѳкереги ме джара береме
 Нанымы ариу кѳзлери...»*

**XX-чы ѳмюрнѳ 50-чы–70-чи
 джылларында этилген сѳймеклик
 джырла бла ийнарла**

Айт, десегиз, ой, мен айтайым:
 Ичимден къара кюеме.
 Болмазлыгъын да биле тургъанлай,
 Ийнана эсегиз, сюеме.

Хар кюн сайын да кѳреме баланы –
 Джюрек джауумдан бошайды.
 Мени кѳзюме кѳрюнмей эсе,
 Мѳлек балагъа ушайды.

Къуру да кийиучю сени да костюмунг,
 Ариу джарашады санынга.
 Джюрек джауумдан бошама, бала,
 Къурман болайым джанынга.

Оноу этигиз, мени тенг къызларым,
 Къалай этейим балагъа?

Уллу дохтурладан дарман табмайма
Сюймеклик салгъан джарагъа.

Къуру да кийиучю сени костюмунг,
Ариу джарашады санынга.
Элинг элиме джууукъ болгъанды да,
Таймай къарайма элинге.

Ах, иги сагъан, бир билир эди,
Сени не келеди кёлюнге?
Сени кёрсем деб, къараб турама,
Бала, джюрюген джолунга.

Сенден аягъан мени джаным джокъду –
Чыгъарыб берейим къолунга.
Адам ийнарда кёб сёзле айтад,
Бала, джукъ келтирме кёлюнге.

Сени кёрмейин мен болалмайма,
Кёчюб бармасам элинге.
Мени алмайын, башханы алсанг,
Кирликди мени кёлюме...

Бу сюймекликден ёлгеннге, тенгле,
Мёлекле къабыр къазалла.
Сюймеклик ауруу тийген адамны
Сюеклери да азалла.

Сеннге тарала тёкген джыламугъум,
Джерге джутулмай, кёл болур.
Сеннге ахсыныб чыкыгъан тылпыуум,
Тенгизни чайкъар джел болур.

Печге кириб, бир кёб джыладым,
Башымы салыб столгъа.
Мени ариуум кетиб барады
Ол худжу къаллыкъ школгъа.

Школгъа бара, школгъа бара,
Школ аллын къобу этерме.
Ариучугъуму юйюне барыб,
Тамам муратыма джетерме.

Мен сени суймей къалай этейим –
Сени къашларынг къошдула.
Суйген къызла, менича, суйсюнле,
Къалгъан суйгенле бошдула.

Кёбле кёблени махтаб айталла,
Джюрегим сени ушатханд.
Сени берирге кёзю къыймай эсе,
Аллах мени нек джаратханд?

Мен джылагъанлай джете ингирге
Сени кёрмеген кюнюмде.
Къатына олтуруб, бир ушакъ этеред
Джайгъы кюн терек тюрюнде.

Беш-алты джылны суйгенле болдукъ,
Энди биз къалай этейик?
Биз этген муратла болмайла сора,
Энди биз къайры кетейик?

Не этселе да, не деселе да,
Мен муратыма джетерме.
Кесим мыдах болгъандан эсе,
Кёблени мыдах этерме.

Ол артдан артха бир къошакълы болгъанды,
Унутуб къойгъан болурму?
«Этген муратынга джетчи, бала», – деб,
Бир таукел тутду къолуму.

Ол ачы сѣзге джууаб эталмадым,
Бир кысха бурулуб кетди да.
Ахыр кюнюмде къараялмадым,
Кѣзлерим къарангы этди да.

Сен меннге этгенден ачы зат болуб,
Кѣрмейме дуня юсюнде.
Джаным саулай, къабыргъа салыб,
Бир кѣб кѣреме тюшюмде.

Мени хапарымы соргъаннга, тенгле,
Ол джарыкъ кюнюм чарс болгъанд.
Ёмюрден бери сакълагъан ариуум
Сюймеклигим къатыш тас болгъанд.

Тауланы башы ол мийик таула,
Анда алгъындан да къар эди.
Къарангы кечени, кюнча, джарытхан,
Аллай суюгеним бар эди.

Терезени ачыб джатханма,
Айны джарыгъын кѣрюрге.
Аллах меннге буюргъанмыды
Суюгенчигими кѣрюрге?

Аллыбыз бла баргъан Къобан,
Чайкъалыб урады кѣмюгю.
Былай термилиб тургъандан эсе,
Ёлюб къорагъан бек иги.

Къыбладан чыкыгъан джарыкъ джудуз,
Ташайыб кетди таулагъа.
Ёлгенлеге къошуб кетгенсе,
Къошулалмайма саулагъа.

Суюгеним эте, суюгеним эте,
Сары суу алды ичими.

Мен къара кийиб, сен бирни суююб,
Кимлеге айтаса ичинги?

Мен ёмюрюмде сау эталмазма
Суюмекликден табхан джарамы.
Суюмеклик ийнарла айтмай не этейим,
Айтдыргъан барды аланы.

Аллыбыз бла баргъан уллу джол,
Анда баргъанынгы кёрлюкме.
Мен суюгениме бармайын къалсам,
Эки джарылыб ёллюкме.

Эки джарылыб, мен ёлсем,
Суюгеним салсын къабыргъа.
Нанымы къолун бир джетдиригиз
Джаным тохтагъан тамыргъа.

Мен къызлай ёлсем, къызбай боллукъма,
Къабырымы терен къазыгъыз.
Онг джанымдагъы къабыр къангнгагъа
Нанымы атын джазыгъыз.

Былай термилгенден кёб да игиди
Кёпюр туюне кёмюлген.
Ой, менден джарлы болурму
Биреуню суююб термилген?

Ой, мындан къараб таныйма,
Сары кёлегинги сарысын.
Ой, менден суююб алгъан къатынынг
Орус ауруудан аурусун.

Мен кече джатсам, алай айтама:
«Къачан чыгъарма тангнга», - деб.
Мен сенден сора кишиге айталмагъанма:
«Къурман болайым сеннге», - деб.

Мен, кече джукълаб, бир тюш кѳргенме,
 Аны тюнюмде кѳрейим!
 Сен орундукъгъа олтуруб, бала,
 Мен да сениге таяныб ѳлейим.

Мен суу алыргъа баргъанма, бала,
 Суу алалмадым бузундан.
 Мени джаууму, суйгени кетиб,
 Тарала къалсын ызындан.

Мезирте Башы кѳк кырдык,
 Ол кѳгюрчюнлеге аш болсун.
 Мени былай термилтдинг эсе,
 Джанынг дуниядан тас болсун.

Экинди ашхам, кеч болду,
 Чегетде бѳрю улурукъ.
 Бир аман ачы айтыб къаргъадым,
 Ах, мени аузум къурурукъ.

Мени бууунумда бууун сагъатым,
 Мен эртден-ингир къурама.
 Ариуум келеди деб, хапар айтсала,
 Секириб ѳрге турама.

Мени къолумда къол джаулукъчугъум,
 Аны Къобан сууда джуугъанма.
 Сен суймей эсенг, мен да суймейме –
 Сенден итденми туугъанма?

Сени башында акъ кийиз бѳркюнг,
 Акъ мангылайынга кѳлекке.
 Сени суймейин, кимни суйейим?
 Санларынг ушайды мѳлекке.

Бармагъымда алтын джюзюгюм,
 Бурулуб тюшсюн арагъа.

Байлау табылса да, дарман табылмайды
Сюймекликден тюшген джарагъа.

Ахрат джандет, дуня джашау...
Ий, къалай болур арасы?
«Сени амалтын ёлеме», – десем,
Джазыкъсынмазмед анасы?

Мен сениге кёлек тигерикме,
Ма бу чиллени сарысын.
Сени амалтын бир ариу кёреме,
Саулай тийрегизни барысын.

Садакъачы болуб къалгъа эдинг,
Кесим садакъа берирем.
Бирде болмаса, бирде келиренг,
Айлана келсенг, кёрюрем.

Сен да сюесе, мен да сюеме,
Тутдурчу бери къолунгу.
Кесмей джара салгъан, аурутмай джан алгъан,
Сюймекликден къыйын болурму?

Эшик аллында, ой, алма терек,
Аны терен кетгенди тамыры.
Эки сюйгеннге заран болгъанны,
Къычырыб джансын къабыры.

Ауругъан этеди, не талгъан этеди,
Бойнунга салгъан билегим.
Алай ышарыб кёзюме къарама –
Тюрлене турады джюрегим.

Кёбле кёблени айталла, наным,
Адам сёзлеге къарасанг.
Мени джюрегим бир аман этед,
Меннге айланыб ышарсанг.

Къатыбыз бла озуб тебресенг,
 Бери айлан да, бир къара.
 Сени амалтын тюшгенди, наным,
 Джаш джюрегиме джюз джара.

Мен сени суйюб, таралыб, кюйюб,
 Турлукъма джазыу джетгинчи.
 Мен сени атмам, сёзюмю сатмам,
 Ёлюб, дуниядан кетгинчи.

Бир ариу фанарь джанады, къызла,
 Ий, башыбызда юйледе.
 Джаууму болсун быллай суйгени
 Кеси джашагъан тийреде.

Джууукъда джашны суймегиз, къызла,
 Ол эртден-ингир кёрюнюр.
 Аз акъылыгъыз, сабий эсигиз
 Бютюн да анга бёлюнюр.

Мен къарасам да, сен къарама, наным,
 Бир эсли адам айырыр.
 Бу экисинде бир ышан бард, деб,
 Сау джамагъатха джайылыр.

Тас болгъанды да табмайма, тенгле,
 Бу машинаны буруучу.
 Ауuzu сёлеше, кёзлери кюле,
 Къоллары джаза туруучу.

Эртденден ингирге джетеди,
 Ол тетрадланы юлеше.
 Ах, аны башы аз къайнамайды
 Ма сабийле бла кюреше.

Къара къашларынг, къара кёзлеринг,
Сен Айгъа ушаш толуса.
Сени сюйгенли азгъан этгенме,
Кесинг эслеген болурса.

Ашагъан ашым, аман татыу этиб,
Мен зор бла алай джутама.
Ах, сен эсиме тюшген заманда,
Къабыргъаладан тутама.

Башым, джюрегим бир бек ауруйла,
Мен больницада джатмасам.
Ёнге мадарымы тамам тауусханма,
Башымы суугъа атмасам.

Къара къашларынг, къара кёзлеринг,
Къараялмайма къанынга.
Сени амалтын ёлюб барама,
Къурман болайым джанынга.

Сюймеклигибиз халкъгъа джайылыб,
Джазыуубуз къайда букъгъанды?
Ёзге затынга сёзюм джокъ эди,
Актылынгдан кёлюм чыкъгъанды.

Огъартын келген ол ариу аяз,
Ол кёлеккени къондурмаз.
Мени къоюб, башханы алсанг,
Сюймеклик гюнахым онгдурмаз.

Стол юсюнде алмала, ариу,
Мен тиймейме, сен да узалма.
Сени, алгъынча, мен сюялмайма,
Сен да мени сюйюб къыйналма.

Къара къашлары, къара кёзлери,
Къармалыб къаллыкъ ичлери.

Мени нанымы несин сорасыз –
Ауузунда алтын тишлери.

Сюймеклик ауруу сен да сынагъын,
Мени джюрегими билирча.
Онганлагъа тенг болма, бала,
Ызынгдан къараб кюлюрча.

Бизни элибизде джангур джаумайды,
Таулары башы къаралмай.
Адам адамгъа ийнар этмейди,
Керти кёлю бла таралмай.

Ийнар айт, дейсиз, къоймайсыз, тенгле,
Мен ийнар айта билмейме.
Мен ийнар айта къайдан билликме,
Алкъын кишини сюймейме.

Юйюбюзню аллында илипин,
Анда къолларымы джуугъанма.
Сен ышармасанг, менми кюллюкме,
Сенден итденми туугъанма?

Юйюбюзню аллында, ой, балий терек,
Чапыракълары сары алтын.
Алтын тауукъну кюмюш баласы,
Ёлеме сени амалтын.

Шахар базардан сатыб алгъанма
Окъадан джасалгъан белликчик.
Джанымы дуняда джашаргъа къоймайды,
Ол кызыл къаны келликчик.

Ох, мени наным бир ариу тепсейди,
Ол джер джарылыб джутарыкъ.
Сюйгенлерини артларын этиб,
Мени кълумдан тутарыкъ.

Мени юсюмде чепкеним, къызла,
Кюнюне эки киеме.
Айыб этмегиз, мени тенглерим,
Къатынлы джашны сюеме.

Мени аягъымда чындайларым, тенгле,
Базар бетлери онгмаса.
Кишиге тансыкъ боллукъ тюйюлме,
Джангыз суйгенчигим болмаса.

Аллах адамгъа къыйынлыкъ берсе,
Ёлчелемейин береди.
Былай кемсиз этмей къояйым,
Бу иш кимге да тёреди.

Суймеклик бла былай къоярмыса,
Джананымы джерге джутдуруб?
Къайры кетиб къалгъанса, наным,
Джаннган отну манга тутдуруб?

Суймеклик ауруу къалай къыйынды –
Сау санларынгы талагъан.
Къара къан джаусун бу суймекликге
Адамны нюрюн тонагъан.

Айт, дей эсегиз, ой, мен айтайым,
Ичимден къара кюеме.
Болмазлыгъын да биле тургъанлай,
Ой, Аллах, анам, сюеме.

Ой, мен ичимден къара кюйгенликге,
Киши кёрмейди кёмюрюн.
Аллахдан сениге джашау тилейме –
Сени узакъ болсун ёмюрюнг.

Къара кёзлеринг, къара къашларынг,
Ариу сёзлеринг сөйдюргенд.
Ах, сени субай санларынг, бала,
Ичимден къара кюйдюргенд.

Ой, сен болмасанг, эрши кёрюнеди
Джашагъан элинг кёзюме.
Чыгъарыб джанымы берейим, бала,
Ийнанмай эсенг сёзюме.

Хар эртден сайын, чыгъыб къарайма,
Мен сени джюрюрю джолунга.
Сенден аягъан мени джаным джокъду –
Чыгъарыб берейим къолунга.

Мутхуз кюнню джарытады, бала,
Ох, сени ариу сыфатынг.
Тилейме сенден, джашырма, бала,
Къалайды сени муратынг?

Керти да, мени ючюн ёле турад, деб,
Бала, джукъ келтирме кёлюнге.
Сени кёрмесем, мен болалмайма,
Кёчюб бармасам элинге.

Этген муратыма мен джетмей эсем,
Анам, меннге эки джыларса.
«Муратына джетмей ёлген балам», – деб,
Башымы алай сыларса.

Айт, десегиз, мен айтайым
Ийнарларымы бирисин.
Ма бу тийреде айырыб сюеме
Джаш джашчыкъланы бирисин.

Сюймеклик ауруу къалай къыйынды –
Кёлтюралмайма санымы.

Сен джюрегиме межам салдынг да,
Алыб бараса джанымы.

Кел, суйгенчигим, бир сѣз айтайым,
Тилейме, аны унутма.
Джанымдан эсе, сени сюеме,
Сен да джюрегими суутма.

Адам сѣзлеге бир кѣб къарайса,
Сен да адам сѣзден безерсе.
Мен ѓлмесем, къаллыкъ тюйюлме,
Мен ѓлсем, сен да тѣзерсе.

Айт, деб, айтдырыб, айыб этмегиз,
Мен ийнар айта билмейме.
Ийнар айтырым келмейди, къызла,
Суйгеними мында кѣрмесем.

Сенден ариуун мен кѣрмедим
Кесим айланган джуртлада.
Сеннге ушатыб, басмай джюрюйме
Гокка хансланы сыртлада.

Къайда айлансам да, биргеме боласа,
Тюрсюнюнг кѣзюме кѣрюнюб.
Этер ишимден джарты болама,
Акъылым сеннге бѣлюнюб.

Тылпыуум кѣкге тубан болуб чыгъад,
Ах, ичим къара кюеди.
Эки кѣзюю къакъмай къарайма,
Джюрегим кемсиз суйгенден.

Джюрек билгенни, къол да биледи –
Таймай джазама атынгы.
Ой, тансыкъ болсам, къарай турургъа,
Берсенг а меннге картынгы.

Джюрекден джюреке джол барды, дейле,
 Кел да, джюрегими билсенг а.
 «Сюйгеним», дерге уяла эсенг,
 «Эгешчигим», де да, кёрсенг а.

Джаз да болуб, терекле чакъсала,
 Ах, къач болуб акъсала.
 Мени сенден киши тыялмаз,
 Бойнумдан ёрге такъсала.

Кече тюшюмде бир таш кёрюб,
 Сагъайыб, анга джыладым.
 Мен сюймекликни билмеучен эдим –
 Сени юсюнде сынамадым.

Мени къолумда къобузум, тенгле,
 Аны тиеклери мияла.
 Мен сюйгенимден къалыб кетеме,
 «Сюеме», дерге уяла.

Кече тюшюмде кёрмеучен эдим,
 Бюгече кёрдюм тюшюмде.
 Стол джанында письмо джазаенг,
 Акъ келекчигинг юсюнде.

Нанынг келеди, деген адамгъа,
 Джанымы алыб берликме.
 Мен дуниядан кетгинчи кесим
 Аны, джанымча, кёрлюкме.

Дарман-дары излейле меннге,
 Дарман ариуумду, билеме.
 Дуния намыс къыйынлыгъындан,
 Саулай къабыргъа киреме.

Мени наныма ары къарагъыз:
 Аман адамгъа ушаймыд?

Ах, мени анам келген келечиге
Джууаб этерге бошаймыд?

Юсюме джабхан джууургъан
Ариу сырылгъан мамукъдан.
Ах, эки суйген бир болса,
Ёмюрлери ётер зауукъда.

Былай тѳбентин бир атлы келеди,
Ол мени наным болурму?
Огъурлу болсун джангы суйгенинг!
Тутдурчун бери къолунгу.

Кечем да кече, кюнюм да кече –
Атдыралмайма тангымы.
Ах, сенден сора суйгеним бар эсе,
Тѳгейим джюрек къанымы.

Сени юсюнгде акъ кѳлекчигинг,
Бууала тийиб къаралсын.
Ах, сени менден айыргъан, бала,
Менлейин болуб таралсын.

Ах, джангур къатыш буз джауад, дейле,
Къараялмайма эшикге.
Ой, менден суйюб алгъанынг сени,
Сабий салмасын бешикге.

Мени къолумда къол джаулулгъум,
Сеннге белгиге берейим.
Мени быллай бир къыйнадынг эсенг,
Джанынга термилиб кѳрейим.

Эшик аллында алма терекчик,
Мен къагъайым да, сен аша.
Да, мындан сора мадарынг джокъ эсе,
Мен ёлейим да, сен джаша.

Ой, мени – башым, сени – джюрегинг,
 Кел, больницагъа барайыкъ.
 Мени анамы, сени атангы,
 Кел, джюреклерин джарайыкъ.

Кече тюшюмде бир тюш кӛргенме,
 Аллах, сен аны къабыл эт.
 Таш салгъанымда кӛрюнюб чыкъгъанд –
 Келе болурму Магомет?

Ол сен суйюучю чыпчыкъла, анам,
 Къая тарлада ойнайла.
 Джаратхан Аллах джазыу этсе да,
 Ол суймегенле къоймайла.

Эшик аллына чыгъыб къарасам,
 Таймайын сени кӛреме.
 Меннге мадарынг джокъмуду, гяур?
 Сени амалтын ёлеме.

Бюгече кече бир ариу кече,
 Ай да тийгенди, булутсуз.
 Ах, этер ишни, кесим этгенликге,
 Дагъыда тюлме умутсуз.

Ах, сени сора кӛрмейим, гяур,
 Ма адам этни ашагъан.
 Ах, андан хапар айтмазмы эди,
 Айны къатында джашагъан?

Ах, муратына джетерик болуред,
 Тауладан ары къарагъан?
 Ах, излей барсам, къалай табылмаз,
 Джюрек ауруугъа бир дарман.

Къолумдагъы къол джаулукъчугъум,
Аны оюуларында сарысы.
Сени амалтын эрши кёрюнеди,
Тукъумларынгы барысы.

Сюймеклик ауруу сынагъан эдим,
Энди ёлюр ауруу сынасам...
Кёк да чартлайды, джер да силкинеди,
Атынгы айтыб джыласам.

Сюеме, дейсе, ёлеме, дейсе.
Къалайлыгъынгы билмейме.
Менден сора сюйгенинг бар эсе,
Мен а разылыкъ бермейме.

Тюз кёз туурамда тураса мени,
Туурамдан ары кетсенг а...
Сени амалтын бир кёб термилдим,
Меннге бир мадар этсенг а.

Сени сюеме, сеннге барлыкъма,
Сенича кийим киерме.
Атасы-анасы болмагъанланы,
Сеннге ушатыб сюерме.

Къыбладан ургъан ариу аязчыкъ,
Сени чашчыгъынгы тарасын.
Сен мени сюйюб, мен да сени сюйюб,
Эл сейирликге къарасын.

Ах, мындан къараб чыртда кёрюнмейди
Сен тургъан элни ауушу.
Мени къулагъыма келе да турады
Нанымы сёлешген тауушу.

Къумуш элде, къумуш къаялада,
 Анда кёгюрчюнле учуучу.
 Кел да, къатыма олтурчу, ариу,
 Тарыгъыуларымы айтыгучу.

Къара къашларынг, къара кёзлеринг,
 Къалгъанынг, джибек бургъанлай.
 Тансыкъ болурум келеди, ариу,
 Сен кёз туурада тургъанлай.

Элни башында кюрюч къаяла,
 Анда кёгюрчюнле джашайла.
 Къара къашларынг, къара кёзлеринг
 Джюрек джауууму ашайла.

Кюнледен кюнюм джарыкъ болады,
 Чачымы джууб тарасам.
 Ах, эки кёзюм къандан толады,
 Картынгы алыб къарасам.

Ах, къолумдагъы къол джаудукъчугъум,
 Къол аязымда джашырдым.
 Джанымдан суйген ариу нанымы
 Узакъгъа окъургъа ашырдым.

Сени юсюнде кёк кёлекчигинг,
 Кёкде ойнайды билегинг.
 Кёргеним сайын къызыб барады,
 Ой, Аллах, сабий джюрегим.

Сен бир колхозда, мен бир колхозда,
 Къалай узакъ болду арабыз.
 Айдан-ыйыкъдан кёрюрге табмагъан
 Бу къыйыллыкъгъа къарагъыз.

Айдан, ыйыкъдан кёрмеучю нанымы
 Бюгече кёргенме тюшюмде.

Столгъа олтуруб, письмо джаза эди,
Кёк кёлекчиги юсюнде.

Сетро болуб сатыла келсенг,
Мен алыб, сенден ичерем.
Мен къыпты болуб, сен къумач болсанг,
Сюйгенимча уа бичерем.

Урушма, ариуум, урушма, ариуум,
Бачхада ёсген наныгъым.
Айым, кюнюм да, джарыкъ джуддузум,
Сенсе дунияда джарыгъым.

Бизни элибизге нек келгенсе, десенг,
Урушма, ариуум, кетейим.
Къыбладан чыкъгъан джарыкъ джуддузчугъум,
Сени сюймей къалай этейим?

Сюеди, дейле, сюймейди, дейле,
Сени сюйгенле тойсунла.
Къарангы кече ала барыб,
Сюймегеними сойсунла.

Ой, аллыбызда къара суу, анам,
Андан ийилиб ичейим.
Меннге чарлагъан анасыды, дейле,
Баргъанлай, кебин бичейим.

Сени сюйгенли бир аман болгъанд,
Ой, ариу, мени джюрегим.
Сен мени алыб, мен сеннге барсам, деб,
Олду Аллахдан тилегим.

Сени къолунгда алтын сагъатынг,
Аны сутка сайын къура тур.
Сеннге тансыкъ болсам, мен Айгъа къарайма –
Сен да Айгъа, Кюннге къарай тур.

Сюймеклик ауруу къалай къыйынды –
Сюймекликден адам ёледи.
Кёзюнге къараб, ышара тургъанлай,
Тансыкъ болурум келеди.

Сени тенглеринг барыб ойнайла
Сени атангы джуртуна.
Папиросунг бла джара салгъаненг
Мени кълуму сыртына.

Сюймеклик ауруу къалай къыйынды,
Сабий санланы талайды.
Сюймеклик ауруу былай къыйын болгъан,
Ёлмеклик ауруу къалайды?!

Кече тюшюмде, кюндюз тюнюмде
Унуталмайма атынгы.
Ох, Аллах, бала, сенден тилейме
Ол ариу тюшген картынгы.

Ох, Аллах, анам, къалай этейим?
Джюрегим бир бек ауруйду.
Сени джауунга сюймеклик сингсин
Ол заманына джетмейин.

Къобан ичинде алтын чабакъчыкъ,
Дунияда, тенгизге джетсенг а.
Джууунургъа келсе мени наным,
Мени ючюн бир уппа этсенг а...

Кёкюрегингде комсомол знак,
Кёкюрегинги джарытхан.
Джашасын сени окъутхан школ –
Ол сени меннге танытхан.

Биз бир школда окъуйбуз, наным,
Бирча кийимле кийейик.

Экибиз да школьниклебиз –
Бир-бирибизни сюейик.

Школну бошаб окъургъа кетерсе
Мени кимге аманат этерсе?
Кетер кюнюнгде, къолуму тутуб,
Картынгы къоя кетерсе.

Юсюме кийген мени кёлегим,
Аны этеклери джел эте.
Ой, мен къыйынлы къалай турлукъма
Тёрт джылны кесиме кёл эте?

Сени кёзюнге кёлекке болсунла
Сен кесинг салгъан терекле.
Сенден хапар айта келирле
Кёкдеги сыйлы мёлекле.

Мени къулагъымдан энтда кетмейди
Сени сёлешиучю сёзлеринг.
Бир башха болуб тебрегендиле
Меннге сёлешиучю сёзлеринг...

Орамыбыз бла кетиб бараса,
Бюгече бизге келсенг а.
Анам эшитиб джашаргъа къоймайд,
Къол джаулугъуму берсенг а.

Ой, кёкден джаугъан джауум, ой анам,
Ол да къан болуб чачылсын.
Эки сюйгеннге заран болгъаннга,
Джаханим эшик ачылсын.

Ой, къолумдагъы мени джюзюгюм,
Башы да алтын, тюбю - таш.
Биз башыбызны къалай тутайыкъ –
Ариуум – сабий, кесим – джаш?

Келчин, ариучукъ, кетиб къалайыкъ,
Туугъан элибиз тар эсе.
Айт, ариучугъум, айт, кокайчыгъым,
Кёлюнге келген бар эсе.

Ах, ариучугъум кетиб барады,
Ызына айланыб къарамай.
Сени амалтын ёлюб барама,
Джаныма дарман джарамай.

Кече тюшюмде бир тюш кёргенме
Аны тюнюмде кёрейим.
Ой, ариучугъум къатыма олтуруб,
Анга таяныб ёлейим.

Орундан алыб, столгъа салдым
Белибауунг бла къамангы.
Не кюрешдим да, сюдюралмадым,
Гяур гыбышы, анангы.

Эшик аллында терекле,
Юйге кирсин тамыры.
Эки суйгеннге заран болгъанны
Къычырыб джансын къабыры.

Ой, башынгдагъы сени фуражканг,
Аны да аяз кёлтюрсюн.
Мен да сюеме, сен да сюесе,
Сюймеген кесин ёлтюрсюн.

Ийнанмазлыгъым келеди, наным,
Бюгече кёрген тюшюме.
Кёкню булут басыб, алай тургъанлай,
Кюн тийиб къалды юсюме.

Ах, бюгюн бизге келген джашчыкъла,
Бюгече бизде къалсынла.

Эки суйгеннге заран болгъанла
Джаханим отда джансынла.

Ой, юй артында балий терекле,
Да, бек битсинле балийле.
Ариучугъуму эсиме тюшюрген
Ёсмейин къаллыкъ сабийле.

«Хойт-хойт-хойт» эте, «хойт-хойт-хойт» эте,
Атангы юйюнде той эте.
Къойнунга кириб, бир джатар эди,
Тийгенинг сайын, «къой» эте.

Мени ауруумдан ырысламагъыз –
Къатымдан узакъ кетмегиз.
Сюймеклигими айтайым,
Сиз меннге айыб этмегиз.

Мени ауруум бир къыйын аурууду –
Мен суймекликден ёлеме.
Джанымдан суйген гоккакёз наным,
Ах, кетиб бара кёреме.

Мен суймекликден ёлюб барама,
Ёлююме къараб, бир джыла!
Мен джарлыны онг къолунг бла
Сол джаягъымдан бир сыла.

Сен джыласанг, таула ийилирле,
Ах, баргъан суула къурурла.
Экибизге къараб, ма Ай да, Кюн да
Булутдан чыкъмай турурла.

Меннге дарман табылмайды, тенгле,
Мен суймекликден ёлеме.
Меннге берген картчыгъынгы
Сени кёзюнгден кёреме.

Къабырымы къазыб башласанг,
 Юзююрле терек тамырла.
 Къабырыма салыб, кетиб тебресенг,
 Къычырырла бютеу къабырла.

Сени джыламугъунг болуб чыгъарыкъды
 Къабырыма джашил чапыракъ.
 Сен къуйсанг, ариу, дженгил боллукъду
 Къабырымда ауур топуракъ.

Джолоучу болуб, былайтын озсанг,
 Мени къабырыма къайта тур.
 «Мени бир суйгеним мени ючюн ёлгенд», – деб,
 Тенг джашларынга айта тур.

Бу ийнарланы меннге этдирген
 Суймеклик аурууну джарасы.
 Меннге бериб а, ах, къойгъа эди
 Гоккакёз нанымы анасы.

Бир-эки сёзчюк айтайым, ариучукъ,
 Эрикмесенг, иги тынгыла.
 Бир кёб джарсыуум барды юсюмде –
 Къыйынлыгъымы ангыла.

Бир кёб джарсыуум барды юсюмде –
 Ангылаялмайма халими.
 Сенсиз кетмезча бир ауруу тийгенди да,
 Алыб барады джанымы.

Аякъларымда мени чурукъларым,
 Табаныма киред чойлери.
 Кеси амалтын джаным да чыгъад,
 Къарыусузду, дейле, юйлери.

Тюкенден дарий къумач аллыкъма
 Ол субай ёсген санлагъа.

Къыш боранда да гокка ханс чыгъад
Наным джюрюучю джоллагъа.

Отдан алыб, джюрегиме салдым
Ма джана тургъан джилтинни.
Арлакъгъа туруб кёрмеге къойчун
Ариучугъуму тюрсююн.

Джаш санларыма суймеклик сингиб,
Бир аман къыйын болгъанды.
Суймекликден кюйюб, таралыб баргъаннга
Дуниядан не дам къалгъанды?

Сен болгъан джерде джангур джаумаймыд?
Алтын тишчигинг онгмаймыд?
Тансыкъ болгъанма, кёрюрге сюеме,
Келир заманынг болмаймыд?

Ах, атам-анам, эгечим-къарнашым...
Аладан джокъду бир хайыр.
Мени ариучукъгъа джазмагъан, Аллах,
Салгъан джанынгдан терк айыр.

Мени юсюмде сары чепкеним,
Хар кюнню аны джууама.
Мени сеннге берге унамайын
Мени джюрегими джаралла.

Сюеме, дединг, ёлеме, дединг,
Айтханынг, бары ётюрюк.
Сыйрат кёпюрден къалай ётериксе,
Мени гюнахымы кёлтюрюб?

«Суйген» деселе, бир бек кюлеем,
Джаныма джетиб сынадым.
Аллыбыз бла озуб баргъанынга
Ызынгдан къараб джыладым.

Ах, мындан къараб кёрюнмейди
 Сиз тургъан элни ауушу.
 Мени къулагъыма келе турады
 Сени сёлешгенинги тауушу...

Къатынлы джашны сүймегиз, къызла,
 Бир хуах кийимни кийгенича.
 Атынгы белине биреуню миндириб,
 Кеси джюгенинден тутханча.

Къатынлы джашны ким да суюмиди?
 Огъесе мендеми алайды?
 Болмазлыкъ ишни ол меннге айтыб,
 Джюрек джаууму ашайды.

Мени юсюмде акъ чепкеним,
 Сауб алгъан сют кибики.
 Сүймегеними эртде айтханма –
 Айлансын алай, ит кибики.

Мени къолумда джаулугъум,
 Ой, ортасында гиляуу.
 Къатынлы джашны сүймегиз, къызла,
 Артдан келеди джылауу.

Сен меннге джашау къоймай алдын,
 Сау дунияны юсюнде.
 Сени суратынг ишлениб кългъанд
 Мени кёзлерими ичинде.

Сени таныгъанлы мени эки кёзюм
 Сеннге къарагъандан тоймайла.
 Къайры къарасам да, сени кёргенден
 Дунияны кёрюрге къоймайла.

Сиз меннге мында мадар этигиз,
 Ансы кёрмей эсем, ёлеме.

Зарланган этеме ростовчу къызлагъа –
Ала суйгенлерин кѳрелле.

Бир огъайым джокъду саулай дуняда,
Кюн тиймей къалса да, мени ючюн.
Быйыл къургъакълыкъны хорлагъанды
Тѳкген джыламугъум сени ючюн.

Къатынлы джаш, деб бош айтадыла,
Къатынлыгъа кѳзюм къарайды.
Хуах атынг сыйырылган этед –
Къатынлы киши алайды.

Алай айтханлыкъгъа, алдагъан этеме:
Къатынлы джашха барлыкъма.
Джарылыб ѳлсюн аны къатыны –
Джюрегин эки джарлыкъма.

Къатынлы джашны кѳлю-джюреги
Кавказ тауладан мийикди.
Къатынлы джашха бармагъыз, къызла,
Эшекге миннген кибикди...

Наным шахаргъа кетиб ишлейди,
Мен кѳрмей, къалай чыдайым?
Бир джангыз кюннге мыдах болаем,
Быйыкъны къалай чыдайым?

Мен, келин болуб, шахаргъа барсам,
Менден насыблы болурму?
Ол кече-кюн да бир кѳб айланад,
Быйых кюн юйде болурму?

Меннге сукълана болурла, дейме,
Элчи къызланы кѳбюсю.
Мени ышандырыб, сирелтиб къойса,
Шахардан келсин ѳлюсю.

Мен бош кьоркъама, ол алай этмез,
 Шахарда акъыл алады.
 Таза иннетли, таза джюрекли,
 Сенден бош кёлум къалады.

Ала кёзле бла, кука сёзле бла
 Джюрек джаууму ашама.
 Ким да сюемиди къатынлы джашны?
 Огъесе менми шашама?

Къатынлы джашны алай сюеме,
 Ах, хуах кийимни кийгенча.
 Атны башындан иеси тутуб,
 Сен да юсюне миннгенча.

Бир кёб муратла этеме, тенгле,
 Ол муратларым толурму?
 Анасын кьойдуруб, атасына барсам,
 Джашчыгъы мыдах болурму?

Ёзге мадарны мен табалмайма,
 Сенича кийим киерме.
 Тогъуз къатынынг, он баланг болса да,
 Дагъыда сени сюерме.

Юй бла топ-толу юйдегинг барды,
 Чачалмазынгы да эслейме.
 Сени амалтын башханы сюялмайма,
 Ол ишде сени терслейме.

Сеннге ушатыб, кюнню джарыгъын,
 Кёзюю алмай къарайма.
 Сени амалтын, ийнана эсенг,
 Сюймеклик ауруу сынайма.

Кавказ тауладан ургъан ариу аяз
 Сени чачынгы тарасын.

Мени сѣзлерим сеннге, дарман болуб,
Ауругъан кюнюнгде джарасын.

Элим элинге узакъ тюйюлдю,
Мен джибек кѣпюр саллыкъма.
Ах, ариу бала, тас болуб къалса,
Излей къалайгъа барлыкъма?

Къобанны аллын мен тыярыкъма,
Алтын чабагъын тутаргъа.
Шоколад кампет болуб къалгъаенг,
Чайнамагъанлай джутаргъа.

Эльбрус тауну бузун эритир
Мени джюрегими кюйгени.
Сени джауунгу къошакълы болсун
Джанындан эсе суйгени.

Сеннге тубеген кюнюмде, бала,
Кюн да айланыб тиеди.
Асыры омакъ болгъанд да наным,
Кюннге юч тюрлю киеди.

Сен да сюесе, мен да сюеме.
«Суйгенле» болсун атыбыз.
Суйгенле олтуруб, ушакъ этерча,
Бир ариу къырдышды къатыбыз.

Аллыбыз бла озуб бараса,
Ызынга бурулуб къарама.
Мени джан дарманнга кюсегин, бала,
Башха дарман сеннге джарама.

Суймесенг да, чыдарыкъма, ансын
Барлыкъ тюйюлме джалыныб.
Джазыкъсынмазмы ол таш джюрегинг,
Къуууб тебресем, алыныб.

Джюрегим кюйюб, кюл болгъанды да,
Санларым да айланганла кёсеуге.
Ах, сени ючюн, чекген азабымы
Унуталлыкъ тюлме ёмюрде.

Джаратхан Аллах кеси сынатмаса,
Адам къыйынлыкъ сынамайд.
Ах, сени амалтын ёлюб барама,
Этиб къоярынг былаймыд?

Къалгъан адамла къалай джашайла,
Ах, сенсиз джашау тар эсе?
Джюрегим кюйюб барад, ой, гяур,
Этер мадарынг бар эсе?

Сен ууакъ-ууакъ къаба турма да,
Этими аша да, тойсанг а.
Джюрек джарамы джангыртыб барма да,
Бир унутмагъа къойсанг а.

Атынгы айтсам, кёк да кюкюрейд,
Бир уллу къыйынлыкъ джетгенча.
Чыммакъ булутла къараладыла,
Ала да бушуу этгенча.

Аллах адамны джарлы этерге
Джазыгусуз сезим береди.
Ахрат азабха, дуняда чыдатыб,
Къарыуун сынаб кёреди.

Эшик аллында балий терекле,
Ала тюблерине кёлекке.
Письмоларынгы алыб окъуйма,
Кюйген джюрекке себебге.

Эшик аллында балий терекле,
Ала тюблеринден тегерек.

Сени суйгенли болгъанма, наным,
Юйбюзден учхун-кёбелек.

Сени суйгенли болгъанма, наным,
Терезе тюбюн сакълаучу.
Мени нанымы сора эсегиз,
Акъырын, ууакъ атлаучу.

Сен алыб берген чач тарагъымы
Кёзюм къыймайды джояргъа.
Къарнашдан эсе, суймеклик хорлайды,
Сёз ючюн, айтыб къояргъа.

Сюеме десенг, ёлеме десенг,
Бизни тийреде уятды.
Къатына олтуруб, ушакъ этерге,
Къарнашды десенг, ол табды.

Алай, дейдиле, былай, дейдиле.
Сагъыш эт, дейле дагъыда.
Сюймегенлерибиз кёб болгъандыла,
Да, къоймайдыла бары да.

Онг къолчугъу доклад этеди,
Сол къолу чачын сылайды.
Ий, Аллах ючюн, айыб этмегиз,
Сюймекликни ким да сынайды.

Аскерде постну сакълаб тургъанлай,
Учуб тюшелле мёлекле.
Сюйгенчигимден хапар айталла
Ууакъ шууудай терекле.

Элни арасында сен мийик тюленг,
Мен кесим этдим бек мийик.

Джарым патчахха ушайма, деб турады,
Фуражкачыгъын тик кийиб.

«Ах», деб, «ох» деб, салама, къызла,
Мен джюрегиме кьолуму.
Аурумагъанлай ёлтюрюб баргъан,
Сюймекликден къыйын болурму?

Мени джюрегим бир бек ауруйду,
Кьолум да аны сынайды.
Аузум гырылдай тургъанлай,
Джюрегим таша джылайды.

Мени кёзлерим чыракъ баралла
Къарачай шахарда юлlege.
Гокка хансымы тас этгенме да,
Билмейме къайда излерге.

Кёк кёгюрчюн кёкте чыгъады,
Булутла башында учаргъа.
Тёгерегингден къабхан салгъанма,
Мурат этеме тутаргъа.

Ызынгдан къараб мен турама,
Ой, сен ташайыб кетгинчин.
Джюрек ауруулу болуб къалама,
Джашамай заманыма джетгинчи.

Минутларым – сагъат, сагъатларым – кюнле,
Кюнлерим да джылгъа джетелле.
Сеннге термилген санау кюнлерим,
Мени бир къыйналыб ётелле.

Эшикте чыгъыб къараб турама
Ай толу тийген заманда.
Сени тюрсюнюнг Айда кёрюнеди –
Къараб турама хаман да.

Алтын таракъгъа заказ бергенме,
Бурма чачынгы тараргъа.
Ах, тенглерингден уялыб къалгъанма,
Кёзюнге джити къараргъа.

Сени башынгда фуражкачыгъынг,
Тёбеннги аяз кёлтюрсюн.
Сени сюеме, сеннге барлыкъма,
Сюймеген кесин ёлтюрсюн.

Мени къолумда къобузум, тенгле,
Аны тиеклери сары алтын.
Ийнана эсенг, ийнан, ариуум,
Ёлеме сени амалтын.

Мени аягъымда чурукъларым, тенгле,
Тарлыкъ этедиле баулары.
Сени сюйгенли эриб тауусулгъанд,
Джаш джюрегими джаулары.

Письмоларынга джууаб джазарма,
Сени башыма табсынсам.
Сен элигизде къалай эшитмейсе,
Мен юйюбюзде ахсынсам?

Кел баш энишге, бар тик ёреге,
Сен бара эсенг, джол бла.
Мени мындан ары иймейдиле, бала,
Алыб кетмей эсенг, зор бла.

Мен, тели болуб, чегетге кирсем,
Мен кийик болуб джашарма.
Чегетде барды кёб тюрю кёгет
Аланы табыб ашарма.

Ой, мараучула ары ауадыла,
Бери джанында буу болмай.
Ах, бир кечени тангым атмайды,
Джылаб, джастыгъым суу болмай.

Ол аллыбызда баргъан ол Къобан,
Тенгизге джетмей тыйыллыкъ.
Мени быллай бир термилтдинг эсе,
Узунунга эки джарыллыкъ.

Ой, «ох-ох» эте, ой, «ох-ох» эте,
Кириб, оруннга джатама.
Эртденбла мен, эртде туруб,
Башымы эшикге атама.

Юйбюзню аллы балий терекле,
Чапыракъларын санагъыз.
Ол джау джюрегим сары суу болгъанд,
Алдай эсем, ачыб къарагъыз.

Къарныма кёгет мен ашасам да,
Юсюме не зат киерме?
Этим кетиб, сюегим къалса да,
Сюеклерим сени сюерле.

Тёбентин ёрге келеди, анам,
Къоланы болгъан акъ тана.
Таза джанымдан тойдурду джашчыкъ,
Галифейлеринге махтана.

Мени къолумда алтын джюзюгюм,
Алыб сол къолума салмасам.
Адети бла тиле да, джашчыкъ...
Къызлай ёллюкме бармасам.

Мени къулагъымда аллай сыргъала,
Ала сыргъа тюл – сырмала.

Къачаннга дери турлукъбуз эке,
Тутхан ишибизден чырмала?

Мени кофтамда аллай тюймеле,
Тюймеле тюйюл, тюйгенле.
Экибиз кибик этеми туралла
Кёллери бла суюгенле?!

Мени юсюмде аллай костюмум,
Сатхан этеме алгъаннга.
Он бармагъым он киши болсун
Къатынлы кишиге баргъаннга.

Джашлай джашны суюмегиз, къызла,
Суюмеклик сингсе, къыйынды.
Ёсюб келген сабий санларым,
Ёсмей, ызына тыйылды.

Сени суюгенли салгъанма, ариу,
Сизни тийреге джолуму.
Атынгы айтсам, билиб къоярла,
«Ариучугъум», десем, болурму?

Къонгурау таууш этеди, ариу,
Миннген атынгы наллары.
Атха минсе, бир ариу ойнайды,
Къурусун аны санлары.

Мен сеннге алай къачан айтханма:
«Бу иш меннге болсун», – деб?
Къоймагъанынгда, бир сёз айтханем,
Джаханим сенден толсун, деб.

Атама джокъду мени гюнахым –
Ол суюгенимден тыймайды.
Анамдан бир кесек джууукъ джетеди
Бузаргъа кёзюм къыймайды.

Наным миниучю сары аты,
Мангылайы джудуз къашхады.
Керти суйюб, джюрегим алса,
Ой, сууукъ-джууукъ башхады.

Эшик аллында сары чыгъанакъ,
Къалай теренди тамыры.
Эки суйгеннге заран болгъанны
Къычырыб джансын къабыры.

Мени аягъымда чурукъларым,
«Джыр-джыр» эте, джырылдай,
Мен суйгениме барлыкъма,
Суймеген турсун гырылдай.

Сени юсюнде дарий кёлегинг,
Джарашыгу этилгенд джагъасы.
Атанга барыб, бир тилер эдим:
«Неди джашынгы багъасы?»
Сени сюеме, сеннге барлыкъма,
Джаратхан Аллах буюрса.
Мени сенден киши тыялмаз,
Саулай дуня джыйылса!

Эшик аллында къар джауад, наным,
Ол ууакъ-ууакъ себелей.
Сени суйгенли болгъанма, гяур,
Юйбюзден учхун, гёбелек.

Нартюх чапракъчыкъ болуб къалгъаем,
Мен чилле джибек иерге.
Джаратхан Аллахдан къалай къоркъмайса,
Менден башханы сюерге?!

Ой, эки кёзюм къан кёред, наным,
Сен тургъан элге кёб къарай.

Школгъа кириб бараса, наным,
Бурма чашчыгъынгы джел тарай.

Ой, сенден ариу мен кѳрмегенме,
Да, мен айланган джуртлада.
Сеннге ушатыб, басмай джорюйме
Гокка хансланы сыртлада.

Сен да мени суйсенг, ариуум,
Мен туура былай кюймезем.
Къолумдан келсе, ой, тууарланы
Гокка ханслагъа иймезем.

Суйгенден суйюб барама, ариу,
Аллахны чыкъгъан айында.
Къыш барыб, джылай кетген джериме
Кырдык чыкъмайды джайында.

Тенглерим меннге айыб этелле,
Юсюне къара киед, деб.
Тенг джашларына сора барлыкъма:
«Суйгеним къайры кетгенд деб?»

Тауладан мийик бир бау болса,
Мен джылан болуб ётерем.
Суйгенимден хапар айтханнга,
Джанымдан юлюш ётерем.

Тауладан мийик бир тау болса,
Аланы къатын сакълагъан.
Джарыкъ дуняда къалай джарлыды
Аллах, суйгенин табмагъан.

Атынгы айтыб, эшикге чыкъсам,
Бююледиле терекле.
Сени джолунгда нѳгер болсунла
Кѳкдеги сыйлы мѳлекле.

Сени юсюнде дарий кёлегинг,
Орус формады джагъасы.
Сени суймесем, кимни сюерикме,
Саулай Тебердини багъасы?

Мени кьолумда кьол джаулукъчугъум,
Бир мюйюшюнде атым бард.
Суймегениме барлыкъ тюйюлме –
Гитчелигимден антым бард.

Джылтырайды, дейле, джашнайды, дейле,
Мени ариучугъуму кёзлери.
Мени джашаргъа кьоймайдыла
Ариууму кука сёзлери.

Мен мындан къараб кёреме, тенгле,
Чегетни чырпы чакъгъанын.
Кимни унутсам да, унуталлыкъ тюлме
Ариуну кирпич къакъгъанын.

Мен эртденбла эрте туруб,
Чачымы тараб эшеме.
Кече тюшюме киргеним ючюн,
Кечени артыкъ сюеме.

Сени тансыкълай, чыгъыб къарайма,
Ол сен джюрюючю джоллагъа.
Сакълаб турама, тансыкъ болама
Сендеги ариу халлагъа.

Окъуудан сакълай, кюнлени санай,
Сени аллынга къарайма.
Субай санларынг, ариу халларынг,
Эсима тюшсенг, джырлайма.

Ий, Аллах ючюн, бир зат сорайым:
Суймеклик деген къалайды?

Бензин бѣчгеге отну салгъанча,
Мени джюрегим алайды...

Мени хапарымы сеннге ким айтыр,
Сени джюрегинг чанчмазча?
Ол кюн къысарма эки кѣзюмю,
Экинчи бери ачмазча.

Къалгъан суйгенледен башха эди
Экибизни джюрек джарабыз.
Сен къайда болсанг, мен табмай къоймай,
Темир буруу болса да арабыз.

Мени сенсиз сѣзюм болмайды
Адам бла сѣлешген хапарда.
Къайда болсанг да сени излейме –
Мени эки кѣзюм сахарда.

Къайда болсам да, ол мени излеб,
Дженгил табады аджашмай.
Сен келиб кетсенг, мен ауруб джатсам,
Бу хауа меннге джарашмай.

Мен бусагъатда алай джашайма,
Акъылым сеннге бѣлюнюб.
Кече джукъласам да, къатынгда турама,
Тюрсюнюнг кѣзюме кѣрюнюб.

Мени къолумда къол джаулукъчугъум,
Джуууб джайгъанма къалайгъа?
Бѣркюнгю джанбаш киесе, дейле,
Къайда юреннгенсе алайгъа?

Эшик аллында тыбыр таш
Таралгъанымда тебгенди.
Кѣзюмден кѣре турусса, деб,
Картчыгъын къоюб кетгенди.

Узат кьолунгу, ма андан бериб,
 Мен да узатайым кьолуму.
 Магнит кюч бла тарт мени, ариу,
 Биргенге этерме джолуму.

Ой, джашла, дейле, джашла, дейдиле,
 Джашла сахарлада джашайла.
 Къатынлы джашланы неге сюесиз?
 Кюйген оджакълагъа ушайла.

Къатынлы джашланы сюймегиз, къызла,
 Къатынында болур джартысы.
 Мени сюйгениме къурман болсунла
 Къатынлы джашланы алтысы.

Ох, Аллах, анам, къалай этейим,
 Бу джюрегимде къалгъаннга?
 Тогъуз минг налат, он минг ирият
 Къатынлы джашха баргъаннга!

Къатынлы джашны сюйген алайды,
 Ол хуах кийимни кийгенча.
 Иеси атыны башындан тутуб,
 Биреу да, барыб, миннгенча.

Мени кьолумдагъы джюзюгюм, къызла,
 Башында барды сызчыгъы.
 Къатын кьойдуруб барлыгъем наныма,
 Мыдах болурму къызчыгъы?

Мени кьолумда энтда джюзюгюм,
 Башында барды ташчыгъы.
 Къатынын кьойдуруб барлыгъем наныма,
 Мыдах болурму джашчыгъы?

Эшик аллында чууана, тенгле,
 Тийгеним сайын ууала.

Къатыны болуб, къыз суйген джашха
Ах, тийсин аман бууала.

Атынгы айтсам, билген этедиле,
«Кёгюрчюн», дейме атынга.
Кёзюнге къараб, ышарыб-кюлюб,
Къачан барлыкъма къатынга?

Кёзлерим мени чыракъ баралла,
Ой, сени алтын тишинге.
Сени амалтын ауруу тийгенди
Мени джюрегими ичине.

Сен да школда окъуйса, ариу,
Тенг къызларынга баш болуб.
Былай суймеклик мен кёрмегенме,
Кесимча, сабий-джаш болуб.

Ах, къулагъымда мени сыргъала,
Ала джангы чыкъгъан алтынла.
Былайгъа джетсенг, бери къарама –
Сёзюмю этелле къатынла.

Эшик аллында джангур джауады,
Атлаялмайма балчыкъдан.
Ариуум – анда, мен кесим – мында,
Ёлюб къалама тансыкъдан.

Сенден ариуну кёрмей къалгъанма
Кесим айланган джуртлада.
Сеннге ушатыб, басмай джюрюйме
Гокка хансланы сыртлада.

Эшик аллына чыкъгъанма
Къара чепкенчигим къарала.
Ах, меннге бир талау тийге эди,
Къайда хулиганнга тарала.

Эшик аллына чыкыгъанма
 Бир ариу аяз урады.
 Къара къашларынг, ала кёзлеринг
 Борбайларымы къыяды.

Сени юсюнде костюмунг, бала,
 Орус формадан хурджуну.
 Ах, мен хариб, къалай суйгенем
 Айлана келген хурджуну?!

Ой, тюбюндеги ма тору атынг,
 Джыгъылыб урсун саурусун.
 Менден аягъан субай санларынг
 Орус ауруудан аурусун.

Кёк бояу бла мен боярыкъма
 Миннген атынгы нохтасын.
 Мени сюерими ол излей эсе,
 Орус къызладан тохтасын.

Джашил бояу бла мен боярыкъма
 Миннген атынгы айылын.
 Орус къызладан тохтарыкъ тюлдю,
 Анасы кёрсюн хайырын.

Ашхы Аллахны бир аман иши –
 Сюдюрюб, бирге джазмагъан.
 Бу суймекликни къолгъа алмагъыз,
 Тамам къарыууна базмагъан.

Суймеклик ауруу, анам, сан ауруу,
 Ах, санларымы талайды.
 Бир насыблысы болмаса, тенгле,
 Киши суйгенин табмайды.

Бир узакъ кетиб къалгъанды, дейле,
 Къалай этейим къалама?

Кесинг сие эсенг, къач да кет, наным.
Къурман болайым джанынга.

Ой, белингдеги ма белибаунг,
Аны кюмюшлери узакъды.
Бери айлан да бир къара, наным,
Ёлген атанга суабды.

Ой, белингдеги кюмюш белибау,
Белибау тюлдю – тилимди.
Кёлюме келгенни кёзюнгден айтдым,
Алмай къоярынг тюмюдю.

Ой, белингдеги сени белибау,
Ма къыйырында билеую.
Джанынга къурман болайым, наным,
Анамы кичи кюеую.

Аягъымда чурукъла, бала.
Кел, экибиз да кетиб къалайыкъ.
Сюймегенле къалырла гырылдай,
Биз муратыбызгъа джетейик.

Башымда джаулугъум,
Аны ортасында ауу бар.
Мен суюгениме барлыкъма,
Санларыма кимни дауу бар?!

Сюймеклик ауруу – бир къыйын ауруу,
Мен джюрегимден ёлеме.
Эки кёзюмю мен къаты къыссам,
Ичинде сени кёреме.

«Сюеме» деген бир сёзюм чыкъды,
Саулай элибизге джайылыб.
Сюеклерими къайры атарыкъсыз,
Мени этимден айырыб?

Сени суйгенлеринг бир да кёбдюле,
Заран джетген болур биринден.
Сакъат болсанг да, джашагъанынг игиди –
Джерни башы иги тюбюнден.

Сизни юйюгюз акъ къанджалбашлы,
Тышын кёбдюреуюз бла акъларма.
Айтхан сёзюнге сен керти болсанг,
Энтда эки джыл сакъларма.

Ах, отха къазан асханма, къызла,
Ол къайнамагъанлай, бишмеймид?
Ах, мени анам бир къыйын къатынды,
Заманы эсине тюшмеймид?

Тарыгъыуларым бир кёб болгъандыла,
Саулай айталмам аланы.
Сиз тынгылагъыз, ах, мен айтайым,
Къозгъайым джюрек джарамы.

Таймаздан миннген сени велосипединг.
Ах, сени меннге танытхан.
Къурман болайым ол иги джанынга,
Мутхуз кюнлерими джарытхан.

Къурман болайым мен ариучукъгъа,
Ол бизге келиб кетгенди.
Сынаб, анама мен соргъанымда,
Къарнашынг болады, дегенди.

Кийимлеринги тагъайым, бала.
Мен вешалканы чойюне.
Хар мен суйген меннге къарнаш эсе,
Ёлюле кирсин юйюне.

Сен бизге келе-кете тур, ариучукъ,
Сени тутхан ишинг битгинчин.

Ах, мени наным бир кѣб джашасын,
Этген муратына джетгинчи.

Ариулугъуна ариулукъ джетмеген,
Тюрсюню кѣзюмден кетмеген.
Къурман болайым ариу наныма,
Кишини айтханын этмеген.

Мени тенглерим уятсызса, дейле,
Ах, уят менден кенгдеди.
Ызынга айлан да бир къарай барсанг а,
Бир джаным барды да, сендеди.

Мени тенглерим алай айтадыла,
Болмазлыкъ ишге къызма, деб.
Ах, мени анам бир бек тилейди,
Джууукълугъубузну бузма, деб.

Былай тарала, былай термиле,
Мен муратыма джетейим.
Ол джууукълугъунг джууукъ тюлдю, анам,
Мен керги джууукъ этейим.

Ий, менден къалгъан балаларынгы
Сен ачыларын сынама.
Меннге этерни этгенсе, анам –
Мен ёлгенликге джылама.

Бир аман ауруу тийгенди меннге,
Сау санларымдан сабланыб.
Ёлсем, тенг къызларым, келиб джылагъыз,
Мени ёлюгюме къабланыб.

Мен бу ауруудан сау боллукъ болмам,
Осиятларымы эштигиз.
Мени тенг къызларым, джыйылыб келиб,
Меннге бир мадар этигиз.

Мени аурууумдан ырысламагъыз,
 Къатымдан кенгнге кетмегиз.
 Тарыгъыуларымы айтыб джылайма,
 Аллах ючюн, айыб этмегиз.

Ой, башымда джарыкъ джудузчукъ
 Ол Айгъа айланыб батады.
 Сеннге тарала, сеннге уяна,
 Тангым аман бла атады.

Кечем да – кече, кюнюм да – кече,
 Сени таныгъанлы беричин.
 Сал агъачымдан тута барырса,
 Наным, къабырлагъа деричин.

Сал агъачымдан тутхандан сора,
 Наным, къабырымы къазарса.
 Сын таш этиб, тарыгъыуларымы
 Сен сын ташыма джазарса.

Ах, хапарларым бир кёбдюле,
 Сыйынмаз сын а ташыма.
 Джюреги джарылыб ёлгенди, деб,
 Алай джазарса башыма.

Кеси къыйынымдан, багъасын бериб,
 Алырса сын а ташымы.
 «Ий, мени ючюн ёлген джарлы», – деб,
 Алай джабарса башымы.

Ой, къызлай ёлген, къызбай болады,
 Къабырымы терен къазыгъыз.
 Къабырларымы баш къангасына:
 «Къызлай ёлген», – деб джазыгъыз.

Ой, къызлай ёлген, къызбай болады,
 Къабырымы терен къазыгъыз.

Ой, мен джарлыны унутуб къоймай,
Сау джылны къара кийигиз.

Эркиши джылагъан адет тюйюлдю,
Ырыслама, кел да, бир джыла.
Онг къолунг бла, ой, мен джарлыны,
Сол джаягъымдан бир сыла.

Ой, сен джыласанг, таула эрирле,
Ма баргъан суула къурурла.
Экибизге къараб, ма ай да, кюн да
Булутдан чыкъмай турурла.

Сени джыламугъунг болуб чыгъарыкъды
Къабырыма джашил чапыракъ.
Сен кесинг къуйсанг, дженгил боллукъду
Юсюмде къабыр топуракъ.

Къабырымы къазыб тебресенг, наным,
Юзюлюрле терек тамырла.
Къабырыма салыб, кетиб тебресенг,
Ызынгдан таралыб къалырма.

Сен къабырладан узакъ джашамайса,
Джылына бир келиб кетерсе.
Ёзге игилигим болгъан да болмаз,
Сюйген хатерими этерсе.

Джолоучу болуб, алайтын озсанг,
Сен къабырыма къайта тур.
«Ах, мени ючюн ёлгенди», – де да,
Тенг джашларынга айта тур.

Мени къарнашларым, мени эгечлерим,
Сал агъачымы алыгъыз.
Нанымы картчыгъын къолджаулукъгъа чырмаб,
Джюрек ауузума салыгъыз.

Сенден ариуну элде кёрмейме,
Мен шахарлагъа джайылмай.
Кюннге да къарадым, сеннге да къарадым,
Бир уллу башхалыкъ айырмай.

Кюннге да къарадым, сеннге да къарадым,
Атынгы айтыб, ахсыныб.
Сени толгъан Айгъа тенг этиб къойгъанма,
Ма «джулдузчукъ», дерге, азсыныб.

Мен юйге кириб олтуралмайма
Ай джарыкъ тийген заманда.
Сени тюрсюнюнг Айгъа тюшгенди да,
Къараб турама хаманда.

Ала кёзлеринг, къара къашларынг
Джюрегими джауун ашайла.
Кёкде джуддузлагъа сынаб къарасам,
Барысы да сеннге ушайла.

Тангны атханын сеннге ушатама,
Кюнню батханын – кесиме.
Мен, кече чыгъыб, Айгъа къарайма.
Ландыш, сен тюшсенг эсиме.

Мен Айгъа къараб, тилек тилесем,
Къабыл болурму тилегим?
Кёкде джуддузланы сеннге ушатыргъа
Азсыннган этеди джюрегим.

Биз экибизча, кемсиз суйгенле
Дунияда къалай джашайла?
Кёкде мёлекле, роза терекле
Барысы да сеннге ушайла.

Кюнню чыкъгъанын сеннге ушатама,
Батыб баргъаны манга ушайд.

Ах, мен Айгъа, Кюннге ушатханлыкъгъа,
Ол ушатыу манга не къошад?

Атынгы айтыб, кёкге къарасам,
Кёкде акъ булут къаралад.
Ийнанмаймыды ол таш джюрегинг,
Джюрегим сеннге таралад.

Атынгы айтыб, джерге олтурсам,
Джер да, къыйналыб джылайды.
Бу къыйынлыкъгъа джанымы салыб,
Джюрегинг къалай чыдайды?

Олтуруб письмо джаза турама,
Джюрегим сеннге таралыб.
Бу сүймекликден ёллюк болурма,
Кёзлерим кёкге аралыб.

Хар кече сайын чыгъыб къарайма
Башыбызда чыкъгъан сыйлы Айгъа.
Керти сую эсенг, къалай келелмейсе,
Сен алайчыкъдан былайгъа?

Мени юсюмде чепкенчигим,
Бир ариу джарашад саныма.
Бир кёб къыйынлыкъ берди сүймеклик
Мени къайгъысыз джаныма.

Бурулуб-бурулуб чыгъады, тенгле,
Ий, тракторну тютюню.
Ташайыб кетгинчи кёзюме кёрюнеди
Мени ариууму тюрсюню.

Хар ингир сайын сеннге джырлайма –
Джюрек саламымы иеме.
Этер мадарынг бар эсе, гяур,
Мен сени мардасыз суюме.

Сени сагъаныб джыласам, ариуум,
Кёзлерим къандан толады.
Ах, суюгенинден къалгъан адамны
Джюреги джара болады.

Адамны джюреги бир бек азады,
Сабийликден башлаб онгмаса.
Мен ёмюрюмде киши суюмегенме,
Ма джангыз сени болмаса.

Мени тенглерим айыб этелле,
Мен ышармасам, кюлесем.
Айтханларынга толу ийнанырем,
Алдагъанынгы билмесем.

Суюмеклик ауруу къалай къыйынды,
Суюмекликден адам ёледи.
Кёзюнге къараб, ышара тургъанлай,
Тансыкъ болурум келеди.

Сеннге ушатыб, кюннге къарасам,
Кюн да тохтаб, меннге къарайды.
Къолунгу – сени, чачымы – мени
Бир ариу аяз тарайды.

Сюек чач таракъчыкъ болуб къалгъаем,
Ариу чачынгы тараргъа.
Чыдаялмайма, уялгъан этеме,
Таймайын кёзюнге къараргъа.

Къулагъымдагъы сыргъала,
Ала сары алтындан къуюлгъан.
Керексиз кемсиз неге этеме,
Боллукъду Аллах буюргъан.

Джюрюсем – джолда, джатсам – орунда
Таймай тюшесе эсеме.
Бу сүймекликге алдатханыма
Айыб этеме кесиме.

Мени бармагъым бир бек ауруйду,
Ол чыгъанакъдан ашланыб.
Ах, джазыуубуз бир болгъа эди,
Аллы накъырдадан башланыб.

Эсингде болур, ой, сүйгенчигим,
Ол кюн келгенинг ашыра.
Мени джюрегим къара болгъанды,
Сүймеклигим джашыра.

Ийнар айта мен билмейме,
Билгенлеге соругъуз.
Мени сүйгенчигим къоюб кетгенди,
Энди, менлей, джарлы болугъуз.

Бир ариу чыпчыкъ ойнайды,
Ташдан суугъа секире.
Ах, ёлюб къалсам, не этерсе, анам,
Ол ариу балагъа термиле?

Кече джукълаб, бир тюш кёргенме,
Айтырыкъ тюлме тюшюмю.
Кишиге соруб этерик тюлме,
Ёмюрлюкге кетер ишими.

Мени дуниям дуния тюлдю,
Алгъын дуниям кетгенди.
Ах, ёлсем, ашымы этерсе, анам,
Ёпкелериме джетгенди.

Кёкде баргъан къанатлычыкъ,
Къанатларынгы къагъа бар.

Мен ариуума письмо джазгъанма,
Аны къанатларынга тагъа бар.

Чалкъы чалыргъа чыкъгъандыла джашла,
Бир-бири ызларындан, тизилиб.
Ах, сенден къалсам, ёлюб къаллыкъма,
Джюрек тамырым юзюлюб.

Сен мени эсиме тюшген заманда,
Мен ашамайын къояма.
Сюймеклик дарман табылмайды, дейле,
Сюймеклик къайгъыны къояма.

Кёкню булутла басханды, тенгле,
Кёк кюкюрейди, джашнайды.
Сен аллыбыздан озуб тебресенг,
Джюрегим ауруб башлайды.

Айны къатында джуддузчукъ, ариу,
Ол сени таба къарайды.
Сенича джашла дагъыда болурла,
Джюрегим сеннге тарайды.

Ахрат азаб чекмейди, дейле,
Бу сюймекликден кюйгеннге.
Да, ол дуняда табарыкъды, дейле,
Мында джазыусуз сюйгенле.

Сары алтын бла джазарыкъма, тенгле,
Миннген атыны нохтасын.
Заран джетер деб, бир бек къоркъама,
Ол хауделикден тохтасын.

Къонгурау таууш эте келелле,
Наным, атынгы наллары.
Ах, тойгъа кирсе, бир ариу ойнайды
Мени нанымы санлары.

Тенгле арасында ариу кёрюнесе
Сен тенглеринги барындан.
Мен бир кёргенлей, суйюб къойгъанма,
Ариулугъунгдан, халынгдан.

Тамам ариуду сени мангылайынг,
Къашларынг кенгден къыйылыб.
Биз экибизге къууанч той этилсин,
Сизни арбазгъа джыйылыб.

Сени бетинге ариу джарашады,
Ким тикген эди бёркюнню?
Сени кёрмейин бир кюнню къалсам,
Дуниягъа ачмайма кёзюю.

Ингичге белинг, кенг джауорнунг,
Ариуду джолда джюрюююнг.
Менден башха ёмюрде болмасын
Къыздан, къатындан умутунг.

Мен сылаб, сыйпаб, кирсиз тутар эдим,
Белинге кийген къамангы.
Кичи келини болуб къалгъаем,
Сени ёсдюрген анангы.

Башыбыз бла озуб баралла
Кюнню аман этген къаргъала.
Орамтын ёрге озуб бараса,
Гокка хансчыкъча, саргъала.

Башха адамгъа къараялмайма
Сеннге айландырыб къанымы.
Джашладан кёлум къалыб турады –
Алмай келгендиле нанымы.

Мени наным кетиб барады,
Ол къарамайды ызына.

Менден кьутулса, кьууаныб кетеди
Ол анда суйген кьызына.

Алтын болуб сен кьалсанг, бала,
Мен кюмюш болуб эрирем.
Мен суйгенча, сен да суйсенг,
Джаньмы сениге берирем.

Акь дарийден келек кийгенме,
Кечеги тойгьа киерча.
Аллай алапат кьачан болгьанса,
Хар ким да сени сюерча?!

Сени суйгенлеринг бир да кёбдюле.
Сен суйгенледен тоярса.
Суймей эсенг да, тутдур кьолунгу –
Арта джууарса да кьоярса.

Суймеклик ауруу, ах, кьыйын ауруу,
Мен санларымдан ёлеме.
Атлагьаным сайын абына-абына,
Нанымы кёрюб келеме.

Ма бу Аллахны бир аман иши –
Джашлай суймеклик джазады.
Мени джюрегим эриб, тауусулуб,
Он бармагьымдан агьады.

Джюрегим эриб, тауусулуб барады,
Этим кьалынды да, ётмейди.
Менича болуб, былай кемсиз этген,
Ол муратына джетмейди.

Муратыма джетдирлик тюл эсенг,
Аллах, не этеенг джаратыб?
Бусакь тереклеге кьараб турама,
Мен ариуума ушатыб.

Мен сениге дери тургъанма, ариу,
Сюймеклик ауруу сынамай.
Эки сюйгеннге заран болгъанны
Кюню батмасын джыламай.

Кёкде джюрюген къанатлыладан
Мен сениге салам иеме.
Эсима тюшсенг, къарай турургъа
Суратчыгъынгы тилейме.

Письмола джаза, тарыгъыула джаза,
Талгъанды мени билегим.
Сениге тарала, сениге термиле,
Ауруйду мени билегим.

Джюрегинги бир бек къыйнарыкъма,
Къуру ийнарла бла толтурсам.
Булчукъла агъалла, терекле ауалла,
«Ах!» – деб, ахсыныб олтурсам.

Ийнар биледи, айтмайды, деб,
Кёлююз къалыб кетмегиз.
Айта тебресем, джылаб къоярыкъма,
Джыласам, айыб этмегиз.

Бир-эки ийнар айтайым, тенгле,
Тынгыласагъыз эринмей.
Бир кёбден бери джокъду, ариуум,
Къайда айланады кёрюнмей?

Айдан чыкъмагъан, кюнден тиймеген
Бу джарыкъ къайдан урады?
Накъут-налмаз джаннган джулдузум,
Арабин, къайда турады?

Аллыбызда алма терекчик,
Ол чыммакъ ариу чакъгъанды.
Тийребизден джаш суйгенем да,
Джюрегим аруу табханды.

«Джаным», деме – джанымы отда кюйдюрме,
Ол гокка кёзлю сен болгъанынгы билдирме.
«Джаным», десенг, мени джаным отда кюеди,
Ариу кёзлеринги джюрегим бир бек сюеди.

Сабийлигимде бир гокка хансны кёргенем,
Акъылымы анга толусу бла бергенем.
Унуталмагъанма джанымы ариу кёзлерин,
Билмей тураем аны саулугъун, ёлгенин.

Кёкде айланган сиз, ариу бурма булутла,
Джыламукъларымы сиз биргегизге алыгъыз.
Айлана барыб, ол алапатны кёрсегиз,
Аны юсюне сиз джауум болуб джауугъуз.

Джанымдан татлы ол ариу бала сау эсе,
Бурма булутла, менден анга салам беригиз.
Мени суйгенле – халал тенглерим, джууукъла –
Ол ариу баланы мени кёзюмден кёрюгюз.

Кечем да – кече, кюнюм да – кече,
Атдыралмайма тангымы.
Чыгъаралсам, суугъа атар эдим
Сеннге термилген джанымы.

Кечем да – кече, кюнюм да – кече,
Къарангы чегетге къарайма.
Сени кёрмей, бир кюнню къалсам,
Аны мыдахха санайма.

Улуу Аллахдан берекет тилейме,
Сени джанынг бла джаныма.

Кече тангнга дери ийнар джазама
Алакёз ариу наныма.

Мени юсюмде акъ чепкенчигим,
Аны оюулары онгнганды.
Ой, сизге тийген джарыкъ кюн
Меннге къарангы болгъанды.

Орамны ёрге кетиб бараса,
Сен бизни таба къарамай.
Сени төрт джанынгдан бир ауруу тийсин,
Ах, менсиз дарман табылмай.

Сени юсюнде джашил костюмунг,
Бир да кёзюмден кетмейди.
Сыйлы Аллахны бир аман иши –
Сюйдюрюб, джазыу этмейди.

Сени юсюнде кёлегинг, ариу,
Бир ариу омакъ алады.
Менден игини табсанг, насыбынг –
Сайлау кесинге къалады.

Къол аязыма джангыдан джазгъанма
Сени тукъумунгу, атынгы.
Кесими къоюб, кетиб тебресенг,
Нёгерге къоярса картынгы.

Тансыкълаб, джылаб, картынгы алсам,
Тюрсюнюнг меннге къараред.
Озуб баргъанынгы кёлеккеси кибик,
Карт да амалсызгъа джараред.

Мени джюрегими былай талатма,
Ашланнган этеди джарасы.
Ах, былай къаты къалай боласа,
Аман кишини баласы?

Сеннге былай бек таралгъанымы
 Бир кѣб адамдан джашырдым.
 Джукъласам, тюшюмде сени кѣрсем, деб,
 Дуниямы джукълаб ашырдым.

Ала кѣзлеринг, къара къашларынг
 Къагъытха къалам тартханлай.
 Къурман болайым эки кѣзюнге,
 Сютге дугъумну атханлай.

Мени ариуум алай ушайды
 Субай ёсген алтын терекге.
 Джюрютген атларынг сары алтындан,
 Заказ берликме керекге.

Сени амалтын чыгъама, ариу,
 Джашагъан элимден, джуртладан.
 Сеннге ушатыб, джыйыб айланама
 Гокка хасланы сыртладан.

Мен дунияда къалай джашайым,
 Джаш джюрегими къатдырыб?
 Айдан хапарынгы алама, ариу,
 Кюнден саламымы айтдырыб.

Къолуму салсам, чыдамайды
 Джаш джюрегимде джарама.
 Суюмеклигими ангылаталмайма
 Джанымдан суюген анама.

Кесими бир кѣб алдатдым, ариу,
 Ма сени кука сѣзюнге.
 Айгъа, Кюннге джарыкъ бергенча,
 Алай кѣрюнесе кѣзюме.

Сени юсюнге костюмунг,
 Бир ариу эди онгмаса.

Сени амалтын джан берлик болурем,
Башха суюгеним болмаса.

Джолну энишге келесе, джашчыкъ,
Тон этеклеринг джел эте.
Суюген къызынгдан къаллыкъ болурса,
Кесинг кесинге кёл эте.

Тауну тубюнде къара суу,
Къол аязымда – гинасуу.
Сен ариучукъну суюмей не этейим,
Былай орта бойлу, джарашыу.

Ой, мени наным кёлкъалды болады,
Сансыз этесе мени, деб.
Кёзюнге къараб, къалай айтайым:
«Сюеме сени, наным», – деб.

Ой, балдан эсе татлыды, дейле,
Бу сахар тауну наныгъы.
Туурама чыгъыб, сюелиб тураса,
Эки кёзюмю джарыгъы.

Кёкде баргъан къанатлы,
Аны къанатлары тыйынды.
Джазыусуз ишни суююб термилген,
Ол джан чыкъгъандан къыйынды.

Эшик аллында балий терекчик,
Юсюнде чыпчыкъла ойнайла.
Къара къашларынг, ала кёзлеринг,
Джанымы джашаргъа къоймайла.

Ах, къолумдагъы мени къобузум,
Ол тартыу сокъмай къарыллыкъ.
Джазыусуз ишни къалай суюгенем,
Мен узунума джарыллыкъ?

Мен сениге къараб, сениге термиле,
Сюймеклик отда кюеме.
Тауладан ургъан салкъын джел бла,
Ызынгдан салам иеме.

Аманатымы – мени саламымы –
Тауланы салкъын джелине:
«Биргенге учуруб, элтиб бер, – дейме –
Нанымы баргъан джерине».

Мен эртден сайын кюзгюню аллында
Чачымы энишге тарайма.
Хар минут сайын, къолума алыб,
Мен суратынга къарайма.

Къачаннга дери турлукъма, бала,
Сени элибизде кърмейин?
Мен сени унутхунчу джашарыкъ болсанг,
Биз кѐб джашар эдик ълмейин.

Сени эки кѐзюнг биргеме айланалла,
Атларгъа джолуму бермейин.
Ах, иги сагъан бир джукълар эди,
Тюшюнде сени кърмейин.

Тюшюмде сени кѐргеним сайын,
Джылаб чыгъама тангнга да.
Сен менсиз джашаугъа бек база эсенг,
Болур бир джазыу манга да.

Адам сѐзлеге къарама, наным,
Адам сѐзледен безерсе.
Ёлмесем, сениге берликме джанымы,
Ёлсем а, сен да тѐзерсе.

Ийнарымы айтайым,
Сизни арагъызгъа олтуруб.
Ийнарла алыб келгенме,
Хурджунларымы толтуруб.

Ийнарларымы айтыб тебресем,
Ташла, таула да джыларла.
Къычырыкъ этиб, аллынга чыкъсам,
Баргъан джолунгдан тыярма.

Ийнар айт, дейсиз, мени къоймайсыз.
Мен ийнар айта билмейме.
Ийнар да, джыр да айталлыкъ тюлме,
Сюймеклик къаннга кирмесем.

Сени юсюнде акъ келекчигинг,
Орусча бичилиб джагъасы.
Не хайырынгы кёрлюкме башха
Ийнарларымы багъасы?

Мен аны амалтын ёлгеними билиб,
Ол да алайчыгъын марайды.
Аны анасы бир чарлай эсе,
Мени анам он да чарлайды.

Эндиги ёсген совет джашчыкъла,
Джанбаш тарайла башларын.
Къызлагъа уллу селешген анала.
Эрге берсинле джашларын.

Суу ызында ууакъ ташчыкъла,
Сарыбаш гокка хансчыкъла.
Былай кетенли нек боладыла
Къаракъаш ариу джашчыкъла?!

Атынг да Джашдыу, кесинг да Джашдыу,
 Джашдыу атайым атынга.
 Кел, экибиз да кетиб къалайыкъ,
 Къара тенгизни къатына.

Сени юйюнгю мен танымайма,
 Джолоучулагъа сорурма.
 Ой, кесим кибик кёбле бардыла,
 Ала болгъанлай болурма.

Кёгде къанатлы, джерде къумурсха,
 Джанымдан джарлы болурму?
 Юренчек болуб, салыб джылайма
 Мен джюрегиме кьолуму.

Сени билегинг, мени джюрегим,
 Кел, больницагъа барайыкъ.
 Сени атангы, мени анамы,
 Кел, джюреклерин джарайыкъ!

Къара къашларынг, ала кёзлеринг,
 Джюрек джаууму ашайла.
 Ой, сенден келген къуру письмола,
 Мени не кюнюме джарайла?!

Кёзюнге къараб, алай айтайым:
 «Муратым барды сеннге», – деб.
 Мен джамагъатха джылаб чыгъарыкъма:
 «Бир мадар болсун манга», – деб.

Бир уллу колхозну тамадасын суйюб,
 Мен мийикге басхыч салгъанма.
 Мени гюнахымдан къалай къутуллукъса,
 Сени амалтын хариб болгъанма?

Сеннге таралыб тѣкген джыламугъум
Къобан болса, мени элтмезми?
Мени гюнахымдан къалай да къоркъмайса,
Керти дуниянг джетмезми?

Айхай, иги джашса, сен ариу джашса,
Мени кибикни алмазса.
Гюнахха-сууабха сен ийнанмайса,
Ахратха барлыкъ болмазса.

Къубас белибау бир ариу джарашады,
Ингичге белинге, тенг болуб.
Сени санларынг джюрегим бичгенча,
Джауорунларынг кенг болуб.

Сен алай ариу тепсеме, бала,
Кѣз тийиб, аууб къаласа.
Ууахты меннге тийгинчи, бала,
Мени джанымы аласа.

Айхай, кесинг минсенг, бир ариу джюрюйдю,
Хаманда миниучю тору атынг.
Километрден джылтыраб танытады
Бууунунгда алтын сагъатынг.

Акъ мангылайынг кенгине кетиб,
Сау тонна тартады акъылынг.
Кѣбюб а, юрюлюб, алай тангнга чыкъсын,
Ой, менден суйген къатынынг.

Бир уллу колхозгъа белгили болгъанды
Биз экибизни къаныбыз.
Бир-бирибизден артха къалмайын,
Ах, бир кюн чыкъсын джаныбыз...

Эшикге чыгъыб къарасам, ой, анам,
Кийикле ойнайла таулада.

Къанатлы къушду, учуб айланады,
Ах, туталмайма хаада.

Ой, сен болмагъан тойлагъа, наным,
Мен кѐлюм бла кирмеем.
Сени таныгъанлы ахсыныучу болдум,
Быллай ахсыннган билмеем.

Ах, сюеме да, къалай этейим,
Да, суймейме да, не этейим?!
Къралгъа борчунгу берирге кетгенсе,
Узалайб, къалай джетейим?

Сен болгъан джерге мен да барлыкъма,
Бу худжу джерге таш атыб.
Сен болгъан элде къалгъа эди ёлюм,
Сени ючюн ёлгеним джазылыб.

Ах, деб, ахсыныб, кѐкге къарасам,
Бурутла тохтаб къарайла.
Джылаб-таралыб, джерге олтурсам,
Кырдыкла мууал болалла.

Чилле къоллукъла этиб саллыкъма,
Китабла тутуучу къолунга.
Къатапа кюйюз алыб джаярыкъма,
Сени джюрюучю джолунга.

Да, кимни аты джазылгъан болур
Сени джюрегингде тамыргъа?
Биз экибиз да бир кюн ёлейик,
Бир кюн салсынла къабыргъа.

Ой, мени кѐзюм чыракъ барады
Тауланы тюбю тюзлеге.
Суйгенчигими тас этгенме да,
Билмейме къайда излерге.

Халал тенглерим, бир бек ауруйдула
Мени джюрегимде тамырла.
Ахыратда да хоншу болсунла
Сюйгенле тюшген къабырла.

Мен сени сюйдюм, наным, бир ишден,
Да, тутхан ишинг кюмюшден.
Мен сени сайлаб алганма, ариу,
Джандетде джетер юлюшден.

Письмоларынгда алай джасаса,
Мен башха джашны сюйгенча.
Болмагъан затны къалай айтаса,
Келиб, джашдан хапар билгенча?

Кесинг башха къызны сюесе, билеме,
Аны меннге айтханд ариуунг.
Билдире эсенг, тюзюн айтсанг а,
Алдагъан тюл эсе къарыуунг...

Мен сени сюйюб, сен элни сюйюб,
Бир бек къыйнадынг джанымы.
Ёле тургъан да, атынгы айтмазча,
Алай бузгъанса къанымы.

Мен сени сюйюб, сен элни сюйюб,
Джанымы бир бек къыйнадынг.
Ой, сени сюер акъылым джокъ эди,
Сюйдюрмей кесинги къоймадынг.

Мен сени сюйюб, сен элни сюйюб,
Дунияда къалай джашадынг?
Сюйгенинг кибик, сени Аллах этсин,
Энди сен менден бошадынг.

Къаргъа къычырса, письмо келиученед,
Ма къаргъа къонду чалманнга.

Сен ёлюр ауруудан бир кьаты ауруб,
Мени кюсегин дарманнга.

Кюсейди, деселе, ёледи, деселе,
Чыдаялмасам, барырма.
Туурангдан къараб, къатынга бармай,
Тамам джюрегинги джарырма.

Джюрегимде бир джерим ауруйду,
Къолум алайын сылайды.
Аузум сёлеше тургъанлыгъына,
Джюрегим таша джылайды.

Ах, деб ахсынсам, чыкыгъан тылпыуум,
Паровоздан чыкыгъан пар кибик.
Сени амалтын эриб барама,
Джаз, мартда, джаугъан къар кибик.

Сени кёрмеген кюнюмде, ариу,
Къарангы дунияда джашайма.
Джюрек тамырым, джан сабырым,
Сау къал, муну бла бошайма.

Таулагъа къарай, таулагъа къарай,
Тау кёллю болуб къалама.
Менден Лялягъа бир салам айтыгъыз,
Бойнугъузгъа аманат салама.

Сен джолтун озуб тебресенг, ариу,
Кюн тиед бизни арбазгъа.
Сыйлы Аллах бла ант этгенме
Сенден башхагъа бармазгъа.

Мени нанымы къалай танымайсыз,
Ол мени бла тенгирек.
Иничге белли, кука тилли,
Джауорунлары кенгирек.

Ингичге белинг, кенг джауорунларын,
Сенде бир санла ойнайла!
Ала кёзлеринг, кука кёзлеринг,
Дунияда джашаргъа къоймайла.

Къашлары къара болгъанны, къызла,
Кёзлери ала болады.
Бек суюгенинден къуру къалгъанны
Джюреги джара болады.

Суюмеклик ауруу, ол – сан ауруу,
Сау санларымы талайды.
Ачыкъ джарагъа туз себген кибик,
Суюмеклик ауруу алайды.

Суюген джюрекге себеб болады,
Туурадан къараб кёрмеклик.
Сабий джюрегим эриб тауусулду,
Ма алай къыйынды суюмеклик.

Сени суюгенли болгъанма, наным,
Сизни орам бла джюрюючю.
Бир халал тенгинг болуб къалгъаем,
Ичги сёзюнгю билиучю.

Сени суюгенли болгъанма, наным,
Чыгъыб эшикке къараучу.
Алтын таракъчыкъ болуб къалгъаем,
Бурма чачынгы тараучу.

Мени аягъымда носкичиклерим,
Ала сарымыдыла, сазмылла?
Аллах бир къыйынлыкъ бергенди,
Ансы сеничала азмылла?!

Мен бу ийнарны таралыб этгенме –
Суюгени болгъан джыласын.

Меннге кюлюб, хыликке этген,
Башына джетиб сынасын.

Тюбюнгдеги къаратору атынг,
Кел, ат аллынга минейим.
Эки аналы къозучукъса, дейле,
Сени къайсы анангдан тилейим?

Мангылайында джуддуз къашхасы,
Наным, миниучю атынгы.
Кёзюнгден кёрюб, къараб айланлыкъма,
Берсенг а, ариуум, картынгы.

Кёзюме къараб, ууакъ ышара,
Кесинги меннге сөйдюрдюнг,
Сюер акъылым болмай тургъанлай,
Ичимден къара кюйдюрдюнг.

Тургъан юйюнгю къой да кел, дерге,
Мени джокъду сеннге бир дауум.
Сен – алай анда, мен – былай мында
Джашаялырбызмы, кёзбауум?

Сен берген ауруу къатымы сакълайд,
Сау санларыма санланыб.
Атынгы айтыб, бир кёб ахсындым,
Мен бауурумдан къабланыб.

Сени тюбюнге тору атчыгъынг,
Ингичгеден айыл тыймайды.
Атынга тийсин бир къара талау,
Кесинге кёзюм къыймайды.

Мен мындан къараб танымайма
Ары джанында келгенни.

Мен кимге айтыб ангылатайым
Аллах къыйынлыкъ бергенин?

Айтыб ангылатыргъа тенгим болмаса,
Ичимде къалалла сёзлерим.
Бюгюнден ары къарангы кёрелле
Джарыкъ кёрючю кёзлерим.

Къара кёзлеринг, оюмлу къарамынг
Акъылымы къалай бёледиди!
Кёзюнге къараб тургъанлайыма,
Тансыкъ болурум келеди.

Мени наным деб, джангыла эдим,
Аныча кийим кийгеннге.
Кесимден башлаб, бир налат болсун,
Къатынлы джашны суйгеннге.

Бизни юлерибиз казенна юле,
Терезелери мияла.
Нанымдан кесим къуру къалгъанма,
Сюеме дерге уяла.

Джолгъа джолоучу болуб тебресем,
Сагъышым узунд джолумдан.
Керексиз суйюб тургъан болмасам,
Башха джукъ келмейди къолумдан.

Суйгенден суйюб, ёлюб барама,
Хар эртден-ингир кёре да.
Эм суйгенинги алырса, ариу,
Мени къыйынымы тёле да.

Ой, уллу суугъа атханма,
Тюшген болурму сайына?
Джашны игисин табсам эд ансы,
Къарамаз эдим байына!

Дуния рысхы неге керекди,
Ах, сени бла тургъаннга?
Ызынгдан къарасам, санларынг ушайла,
Дарийге итиу ургъаннга.

Кёгде баргъан сууукъ тубанла
Джазгъы кюнлени суутхан.
Сюймекликден сора кёрмедим
Адамны нюрюн къурутхан.

Джашаялмайма бу тар ёзенде
Мен башха джары кетмесем.
Бар мадарымы барын тауусдум,
Джанымы харам этмесем.

Джанымы харам къалай этейим –
Кёзюм къарайды джаныма.
Ой-ой, къызла, къалай этейим,
Элге белгили наныма?

Мени кибик суйгени болгъан,
Ий, дуниялыкъгъа джылаймыд?
О, ашхы Аллах, мен къыйынлыгъа
Этиб къоярынг былайыд?

Башым, джюрегим бир бек ауруйду,
Мен орундукъгъа джатмасам.
Бар мадарымы барын тауусдум,
Башымы суугъа атмасам.

Ой, суйдюм-суйдюм, мен сен ариуну,
Суйдюралмадым кесими.
Тюбеген сени сёгерге къалды да,
Ой, алыб къойдула эсими.

Ой, аллыбызда илипин суучукъ,
Эки джагъасы, саз болуб.
Бурмабаш джашчыкъ кетиб барады,
Кёлю-джюреги аз болуб.

Тауланы аллы дагъыда тау болса,
Мен кийик болуб ётерем.
Сыфатынга кёре акъылынг болса,
Барын да харам этерем.

Мен сени алай бир сюер кибик,
Не кёрюннгененг кёзюме?!
Бара барыб, бир сёз айтханса,
Ие бол энди сёзюнге.

Къыйынлыгъы болгъан кеси биледи,
Мен къыйынлыгъымы билеме.
Джылагъан кюнюм мени кёб болады,
Ма джыламагъан кюнюмден.

Эндиге дери кирмеген эдим,
Энди киргенме тубаннга.
Кеси дуниямы къарангы этерге
Нек кёрюннгененг сен манга?!

Келеди, дейле, келеди, дейле,
Бу келеди да, джетмейди.
Сюймеклик ауруу былай къыйын эсе,
Да, ёлюр ауруу къалайды?

КОЛЯ

Аэродромну къаты бла озсам,
Мен къарай-къарай озама.
Письмому алсанг, джылаб окъу, Коля,
Мен да джылай-джылай джазама.

Аэродромну къаты бла озам,
Бир ариу аяз урады.
Самолёт бла учуб кетгени
Кёзюме кёрюне турады.

Коляны аллына алай барлыкъма.
Кийген кийимим къызара.
Самолёт бла учуб кетгенд Коля.
Ол къол тутаргъа аяла.

Зуккуду, дейле, мени наныма –
Сайлаб алгъанма сауладан.
Самолёт бла учуб ташайды
Аллыбыз мийик тауладан.

Ий, белингдеги герохунг, Коля,
Бир ариу джарашад белинге.
Самолёт бла учуб кетерикме,
Колям, джашагъан элинге.

Келигиз, къызла, биз барыбыз да
Бирча кийимле киейик.
Ууакъ джашла кимге да бошдула,
Къатынлыланы сюейик.

Къатынлыланы сюймегиз, къызла,
Ма тулукъ-тулукъ сёзлери.
Эшикден кирселе, табхада болады,
Къатынлыланы кёзлери.

Сени юсюнге бир ариу джарашалла
Мор кашемерден кийимле.
Къатынлы джашланы къалай сюесиз,
Тобукъ тюблери бюгюле?

Иеси башындан туту б тургъанлай,
Секириб, атха миннгенча.
Къатынлы джашны къалай сюейим,
Хуах кийимни кийгенча?

Сюймеклик ауруу мен къыйынлыны
Сабий санларымы талайды.
Урланнган малын даулагъан этеди,
Къатынлы джаш да алайды.

Сени башынгда фуражканг, наным,
Джел уруб, аны кѣлтюрсюн.
Мен да сюеме, сен да сюесе,
Сюймеген кесин ѣлтюрсюн.

Ол сен суйюучю чыпчыкъла, наным,
Къая тарлада ойнайла.
Джаратхан Аллах джазыу этсе да,
Ол суймегенле къоймайла.

Эшик аллына чыгъыб къарасам,
Таймайын сени кѣреме.
Меннге мадарынг джокъмуду, гяур,
Сени амалтын ѣлеме.

Бюгече кече, бир ариу кече,
Ай да тийгенди булутсуз.
Ах, этерими кесим этгенликге,
Дагъыда тюлме умутсуз.

Ах, сенден сора кёрмедим, гяур,
 Ма адам этни ашагъан.
 Ах, андан хапар айтырыкъ болуред,
 Айны къатында джашагъан.

Ах, муратыма джетерик болурем,
 Тауладан ары къарасам.
 Ах, излей барсам, къалай табылмаз,
 Джюрек ауруугъа бир дарман?

Сени башында фуражканг, наным,
 Бир ариу эди онгмаса.
 Башха къарыуум чыртда джокъду,
 Джангыз картчыгъынг болмаса.

Къара къашларынг, кука сёзлеринг
 Мени эсими бёлелле.
 Бал бетли чачынг, ингичге къашынг
 Джюрегиме аууруу берелле.

Мени къолумдагъы къол джаурукъчугъум,
 Аны тегереги сары-ала.
 Не заманнга дери турлукъма, ариуум,
 Къол къагъышлагъа къууана.

Эртден, ингир да чыгъыб къарайма
 Ишге джюрюучю джолунга.
 Авторучка болуб къалгъаем, ариу,
 Къагъыт джазыгучу къолунга.

Ох, Аллах, анам, къалай этейим
 Мен джюрегимде кюйгеннге?
 Кесимден башлаб, налат болгъаед
 Къатынлы джашны суюгеннге.

Иничге белли, кенг джауорунлу,
 Бир ариу къыйылад атласа.

Эки дуниям да ичине оюлсунла,
Дунияда сени табмасам.

Джарыкъ кюн тийиб келеди
Аллыбызда мийик таулагъа.
Ёлгенле тенгли бир болгъанбыз,
Къачан къошулукъбуз саулагъа?

Ала кёзлери, къашлары – къара...
Анда бир ариулукъ бар эди!
Къарангы кечени Ай кибик джарытхан,
Аллай мангылайы бар эди...

Юсюмдеги чепкеним – узун,
Аны багъалатыб киймейме.
Меннге ийнаныгъыз, тенглерим:
Мен бу дунияны суймейме.

Бармагъымда джюзюкчюк,
Кямарыма салыб джашырдым.
Джанымдаи эсе суйгенчигими
Мен армиягъа ашырдым.

Юсюндеги кёк кёлекчигинг,
Джангур джибитсе, онгмаймыд?
Аллынга къараб джылаб турама,
Келир заманынг болмаймыд?

Ышара-кюле келесе, наным,
Кёк кёлекчигинг юсюнде.
Дуниягъа патчах сенми болгъанса.
Бир кёб кёреме тюшюмде?

Кюн бокъланыр ышан этерге,
Кёкде къатышалла турнала.
Келечилик айтхан сууаблыкъ табар
Боташланы Анзор бурмагъа.

Ий, бизни Бурма келе турады,
 Джылтырый, джашнай, уяла.
 Къараб кѳргенлей, суююб къойгъанма,
 Бойнун бууарыкъ бууала.

Мен Бурмагъа кѳлек аллыкъма
 Элиси сомгъа келгенден.
 Мени Бурмам кѳз болуб джатады,
 Аллах, сен сакъла ѳлгенден.

Ой, бурма эте, бурулгъан эте,
 Кесим ийгенме мийикге.
 Да, сагъыш этсенг, тюз баш аурууду
 Ой, Бурма, мени кибикге.

Тауланы башы бир ариу болгъанды,
 Ол алгъынлада къар эди.
 Мени кѳрмейин чыдаалмагъан,
 Аллай заманынгбар эди.

Шиндикге олтуруб, атынгы айтсам,
 Атынг болады нѳгерим.
 Сени суюгеними айтмай тургъанлай.
 Билиб къойгъандыла тенглерим.

Сени ауузунгда кюмюш тишлеринг,
 Аны омакълыкъгъа салдыргъан.
 Башха къызланы сюесе, дейле,
 Олду кѳлюмю къалдыргъан.

Ма, ариу, дейдиле, эрши, дейдиле,
 Ариу-эрши не беред?
 Ариуну башында акъылы болмаса,
 Ариулугъундан не келед?!

Эки кѳзюм да джарыкъ кѳрелле
 Къара чачынгы сыласам.

Мени тенглерим, айыб этмегиз,
Къычырыкъ этиб джыласам.

Ах, суюдюм, суюдюм, бир кемсиз суюдюм,
Сюймеклигиме сингнгинчин.
Алгъын джашауум къалай тынч эди,
Бу суюмекликни билгинчин.

Мен терезеден таймай къарайма.
Былайтын озсанг кёрюрге.
Сюймеклигими, таралгъанымы
Джартысын сениге берирге.

Мени суюгеним бир да ариуду,
Къашлары кенгден къыйылыб.
Джашау нёгерге аны сайлагъанма,
Джашланы ичинден айырыб.

Кюнле кюнлени ызларындан баргъанча,
Джылла да баралла ашыгъыб.
Сени меннге этиб къойгъанынгы,
Тенглериме айтмайма, джашырыб.

Аллынга къараб, сакълаб турлукъма.
Сен бек узакъда болсанг да.
Сен берген джарам эсимден кетмейди
Не къууансам да, кюлсем да.

Аллынга къараб, сакълаб турама,
Келмезлигинги билсем да.
Чыртда кишиге билдирлик тюлме,
Мен сени ючюн ёлсем да.

Бир кесек турсанг, мен барлыкъ эдим,
Сени арлакъгъа ашыра.
Къараб тургъанлайыма, алыб ташайды
Ичине оюлукъ машина.

Мени дорогоюм, аллай дорогой,
 Ол – тауну татлы наныгъы.
 Мени къююб, къайры бараса,
 Эки кёзюю джарыгъы?

Юсюне кийим бир таб джарашады.
 Санлары бирча токъду да.
 Эшикге чыгъыб къараялмайма,
 Кёзбау дорогоюм джокъду да.

Эшик аллында къара суу,
 Къолуму салдым къар суугъа.
 Сени былай бир нек суйген эдим,
 Джаш джюрегиме джарсыугъа?

Эки кёзюю мен къаты къыссам.
 Ичинде сени кёреме.
 Ах, джана келиб, джукъланнган ишге
 Мен бир бек бушуу этеме.

Ой, бир акъылым алай айтады:
 Мен къачайым да кетейим.
 Экинчи кере алай айтады:
 Харам этселе не этейим?

Ой, харам этиб кюйгъа эдиле.
 Мен аласыз да джашарма.
 Анам керекли болуб излесем,
 Анамы къайда табарма?

Къыйынлыгъымы кёлтюралмайма,
 Ой, суу бойнуна бармасам.
 Зорлукъ джашауда джашаялмайма,
 Башымы суугъа атмасам.

Ах, деб ахсыныб, джерге къаблансам,
 Сары кюелле кырдыкла.

Ох, деб ахсыныб, кёкге къарасам,
Джылаб чачыладыда булутла.

Эшик аллында терекле, анам,
Аланы орталары кёк болсун.
Ах, сени табхан анагъа, бала.
Тоба, кёкюрегим джол болсун.

Юйбюзню артында сабанла, анам,
Сюйгениме кесим барлыкъма.
Ала бек битсинле, ёссюнле, къызла,
Тилеген джашла уа тёзсюнле.

Мени къолумдагъы къол джаулукъчугъум,
Къол джаулукъ тюлдю, къоллукъду.
Ариучугъумдан тыйма, ой, анам,
Бир ариу кюеу боллукъду.

Эшик аллында акъ маскечик,
Булутлагъа къараб улуйду.
Джаш заманынгы унутубму къойдунг,
Ой, анам, юйюнг къурурукъ?

Бармагъымдагъы джюзюгюм,
Мен джюзюгюмю джоймазма.
Колхозчугъа баргъан сыртда чага этед,
Мен колхозчугъа бармаза.

Къолумдагъы къол джаулукъчугъум,
Аны онгнунчу джоймазма.
Къойчугъа баргъан сыртда айланады,
Мен къойчу джашха бармазма.

Юсюмдеги чепкеним,
Сюйюб киеме, джоймазма.
Трактористге баргъан джау кийимле джууад,
Тракторист джашха бармазма.

Бойнумдагъы сынджырчыкъ,
Кёзюм кыйыб джоймазма.
Окъугъаннга баргъан шахарда джашайды,
Мен окъугъан джашдан кълмазма.

Окъугъан, дейле, окъумагъан, дейле,
Неди быланы башхасы?
Акъыллы кыыз шофергъа барсын,
Алыр казнаны ачхасын.

Джылтырайды, джанады,
Окъугъан джашны бочхасы.
Гырджыннга джетед да, джаугъа джетмейди
Окъугъан джашны ачхасы.

Аракъы, дейле, тютюн, дейдиле,
Окъугъанла андан тоймайла.
Орус кызыланы ызларындан сюрюб,
Ол халилерин къоймайла.

Окъугъан джашла, айхай, кызыла,
Къарачай тойгъа бармайла.
Анала-атала не кюрешселе да,
Кече танцаларын къоймайла.

Мен аллай джашха барлыкъма, тенгле,
Контор эшикден къараучу.
Кёзлери кюле, ауузу сёлеше,
Къоллары кягъытха джараучу.

Анга бармасам, аллайгъа барлыкъма,
Школ эшикден къараучу.
Кёзлери кюле, ауузу еёлеше,
Школда дерс берирге джараучу.

Анга бармасам, аллайгъа барлыкъма,
Волга машинадан къараучу.

Кёзлери кюле, ауузу еёлеше,
Къоллары чачын сылаучу.

Термиле тургъан болмаса,
Джетмейди мени ууахтым.
Сеннге термиле, мен ёлюб кетсем,
Кимни боллукъду гюнахы?

Мени кибикни былай термиле,
Ёте болурму ёмюрю?
Меннге ушагъан бир зат кёреме,
Кюйюб бошагъан кёмюрю.

Не джыласам да, не джарылсам да,
Дуниядан меннге не къалгъанд?
Ах, мындан ары онгарыкъ болурму
Эндиге дери онгмагъан?

Не джыласам да, не джарылсам да,
Дуния меннге джокъду да.
Эки кёзюмю ёрге ачалмайма,
Ичлери къызыл отду да.

Алгъын дуниям бир джарыкъ эди,
Былай къарангы тюл эди.
Тарыгъыуларымы айтыб таралсам,
Кюн да булутха киреди.

Алгъын дуниям бир джарыкъ эди,
Энди ол дуниям кетгенди.
Ол джарыкъ кюнюм, булутха кириб,
Кюнюмю къарангы этгенди.

Печни башына суу салгъанма.
Башымы джуууб тараргъа.
Къычырыкъ этиб, джылаб чыкыгъанма
Нанымы ызындан къараргъа.

Терезени ачыб, былай кьарасам,
 Бир ариу аяз урады.
 Сюймеклик ауруу, кьатымы сакълаб,
 Джанынгы бер деб турады.

Хар эртден сайын салам береме,
 Аллыбыз мийик таулагъа.
 Ий, ёлгенлеге тенг болгъанма да,
 Къошулалмайма саулагъа.

Саулай джууугъуму харам этерикме,
 Нанымы джангыз башы ючюн.
 Бир джюрек ауруу табханма, анам,
 Биреуню хауле джашы ючюн.

Ой, мени анам сюйгениме бермейди,
 Анам мени кьабыб джыласын.
 Аття къошха кетиб, келирге унамай,
 Ання бир сюймеклик сынасын.

Отха чоюн салгъанма, анам,
 Ол кьайнай эсе, бишмеймид?
 Меннге урушуб неге тураса,
 Заманынг эсинге тюшмеймид?

Ий, Аллах ючюн, бир зат сорайым,
 Сюйгени бар да джылаймыд?
 Саулай элибизден сайлаб алгъаным,
 Этиб къоярынг былаймыд?

Къап-къарадыла сени кёзлеринг,
 Къашларынг кенгден кьыйылыб.
 Мен сени кёрсем, бир кёб турама,
 Санларым-бутум кьыйылыб.

Къара къашларынг, ала кёзлеринг,
 Джюрегими джауун ашайла.

Узакъда, кенгде бек суйген тенгле,
Билмейме къалай джашайла.

Аллыкъ эсе, мени суйгеним,
Былай эте турмасын.
Кесинден эсе артыкъ сюеме,
Мангылайында бурмасын.

Мени джюрегим бир бек ауруйду,
Кюйюб барады тютюнлеб.
Ёлеме, десем, ийнанмайдыла,
Джанмайса, дейле, тютюнлеб.

Эки кёзюнг бирден къармаллыкъ,
Къайдан суйгенме сени уа?
Сен баргъан джерге мен да барлыкъма,
Ала барсанг а мени да.

Аллыбызда къаяла, суйгеним,
Къаяла башы – къышлыкъла.
Сенден сора кишини излемейме
Сабий джаныма тынчлыкъгъа.

Аллыбызда дагъыда къаяла,
Къаяла башы тау къышлыкъ.
Мени былай термилте эсенг,
Аллах бермесин джан тынчлыкъ.

Мени суйгеним ушайды, дейле,
Дарманнга битген ханчыкъгъа.
Суйгеними табсам, барлыкъ туююлме,
Мен сени киби джашчыкъгъа.

Къара къашларынг, бурма чашчыгъынг
Мангылайынга кёлекке.
Биз экибизге джазыу джазала,
Ой, Айда, Кюнде мёлекле.

Кёкден джауалла джауумла,
Джерден чыгъалла кырдыкла.
Биз экибиз сёлешиб тебресек,
Тохтаб къарайла булутла.

Къыйылыб баралла мени санларым,
Къалам туталмай къолларым.
Сени амалтын таныргъа излейме
Сизни эшигигизни джолларын.

Кече да, кюн да таймай къарайма,
Сени тюрсюнюнгден тоймайма.
Къара къашларынг, ала кёзлеринг,
Джанымы джашаргъа къоймайла.

Бир-бир акъылым алай айтады:
Мен сени суюб не этеме?
Экинчи айланыб, эсима тюшсенг,
Мен бир аманнга джетеме.

Алай айтханым джетмесин,
Джюрегими кесинг билесе.
Бир кесек сагъыш этер керекли
Кёб гюнахыма киресе.

Ой, Аллах, меннге бир ауруу тийгенди,
Ол джюрегими къаралтыб.
Сен да башхагъа кетерик болурса,
Мени да ызынгдан таралтыб.

Мени джюрегим алай эрийди,
Кюн къыздыргъан къар кибик.
Мени тылпыуум алай чыгъады,
Хамамдан чыкъгъан пар кибик.

Сени акъылынг алайды, ариу,
Мен бир адамдан къалмам, деб.

Мени акъылым алай болгъанды,
Тилеб келсенг да, бармам деб.

Джолгъа джууукъ сизни юйюгюз,
Мен сууукъ болсам, къайтырма.
Ойна-кюле, ышара барыб,
Сюймеклигими айтырма.

Джолгъа джууукъ сизни юйюгюз,
Озуб барама къайталмай.
Ой, мен къыйынлы ёлюб къалама
Сюймеклигими айталмай.

Сюймеклигими киши билейди,
Да, джангыз сеннге билдирдим.
Письмо ийгенме, деб кёлюнге келмесин –
Письмоларынгы кюйдюрдюм.

Сюймеклик ауруудан ауруб джатама,
Мени бир кёре келсенг а.
Джанауалда, къатыма олтуруб,
Джылаб, джанымы бёлсенг а.

Сени суйгенли эркин болгъанды
Белимде алтын кямарым.
Ариу сёзлеринги менден къызгъанма,
Ол болур сенден табарым.

Хар кюн сайын эки сагъат окъуйбуз
География картадан.
Эки кёзюмю алмай къарайма
Сен олтуруучу партадан.

Аскерге ашыргъан кюнюмде
Къол джаулукъ бергенем уялмай.
Бек суйгеними билдириб къойгъанем,
Джыламукъларымы тыялмай.

Ала кезлеринг, кука сёзлеринг
 Джюрек джаууму ашайла.
 Мени багъалым, къайдаса, наным?
 Тарыгъыу кюуле айтама.

Мени къолумда кюзгючюгюм, тенгле,
 Ол джерге тюшюб уалсын.
 Мени суйгеним бу элде джокъду,
 Суйгени болгъан къуансын.

Бир уллу джангур келе турады,
 Ол эки ёзеннге бёлюнюб.
 Бара тургъанлай, тохтаб къалама,
 Тюрсюнюнг кёзюме кёрюнюб.

Мени къолумда джюзюгюм
 Аны башында чирчиги.
 Мени суйгеними къалай танымайса,
 Окъугъан джашланы бирчиги?

Джылладан эсе иги чакъгъанды
 Аллыбыз тауну наныгъы.
 Къалгъан джашладан эсе ариуду
 Мени нанымы тюрсюню.

Мен сени суйюб, ёлюб барама,
 Ийнана эсенг сёзюме.
 Сыртлада ёсген гокка хансладан
 Ариу кёрюнесе кёзюме.

Хар эртден сайын кийиб чыгъама
 Акъ чепгенчигими юсюме.
 Дуния рысхым сенми болгъанса
 Таймайын кёреме тюшюмде?

Мени джюрегим бир бек ауруйду
 Къолум алайын сылайды.

Аузум айта-сѐлеше тургъанлай,
Джюрегим таша джылайды.

Айт десегиз, мен айтайым,
Ийнарды мени билгеним.
Ичи – алтын, тышы – кюмюш,
Алайды мени суюгеним.

Суюдюм, суюдюм – суюмединг, гяур.
Суюгенинден къалгъан ѐлемид?
Бир игиликден, ах, къуру къалгъан,
Экинчи игилик кѐремид?

Майна, майна, ах, мени наным,
Къабхакъ башындан къарайды.
Бу суюмекликни нек бердинг, Аллах.
Ол мени неме джарайды?

Суюмеклик ауруу джан ауруу, къызла,
Ах, джик-джигимден айырды.
Сен ары-бери оза тур, наным,
Джангыз кѐрсем да хайырды.

Сен ары озгъанлы болуб къалгъанма,
Мен орамланы санаучу.
Сени суюгенли болуб къалгъанма,
Мен сылтау бла джылаучу.

Акъ дарийдеи кѐлек болгъаем,
Джалан этинге киерге.
Быллай балачыкъ къалай болгъаненг,
Кѐргенлей сени сюерге?!

Мангылайынгдан, ах, чыкъгъан чашчыкъ,
Къара чиллени бургъанлай.
Тансыгъымы алалмадым,
Кѐзюнге къараб тургъанлай.

Мени аягъымда чурукъчукъларым,
Ала джыр-джыр эте, джырылдай.
Мен суйгенчигиме кетиб къаллыкъма,
Сиз да къалырсыз гырылдай.

Мени юсюмде акъ чепкенчигим.
Оюу тюшгенди тегерек.
Сени суйгенли болуб къалгъанма
Элибизден учхун, гёбелек.

Келиб къоналла кёксюл кёгюрчюнле
Сени аллында къонушха.
Мени алмайын, башханы алсанг,
Къабыргъа баргъын болушха.

Ма миннген атынг сени чабмасын,
Джекген ёгюзюнг тартмасын!
Мени джыламугъум уу болуб джайылыб,
Элингде кырдык чакъмасын!

Ах, Ташкёпюрню кёрлюк болур эди,
Дуппур башындан къарагъан.
Ах, сизни элде бар эди, къызла,
Мени джаныма джарагъан.

Къашлары къара болгъанны, къызла,
Кёзлери ала болады.
Кёз туурасында суйгени болгъанны,
Джюреги джара болады.

Эртден сайын чыгъыб джырлайды,
Ма сизни элни къундузу.
Джанынга къурман болайым,
Сен – толгъан Айны джулдузу.

Къагъыт гоккала, мени тенглерим,
Джаугъан джауумну суймейле.
Мен сени амалтын таралгъанымы,
Элде адамла билмейле.

Акъылы болмагъан ушайды
Къууушу болгъан терекге.
Къатына барыб, иги къарасанг –
Кюнде айланган кёлекке.

Аягъымдагъы мени чурукъларым,
Ала джыр-джыр эте джырылдай.
Кел-кел, ариуум. кетиб къалайыкъ,
Ананг а къалсын гырылдай.

Кесин бузгъан анасыды, дейле,
Менден аналыкъ киймесин.
Кесин ёлтюрген атасыды, дейле,
Юйюне келин кирмесин.

Башыбыз бла озуб баралла,
Кюнню аман этген булутла.
Къатыма олтуруб, ариу сёлешиб,
Узакъгъа кетсенг, унутма.

Суймеклик ауруу – кечимсиз ауруу,
Сени юсюнде сынадым.
Суймеклик ауруу башыма джетгенинде,
Къычырыкъ этиб джыладым.

Юйбюзню артында топуракъ, тенгле,
Ол топуракъдан къазгъаннга.
Мен нохта бау элтиб берликме,
Суймекликге дуа джазгъаннга.

Адамла меннге алай соралла:
 «Ий, не болгъанды сеннге?» – деб.
 Энди сорсала айтыб къоярыкъма:
 «Наным ауруу бергенд манга», – деб.

Мени юсюмде къара чепкеним,
 Къуру да аны киеме.
 Окъугъан джашны кереги джокъду,
 Колхозник джашны сюеме.

Оу, суймекликден дюккюч болгъанма,
 Оу, чырпы болсам, чакъмазлай.
 Аллай багъалы сен къачан болдунг,
 Мен сени суйюб табмазлай?!

«Ах-ох», десем да, ариу, мен джарлы,
 Джюрегим джаннган отду да.
 Не таралсам да, не термилсем да,
 Ариуум элде джокъду да.

«Ах-ох», десем да, ариу, мен джарлы,
 Джюрегим кюед, сылайым.
 Хар тутхан ишим чырмалыб барад,
 Олтурайым да, джылайым...

Бу суймеклигим кириб тебрегенли,
 Аурумагъанлай азгъанма.
 Энтда суйгенме бир ариучукъну,
 Джаратхан Аллах къызгъанма.

Кел, ариучугъум, экибиз кетейик,
 Чачынгы аяз тарасын.
 Бу экисинде бир иш барды, деб,
 Кёкден кюмюш Ай къарасын.

Кёкде айланнган кёк кёгюрчюн
 Келсин, олтурсун къатыма.

Атын айтсам, билиб къоярыкъла,
«Серёзна» атайым атынга.

Бу суймекликден бир-эки айтайым,
Ичингден кюле бир тынгыла.
Айтханларымы сени ючюн айтама,
Гяур тюл эсенг, бир ангыла.

Бу суймекликден хапарым джокъ эди –
Аз акъылымы алгъанды.
Кирпиклерими къагъалмай къарадым –
Кёзлерим кёрмей къалгъанды.

Эки къолуму тутуб джуугъанма,
Тауладан акъгъан къар бла.
Сен субай ариучукъну къайдан суйгенме
Джаш джюрегиме джарсыугъа?

Къолумдагъы къол джаулугъум,
Хурджунума салсам, экиди.
Бу суймекликден адам ёлгени,
Ах, ийнаныгъыз, кертиди.

Ий, Аллах, къалай къыйынды
Суймеклик джерине джетгени!
Суугъа башымы атдырлыкъ болур,
Джюрегими аман этгени.

Суймекликден сора ауруу кёрмедим,
Толу этинги аздыргъан.
Ой, андан сора амалсыз иш джокъду,
Джерни джеги къатын къаздыргъан.

Письмоларымы къайтаргъанында,
Бир аз бузгъан эдинг къанымы.
Суйгенинги эт, деб къойгъанында,
Туталмай къалдым санымы.

Сен таный эсенг, мен да таныйма –
Хапарынгы кишиге сормайма.
Сен мени бла бош кюрешесе, –
Мен сени кёрюб болмайма.

Сен кьошха кетсенг, кьайта билмейсе –
Эки айдан алгъа келмейсе.
Ёрге турмасам, айыб этмезсе, –
Кюнашхы бере билмейсе.

Ий, джаш суйген былаймыды?
Джукъум тыйылмады, аздадым.
Аллах къанымы айландыргъанды –
Ариу-иги, деб, къызмадым.

Сеннге ушашны мен кёрмегенме,
Къара джылтырауукъ чач болуб.
Сеннге ушагъан гонка хансчыгъым
Барады эриб, тас болуб.

Не дарман джарар, билген бармысыз,
Суймеклик отда кюйгеннге?
Кесимден башлаб, айыб этеме,
Юйде кичини суйгеннге.

Айыб этмегиз, ийнарла этген,
Ол суймекликден джырлайды.
Мени суйгенчигим элтирик эди,
Тамада къарнашы чырмайды.

Ий Аллах, сени ким табхан эди?
Сен къалай ариу баласа!
Келе келиб, кесинги суйдюрюб,
Энди къайры кетиб бараса?

Сюесе, дейле, суймейсе, дейле...
Алыб къоялла эсими.
Сенден къалгъан, ёлюб къала эсе,
Бир сынаимчы кесими.

Сюйгенле, сюек болсунла,
Ала сын ташлай къатсынла.
Кенг къабырлары, тар болуб,
Ала джылай-джылай джатсынла.

Бачхада салыб битдиргенме,
Сохан урлукъ, гин урлукъ.
Эки суйгеннге заран болгъанны,
Шайтан къаргъаб, джин урлукъ.

Сюймеклик меннге тамам синггенди,
Бойнумдан басханд къатысы.
Къайда айлансанг да, къууанч бла айлан,
Сени блады джанымы джартысы.

Тамам сагъышха салгъанса мени,
Къалай этейим, не этейим?
Башха мадарым къалмагъанды, –
Джанымдан юлюш этейим.

Сенден башха суйгеним болса,
Бек суйгенимден бошайым.
Сен былай этиб, сагъыш эт, наным,
Дунияда къалай джашайым?

Мени суйгеним алай ариуду,
Къараб турама кёзюне.
«Сюеме» деб, бир кёб айтады да,
Ийнаналмайма сёзюне.

Мен тансыгъымы алалмайма
 Къобан бойнунда ташладан.
 Джангыз кесинги сайлаб алгъанма
 Саулай элледэ джашладан.

Алтын белибау болуб къалгъаем,
 Иничге белинге къысаргъа.
 Джазыучу къалам болуб къалгъаем,
 Таймай къолунгда тутаргъа.

Сени юсюнгде дарий кёлегинг,
 Ачыла барад билегинг.
 Сен да адамса, мен да адамма, –
 Ташданмы ишленгенди джюрегинг?

Дарий бла кашемерди, кызла,
 Мени нанымы кийгени.
 Кесине багъа сала билмесин
 Мени джаууму сюйгени.

Той да игиди, къобуз да игиди –
 Къайгъыларынгы чачады.
 Алгъынча сюеди, деб турма, ариу,
 Кёрсем, джюрегим чанчады.

Бу сюймекликден дарман джокъмуду?
 Огъесе, менми билмейме?
 Тенг кызларым къоймайла ансы,
 Кесим да талпыб сюймейме.

Бу айтханларым оюн сёзледиле,
 Сени джукъ келмесин кёлюнге.
 Энди мени ючюн кюн тиймей къалсын,
 Наным, джашагъан элинге.

Мен китабымы алыб барама
 Терек салкъында окъургъа.

Мен ариуум бла кетиб къаллыкъма
Санаториягъа солургъа.

Сени юсюнде къара костюмунг,
Санынга суюм салады.
Былайтын озсанг, бери къарама –
Джюрегим эриб барады.

Мен сени суюб башлагъанлы бери,
Бир къарыш эриди санларым.
Да, сени ючюн, былай нек таралдым,
Сенми багъалыса джанымдан?

Мен сени суюб башлагъанлы бери,
Джукъ тутмайдыла къолларым.
Джюрюгеним сайын ичине оюлла,
Мени джюрюючю джолларым.

Мени къолумда къол джаулукъчугъум,
Джыламукъ бла джуугъанма.
Сен суюмей эсенг, менми сюерикме,
Сенден итденми туугъанма?!

Стол юсюнде алмала, ариу,
Мен тиймейим да, сен аша.
Сен мени алгъынчы сюерге къоркъама,
Сен да мени суюб къыйналма.

Сени суюгенлеринг ючдюле, ариу,
Ах, мени бла тёрт болур.
Сен да къойгъанса, мен да къояйым, –
Сабий джюрегим бир солур.

Сол къолумда джюзюгюм, анам,
Онг къолуму саллыкъма.
Эки къарнашым къайсыны айтсала,
Ала айтханнга барлыкъма.

Кёкге басхыч салгъанма,
Кёк булутланы чачаргъа.
Мен наныма болджал бергенме
Байрым кече къачаргъа.

Алтын окъа чалгъанма,
Башлыгъынга саллыкъма.
Тогъуз къатын алсанг да
Онунчугъа барлыкъма.

Джылтырайды, джанады
Хамитни алтын къамасы.
Алтын къамадан не келсин,
Джамаукёнчекди анасы.

Танымаем, билмеем,
Наным сени анангы.
Къарангы кече тешиб алайым
Сени белинге къамангы.

Кёзюм чыракъ барады
Орундукъда алысха.
Къычырыкъ этиб, джыларыкъ эдим
Къарайма дуния намысха.

Ой, ол сусар ойнайды, тенгле,
Бери джанына ётмейин.
Мени джауума суюмеклик сингсин,
Ол заманына джетмейин.

Джюрек суйгенни къол да таныйды –
Джазама, ариу, атынгы.
Тансыкъ болсам деб, къарай турургъа,
Тилейме, наным, картынгы.

Ол эки къашынг алай къарадыла,
 Дарийге окъа бургъанлай.
 Тансыкъ болуб а турама, ариу,
 Кюн сайын кёре тургъанлай.

Сюймеклик ауруу билмеем, ариу,
 Сени эсима алгъынчын.
 Сюймеклик ауруу деб билмей эдим,
 Сен мени эсима салгъынчын.

Сюймеклик ауруу билмеем, ариу,
 Ах, сен тюшгюнчюн эсима.
 Мен былай кемсиз къалай сюйдюм, деб,
 Сейир этеме кесиме.

Накъырда этсем, накъырда этмейди,
 Аны ауузчугъу къабышыб.
 Мени джауума сен кётен этгин,
 Бурнунг джаягъынга джабышыб.

Алгъаным джокъду, бергеним джокъду,
 Кёргеним джангыз – къол джаулукъ.
 Анам билгенди да урушхан этеди,
 Бер кямарымы, сау къаллыкъ.

Мени суймеклигим бир ауур болгъанды,
 Кёлтюрюб келмейд кючюмден.
 Бир-эки ийнар мен айтайым
 Окъугъан джашланы юсюнден.

Окъугъан джашла тойгъа кирселе,
 Ингичге болуб беллери,
 Алты классны бошаб келселе,
 Бир уллу болад кёллери.

Ой, уллу кёллю болалла,
 Бир дженгил мыдах болалла.
 Кеси тиллерин иги билмегенлей,
 Орусча сёлеше баралла.

Ой, уллу кёллю болмагъыз, джашла,
 Ол уллу джаулукъ этеди.
 Акъ къагъытчыкъгъа кир къакъгъан кибик,
 Джаныгъызгъа дженгил джетеди.

Сиз фуражканы алай киесиз,
 Акъ бетибиз кюнде кюед деб.
 Ой, кёлююзге алай келеди:
 Хар кёрген бизни сюед, деб.

Машина бла кийим къаядыла,
 Битгенден сора киер, деб.
 Сюймегениме мени бередила,
 Баргъандан сора сюер, деб.

Эте тургъан кийимлеригизни
 Битгенден сора киймем мен.
 Джюз джыл биргесине джашасам да,
 Баргъандан сора сюймем мен.

Сюймегениме берме, ой, анам,
 Сен дунияны малы ючюн.
 Сюйгенимден а тыйма, ой, анам,
 Ёлгенлеринги джаны ючюн.

Сюйсем да, сюйюб, сюймесем да, сюйюб.
 Атам бергеннге кетерме.
 Бир кюн туугъанма, бир кюн ёллюкме –
 Анамы разы этерме.

Ахрат джашау табыллыкъ тюдю,
 Атам айтханнга кетмесем.

Дуния джашау манга тар болур,
Анамы разы этмесем.

Къаракъаш бала, алакёз наным,
Бачхада битген наныгъым.
Айым, Кюнюм да, Джулдузларым да –
Дунияда сенсе джарыгъым.

Алгъын дуниям бир джарыкъ эди,
Кюн кюзгюлеге тийгенча.
Сенсиз дуниям алай болгъанды,
Ай булутлагъа киргенча.

Картынгы алыб къууанганымда,
Картымы сенинге иеме.
Сенден айырылыб, бушуу этгенден,
Ийнансанг, къара киеме.

Ий, сен айтханны мен этиб кетсем,
Мени атам меннге урушур.
Ызынгдан чыгъыб къарасам, наным,
Сени санларынг къурушур.

Былайтын озгъан къаракъаш джашчыкъ
Джюрегиме ауруу береди.
Анама сынаб соргъанма да,
Къарнашынг болад, дегенди.

Акъ кёлекчикге кир къоннган кибик,
Джаныма дженгил джетеди.
Былайтын озсанг, бери къарай турма –
Анам урушхан этеди.

Мени суйгенлерим бир да кёбдюле:
Санай кетсенг, тёртге джетеди.
Студент суйгеним эсиме тюшсе,
Бары да эсимден кетелле.

Гокка хансчыгъым къуу болуб барады,
 Аны тамырлары ууалыб.
 Ючюсюнден да къуру къалама,
 Бош гокка хансха къууаныб.

Бара тургъанлай, джолда табханма,
 Тюшюб тургъанлай кертмени.
 Джаратхан Аллах бла тилейме сенден:
 Юйгюзге ал да кет мени.

Сени сюерге акъылым джокъ эди,
 Ма кюле-кюле, суюдюрдюнг.
 Чыкъгъан тылпыуум, ташланы эритиб,
 Ичими алай кюйдюрдюнг..

Бизни башыбыз къара къаяла,
 Анда джумарыкъла бугъалла.
 Сюймеклик сингнген сабий санлагъа
 Джерден ийнарла чыгъалла.

Терезени ары ач, ариучукъ,
 Бир ариу аяз урады.
 Сюймеклик ауруу къатымы сакълаб,
 Джанынгы бер деб турады.

Экибиз бирге кетиб къалайыкъ,
 Аякъларыбыз басханча.
 Мен сени алай къоярыкъ тюлме,
 Бойнумдан асмакъгъа асханча.

Сюймеклигибиз халкъгъа джайылыб,
 Джазыуубуз къайда букъгъанды?
 Ёзге затынга сёзюм джокъ эди,
 Акъылынгдан кёлюм чыкъгъанды.

Огъартын келген ол ариу аяз,
 Ол кёлеккенги къондурмаз.

Мени къоюб, башханы алсанг,
Сюймеклик гюнах онгдурмаз.

Мени къолумда къол джаулукъчугъум,
Аны бууунума тюйгенме.
Башым къалгъанды къара къайгъыгъа –
Мен бир болумсузну суйгенме.

Ах, сен кетгенли, сени таныгъанла
Хапарынгы меннге соралла.
Чыракъ джаннганлыкъгъа, энди бу джерледе
Джарыкъ болмайдыла орамла.

Ой, сен кетгенли, букъгъан этеме
Юсюме тийген кюнден да.
Бир мадар бар эсе, кесинги сакълайым,
Ах, сени сюеме кимден да.

Сюймеклигими мен айталмадым,
Кёзюнге къарасам, уялыб.
Мен бусагъатда къыйналыб джашайма,
Джукъласам да, сеннге уяныб.

Кимге къарасам да мен бусагъатда,
Сени кёзлеринги кёреме.
Сени ючюн табдым мен джюрек ауруу,
Ах, джюрегимден ёлеме.

Сени таныгъанлы, сен алай ийнан,
Кёрмейме джюрюр джолуму.
Таймай, тюшюмде, суугъа джыгъылыб,
Сеннге узатама къолуму.

Таймай тюшюмде сокъур болама –
Аллымда сени кёрмейме.
Атынгы айтыб, «ах» дегеними,
Мен алтын таугъа бермейме.

Сени юсюнгден болмагъан хапар,
 Ах, джюрегиме джарамайд.
 Атынгы айтыб, алай башламасам,
 Ишлеген ишимден къорамайд.

Мен ёмюрюмде сюерик тюлме,
 Ах, сени къоюб, бирлени.
 Сени кёрмейин джылаб ашырама
 Саналыб берилген кюнлени.

Эшик аллында аллай биченлик,
 Анда кёгюрчюнле ойнайла.
 Къара къашларынг, субай санларынг,
 Чыртда джашаргъа къоймайла.

Мени джюрегим бир бек урады,
 Столда сагъат ургъанлай.
 Тансыкъ болурум келе турады,
 Кёзюнге къараб тургъанлай.

Сени тубюнде тору атынгы
 Иничгеден айыл тыймайды.
 Атынга тийсин, ой, къара талау,
 Кесинге кёзюм къыймайды.

Башха суюгенинг сени бар эсе,
 Менден уялыб джашырма.
 Кечем да – кече, кюнюм да – кече,
 Дуниямы зыраф ашырма.

Сени суюгенли алай болгъанма,
 Эшикден юйге киралмай.
 Бир кёб заманны мен да тургъанма
 Сени джюрегинги билелмей.

Мени юсюмде аллай чепкеним,
 Къысхадан чурукъ джабмайды.

Бир насыблыны баласы болмаса,
Сюйгенин киши табмайды.

Мен ийнар, джыр алай этеме,
Кюйген джюрекге файдад, деб.
Мени тенглерим алай соралла:
«Сени суйгенинг къайдад?» – деб.

Сюймеклик ауруу къалай къыйынды,
Джилек-джилигинги кемирген.
Ёлгени болгъан кибикди, анам,
Узакъда къалыб термилген.

Мындан къараб таныйма, анам:
Ол – суймекликни даууд, деб.
Эртденли бери бир кёб джыладым:
«Экеу биреуню джаууд», – деб.

Мындан къараб таныйма, анам,
Кюнбетде кюнню тийгенин.
Кесим болмасам киши билмейди
Джаш джюрегим кимни суйгенин.

Джол юсюнден узакъ туююлдою,
Мен юйлерине къайтайым.
Айыб этмейин, сиз тынгылагъыз,
Сюймеклик ийнарла айтайым.

Аракъы ичсенг, бир ариу боласа,
Гокка кёзлеринг сюзюлюб.
Ий, сенден къалсам, ёллюк болурма,
Джан тамырларым юзюлюб.

Ий, белингдеги сени белибауунг,
Бир ариу джарашады белинге.
Ийнарларымы мен барын айтсам,
Сени не келир кёлюнге?

Мангылайында къара чашчыгъынг,
Джибек халыны бургъанлай.
Эсириб келсенг, танг атдырырма,
Юсюнге ёрге тургъанлай.

Сюймеклик ауруу кыйын аурууду,
Кёкден тюшгенди салыныб.
Сен сюе эсенг, мен да сюерикме –
Сюерик тюлме джалыныб.

Мени къолумдагъы кыптычыгъым,
Дарий болмаса, бичмейди.
Джанымдан эсе бек сыйген наным
Тютюн-аракъы ичмейди.

Мени къолумдагъы кыптычыгъым,
Мен дарий табсам бичерем.
Ах, мени наным келед, дегеннге,
Джанымдан юлюш этерем.

Мени аузумдан чыкъгъан тылпыуум,
Самовардан чыкъгъан пар кибик.
Мени джюрегим алай эрийди,
Джаз мартда джаугъан къар кибик.

Балдан да татлы кёрюнед, тенгле,
Ариуну айтхан сёзлери.
Джаш джюрегиме джара берелле
Нанымы ариу кёзлери.

Окъугъан, дейле, окъумагъан, дейле,
Бир бек кыйнайла джынымы.
Окъугъанланы онусуна да
Берлик туюлме кълуму.

Мени аягъымда чурукъларым, тенгле,
Атлаялмайма мийикден.
Башыма умут неге этеме
Таулада айланган кийикден?

Сюеме, дейсе, алай айтаса,
Айтханынг бары ётюрюк.
Сыйрат кёпюрден къалай ётерсе
Мени гюнахымы кёлтюрюб?

Басхан джерим ичине оюлад,
Мен тутхан къая бери ауад.
Эндиден сора кишини суймезем,
Ой, мен суйгеннге къан джауад.

Суйгенчигимден къуру къалганма,
Ариучугъум, сеннге ышаныб.
Сен мени къолумдан тутуб къалгъын,
Башха тенглеринг бошалыб.

Келигиз, къызла, суугъа барайыкъ,
Бир ариу аяз урады.
Майна, алдай эсем, бир къарачыгъыз,
Суйгеним келе турады.

Сен да сюесе, мен да сюеме,
Кел, бизни элге барайыкъ.
Сен тубан болуб, мен джангур болуб,
Къарангы кече джауайыкъ.

Кече да, кюн да сеннге сагъыш эте,
Аурумагъанлай азама.
Джюрегим ауруб, къолларым къалтыраб,
Сеннге письмочукъла джазама.

Бу ийнарланы сеннге этеме,
Суймеклик джюрегим таралыб.

Сени амалтын ёлюб барама,
Ёпкем, бауурум къаралыб.

Къачан да джокъ эди толу акъылым,
Аз акъылымы алгъанса.
Джаш джюрегиме киритни салыб,
Ачхычын къолгъа алгъанса.

Сени бармагъынгда алтын джюзюгюнг,
Ол бармагъынга бек болсун.
Кесими кьоюб, сеннге тилейме:
Джашар ёмюрюнг кёб болсун.

Къап-къарадыла сени къашларынг,
Гоккагъа ушаш кёзлеринг.
Джюрек джаууму ашаб а барадыла
Сени сёлешген сёзлеринг.

Ючкёкен кьобан алай келеди,
Ол эки джаны саз болуб.
Къачаннга дери турлукъма, ариу,
Кёлюм-джюрегим аз болуб?

Ма бу Ючкёкенде джангур джауады
Тауланы башы къаралмай.
Керти сьогенин киши табмайды,
Бир-эки джылны таралмай.

Ой, бизни элде джангур джауады,
Атлаялмайма балчыкъдан.
Сен а – школда, мен а – юйбюзде,
Чыдаялмайма тансыкъдан.

Ат басханны ма джер биледи,
Къыйналгъанымы билеме.
Кишиге айтыргъа амалым джокъду:
Бююлюб, джерге киреме.

Тауладан мийик мени джюрегим,
Адам танымаз аз болду.
Къандан да къызыл эки джаягъым
Сары сапрандан саз болду.

Ашагъан ашым морт татыу этед,
Бир харам этни джуханча.
Бусагъат джашлагъа ышанган алайды,
Сууну элекде тутханча.

Ашхамда джарыкъ джудузчукъ,
Ызына айланыб батады.
Кечем-кюнюм да къайгъылы болуб,
Тангым бир къыйын атады.

Стиль келегинг бир ариу джарашад,
Ол кюн кюйдюрюб онгмаса.
Чырайчыгъынга сёзюм джокъ эди,
Характерчигинг болмаса.

Сюймеклигиме къошула барады
Аллахны дайым кюнюне.
Хар тутхан ишим, ичине оюлуб,
Тюшюб барама тюбюне.

Атынгы айта турама сени
Кюйген джюрекге себебге.
Мени сюйгеним ушайды, тенгле.
Махарда нызы терекге.

Суу къамиш кибик, субай санлары,
Къундуз къанатча, къашлары.
Биринчиликни анга къойгъанла
Учкуланни ариу джашлары.

Кёзюмдед хаман: ушаенг тамам
Чокъуракъ суулу Махаргъа.

Кёк кёлегинги джел кьалтырата,
Тебресенг элден сахаргъа.

Сюйгенем сени таза джюрек бла,
Синггенем сениге биринчи.
Сюймеклигиме сен айыб этме,
Сюерикме сени ёлгюнчю.

Бизни элибиз бир кьарангы элди,
Джарыкь кийиниб а келигиз.
Элни багъасы барды ариуум
Атын айтмайма, билигиз.

Орам джанымда юйюгюз, ариу,
Мен кесим барсам акъларма.
Сен да мени сюйсенг, ариуум,
Ненча десенг да сакъларма.

Мени кьолумда кьол джаулукъчугъум,
Аны мюйюшюнде атым бард.
Сюймегениме барлыкь тюйюлме –
Гитчелигимден антым бард.

Стол юсюнде кьобуз, ой, тенгле,
Аны тиеклери сюекден.
Сюймеклик ауруу къалай кьыйынды –
Кетмейди джарлы джюрекден.

Ауругъанымда, инджилгенимде
Столгъа урдум кьолуму.
Атынгы айтсам, билиб кьоярыкьла,
Ариуум, десем, болурму?

Ой, мени анам бир кьыйын кьатынды,
Ол мени кьабыб джыларыкь.
Атам Кябагъа бериб, ой, кетди,
Анам сюймеклик сынарыкь.

Ой, мени анам бир къыйын къатынды,
Кесибизни элде къал, дейди.
Ма къор болайым эгешчигиме –
Сюйгенчигинге бар, дейди.

Аллыбыз бла баргъан уллу суу,
Аны тегереги, саз болуб.
Мен элигизден чыгъыб барама,
Сабий джюрегим, аз болуб.

Мени юсюмде акъ чепкенчигим,
Белин машина джыйыргъан.
Ах, менден джарлы болурму, къызла,
Сюйгенин тенги сыйыргъан?

Мени юсюмде акъ чепкенчигим,
Бармакъ басхан аласы.
Ах, мен сени къайдан сюйгенем,
Бир джарлы къатынны баласы?

Суратынг менде болгъанын билсенг,
Сен меннге дженгил джетеренг.
Адамны джанын урлагъан, ариу,
Кимни келинлик этеренг?

Картынгы алыб, къараб турама,
Къара кезлеринг онггунчун.
Айтхан сёзюнгю чыртда эки этмем
Дуниямы арты болгъунчун.

Мен да картымы сеннге берейим,
Мени кёзюмден кёре тур.
Мен сени амалтын ёле турама,
Ёлсем, садакъамы бере тур.

Мен сеннге письмо джаза турама,
Акъ къагъытымы толтуруб.

Сюймеклигими керти сен билсенг,
Джылаб къояренг олтуруб.

Сюйгеним бизге келликди,
Бюгече бизде къаллыкъды.
Менден эсе къагъыт да насыблыды –
Ариучугъума барлыкъды.

Сени аягъынгда чурукъларынг,
Ала «джыр-джыр» эте, джырылдай.
Джюрек джаууму ашама, джашчыкъ,
Ой, «гыр-гыр» эте, гырылдай.

Алтын таракъчыкъ болуб къалгъаем,
Бурма кекелинги тараргъа.
Кимден эркинлик алгъанса, наным,
Къызлагъа джити къараргъа?

Сени башынгда бурма чашчыгъынг,
Кел, экибиз да тарайыкъ.
Сени да – уллунг, да мен да – сабий,
Бир-эки джылны къарайыкъ.

Мени юсюмде чепкеним, тенгле,
Кюнюне эки киеме.
Айыб этмегиз, мени тенглерим,
Студент джашны сюеме.

Меннге тынчылыкъ бермейди, наным,
Эки кезюнгю къарасы.
Джюрек джаууму бошаб барады
Зийна къатынны баласы.

Менден башха сюйгенинг болса,
Сен дуняда онгмагъын.
Ариу адам уллу кёллю болад,
Сен уллу кёллю болмагъын.

Бюгюн кюнюм кеч болуб барад,
Кеч этмей, юйге къайтайым.
Кече тюшюмде бир тюш кёргенме.
Былай олтур, сеннге айтайым.

Сюеме, деб а, суйдюрдюнг, бала,
Суймейме, деб а, джылатма.
Джанынга къурман болайым, бала,
Суймеклик ауруу сынатма.

Къармалыб къалсынла мени кёзлерим –
Ма къараб, сенден тоймайла.
Мен къарамайын къалай этейим,
Суймеклик мени къоймайды.

Мени наным аллайд, тенгле,
Къоркъуу кирмейди кёлюме.
Самолёт бла келликди, дейле,
Джашагъан-тургъан элиме.

Гокка хансчыкъны къолума алдым,
Ариуум, сеннге ушатыб.
Сенден къалсам, кетиб къаллыкъма,
Тургъан джериме таш атыб.

Къолумдагъы къол джаулугъум,
Джууама да бояуу кетмейди.
Иги Аллахны бир аман иши –
Суйдюрюб, джазыгу этмейди.

Бир кемсиз аман сюеме
Крепдешинни сарысын.
Сени кёзюнгден кёреме, бала,
Тенгчиклеринги барысын.

Аягъымда чурукъларым,
 Басханым сайын, джырылдай.
 Кел, экибиз да узакъ кетейик,
 Къалыр суймеген гырылдай.

Мени джюрегим бир бек ауруйду
 Къара кийимле кийгеннге.
 Аллах къыйынлыкъ бергеед
 Мен суйген джашны суйгеннге.

Къабырымы кесинг къазарса,
 Топурагъын къуя кетерсе.
 Ёзге зат этиб махтанырым джокъду,
 Суйген хатерими этерсе.

Чачымы кесинг тарарса,
 Алырса да, ючден эшерсе,
 Къабырыма эринмей келиб,
 Кулдаларымы кесинг кесерсе.

АЗРЕТ

Сен бизни элге келиб кетгенсе,
 Джаратхан Аллахны кючюнден.
 Мен сени сайлаб суйгенме, Азрет,
 Студент джашланы ичинден.

Мен тенглериме таймай сорама,
 Бйых кюн къачан джетед, деб.
 Мени джюрегим бир бек къоркъады,
 Ол эллерине кетед, деб.

Азрет ёсюб кетгенди, тенгле,
 Мен джеталмайма узундан.
 Ол эллерине кетиб къалгъанды,
 Тарала къалдым ызындан.

Мени тенглерим айыб этелле,
Ий, сеннге былай таралсам.
Атасын-анасын таныб къайтырем,
Джолларың тюзетиб баралсам.

Хауледи, дейле, алай айталла,
Неди Азретни хатасы?
Тюз къара ишчи туююлдю, тенгле,
Директорду, дейле, атасы.

Мен Азретни суймей не этейим –
Алтын тауукъну баласын?
Алай бош къатын туююлдю, дейле,
Портнойду, дейле, анасы.

Мен орун джабыу тиге турама,
Чачылыб барад джибеги.
Эгешчигин суймей къалай этейим,
Алтын тауукъну джюджеги?

Сен бир къыйынлыкъ кърмегин, Азрет,
Бу дунияны юсюнде.
Джарыкъ джулдузча, джылтыраб айланнгын
Сен тенглеринги ичинде.

Школну бошаб, муратынга джетиб,
Биз къууанчынга барайыкъ.
Кел, ойнай-кюле, накъырда эте,
Биз толу юйчук болайыкъ.

Мен бир ариучукъну, айхай, суйгенме
Сыйлы Аллахны кючюнден.
Мени да наным джылтыраб чыгъады
Тенг джашларыны ичинден.

Мен бир ариуну, айхай, суйгенме,
 Джаш джюрегиме файдад, деб.
 Тенглерини ичинде излеб башлайма,
 Мени къаракъашым къайдад, деб.

Мен сени суйюб башлагъан эдим
 Ол эки къара къашынгдан.
 Сени амалтын тас болуб кетеме
 Бу джарыкъ дуняны башындан.

Къара къашларынг, ала кёзлеринг,
 Ол ариу бетинг, саз болуб.
 Ызынгдан къараб, таралыб кългъанем,
 Мени кёлум, такъыр-аз болуб.

Таулада айлана, хауада джюрюй,
 Тау кийик болуб къласа.
 Джанымы чыгъарыб, сеннге берирем,
 Энди къайры кетиб бараса?

Бу суймекликден адам ёледи, дейле,
 Бир кёб тюшесе эсиме.
 Джанымы чыгъарыб, сеннге берирем,
 Джаннга не этерме кесиме?

Кёлюнг-джюрегинг менича эселе,
 Элигизде кълалай джашайса?
 Суу джагъасында, терек салкъынында
 Ёсген гокка хансха ушайса.

Мени ёмюрюм былай кетерми,
 Башыма бир иш эталмай?
 Чырмалыб ёсген гокка ханс кибик,
 Бир муратыма джеталмай?

Тауладан аууб, элlege джетиб,
 Кечию салалмай излерик.

Бир къыйын ауруудан ауруб, мени да
Джанынга дарманнга кюсерик.

Тёрт санынг болса тёрт центнер алтын,
Бурулуб, сеннге къарамам.
Сен ауруб джатыб, мен дарман болсам,
Ёмюрде сеннге джарамам.

Тёрт санынг болуб, тёрт центнер алтын,
Мени кюйдюруб биширдинг.
Ий, былай болсам, ёллюкме, деучем,
Къоркъгъан къоркъууума тюшюрдюнг.

Сен джюрюучю сошей джоллада
Мен джюрюмейин арыйма.
Худжунга къаллыкъ ол фуражкангы
Къайда керсем да таныйма.

Юйбюзню аллында илипин, анам,
Мен илипинден атладым.
Разы тюйюлме ол къыйыныма –
Мен джети джылны сакъладым.

Юйюбюзню аллында илипин, анам.
Къызла, илипинден ётмегиз.
Эки суйгеннге заран бола эсегиз,
Муратыгъызгъа джетмегиз.

Ой, башындагъы ол бухар беркюнг,
Аны тёпеси бир джаплы.
Суйгеним мени суймейди, къызла,
Къалай этейим мен джарлы?

Мени кёзюм чыракъ барады
Таулары башы киришге.
Суйгенчигими бер да къой, Аллах,
Джашладан джетген юлюшге.

Мени кѣзюм чыракъ барады
 Таулары башы киришге.
 Суюнгичигими бер да къой, Аллах,
 Джандетден джетген юлюшге.

Сен да орамны кетиб бараса,
 Чемодан алыб къолунга.
 Ийиб къойсала, кесим кетерем
 Кѣзбау баланы орнуна.

Кийимлеринги тагъайым, бала,
 Мен вешалканы чюйюне.
 Мен суюнген бары меннге къарнаш эсе,
 Ма, ёлюм кирсин юйюне.

Мени тенглерим алай айталла:
 «Болмазлыкъ ишге къызма», – деб.
 Мени анам бир бек тилейди:
 «Къысха джууукълукъну бузма», – деб.

Былай термиле, былай тарала,
 Мен мурагыма джетейим.
 Ол джууукълугъунг джууукъ тюлдю, анам,
 Мен къысха джууукъ этейим.

Акъ мангылайынг, къара къашларынг,
 Фуражканг бла джашырма.
 Бу джалгъан дуния кѣбледен къалгъанды –
 Кюнлени зыраф ашырма.

Акъ мангылайынг, къара къашларынг,
 Бир ариудула кѣзлеринг.
 Джюрек джаууму ашаб барады
 Письмода джазгъан сѣзлеринг.

Ой, эски джарасыды, демегиз манга –
Бир джангы ауруу тийгенди.
Джюрегими онг джанында
Толу эки элиси кюйгенди.

Алтын ручка, кюмюш перо
Ариу джарашалла къолунга.
Темир буруу этилген болурму
Бизге келиучю джолунга?

Ой, къайры кетиб бараса, наным,
Булут кюнюмю джарытхан?
Худжунга къалсын кёк бухар бёркюнг –
Узакъдан манга танытхан.

Къаядан акъгъан, ой, къара суучукъ,
Бетими джуудум сыламай.
Ой, Аллах, къызла, къалай чыдайсыз,
Сюйгени болгъан джыламай?

Ах, суу ызында сулесин, къызла,
Къаядан къалай ёрлесин?
Эки суйгеннге заран болгъан а
Ёмюрде игилик кёрмесин.

Акъ дарий кёлек этгенме,
Джалан этинге киерге.
Сыйлы Аллахдан къалай къоркъмайса,
Менден башханы сюерге?

Ой, сенден хапар айтыб башласам,
Мен джыламайын айтмайма.
Джанымдан суйген ариучугъуму
Къараб кёрюрге табмайма.

Сени табсам, джюрегим болуред,
Аллыбызда мийик тау кибик.

Кюнле-ечеле кетиб баралла,
Нек этдинг къанлы джау кибик?

Ой, сенден ариу бир зат да болмаз,
Джаз чакъгъан хурма терексе.
Сени амалтын ёлюб барама –
Оноу этерге керексе.

Келигиз, къызла, биз бир барайыкъ,
Ол терек тюбю салкъыннга.
Мен да нанымы сатыб алгъанма
Ол кеси чекген алтыннга.

Джарыкъ чыракъла джаналла, анам,
Аллыбызда мийик юйледе.
Сени джауунгу суйгени болсун
Кеси джашагъан тийреде.

Атынгы айтыб, былай къарасам,
Эки кёзюмден къан агъад.
Къатынга олтуруб, ушакъ этерге,
Къоймайды къаллы джамагъат.

Айт десегиз, мен да айтайым,
Письмо джюрюйдю бир айгъа.
Ах, иги сагъан тюшюб къалгъаем,
Ариучугъум болгъан крайгъа.

Ала кёзлеринг, къара къашларынг
Джюрегими джауун ашайды.
Джанымдан суйген ариучугъум
Уллу Курортда джашайды.

Сени башында фуражка,
Ол кёзлеринге ау болад.

Ауруб тургъан мени джюрегим,
Сени кѣргенлей, сау болад.

Сюймеклик ауруу къалай къыйынды,
Сау санларымы талайды.
Сюймеклик ауруу, ой, былай болгъан,
Ёлор ауруу уа къалайды?

Мени къолумдагъы къол джаулугъум
Агъармайды ненча джуусам да.
Мени наным артына къарамайды,
Ызындан тарала турсам да.

Сизни юйюгюз туура джердеди
Бизни терезени тюбюне.
Челек джыламукъ кетеди, джаным,
Аллахны чыкыгъан кюнюне.

Бу сюймекликден бир кѣб аурудум,
Ауругъанлыкыгъа ёлмедим.
Ол Дахир бла Зухра болмаса,
Экибиз кибики кѣрмедим.

Сюймеклик ауруу, ой, сан аурууду,
Сау санларымы талайды.
Ачыкъ джарагъа туз себген кибики,
Сюймеклик ауруу алайды.

Сюеме, дединг, сюйдюрдюнг, наным,
Сюймейме, дединг, кюйдюрдюнг.
Сюймегенинге къыйналмай эдим –
Сюймегенлериме билдирдинг.

Наным эсирсе, бир ариу болад
Аны кѣзчюклери сюзюлюб.
Мен сенден къалсам, ёллок болурма,
Джюрек тамырым юзюлюб.

Тракторгъа юренмей мен къаллыкъ тюлме,
Кесинг юретгенча, бурлукъма.
Сен тогъуз къатын алсанг да, бала,
Онунчугъа сакълаб турлукъма.

Бюгюн кюн да бир ариу кюндю.
Аллай тубансыз, булутсуз.
Тёрт санынг сайын тёрт къатын алсанг да,
Болаллыкъ тюлме умутсуз.

Мени къобузум согъаргъа унамайд,
Аны тиеклери къаралыб.
Мен былай джашасам, ёллюк болурма,
Джюрегим эки джарылыб.

Джэгетей эли бир джарыкъ элди,
Джашаялмайма дагъыда.
Этген ийнарларым, суйген суймеклигим
Суугъа кетелле бары да.

Атанг-ананг разы болуб,
Джангыз къарнашчыгъынг унаса...
Мен сеннге кемсиз нек эте эдим,
Сабий джюрегим чыдаса!?

Алгъын заманда бир къарыусузем,
Аякъ юсюне миннгинчи.
Бу суймекликден хапарым джокъ эди,
Келиб, санларыма киргинчи.

Сени суйгенли болгъанла, ариу,
Санларым сюрме ургъанлай.
Ах, эки кёзюм излеб къарайла,
Къолларым ишлей тургъанлай.

Кечем да – кече, кюнюм да – кече,
Сени таныгъанлы беричи.

Сал агъачымдан тута барырса,
Ёлсем къабырлагъа деричи.

Ашагъан ашым къан татыу этед,
Ол тамагъымдан эннгинчи.
Ташагъа кирсем, бир кёб джылайма.
Кёбген джюрегим сённгюнчю.

Таулагъа къарай, таулагъа къарай,
Тау кёллю болуб къалама.
Менден ариугъа бир салам айтыгъыз,
Бойнугъузгъа аманат салама.

Бир уллу джангур джаууб келеди,
Ол эки таугъа бёлюнуб.
Тутхан ишими мен эталмайма,
Ариуум кёзюме кёрюнуб.

Ол кече тойда бир сёз айтханенг,
Сен ол сёзюнгю унутма.
Гокка кёрген кёзге асыгуду, дейле,
Письмоларынгы къурутма.

Сени кёрмеген кюнюмде, ариу,
Къарангы дуняда джашайма.
Джюрек тамырым, джан сабырым,
Сау къал, муну бла бошайма.

Мен ариуума джашау тилейме
Джарыкъ дуняны тарында.
Ала кёзлерин кирпичлери басхан,
Ол кеси биледи барын да.

Мен ариуума письмо джазарыкъма,
Джюрегимден алыб къан бла.
Джангыз джанымы сеннге иерикме,
Айланырса эки джан бла.

Стол юсюнде алмала,
Сайлаб алгъанма алтысын.
Сени джанынга къалай джалгъайым
Джангыз джанымы джартысын?

Ариуум амалтын, ай, мен джарлы,
Энди джюрегимден ёлеме.
Мен сени суююб, сен башханы суююб,
Къан джаууб тура кёреме.

Бир-эки ийнар мен айтайым,
Сен сёзлеринден эрикме.
«Джалгъан дуниядан ёлюб кетгинчи,
Бирге джашайыкъ», – дерикме.

Къара костюмунг бир бек джарашад
Акъ кёлегинги тышындан.
Къакъгъанынг сайын сары алтын акъсын
Кирпиклеринги учундан.

Ий, юсюндеги кёк кёлегинг,
Бир бек джарашады, онгмаса.
Бууунунгдан тутуб алыб кетеригем,
Тамада къарнашынг болмаса.

Сеннге письмо мен джазар эдим,
Къалам тутмайды билегим.
Улугъа кетген хапарынгы айталла –
Эзиледи сабий джюрегим.

Юй аллында къара таш,
Къара ташдан суу чыкъсын.
Сюйгеним тургъан арбаздан
Алтын мюйюзлю буу чыкъсын.

Сюйген-суйген, деселе, тенгле
Мени санларыма тер урад.
Джазыуну джазарыкъ Аллахды, дейле,
Джазарыкъ эсе, нек турад?

Къара къашларынг, ала кёзлеринг,
Къарангы кечени джарытыб.
Сени ёлюгюнго алыб келсинле,
Эки тору атны арытыб.

Сюймеклик ауруу – сан ауруу,
Мени санларымы кюйдюред.
Уллу Аллахны терс иши кёбдю –
Сени суймегенни суйдюред.

Тум къарадыла сени къашларынг,
Къараялмайма бетинге.
Менден бек суйюб алгъан къатынынг
От болуб джайылсын этинге.

Хар эртден сайын почтагъа барама,
Сенден письмола алыргъа.
Энди мындан ары тёрт ай къалгъанды
Мен ариуума барыргъа.

Джарыкъ лампала джаналла, къызла,
Наным джашагъан юледе.
Мени джаууму суйгени болсун,
Кеси джашагъан тийреде.

Сени къолунгда алтын ручка,
Ариу джарашады къолунга.
Къатапа кюйюзле джайдырлыкъма, наным,
Окъургъа джюрюучю джолунга.

Кече тышюмде бир тыш кёргенме,
 Тынюмде аны кёрейим.
 Тобукъларынга башымы салыб,
 Наным, джанымы берейим.

Ой, суйдюм, суйдюм, суймединг, гяур,
 Суйгенден кългъан ёлемид?
 Биринчи игиликден, ох, кзуру кългъан
 Экинчи игилик кёремид?

Кавказ таулары ётуб келеди
 Багъырбаш джылан, джол этиб.
 Суймегениме беребиз, дейле,
 Ой, мен джарлыны, зор этиб.

Мен суйгениме бир оноу эгерем,
 Эркинлигин меннге берсегиз.
 Мени суйгенчигим бир ариучукъду –
 Сиз да сюериксиз кёрсегиз.

Къайда кёрейим, къайда табайым
 Джанымдан суйген нанымы?
 Сен окъургъа кетсенг, ёллюкме, дей эдим,
 Энди нек алмайма джанымы?

Аллыбыз бла баргъан Къобанны,
 Чайкъалыб урад кёмюгю.
 Былай термиле тургъандан эсе,
 Ёлюб къорагъан бек иги.

Нальчик шахаргъа бараса, Люба,
 Ызынга дженгил къайтырса.
 Бек эринмесенг, аллынга атлаб,
 Наныма салам айтырса.

Бир ариу кюнле тиелле бизге,
 Къара сууланы къайнатыб.

Ах, мени наным бир ариу тепсейди,
Санларын бирден ойнатыб.

Бизни элибиз бир ариу болгъанды,
Ма радиола къурулуб.
Ах, мени наным бир ариу тепсейди,
Эки джанына бурулуб.

Джаратхан Аллахны сайлагъаны –
Ма адамланы сабыры.
Эки суйгеннге заран болгъанны
Къычырыб джансын къабыры.

Къара къашларынг, узун кирпиклеринг,
Къараялмайма кёзюнге.
Ий, белги бериб, белги алмасанг,
Ийнанныкъ тюлме сёзюнге.

Стол юсюнде грамофон,
Грамофонну къургъанма.
Арабин Аллах, айыб болурму,
Къатынга олтуруб тургъанма.

Мени джюрегим бир бек илгенди,
Ол эмилике миннгенлей.
«Дуния джашау бу болур...» – дедим,
Кёзюме къараб кюлгенлей.

Сен – тору атны белинде, наным,
Мен – терезени тубюнде.
Аллах меннге бир ауруу бергенди
Сеннге сёлешген кюнюмде.

Мен сени алай сюме, ариу,
Хаман тураса эсимде.
Джанымдан сеннге юлюш этсем,
Азы къалады кесиме.

Сени аягъында чурукъла,
Аланы чилледен баулары.
Сени сюеме, сениге барлыкъма,
Неди адамланы даулары?

Сени юсюнде чилле келегинг,
Къысхады аны дженглери.
Сени сюеме, сениге барлыкъма,
Умут этмесинле тенглеринг.

Кёк кёгюрчюнден толгъанды
Кавказ тауланы башлары.
Бютеу Джёгетейге салкъын береди
Сюйгеними къара къашлары.

Къара къашларынг кенгден къыйылыб,
Бир къарыш болур арасы.
Аллай сюйгеним барды, тенглерим,
Бютеу Джёгетейни багъасы...

Ах, терезеден къараб турлукъма,
Сен джолну ётсенг, кёрлюкме.
Къатын алгъанды, деб эшитгенлей,
Эки джарылыб ёллюкме.

Ах, кёзюм чыракъ барады, наным,
Джылтырауукъ-сары атынга.
Алай багъалы Хамит сен эсенг,
Келмечи мени къатыма.

Джарым капекге мен санамайма,
Джанымы джоуб кетерге.
Таша сюйгеним, туура къарнашым,
Билмейме къалай этерге.

Къол джаулугъуму бериб ийгенме,
Разы болуб, къол салыб.
Кёб джюрегими джаргъанса, Хамит,
Сен Бийчесыннга, джол салыб.

Ой, не кюнюме къарайма, наным,
Къургъакъ сёзлени берейим.
Хусей да келеди ол кюнбетден,
Хамитни бетинден кёрейим.

Ой, къанатлы кетиб барады,
Къанатланы къайдан табайым?
Ах, сени суйген меннге талау тийсин,
Мен къара джерни къабайым.

Ах, башыбызда Айыбыз, къызла,
Батханды къара булутха.
Сыфатынг адамгъа ушайды, бала,
Дининг ушайды чуутха.

Ийнар айта джылаб турлукъма,
Олду башыма билгеним.
Ручкачыгъын столгъа салыб,
Къагъыт джазады суйгеним.

Суймекликни сынагъан, къызла,
Джыламай, къалай чыдайды?
Онг къолчугъу доклад эте,
Сол къолу башын сылайды.

Айгъа хапар сорама сенден,
Ол меннге хапар бермейди.
Дуния бары да келеди, къызла,
Мени суйгеним келмейди.

Ингир сайын джылайма, наным,
Мен кёзлерими толтуруб.

Сюйгеним келиб бир кьалгъа эди,
Ма самолётха олтуруб.

Мени кьолумда алтын кьыптычыгъым,
Дарий болмаса бичмейди.
Джанымдан сюйген мени наным
Тютюн, аракъы ичмейди.

Мени бармагъымда алтын джюзюкчюгюм,
Тёнгерев тюшсюн арагъа.
Ай, неужели дарман табмазса,
Кесинг салгъан джюрек джарагъа?

Мени бууунумда алтын сагъатчыгъым,
Кюн орта сайын кьурлукъма.
Келирге айтыб кьалгъанса, наным,
Аллынга кьараб турлукъма.

Терезе тубюнде бусакъ терекчик,
Ол тура эди джел тарай.
Мени эки кёзюм кьандан толалла,
Сен келлик джолгъа кёб кьарай.

Бир кёб айландым, бир кёб джюрюдюм,
Сюйгеним, сени табалмай.
Ставропольдан кетиб барама,
Сюйгенимден джууаб алалмай.

Кёбле кёб сёзле айтырла, наным,
Сен адам сёзге кьарама.
Сюймеклик ауруугъа дарман джангыз сенсе,
Мени аягъымы марама.

Мени сюйгеним аскерге кетгенди,
Юч джылдан кьайтыб келликди.
Самолёт бла тюшген картчыгъын
Меннге белгиге берликди.

Бу къагъытчыкъны аны ючюн джаздым,
Нанымы къолун тутаргъа.
Юрениб, хазыр болгъанды, дейле,
Самолёт бла учаргъа.

Тауланы башы бир ариу болгъанд,
Ол алгъаракъда къар эди.
Къарангы кечени, кюнча, джарытхан
Бир суйгенчигим бар эди.

Ол фуражкасын ариу киеди,
Мангылайчыгъын ачмайын.
Тарыгъыуларымы кесим айтырыкъма,
Тенг джашларына чачмайын.

Сеннге этген тарыгъыуларымы
Бююн почта алыб кетгенди.
Ийнана эсенг, ийнан, ой наным,
Сюймеклик джюрекге джетгенди.

Бийчесын тюзде ариу ойнатад
Наным тюрюнде тору атын.
Бир алчы джашны суйгенме, тенгле,
Толурму этген муратым?

Саулай джайлыкъгъа нюрюн тегеди
Ол тору атыны юсюнде.
Иш сынамын да джаяды кенгнге
Негер джашларыны ичинде.

Ишни суйгени юлгю болгъанды,
Тенглерине бирден джайылыб.
Кесин огъай эсенг, атын да сюеме,
Атланы ичинден айырыб.

Бийчесын тюзде малланы кюте,
Мени наным атда ойнайды.

Кюндюз эришдире иш кьоратады,
Кече да джукъларгъа кьоймайды.

Илгениб уяныб, сагъыш этиб,
Мен тегерегиме кьарайма.
Наным иш кюннге кечени кьошду,
Мени оздуму, деб сынайма.

Башыбызда кьара булутла,
Кавказ таулагъа кьонуучу.
Олтур кьатыма, селеш бир-эки,
Сёзлеринг дарман болуучу.

Юсюнгдеги сени кёлегинг,
Ол дарийлени сарысы.
Сени амалтын бир ариу кёрюнеди
Саулай тукъумунгу барысы.

Ах, тубюнгдеги ма тору атынг,
Ол аурумасын, азмасын.
Мени джаратхан сыйлы Аллах,
Сенден башхагъа джазмасын.

Ёзенни ёрге бир тубан келеди,
Ол ёзенлеге бёлюнюб.
Бир джюрек ауруу бересе, бала,
Ах, эртден-ингир кёрюнюб.

Ёзенни ёрге бир тубан келеди,
Къулакъла сайын джайылыб.
Джанымы алыб, къайры бараса,
Тюз тенглеримден айырыб?

Сени таныгъанлы болгъанма, бала,
Школ аллына джюрюучю.
Мени нанымы къалай билмейсиз,
Ууакъ ышарыб кюлюучю.

Былай суймеклик сингнге эди, къызла,
Ах, мени джети къаллыма.
Къой, деб унутургъа кюреше тураем,
Къайдан тюбединг аллыма?

Ийнар айт деб, мени къоймайсыз,
Мен ийнар айта билмесем.
Бу ийнарчыкъланы эте биллик тюлем,
Худжу къыйынлыкъгъа кирмесенг.

Бир къызыу кюнле тийиб келелле
Башыбыз джити киришге.
Ахрат джандет бла бу суймекликден
Къайсын алайым ююшге?

Мен ариууму сатыб аллыкъма,
Бу алтын бла кюмюшге.
Суйген нанымы бер да къой, Аллах,
Джандетден джетген ююшге.

Джашлай, суймеклик сынайма, дедим да,
Ий, башым къалды палахха.
Суймеклик ючюн бир таралайым
Бу джуддузла бла Аллахха.

Тарыгъыуларымы, таралгъанларымы
Заказной письмогъа саллыкъма.
Башым джабылгъанды бу Ташкёпюрге,
Энди мен къалай къаллыкъма?

Джалан кёлеклей орамгъа чыкъма,
Ашаб къоярла кёз бла.
Джюрек джаууму ашаб бараса,
Ариу накъырда сёз бла.

Ичимден чыкъгъан мени тылпыуум,
Эринлерими кюйдюред.

Къатыма келиб, кука сѐлешиб,
Бютюн да кемсиз сюдюред.

Антмы этгененг ариу сѐз бла
Джюрек джаууму ашаргъа?
Ий, джазыубуз бир болсун, наным,
Ёмюрюбюз бирге джашаргъа.

Мени джюрегим бир бек ауруйду,
Ол джарасындан ашланыб.
Ий, джазыубуз бир болсун, наным,
Ууакъ накъырдадан башланыб.

Эки суйгеннге бир тилек тилейме,
Ий, къабыл болсун тилегим.
Не кюрешсем да сюерге унамайды
Сенден башханы джюрегим.

Мен сеннге салам иерме, наным,
Тургъан элинге, кесинге.
Сен да, менича, былай термилгеенг,
Суймеклигинг тюшюб эсинге.

Сен да мен суйгенча, алай сюе эсенг,
Муратынга толу болурса.
Джюрекден джюрекге джол барды, дейдиле,
Сен да менича болурса?

Джюрекден джюрекге джол барды, дейдиле,
Арагъа киши къоймайыкъ.
Ий, джазыубуз бир боллукъ эсе,
Дуния намысны къоймайыкъ.

Тюбешген заманда сѐз айтыргъа
Къоймайла дугъум кѐзлеринг.
Джюрек къаныма сингиб къалгъанды
Сени ол айтхан сѐзлеринг.

Картынгы алыб, аллыма салыб,
 Джырымы сеннге этеме.
 Джюрек тенгим, сени алыб,
 Джети кёкден ётерме.

Картынгы алыб, анга сёлешиб,
 Тарыгъуларымы айтырма.
 Джети кёкню эки юлеше,
 Айланыб, джерге къайтырма.

Къутас чачынгы къалтырагъаны
 Кёз аллымдан батмайды.
 Кавказ джуртланы ашхы къызы,
 Сенсиз тангым тангча атмайды.

Ийнарла бла айталырмамы
 Джюрегими ачыкъ болгъанын?
 Маркъа къозучукъ, чынгай келиб,
 Суюмеклик суудан тойгъанын.

Ийнарла бла айталырмамы
 Джарыкъ кюнню ачыкъ тийгенин?
 Алтын чыпчыкъчыкъ уча келиб,
 Кесин меннге суюдюрсенин?

Сёзле бла айталырмамы
 Джашауума джарыкъ болгъанын?
 Айны къатында джарыкъ джуддузчукъ
 Джюрек тынчлыкъны бузгъанын?

Кёлюнге къалай джетейим сени,
 Сен да ажымсыз кюерча?
 Тенглик джашауда, тюзлюк ашауда
 Бир-бирибизни сюерча.

Галефей кёнчек тиге турама,
 Мююшлерин бир аз бузгъанма.

Бир ариучукъну суйгенме, къызла,
Сыйлы Аллах, кесинг къызгъанма.

Адамла айтханны этерик тюлме,
Адамла нени билелле?
Ах, мен джыласам, ой, манга джылай,
Кюнле да бир мутхуз тиелле.

Сюеме, дейсе, суймейме, дейсе,
Сени къалайынгы билмейме.
Менден башха суйгенинг бар эсе,
Ол гюнахынга кирмейме.

Къолумдагъы къол джаурукъчугъум,
Аны ары-бери бурама.
Къатынга барыргъа мадарым джокъду,
Туурангдан къараб турама.

Мени суймеклигим алайды сеннге,
Ах, сюрме бла ургъанлай.
Эки кёзюм излеб айланады,
Къолларым ишлей тургъанлай.

Сени кёрюрге джюрегим сюеди,
Кёзлерим излеб табмайды.
Джаным биргенге бериб кетгенди –
Тёнгегим ёрге къобмайды.

Мен бусакъ терек болайым, къызла,
Сиз булчукъларын санагъыз.
Сабий джюрегим сары суу болду,
Ма алдай эсем, къарагъыз.

Суймеклик ачыу – сан ачыу,
Сау санларымы кемирген.
Менден джарлы болурму,
Суйгени болуб термилген.

Мындан къараб таныйма
Таулагъа кюнню тийгенин.
Джарлы анам, къайдан билгин
Джюрегим кимни сюйгенин!

Мындан къараб таныйма,
Таулада кюнню батханын.
Джарлы анам, сен къайдан билгин,
Тангымы къалай атханын!

Джер джарылгъан төре болса,
Мен къара джерге кирирем.
Къалгъанла кибик, насыблы болсам,
Джетер джерими билирем.

Кесинге ушагъан гитче эгечинге
Бу джырларымы береме.
Нек ийнанмайса, о, гяур адам,
Мен сени амалтын ёлеме.

Сюймеклик деген бир къыйын затды,
Сен къыйынлыгъын биле тур.
Хар бир кюн сайын сылтау таба да,
Кюн сайын ишге келе тур.

Къап-къарадыла сени къашларын,
Кюле туралла кёзлерин.
Джюрек джаууму ашаб баралла
Сени кукаланнган сёзлерин.

Къап-къарадыла сени къашларын,
Чилле халыны бургъанлай.
Тансыкъ болурум келе турады,
Кёзюнге къараб тургъанлай.

Мен терезеден ары къарасам,
Бир ариу аяз урады.

Сюймеклик ауруу къатымы сакълаб,
Джанынгы бер деб турады.

Мен письмо джазсам, алай джазама,
Къаракъаш, сеннге таралыб.
Сени сюйгенли ауруулу болдум,
Сабий джюрегим таралыб.

Ах, субай ёсген мени санларым,
Ёсмей, ызына тыйылды.
Джашлай сюймеклик ауруулу болгъан,
Къызла, бир аман къыйынды.

Мен эртден-ингир чыгъыб къарайма.
Къаядан акъгъан къар суугъа.
Мен сен ариуну къайдан сюйгенем,
Джаш джюрегиме джарсыугъа.

Былай тёбентин юч атлы келед,
Араларында – акъ атлы.
Джанымдан эсе, сени сюеме,
Джаратхан Аллах шагъатды.

Ташдан ишленгенди сени джюрегинг,
Бир ийнанмайса сёзюме.
Сен алайчыгъын нек эсгермейсе,
Бир кёб къарайма кёзюнге.

Къыйналгъанымы дженгил билесе,
Кёзюме бир кёб къарайса.
Сенсиз джашауум къыйын болгъанды,
Сен алайчыгъын марайса.

Бармагъымдагъы мени джюзюгюм,
Тюбюне дери сары алтын.
Ийнана эсенг, ийнан ариуум,
Ёлеме сени амалтын.

Сени юсюнде къара костюмунг,
Таймаздан аны киесе.
Экеулен болуб, сени сюебиз,
Сен къайсыбызны сюесе?

Сен фуражкангы алай киесе,
Акъ бетиме кюн тиед деб.
Сени кёлюнге алай келеди:
Къарагъан мени сюед, деб.

Къаргъыш этмейме, алгъыш этеме:
Сен тукъум болгъун, джукъ болгъун.
Мен Зухуралай болуб бошадым,
Энди Дахирлей сен болгъун.

Алай ашыгъыб, къайры бараса?
Ызынга айланыб, къарай бар.
Сюймеклик ауруу бергенсе меннге,
Дарманла бла джарай бар.

Мени дорогоюм бармазмы врачха,
Джалына дарман орнуна?
Кеси дарманды, къалай билмейди,
Сюймеклик кюйдюрген джаныма.

Юсюмдеги чепкенчигим
Бир ариу эди онгмаса.
Сюйгенин дарманнга ким табады,
Бир насыблысы болмаса?

Мени тылпыуум сары саргъалтады
Кёк чапракъланы чегетде.
Сюймеклигими кёлтюрюб болмай,
Бююледиле терекле.

Атынгы айтыб, джылаб башласам,
Джерде къалтырайды топуракъ.

Тарыгыуларымы кёлтюралмайын,
Замансыз агъад чапыракъ.

Айыб этмегиз, халал тенглерим,
Мен чыгъалмайма тузакъдан.
Сюймеклигиме къыйналады да,
Джыл да джылайды узакъдан.

Сеннге термилиб, сеннге таралыб,
Бу ийнарланы этейим.
Ой, алай этиб, ма былай этиб,
Мен муратыма джетейим.

Джангы дунияны башында
Мен бир мыдах джашайма.
Айыб этмесин окъугъан адам,
Мен муну бла бошайма.

Былай олтуруб нечик турама,
Бир хата этмей кесиме?
Мени джюрегим бир бек аурууду
Сюйгеним тюшсе эсиме.

Къарангылыкъда кёрлюк тюл эсем,
Ах, къарамайын кетейим.
Нанымы бир бек мыдах этгенме,
Ой, анам, къалай этейим?

Анда да болур бир айыб, дейле,
Менде да болур бир айыб.
Орнум – чыгъана, джастыгъым – ийне,
Дагъыда джашайма тынчайыб.

Къап-къарадыла эки къашчыгъынг,
Ах, кенгден-кенгден къыйылыб.
Эки кёзчюгюнг бир ариу кюледи,
Ауузчугъунг джоппу джыйылыб.

Не зат джарарын билмейме, анам,
Мени къыйынлы джаныма.
Тарыгъуларымы джаза турама
Гоккакъз ариу наныма.

Тутхан ишими ишлеялмайма
Эсим наныма кетед да.
Джюрюген джолуму таныялмайма,
Сюймеклик тели этед да.

Сени суйгенли бери, ариуум
Кечеден кюннге азама
Уллу келлю болма, къаракъаш,
Сюймеклик ийнарла джазама.

Сюймеклик, деген, къалай къыйынды,
Сюймеклик тюшсюн къаллыма
Кез аллымда келлеккенг айланыб,
Атларгъа къоймайд аллыма.

Сюймеклик деген къалай къыйынды,
Олтуруб тургъанлай арытад.
Ары къарагъыз мени наныма:
Саулай джэгетейни джарытад.

Мени суймекликден былай болгъанма,
Бери бир къара къаныма.
Сен ахратха барлыкъ тюлмюсе?
Бир сууаблыкъ ишле джанынга.

Эй, талала, талала, талала,
Талалада чыпчыкъ балала,
Эки суйген эки джерде –
Араларында къалала.

Эй, суйгенле, суйгенле, суйгенле,
 Ой, суймекликден да кюйгенле,
 Бир-бирлерин кёрмегенлей,
 Джюрек аурууну билгенле.

Эй, джюрекле, джюрекле, джюрекле,
 Ах, суймекликге да керекле.
 Суймекликни да кючю бла
 Ёсе болурла теркле.

Эй, тубанла, тубанла, тубанла,
 Суйгенле сизде да бугъалла.
 Сен меннге ышаргъанлыкъгъа,
 Ийнарла къайдан чыгъалла?

Эй, маралла, маралла, маралла,
 Ала да джайылыб баралла,
 Къачаннга дери турлукъма да мен,
 Сеннге кече-кюн тарала?

Башымы суугъа мен атарыкъма
 Суула уллу къобхан заманда.
 Тарыгъыуларымы халкъдан джашырыб,
 Кечиналмайма къуру да.

Ингир болса, бир бек джылайма,
 Къалай чыгъайым тангнга деб.
 Тийре къартлагъа джылаб чыгъарыкъма –
 Бир оноу болсун манга, деб.

Джарыкъ чыракъла джаналла, къызла,
 Ах, аллыбызда юледе.
 Сени джауунгу суйгени болсун
 Кеси джашагъан тийреде.

Суйгенле, эте, суйгенле, эте,
 Суйгенле къайда, сен къайда?

Сюйгенинг суюлюб, сен суюмесенг,
Ол суюмекликден не файда?!

Ой, къарлы тауну тюртюсю,
Ой, мийик тауну кирписи,
Сен эсима тюшсенг, бир бек ауруйду
Мени джюрегими джарасы.

Сюйгеним, эте, суюгеним, эте,
Мен бир аманнга джетеме.
Ой, сенден сора суюгеним барды,
Сени къайгъынгы не этеме?

Къошну къатында къара суу,
Къайнаб чыгъады тюбюнден.
Джылагъан кюнюм кёб болад мени,
Ма джыламагъан кюнюмден.

Эртденбла мен эртде туруб,
Алыгъыз бла озгъанма.
Энтда суюгенме бир къаракъашны,
Джаратхан Аллах къызгъанма.

Он селешсем да бир селешмейди,
Аны бла мени марайды.
Мен да былайда тургъанлай,
Ол да башхалагъа къарайды.

Къатыма келген сени сагъатынгда
Мени сынайды джамагъат.
Наным эсима тюшген кюнюмде
Эки кёзюмден къан агъад.

Кёзюмю ичинде ишлениб къалгъанды,
Наным, ма сени суратынг.
Сени амалтын ёлюб барама,
Къалайды манга муратынг?

Мен былай эте, ма былай эте,
 Бир аман халгъа джетеме.
 Ой, мени наным, къайры бараса,
 Сенсиз кюнлени не этеме?

Орамгъа чыгъыб, мен да къарасам,
 Бир ачы аяз урады.
 Бу худжу суймеклик, къатымы сакълаб,
 Джанынгы бер деб турады.

Сен элибизден хапар сораса,
 Мен сеннге хапар джазайым.
 Кишиге билдирмей, кълюмде болгъанны,
 Сеннге джазаргъа базайым.

Таулары, чегети, кирсиз суулары
 Бизни элибизни танытхан.
 Махтаулу иши бла, орден саугъасы бла
 Барды элибизни джарытхан.

Бизни элибизни кирсиз хауасы бла
 Адамла солуб кетелле.
 Менича, суйюб термилген къызла,
 Ол суймесе, къалай этелле?

Бизни школубуз да бир да уллуду,
 Хар кимни кёзю къараргъа.
 Мен суйгенликге, ол суймейди –
 Хапарым джокъду джазаргъа.

Айтхан сёзлеринг, ариу кёзлеринг
 Джюрегими джауун ашайды.
 Келиб кёрюнуб, кесинги суйдюрюб,
 Кёзюмден къайры ташайдынг?

Мал тамадаса, орден джюрютесе,
 Ариу кёкюрегинги джарытыб.

Мени быллай бир нек термилтесе,
Кесинги меннге танытыб?

Мен терезеден таймай къарайым,
Былайдан озсанг, кёрюрге.
Таралмакълыгъымы, суймеклигими
Джартысын сеннге берирме.

ЛЯЛЯ

Кёрюрге сую тургъанлайыма,
Лялямы таугъа иелле.
Биз экибизча эте турмайла
Кёллери бла суйгенле.

Ий, таугъа баргъан андамы къалад,
Ызынга дженгил къайтырса.
Ариучугъум, деб, къатыма олтуруб,
Ичги сёзлеринги айтырса.

Ий, тауда чалкъы къалай чалалла,
Бу джаугъан анда къар эсе?
Суймегениме берелле, Ляля,
Этер мадарынг бар эсе...

Ах, юсюндеги къара костюмунг,
Джангур джауса да, акъмаймыд?
Кесингден аманла аллынга чабалла,
Келир заманынг болмаймыд?

Адамла айыб эте болурла,
Бу мени тутхан ишиме.
Кетгени кибик, келликди Лялям,
Алдатырыкъ тюлме кишиге.

Къайгъым, сагъышым бир кёб болгъанды,
Ах, башыбызда тубандан.

Бир насыблыны баласы болад
Тутхан ишинден кѳууаннган.

Кечеден кюннге уллу болады
Джаш джюрегими джарасы.
Ий, былай татлы кѳалай болады
Бир киши адамны баласы?!

Ауузумдан тылпыу чыкѳмайды мени,
Джууаб бералмайма кишиге.
Отоуда кюе, кѳсеу болгѳанма,
Сокѳураныб этген ишиме.

Эки джарылыб ѳллокуме, деем,
Ах, суйюб туруб, табмасам.
Ёлюм кирсин, Лялям, юйюнге,
Юч кюнню алгѳа атласанг.

Адамла бизни кѳоймайла, Ляля,
Экибизни бирге джашаргѳа.
Сыйлы Аллах кѳоймайды, Ляля,
Сени кѳыйынынгы ашаргѳа.

Ах, суймекликден хапарым джокѳ эди,
Аз акѳылымы алгѳынчы.
Ызынгдан кѳараб турлукѳма, наным,
Кѳзлерим кѳрмей кѳалгѳынчы.

Ызынгдан кѳараб турлукѳма, о Лялям,
Барыб, юйгюзге киргинчи.
Суйгеним деб, айтырыкѳ тюлме,
Тамам ичинги билгинчи.

Ий, мени наным бир ѳчдю, кѳызла,
Терлеб, джагѳасын ачаргѳа.
Бир джангыз сѳзюнг бир айгѳа боллукѳду
Кѳайгѳыларымы чачаргѳа.

Папирос пачка сатыб аллыкъма
Ариу наныма, джюклениб.
Къол джаулукъчугъум тура болурму,
Джан хурджунунда бюклениб?

Эшик аллында балий терекчик,
Чапракъчыкълары сары алтын.
Джанымдан эсе сени сюеме,
Ёлеме сени амалтын!

Сени амалтын ауруулу болуб,
Мен больницада джатарма.
Сау дунягъа белгили этиб,
Башымы суугъа атарма.

Уллу Октябрда сени кёрмейме,
Сеннге ушагъан аллай кёрмейме, ой.
Иги бар, Ариу, акъыл бёлмейме,
Сеннге ушагъан ариу кёрмейме, ой.
Киреенг тойгъа, белинг бюгюле,
Къашынг къыйылыб, кёзлеринг кюле, ой.
Къыргъый санларынг, джумшакъ къарамынг,
Джюрекге дарман джууаш саламынг, ой.
Оналтым толмай, келечи ийдинг,
Сагъыш этмейин, кел меннге, дединг, ой.
Кёзюм къарады келин болургъа,
Баралмай къалдым, талшыб окъургъа, ой.
Алай джюрегим сууумай къалды,
Унуталмайма, сюеме алкъын, ой.
Кёк кёзлеринги, ол акъ бетинги,
Айтхан сёзюнгю, саудан кесинги, ой.
Ой, туугъан джерим, ол Махар таула,
Дарман – аурусанг, саулукъса саугъа, ой.
Алагъа ушатыб, ала бла бирге
Боллукъмуд суйсем, сени ёмюрге, ой.

Айт, десегиз, мен айтайым,
Тарыгъыу айтыу былай, деб.
Мени суйгениме айтыб бар, Роза,
Кечеси-кюню джылайд, деб.

Ийнарда-джырда айталлыкъ тюлме,
Суймеклик хали билмесем.
Къыйырында тохтаб къалаллыкъ тюлме,
Тюз ортасына кирмесем.

Ийнарла, дейле, ма джырла, дейле,
Ийнардан, джырдан не файда?!
Джарыкъ дуниям, джарыкъ дуниям,
Дуния къайда, мен къайда?

Ах, суйдюм, суйдюм, бир кемсиз суйдюм,
Суймеклик хали сынамай.
Ийнарда, джырда джазаллыкъ тюлме,
Кёзюнге къараб джыламай.

Ишлеялмайма, ой, мен ишими,
Ашаялмайма ашымы.
Сабийлей-джашлай мен къалай салдым
Худжу суймекликге башымы?

Тёреде олтуруб тургъанлайыма,
Мени сен тюшесе эсима.
Сени алай кемсиз суйгениме,
Айыб этеме кесима.

Суймеклик ауруу къалай къыйынды,
Санларым бирден талайды.
Суймеклик ауруу, ох, былай эсе,
Ой, ёлюр ауруу къалайды?

Кёзлерим чыракъ барады, тенгле,
Тауланы башы джитиге.

Сюйгеними бер да къойсанг а, Аллах,
Джандетден джетген юлюшге.

Сени сюймейин, кимни сюейим?
Сен Айгъа ушаш толуса.
Сени таныгъанлы мыдах болгъанма,
Кесинг да алай болурса?!

Экибиз бирге олтуруучанек,
Ушакъ этиученек биргенге.
Сен баргъан джерден къалмазма, деученг,
Кирсенг да, худжу тюргеге.

Кёб заманланы ашырдыкъ, ариу,
Биз муратлагъа джеталмай.
Бир кёб ишиме заран болуучаненг,
Туруб, къатымдан кеталмай.

Ариуум, меннге алай айтыучаненг,
Мен тургъан элден кетме, деб.
Мен джюрегинги кёб къыйнасам да,
Сен мени мыдах этме, деб.

Къара къан джаусун тургъан элинге,
Къайтыб келелмем мен анга.
Бизни джазыуубуз бир тюлдю, бала,
Къуру да айтама мен сеннге.

Къонакълаб келе турурма, бала,
Сени джашагъан элинге.
Керти да сени амалтын джан береме, деб,
Алаймы келеди кёлюнге?

Мени амалтын ёллюкдю, деб,
Ариуум меннге базмасын.
Мен талай джылны сюйюб къыйналсам да,
Джазыуун Аллах джазмасын.

Алгын алай эдим сеннге:
 Сатыб алсам да, кьалмам, деб.
 Энди акъылым алайды сеннге:
 Аллах джазса да, бармам, деб.

Мен энди сени сюерик тюлме –
 Сени сюйгенден кюйгенме.
 Сюймеклигинги ызына ал, ариу,
 Энди мен башханы сюйгенме.

Эки кезюм чыракъ барады
 Минги Тауну башында къарына.
 Сюймеклигими мен танытырыкъма
 Бютеу адамларынгы барына.

Сюймеклик ауруу, ой, сан ауруу.
 Ол санларымы талайды.
 Аузум селеше тургъанлай, тенгле,
 Джюрегим таша джылайды.

Ой, былай мындан бир джангур келеди,
 Ол эки сыртха бёлениб.
 Дерслерими чыртда эталмайма,
 Джюрегим сеннге бёлюнюб.

Сюеме, дединг, сюйдюрдюнг, бала,
 Сюймейме, дединг, кюйдюрдюнг.
 Сюймегенинге кыйналмай эдим,
 Сен тенглериме билдирдинг.

Сюйгенле, дейле, сюйгенле, дейле,
 Сюйгенле къайда, биз къайда?
 Сен сюйгенликге, мен сюелмесем,
 Ол сюймекликден не файда?

Мен суу алыргъа бара турама,
 Челегим суудан толурму?

Биз экибизге этген муратла,
Ах, къайдам-къайдам болурму?!

Сени аягъында чурукъла, бала,
Ала бек ариу кѣкдюле.
Сен бир соймесенг, эки соймейме,
Сени кибикле кѣбдюле.

Мени къолумда алтын джюзюгюм,
Тѣнгереб тюшдю арбазгъа.
Гитчелигимден мен ант этгенме,
Сенден башхагъа бармазгъа.

Сен мындан кетгенли, сен анга бир ийнан,
Кѣрмейме барыр джолуму.
Таймайын тюшюмде суугъа джыгъылыб,
Сеннге узатама къолуму.

Сени юсюнгден болмагъан хапар
Джаш джюрегиме джарамайд.
Атынгы айтыб, алай башласам,
Ишлеген ишимден къорамайд.

Мен ъмюрюмде сюерик тюлме,
Ах, сени къоюб, бирлени.
Сени кѣрмейин, джылаб ашырама,
Саналыб берилген кюнлени.

Таймайын биргеме айланыб турады
Кесинге ушагъан кѣлекке.
Мени джыламугъум джибите-джибите,
Замансыз чагъалла терекле.

Мен джыласам а, биргеме джылайла
Таш-агъач да къалмай, топуракъ.
Мени джазыкъсыныб, быйыл терекледен
Замансыз агъады чапыракъ.

Сау джети джылны сени суйгеними
Тенг кызыларымдан джашырдым.
Тюшюмде сени бир кёрюрючюн,
Ёмрююмю джукълаб ашырдым.

Мени нанымы къалай танымайсыз?
Ол мени бла тенгирек.
Ингичге белли, кука тилли,
Джауорунлары кенгирек.

Ингичге белинг, кенг джауорунларынг,
Сенде бир санла ойнайла!
Къара къашларынг кенгден кыйылыб,
Дунияда джашаргъа къоймайла.

Ийнар айт, деб, мени къоймайсыз,
Айталлыкъ тюлме эжиусюз.
Джюрегибизни бирлеб турайыкъ,
Къушла да учмайла кёзюусюз.

Кел, экибиз да бир юй болайыкъ,
«Амин», десинле мёлекле.
Сюймеклигими кёлтюралмайын
Эки бююлелле терекле.

Джюрегимде бир джерим ауруйду,
Къолум алайын сылайды.
Аузум селеше тургъанлыгъына,
Джюрегим таша джылайды.

Ах, суйдюм, суйдюм, къалай бек суйдюм,
Сюймеклик хали билмейин.
Учхарасында тохтаялмадым,
Тамам теренине кирмейин.

Хар эртден сайын алай къобама,
Тангнга эки сагъат къалды, деб.

Эшикден кирген алай айтыб киред:
«Сюйгенинг къатын алад!» – деб.

Ызынгдан къараб турлукъма, наным,
Кёзлерим къандан толса да.
Къатын алад, деб, къоркъарыкъ тюлме,
Эригир къачан болса да.

Меннге бир мадар этсенг а, наным,
Сабий джанымы джойгъунчу.
Худжу элге мен келлик тюлме,
Сен къатынынгы къойгъунчу.

Эки суйгеннге ариу джарашады
Къыйыкъ джагъаны эзиюю.
Ийнарларымы айтыб бошадым –
Наныма барады кёзююю.

Бир-эки ийнар айтсанг а, наным,
Мен да къатынга барайым.
Сеннге тансыкъ болсам, айта туругъа,
Ийнарларынгдан алайым.

Бир-эки ийнар айтсанг а, наным,
Сеннге бергенме кёзюююн.
Джюрегим кюйюб, мен тынгыласам,
Тенгле этерле эжиююн.

Мени суйгеним кетиб барады,
Ызына айланыб къарамай.
Ах, андан къалсам, ёллюк болурма,
Джаныма дарман табылмай.

Майна, суйгеним кетиб барады,
Аны джагъасы оюулу.
Суйгеним къатын алгъанды, дейле,
Арбазларында той – уллу.

Сюйгеним къатын алгъанды,
Адамла барадыла алгъышха.
Мен сюйгенимден къалыб кетгенме –
Мени салыгъыз къаргъышха.

Таймаздан джюрютген сени машинанг,
Ма сени манга танытхан.
Къурман болайым, бала, джанынга
Мутхуз кюнлерими джарытхан.

Мени тенглерим уятсызса, дейле,
Уят а менден кенгдеди.
Ызынга айлан да бир къарасанг а,
Бир джаным барды да - сендеди.

Къурман болайым ариу балагъа,
Ол бизге келиб кетгенди.
Анамдан сынаб соргъанма да,
Къарнашынг болады, дегенди.

Ий, къолумдагъы мени къол джаулугъум,
Аны тегереги куржава.
Къара къашларынг, ала кезлеринг,
Мангылайынг да нюр джана.

Къап-къарадыла сени къашларынг,
Къагъытха къалам тартханлай.
Къурман болайым, наным, кезлеринге,
Сютге дугъумну атханлай.

Ий, Аллах, наным, бир бек ауруйду
Ол кесинг тутхан билегим.
Кёзюме къараб, алай ышарма,
Кёлтюрелмейди джюрегим.

Ол кюле тургъан сени кезлеринг,
Джюрегиме ауруу берелле.

Кёзюнге къараб тургъанлайыма,
Тансыкъ болурум келеди.

Кёзюнге къараб турлукъма, бала,
Чачынгы ёрге тарачы.
Ауругъанлагъа джарагъан, Аллах,
Бу соймекликге къарачы.

Ах, сууда сусар ойнайды, къызла,
Эки джанына ётмейин.
Да мени джауум джаш сойге эди,
Ол заманына джетмейин.

Юйбюзню арты кёк биченликде
Нанымы аты отласын.
Къайда айланса да кёзбаучугъуму
Джаратхан Аллах сакъласын.

Экибиз бирге олтуруучан эдик
Ушакъ этиучен эдик бирге.
Сен баргъан джерден къалмазма, деучененг,
Кирсенг да худжу тюрге.

Кёб заманланы ашырдыкъ, ариу,
Биз муратлагъа джеталмай,
Бир кёб ишиме заран болуучаненг,
Туруб, къатымдан кеталмай.

Ариуум, меннге алай айтыучаненг,
Мен тургъан элден кетме деб.
Мен джюрегинги кёб къыйнасам да,
Сен мени мыдах этме, деб.

Къара къан джаусун элинге,
Къайтыб келмем мен анга,
Бизни джазыуубуз бирге тюлдю, бала,
Къуру да айтама мен сеннге.

Къонакълаб келе турума, бала,
 Сени джашагъан эллинге,
 Керта мени амалтын джан береди деб,
 Алаймы келеди кёлюнге?

Мени амалтын ёллюкдю, деб,
 Ариуум меннге базмасын,
 Мен талай джылны суюуб кыйналсам да,
 Джазыуун Аллах джазмасын.

Алгъын алай айтаем сеннге
 Сатыб алсам да къалмам, деб,
 Энди акъылым айлайды сеннге
 Аллах джазса да, бармам деб.

Мен энди сени сюерик тюлме –
 Сени суйгенден куюгенме.
 Суюмеклигинги ызына ал, ариу,
 Энди мен башханы суйгенме.

Къараб кёргенлей, мен къалай суюдюм –
 Мен джарылайым, ёлейим,
 Анга этген муратларымы
 Мен кезюм бла кёрейим.

Кесим айланган джерледе, тенгле,
 Мен андан ариу кёрмейме.
 Ариу баланы бир кёргеними
 Дуния мюлкюне бермейме.

Кёблени ичинде ариу джюрюшюнгдю
 Узакъдан манга танытхан.
 Джанынга къурман болайым, бала,
 Шахарны саулай джарытхан.

Бууунунгда алтын сагъатынг,
 Кюн таякъла чачыб джылтырайд.

Бшара-кюле кёзюме къарайса,
Салларым бирден къалтырайд.

Аны кесине бир ариу джарашады
Бойнуна галстук такъгъаны.
Мени джюрегиме аруу салады
Ариуну кирпич къакъгъаны.

Европейский костюмла, кёреме,
Къуру да аны кийгени.
Кеси окъугъан шахарда окъусун
Мени джаууму суйгени.

Ол мени бир кёб къыйнайды, тенгле,
Кюнюне эки-юч кёрюнюб.
Аз акъылым да таусулуб барады
Кёрген сайын, анга бёлюнюб.

Окъугъан джеринг бизге джууукъду,
Сен бизге келиб кетсенг а.
Къараб кёргенлей, бергенсе аруу,
Кесинг бир мадар этсенг а.

Джашагъан элинг узакъды,
Узакъ болса да, барырбыз.
Бизни ишибизге заран болгъанны,
Биз джюреклерин джарырбыз.

Къара чачынг, бурма айланыб,
Къатынга олтурсам сыларма.
Мен тутхан къая бери ауады,
Энтда ауса, кимге джыларма?

Айт, десегиз, ой, мен айтайым,
Тарыгъыу айтыу былай, деб.
Мени суйгениме айтыб бар, Роза,
Кечеси-кюню джылайд, деб.

Ийнарда, джырда айталлыкъ тюлме,
Сюймеклик хали билмесем.
Къыйырында тохтаб къалаллыкъ тюлме,
Тюз ортасына кирмесем.

Ийнарла, дейле, джырла, дейле,
Ийнардан, джырдан, не файда?
Джарыкъ дуниям, джарыкъ дуниям,
Дуния къайда, мен къайда?

Ах, сюдюм сюдюм бир кемсиз сюдюм,
Сюймеклик хали сынамай.
Ийнарда, джырда джазаллыкъ тюлме,
Кёзюнге къараб джыламай.

Ишлеялмайма, ой, мен ишими,
Ашаялмайма ашымы.
Сабийлей-джашлай мен къалай салдым,
Худжу сюймекликге башымы?

Тёреде олтуруб тургъанлайыма,
Мени сен тюшесе эсиме.
Сени алай кемсиз сюйгениме,
Айыб этеме кесиме.

Сени сюймейин кимни сюейим,
Сен айгъа ушай толуса.
Сени таныгъанлы мыдах болгъанма,
Кесинг да алай болурса?

Мени къолумда къол джаурукъчугъум,
Клади аны карманнга.
Мен ауруб джатсам, сени излерикме
Джангыз джаныма дарманнга.

Мени къолумда къобузум,
Басхан джери мияла.

Сабийликден суююб, къуру къалгъанма,
Сюеме дерге уяла.

Кел, экибиз да бериб кетейик,
Заманны бошуна ашырмай.
Менден сора суюгенинг бармыды?
Айтчын, ой, бала, джашырмай.

Сени юсюнде дарий кёлегинг,
Кел, экибиз да бюклейик.
Бирибиз суюгенден не хайыр барды?
Кел, экибиз да сюейик.

Ий, кёкде баргъан кёксюл кёгюрчюн,
Къанатынга джибек тагъайым.
Къанатлылагъа джан салгъан, Аллах,
Ариучукъну къайдан табайым?

Ий, кёкде баргъан кёксюл кёгюрчюн,
Джерге тюшгенди мени ючюн.
Мен сени амалтын ёлюб барама,
Сен а къалайса мени ючюн?

Джай да болады, къыш да болады...
Хар не да келеди орнуна.
Атынгы айта да, кесинги кёрмей,
Ёлюб кетерик болурма.

Тауланы башы дагъыда тау болса,
Мен джылан болуб ётерме.
Ариучугъумдан хапар айтханнга,
Джанымдан юлюш этерме.

Тауланы башы къаралыб келеди,
Ол джангурмуду, къармыды?
Саулай дунияны башында, тенгле,
Дугъумкёзден ариу бармыды?

Налмаз кыптычыкъ болуб кьалгъаем,
Кийимлеринги бичерге.
Алтын рюмка сатыб аллыкъма,
Сюймеклик дарман ичерге.

Алтын кьалам болуб кьалгъаем,
Письмо джазычу кьолунга.
Къыш боранлада гокка ханс битсин,
Ариуум, джюрюучю джолунга.

ИЙНАРЛАДАН ЮЗЮКЛЕ

... Мени Айдан бир джаш тилей келгенди,
Узакъгъа кьалай барайым?
Хауа кемеле бара турлукъ эселе,
Узакъгъа да нечик санайым...

...Сюеме эте, сюеме эте,
Кесинги бир бек сюдюрдюнг.
Кесинги сюдюрюб, ызынгдан таралтыб,
Джаш джюрегими кюдюрдюнг...

...Адамла меннге алай айтадыла:
Ол аны картын алгъанд, деб.
Чырта кълонге алай келмесин,
Мадарын табыб кьалгъанд, деб...

...Джаханим багъыр кьыздыргъа эди,
Мени анамы табанын.
Мени анам нек унутханды
Джашлагъа кьараучу заманын?

...Сюеме десе, суюе биллигед,
Не келсин, суююб башламайд.
Суюмеклигиме джууаб этерге,
Экзаменледен бошамайд...

...Сени суюгенлей, болгъанма, ариуум,
Санларым, сурме ургъанлай.
Ах, эки кёзюм излеб келелле,
Къолларым ишлей тургъанлай..

...Мени къолумда алтын джюзюгюм,
Тёнгерев тюшсюн арагъа.
Ой, неужели, дарман табмазса,
Кесинг салгъан джюрек джарагъа?..

...Тауда айланган ол къашха эчки,
Сен – къашха эчкини улагъы.
Мен сыртда джырласам, эшитмезми эке
Ариуну эки къулагъы?..

...Кёзюмю ичинде ишлениб къалгъанд,
Ой, наным, сени суратынг.
Мен сени амалтын ёлюб барама,
Къалайды меннге муратынг?..

*«... Ой, ашхы болсун сизни кенюгоз,
Да кьутлу болсун тоюгоз.
Ийнарда аман да, иги да айтылад,
Артдан гурдишханы кьотюгоз...»*

ДЖАШЛА-КЪЫЗЛА ЭТГЕН ЧАМ ДЖЫРЛА, КЪАРГЪЫШ ИЙНАРЛА

ГАРДОШЛА

- Кечеги тойлада хауле айлана,
Ауруйду эки табаным;
Мени кьайгъымы этмеймисе, анам,
Болмаймыды мени заманым?
- Бир кесек сабыр этсенг а, джашчыкъ,
Табсыз заманны марамай.
Мен сеннге кьатын алаллыкъ тюйюлме,
Гардош битимге кьарамай.
- Джыйырма беш джыл меннге болады,
Мен акъыл-балыкъ болгъанма.
Гардошчукъ эте, ачхачыкъ эте,
Бытыр да кьурулай кьалгъанма.
- Аллай муратынг бар эсе, джашчыкъ,
Ишле кече-кюн джатмайын.
Мен сеннге кьатын алаллыкъ тюлме,
Гардошчугъубузну сатмайын.
- Ачханы-бочханы кереги джокъду,
Мен ачхасыз кьатын аллыкъма.

Сени айтханынга къарасам, анам,
 Быйыл да юйленмей къаллыкъма.
 - Джанымда барды онбеш сомчугъум,
 Анга келин къалай алайым?
 Келинни ызындан къонакъла келселе,
 Алларына неми салайым?
 Жангы гардошла джетмегендиле,
 Унуму да артын бошалдым.
 Былтыр бир кесек джаучукъ джыйгъанем,
 Аны да зырафха ашадым.
 - Къургъакъ сылтаула кёб этесе, анам,
 Джюрегими эки джараса.
 Былай отказны уруб тебресенг,
 Сора сен сейирге къарарса.

Бу сёзлериме керти, десегиз,
 Ичигизге кириб къайтайым.
 Бир ариу ючюн, юч джаш ёлебиз,
 Хапарларымы айтайым.

Барыбыз бирден тенглик туталмазбыз,
 Сагъышлы болуб кюебиз.
 Ючеулен болуб, сени сюебиз,
 Сен къайсыбызны сюесе?

Джюрегим джаныб, аллынга джыгъылсам,
 Сен сейирсиниб кюлесе.
 Сен мени ючюн чыртда сагъыш этме,
 Башынга керек тюл эсе.

Мени ариучугъум алаша кенгчикди,
 Чыбыкъча бюгюлюб белчиги.
 Кёзюне къараб, накъырда этсем,
 Уллу болуучуду кёлчюю.

Ариуум ючюн чыртда ёлеме,
 Аны келтирликме кесиме.

Айлана кетиб, кёзюне къарасам,
Ол заманда тюшед эсиме.

Юч халал тенгинг къалады,
Бюгюнден ары суйдюрме.
Энди джюрегинги рахат эт, ариу,
Чыртда кёлчюгюнгю кюлдюрме.

ПОРТНОЙЧУ КЪЫЗЛА

Кёб да бармагъанма, бир джангыз баргъанма
Ма бу элдеде тойлагъа.
Портнойчу къызла тамам ушайдыла
Къыркъылмагъан шпан къойлагъа.

Башха элдеде той этилмейди,
Ма бу элдеде тойлача.
Автобусха ала юрюлюб киредиле,
Ма, бёрюден юркген къойлача.

Ой, ала пудраны алай джагъадыла,
Бетибиз кюнде кюеди, деб.
Аланы акъыллары алайды, хариб,
Хар кёрген бизни сюед, деб.

Джаз болуб тебресе, ала барысы
Бурма этдирелле башларын.
Бачха къаранчхалача, тышына чыгъадыла,
Къап-къара бояб къашларын.

Портной къызчыкъланы акъыллары алайды,
Кёрген ала ючюн ёлгенча.
Аналарына махтаныб келедиле,
Алтын къала этиб келгенча.

Эрге баргъаннга ала сукъланадыла,
Ол бир иги джерге барды, деб.

Тюкенден къайтыб келедиле,
Бир пудра коробка кълды, деб.

Портнойчу кызла мода табхандыла
Тобукъдан чепкен киерге.
Онгсуз адам автобусха миннгенлей,
Хыны этиб, тюртюб иерге.

Машинаны чархына букъу кьоннганлай,
Пудраны алай джагъадыла.
Джашла клубха кирир заманда
Аякъларын полгъа кьагъадыла.

Портнойчу кызладан кълмайды сора
Тюкенледе пудра-помада.
Орамда джюрюб тебреселе
Айырмайла кичи-тамада.

Эл советлеге сайлаула боллукъла,
Алагъа лозунгла джазайыкъ.
Первомайск тюкенледе пудра кълмагъанды,
Пудраны къайдан табайыкъ?

Портнойчу кызчыкълa кулътурна болгъанла –
Джез медальонла тагълла.
Тюкенде пудра бошалгъанды да,
Энди тиш порошок джагълла.

Портнойчу кызла бир кёб болгъандыла,
Къалайдан да ала чыгълла.
Сюйген джашларындан письмо алгъанлай,
Къоюнларына сугълла.

Портнойчу кызчыкълaгъа мода болгъанды –
Хар бири бешни сюеди.
Сюйген джашларындан письмо келмесе,
Ичлеринден къара кюелле.

Портнойчу кызыла культурна болгъанла –
 Орус къатынлы джашны сюелле.
 Орус къатын алмагъан джашха,
 Практика билмейди, деб кюелле.

Къызла клубдан алай келедиле,
 Базардан къайтхан къартлача.
 Юйге кирселе, табхалагъа чабыб,
 Арбадан ийилген атлача.

Къалай сейирди, билмей тураем,
 Сиз элчилени хапары.
 Кими – ёре къурукъ, кими – бир дюккюч,
 Сизни кызыланы санлары.

Алийни кызы Айша ушайды
 Орулмай къалгъан сабаннга.
 Хасанны кызы Гошдур ушайды
 Гардош къазыучу къабаннга.

Муссаны кызы Налджан ушайды
 Кюнбетде кюйген дюккючге.
 Исламны кызы Зорум ушайды
 Сыбабхадан чыкыгъан дюккючге.

Харунну кызы Марзий ушайды
 Сабанда хыбыл косукга.
 Иссаны кызы Асий ушайды
 Челекде айланган бушдукъга.

Сейитни кызы Соня ушайды,
 Ой, ханс кесмеген чалкъыгъа
 Айтекни кызы Лиза ушайды,
 Ай, юйде ёре талкъыгъа.

Салихни кызы Файруз ушайды,
 Ол эски битир аякъга.

Асланны кызы Роза ушайды
Бузоу кьоруулагъан таякъга.

Окъубну кызы Сюдюм ушайды
Тауда отлагъан тарпаннга.
Чомурну кызы Бабуш ушайды
Къаргъышчы къара шайтаннга.

Джамашуу кызы Рая ушайды
Ол туз къуючу кьутукъга.
Текени кызы Гатдю ушайды
Гёзенде теке тулукъга.

Аны чепкенлери бир кёбдю, дейле,
Да, арба джюгю, ат джюгю.
Беш арбагъа джюк да боллукъду
Джашыртын джыйгъан хапчюгю.

Аны чепкенлери алай кёб эселе,
Эгечлериме берирми?
Керти да алай байны кызы эсе,
Да, тилеб барсам келирми?

Аманы-игиси бир кёб болады
Аллах джаратхан хар джанны.
Мени Джарыгъым айырыб танымайды
Да, кертме бла алманы.

Мен ёмюрюмде кёрмеген эдим,
Ма аны кибик сылхырны –
Мени Джарыгъым айырыб танымайды
Чюгюндюр бла быхыны.

Мени да Джарыгъым джюрюялмайды
Асыры семизден, арымай.
Тюенни орнуна юч сомну алады
Ачханы тархын танымай.

Мен ёмюрюмде кёрмеген эдим,
 Ма аны кибик семизни.
 Мени Джарыгъым айырыб танымайды
 Да, бугъа бла ёгюзню.

Келечиликге нек чакъырмайсыз
 Аны къарнашы Маджирни.
 Мени Джарыгъым айырыб танымайды
 Алаша бла аджирни...

Мени Джарыгъым уста къазады
 Къазахстанда арыкъны.
 Мени Джарыгъым айырыб танымайды,
 Ой, къарангы бла джарыкъны...

Ийнар айт деб а, мени къоймайсыз,
 Эжиу этигиз, кёрейим.
 Орус адетге кёчген къызланы
 Мен бир кереклерин берейим.

Орус законнга кёчген къызчыкъла
 Кюнашхы берсенг, алмайла.
 Дагъыда аланы бир аман ишлери:
 Кече клубдан чыртда къалмайла.

Аллай къызчыкъланы мен бир бек сюеме,
 Аллах алай суйсюн аланы.
 Келигиз, джашла, барыб бир къарайыкъ,
 Ала клубда ишлеген къалагъа.

Ала башчыкъларын бир къуджур къысалла,
 Ёлюкню джаягъын къысханча.
 Суймеген джашлары накъырда этсе,
 Къусалла, туюе къусханча.

Мен бу сёзлени сизге айтдым эсе,
 Мен бёрю балагъа ушайым.

Огъай, азды, дей эсегиз а,
Энтда бир куплет къошайым.

Крем, пудра деб, бир затла джагъалла
Ёлгеннге ушайды бетлери.
Крепжаржет деб а, бир зат киелле,
Кёрюне турады этлери.

Къашларынг – къара, кёзлеринг – ала,
Кирпиклерингде нюр джана.
Сени амалтын салгъанма, ариу,
Джаш джюрегиме кёб джара.

Элибизни башына джыйылгъан булутла
Джел ургъанлыкъгъа чачылмаз.
Минг джыл ёмюрюм болуб къалса да,
Ариу, сенсиз джолум ачылмаз.

Мен аскерликде алай джашайма,
Кесим кесиме кел эте.
Гокка хансчыгъым, джюрюй болурса,
Акъ чепкенчигинг джел эте.

Атлар джеринге уру къазгъанма,
Сен абынмайын атлама.
Юсюнде болгъан болумунгу айтсам,
Чыгъана нартюхча, чартлама.

Сен бетчигинги бир ариу джууаса,
Бачхагъа мушхут чачханча.
Сени ауузчугъунг гитче ариучукъ,
Къабакъ эшикни ачханча.

Аны сёлешдиририб сен тынгласанг,
Джюрегинги джарат сёзлери.
Бири – чегетге, бири – кюнбетге
Неге къарайды кёзлери?

Ох, Аллах, анам бир дженгил джетеди
Эндигилени заманы.
Къайда болса да, анда барады
Эки чарыгъыны табаны.

Бу къадар кирлик юсюнгден басыб,
Дунияда къалай джашайса?
Джан джанынгы къаза, эшикге чыкъсанг,
Алынган къатыннга ушайса.

БАЛДАН

Джайны чилеси бир бек иссиди –
Кюйюб баралла санларым.
Джюрек джаууму ашаб барады
Къаракъаш ариу Балданым.

Эртден азандан ингир азаннга
Мен джетеме джумушда.
Эки аягъын кюлге ташайтыб,
Балданым олтурад къууушда.

Кийимин бичиб тиге билмейди,
Ийнеге халы суууруб.
Тангын атдырыб иеди, дейле,
Къызгъан кюлде къурмач къуууруб.

Табанларын къаблаб джюрюйдю
Ол эки осал башмагъын.
Къарачай къобанны бозартыр, дейле,
Ол джууса, джелке къашмагъын.

Орундукъ тюбюн ийилиб тартмайды,
Ол юйню тюбюн сибирсе.
Къайтыб ызына чыгъа билмейди,
Ушакъ этерге бир кирсе.

Кече джукъласа, кѳреди, дейле,
Тангнга дери мени тюшюнде.
Отуз алты бюрче абезекге баралла
Палтон джагъласыны ичинде.

Сюймеклик ауруу, ой-ой, сан ауруу,
Мен дарман излей барайым.
Адамлыгълы аны кълалай эсе да,
Хоншуларына сорайым.

Ишни сагълынсанг, кѳлюне чабады,
Джюрегим, башым ауруйд, деб.
Мен а Балданны кълалай алайым,
Чырайчылгыл барды, ариуд деб.

Юйюню ичи тауукълдан толса,
Туруб, аланы кълуумайды.
Эки ууртгун ол суу бла джууса,
Кълулакъл артларын джуумайды.

Аягълында халы чындаладан
Джылтырайды, дейле, мелтеси.
Тенг кълызларына джол бермейди, дейле,
Ол тойгыл кириб тепсесе.

БАЛДАН-2

Джайны кюнлери бир исси болады –
Кюнде кюеди санларым.
Джюрек джаууму бошаб барады
Къларакълаш ариу Балданым.

Узакълда кълалгъланд да, теренде болгъланд да,
Мен джетелмейме узалыб.
Ой, Балданчылгыл, ой, ариучулгыл,
Эки ууртчулгыл кълызарыб.

Сюймеклик ауруу, къалай кыйын ауруу,
 Ол санларымы тарайды.
 Ариулугъуна сёзюм джокъ эди,
 Аны адамлыгъы къалайды?

Ой, башымдагъы къара бёркчюгом,
 Ол элтир тюлдю, бухарды.
 Аны адамлыгъын неге сораса?
 Ашаб тоймайды – мухарды.

Аны адамлыгъын мен да билеме,
 Ашаса, уллу къабады.
 Орамгъа чыкъса, уяла билмейди,
 Джалан аякълай чабады.

Эскисин джамай билмейди Балдан,
 Ийнеге халы суууруб.
 Ол тангнга дери чыгъыб кетеди,
 Кюлде нартюхню къуууруб.

Башына джаулукъ кыса билмейди,
 Имбашларына тюшюрмей.
 Эсине тюшсе, чийлей ашаб къояд,
 Кюлде нкартюхню биширмей.

Тойда тепсесе, алай тепсейди,
 Тоннга тагъылгъан дженг кибик.
 Ашаб тойса уа, алай джукълайды,
 Оюлуб аугъан гён кибик.

ДЖАРЫКЪ

Аны чепкенлери бир кёбдю, дейле,
 Да арба джюгю, ат джюгю.
 Беш арбагъа джюк да боллукъду
 Джашыргын джыйгъан хапчюгю.

Аны чепкенлери алай кёб эселе,
Эгечлериме берирми?
Керти да, алай байны кызы эсе,
Да тилеб барсам, келирми?

Аманы-игиси бир кёб болады
Аллах джаратхан хар джанны.
Мени Джарыгъым айырыб танымайды
Да кертме бла алманы.

Мен ёмюрюмде кёрмеген эдим,
Ма аны кибик сылхырны -
Мени Джарыгъым айырыб танымайды
Чюгюндюр бла быхыны.

Мени да Джарыгъым джюрюялмайды
Асыры семизден арымай.
Тюенни орнуна юч сомну алады
Ачханы тархын танымай.

Мен ёмюрюмде кёрмеген эдим,
Ма аны кибик семизни.
Мени Джарыгъым айырыб танымайды
Да бугъа бла ёгюзню.

Келечиликге нек чакъырмайсыз
Аны къарнашы Маджирни?
Мени Джарыгъым айырыб танымайды
Алаша бла аджирни...

Сюй, деб, къачан айтхан эдим?
Айт, не талаугъа сюесе?
Къарнаш-эгеч болгъаныбызны
Менден да ариу билесе.
Тишим ауруб, дохтургъа барсам,
Орусча айтырма врачха.

Шышачыкъны къоюб, къалай барайым,
Сен ачы къоллу врачха?

Келигиз, тенгле, бирге тартайыкъ,
Бизни келинчикни саулугъун.
Ой, аман гяур, къалай урладынг
Анамы палтон джаулугъун?

Урлайса, гяур, тырнайса, гяур,
Муратынга джетсенг, къоярса.
Насыбынг алай, бычагъымы урлаб,
Къонгур ёгюзле соярса.

Былай тѳбентин бир тубан келед,
Ма ол джауаргъа къаралыб.
Бу ишлеринги кѳре тургъанлай,
Сюеме джюрекден, къадалыб.

Ой, ашхы болсун сизни кюнюгюз,
Да къутлу болсун тоюгъуз.
Ийнарда аман да, иги да айтылад
Артдан гурушханы къоюгъуз.

Ой, манга келмей башхагъа барсанг,
Кетсин ёмюрюнг онгмайын.
Он баланг болсун сени къойнунгда
Бирини да атасы болмайын.

Ананг, эгечлеринг кыстаб ийсинле,
Сени юйлеринден айырыб.
Он гыбышынгы алай айландыргъын
Орам садакъагъа джайылыб.

Джазыкъсынсынла сени тенглеринг,
Садакъачы атаб атынга.

Джуугъунг, тенгинг харам этсинле,
Киши басмасын къатынга.

Белингедеги сени кямарынг,
Джерге тюшюб ууалсын.
Меннге келмейин, башхагъа барсанг,
Баргъан элинги суу алсын.

Кюнден кечеге ёсе баргъа эди,
Сени джюрегинги джарасы.
Сени атынга алай айтсынла:
«Он гыбышыны анасы».

Ой, меннге бармай, башхагъа барсанг,
Кёрсюнле кёзлеринг ауангы.
Адамла садакъа алай берсинле,
Келед, деб, биягъы зауаллы.

Саулай дуниягъа хапарынг чыгъыб,
Сени газетлеге джазсынла.
Кантда тутаргъа джийиргениб сени,
Элтиб узкъгъа атсынла.

Ой, меннге келмей, башхагъа барсанг,
Кетсин ёмюрюнг аман бла.
Хар эл элни адамлары билиб,
Кетсин джашауунг джылау бла.

Атынг эшикни башында джазылсын,
Озгъан джолоучу танырча.
Сеннге аллай бир кюн келгеед,
Садакъачыгъа барырча.

Эки кёзюнг сокъур болуб,
Сабийле тутуб къолунгдан,
Ол ариу башчыгъынг шашхынлы болуб,
Аджашыб кетгин джолунгдан.

Сабийле тутсунла эки кьолунгдан,
Ой, эки кёзюнг кёрмейин.
Джюрегинги сындырыб ийсинле,
Тилесенг, садакъя бермейин.

Юйюнгю аллында алма терек,
Кёлтюралмасын алмасын.
Тогъуз эрге сен барсанг да,
Аланы бири да кълмасын.

Эки кьолунг чолакъ болсун,
Юсюнге быстыр бичерге.
Дунияда суудан кёб джукъ джокъду,
Аны да табмагъын ичерге.

Тёрт санларынгы кёлтюралмайын,
Адамла тутсун санынгы.
Джюз джылны тёшекде джатхын,
Чыгъаралмайын джанынгы.

Джашла сиз эжиу этигиз,
Джырны айтдыргъан эжиуюн.
Энди, ариу къыз, меннге келме кьойчу,
Эжиу этгенни кёзюуюн.

Меннге къызлай келген келинчик,
Менден да къызлай ол кълсын.
Меннге келтирген болмазед атам,
Энди отоу юйге ол барсын.

Ой, къызла, джашла бир кёб болгъандыла,
Кёкден а джаугъан бурчакълай.
Къаным да барыб, джан бериб бошадым,
Анам келинчигин къучакълай.

Келген келинчикни мыдах этмегиз,
Кесине алгъан болса Азрет.

Бош къангаланы джонуб кюрешме,
Къабыр къангаларынгы хазыр эт.

Тенгим Магомет кириб келгенлей,
Джаны тамагына джыйылды.
Къарнашым Азрет, кириб келгенлей,
Къаныма тайыб джыгъылды.

Мени атам бла, ой, мени анам,
Энди джыламай кетигиз.
Болуш юйюмде, джууб, кебинлеб,
Къабырлагъа алай элтигиз.

Осиятларымы джазгъан къагъытчыкъны
Стол юсюнден алыгъыз.
Сизден тилерим, багъалы тенгле,
Бизни бир къабыргъа салыгъыз.

Сени юсюнде дарий чепкенчик,
Сыдырыб алайым юсюнгден.
Мен аны тешерге, сен ёлюб,
Мени кёрсюнле кёзюнгден.

Тарыгъуу этиб джаза турама,
Ариу санларынга термилиб.
Мен термилген ариу санларынгы
Кёрейим ауруу кемириб.

Сени бойнунгда алтындан тюйменг,
Юзюлюб тюшсюн аллынга.
Ах, менден суюлюб баргъан ариуунг
Сал болуб келсин аллынга.

Мен сукъланама, ёлеме, ариуум,
Мамукъдан джумушакъ къойнунга.
Башха болмайын, тюзлюк табмайын,
Бууала буугъа эди бойнунгдан.

Орундукъгъа неге олтураса,
 Къатынгда барды шиндигинг.
 Сүймей эсенг, неге сөйдюрееңг,
 Ой, къаты бурлукъ киндигинг?

Джолсуз джолланы бир кёб джюрюдюнг,
 Энди джол бла джюрюгюн.
 Менден аягъан ариу санларынг бла
 Мени аллымда бюгюлгюн.

Мен мындан къараб таныйма, тенгле,
 Аллыбыз тауну айрысын.
 Аллах джюрегиме салгъанды, тенгле,
 Бу сөймекликни къайгъысын.

Къаным къара джерге ушаб къалгъанды,
 Джаным чыкъмайды бекди да.
 Бу сөймекликге кюлмегиз, тенгле,
 Сөймеклик деген кёбдю да.

Юйгюзню аллы терекле, ариу,
 Ала юйге аталла кёлекке.
 Кел, экибизге неках этсинле
 Джандетде ойнагъан мёлекле.

Джашлай башлаб, бир бек ийнандым,
 Къаракъаш сени сөйгенлей.
 Кесинги сөйдюрюб, сөймейин къойсанг,
 Ёмюрюнг ётсюн күйгенлей.

Сени сюер къайгъым джокъ эди,
 Сөйдюрген – кука сёзлеринг.
 Меннге сөйдюрюб, сөймейин къойсанг,
 Къармалсынла ариу кёзлеринг.

Къаргъыш айтмайма, алгъыш айтама,
 Сен кёб джашагъын, ёлмегин.

Ёмюрюнг ётсюн сейир дунияда
Бир кюнню игилик кёрмейин.

Алгыш айтама, къаргыш айтмайма,
Сен къууанч бла джашагъын.
Гьрджнынг бла джыламугъунгу,
Ариу, экисин тенг ашагъын.

Сеннге термилиб, бир кёб джюрюйме
Сизни орамны башында.
Ах, мен айтханча, сен болуб,
Санларынг эрисин орунда.

Мен къаргъамайма, алгыш этеме,
Сен кёб джылланы джашагъын.
Баргъан джерингде меннге термилиб,
Сен къуу терекге ушагъын.

Мен къаргъамайма, алгыш этеме,
Сен джашауунгдан бошагъын.
Ах, менден сюйюб баргъанынг ёлюб,
Меннге термиле джашагъын.

Кече ортасында эсинге тюшюрюб,
Сен джан-джанынгы сермегин.
Ой, Аллах бла сенден тилейме,
Меннге термиле сен ёлгюн.

Атынгы айтсам, билелле деб къоркъама,
Атынгы айтмай, ким турсун?
Атынгы айтсам, санларым къалтырайла,
Сени санларынгы джин урсун.

Стол юсюнде чернила шыша,
Столдан кетиб ууалсын.
Мени былай термилтдинг эсе,
Сюймегенлеринг къууансын.

Мен сени бир бек суйгенме, кызычык
 Сен да ма менден эрикме.
 Эрге барсанг, кыргыаб турлукъма:
 «Терк айырылгын!» – дерикме.

Мени кезлерим чыракъ баралла,
 Бу ёзендеги ташлагъа.
 Турсунуб джууаб этмеучен эдим,
 Ма сени кибик кызылагъа.

Мени кезлерим чыракъ баралла
 Бу ёзендеги бузлагъа.
 Эки чуругъуму кёб тартдыргъанма,
 Ма сени кибик кызылагъа.

Аллыбыз бла баргъан уллу суу,
 Мен баргъан суудан ётейим.
 Чырайчыгъынга сёзюм джокъ эди,
 Кылыкчыгъынга не этейим?!

ЛЮБА БЛА МУХТАРНЫ КЮУЛЕРИ

Ой, быллай ауур ёлюк киргеед,
 Сени джауунгу юююне.
 Мен айтайым, сиз тынгылагъыз,
 Люба бла Мухтарны кюююне.

Письмо джазыучу алтын ручкамы
 Азретге берликме джоймаса.
 Айтхан сёзюмю кбулакъгъа алмады,
 Урушуб къойгъан болмаса.

Карандаш кыйыучу джюлгюшчюгюмю
 Джити болгунчу билейим.
 «Ариу Любачыкны ал, атам», – деб
 Уятымы ачыб тиледим.

Кечеги тойда, кюбюрчек оюнда
Бир-бирибизни кѣргенек.
Люба да, мен да беш джылны бирге
Бир-бирибизни суйгенек.

Къойну къурманлыкъгъа кесдиле юде,
Къозусу къалды макъыра.
Кече арасында келдиле тенглерим,
Мени отоу юйге чакъыра.

Ариу Любачыкъ кесин асханды, дейле,
Дженгил джетиб, аны бошлагъыз.
Экеуленни сойгъан мурдар атамы
Мени джаназыма къошмагъыз.

Бу джашау меннге керек тюйюлдю,
Джашаб, джашаудан тойгъанма.
Болуш юйюмде, мен кесим къалыб,
Бойнуму кесиб къойгъанма.

Кеси бойнуму кесим кесгенме,
Антсызды, атам соймаса.
Любаны этин да ашачын энди,
Мени этимден тоймаса.

Кел термилтме да, бизге барайыкъ,
Джанымдан суйген джанчыгъым.
Биз мѣлекледен неках алайыкъ,
Ах, мени суйген къызчыгъым.

Ала кѣзлеге къараб турлукъма,
Тамам кѣлюме джетгинчи.
Ала кѣзлени унутурукъ тюлме,
Ёлюб дуниядан кетгинчи.

Сизни арбазгъа кириб келгенлей,
Акъылым джюзге бѣлюндю.

Гокка хансчыгъымы кёрмей тура эдим,
Энди кёзюме кёрюндю.

Къая башында джумарыкъ, къызчыкъ,
Къалай ариуса, джыларыкъ.
Ауругъанымда кёре келмединг,
Аурууум сеннге джугъарыкъ.

Бир-эки сёзчюк айтырым бар эди,
Тойда болмайын кесинге.
Сюймеклик – сенден, джазыу –
Аллахдан, Таймайын тюшюр эсинге.

Керахат къызла бизге къарамайла,
Неда къарайла маджалгъа.
Шерият борчдан къутулгъунчу,
Аллах, сабыр эт, де аджалгъа.

Ариу Золушканы суююб башладым
Сёлешген кука сёзюнден.
Экинчи кере аны суюгенем,
Къара дугъум эки кёзюнден.

Адеби бла, намысы бла
Золушка кесин суюдюрдю.
Чыкъгъан тылпыуум ташланы эритиб,
Джаш джюрегими куюдюрдю.

Хар эртен сайын чыгъыб къарайма
Золушка тургъан элчикге.
Тарыгъыуларымы таралыб айтама
Ала таба ургъан джелчикге.

Тарыгъыуларынгы барыб айтайым, деб,
Мындан кете эди къууаныб.
Бзына къайтса, келиучен эди
Къакъгъан къанаты ууалыб.

Тарыгъуларынгы барыб айтайым, деб,
 Джел мындан алыб, кетеди.
 Джел андан урса, джууаб къайтармай,
 Джюрегими мыдах этеди.

Сен майда чакъгъан гокка хансчыкъса,
 Мен да джел болуб урама.
 Ой, суймеклигинг ауруу болуб тийиб –
 Сеннге тарала турама.

Сен джазгъы кюнню кюн таягъыса,
 Нюрюнг бетингден тиеди.
 Билдиралмайма, джанама, кюеме,
 Джюрегим сени сюеди.

Суймеклик ауруу къалай къыйынды
 Алыб барады эсими.
 Аны суйгенли, джюрегим кюйюб,
 Окъуялмайма дерсими.

Джюрек ауруулу болгъанма, тенгле,
 Къыйылыб барад санларым.
 Джаза башласам, мен джалалмайма,
 Сенгилчек болуб къолларым.

БЕРНЕ

Анала кызларын алай ёсдюрелле,
 Бир кюнню эсден кетмейин.
 Къызчыкыгъа – кёлек, къызчыкыгъа – чепкен,
 Къызчыкыны джылы джетмейин.

Харакет джыяд, ол хадек джыяд,
 Хапары чыгъыб элине.
 Саулай тюкенни джыйыб къойса да,
 Дагъыда джетмейд кёлюне.

Тогъай иймейди, эрге бермейди,
Джылы отузгъа джетмейин.
Ёлгенден башлаб саууна дери
Бернесин хазыр этмейин.

Бернеси былай хазыр болгъанлай,
Алыб баралла джыйылыб.
Эки джаныны джууугъу-тенги
Арбазгъа кючден сыйыныб.

Эрге барды деб, келин болду, деб,
Хапары чыгъыб элине.
Ой, сени джауунг тюртюлге эди
Берне юлешген кюнюне.

Ой къайын ананг чырт джаратмайды,
Ёмюрюнг джыйгъан берненги.
Бернеге эси кетген болмаса,
Адамлыгъынгы кёрмейди.

Къайын къызынг да ёпгелегенди,
Сёз джюрютеди чабханлай.
Келтирмезбиз да къоярбыз, дейди,
Ата юйюнге къайтханлай.

ЗУХРА

Тенг къызларынга ызлатырма, Зухра,
Галошларынгы ызларын.
Саннга шапагъа тутарма, Зухра,
Эресейни ариу къызларын.

Къыз шапала уа тутарма, Зухра,
Сен сууукъ суугъа тиймезсе.
Таза дарий бла чилледен болмаса,
Сен башхадан кийим киймезсе.

Тауланы къатында ол ариу хауада
Мен кёкбаш юйле салырма.
Ариу Зухраны, къатына олтуруб,
Къызнёгер джаш болуб барлыкъма.

Тауланы башында кёкбаш юйлерибиз
Ала ариудула кёкледен.
Ариу Зухрадан умута этгенли
Къурулай къалганма кёбледен.

Тауланы башында ариу юйлерибиз,
Ала джылтырайла кюзгюча.
Экеулен болуб, сени сюебиз,
Кёбле да болурла бизнича.

Сен къобузунгу сокъсанг а, Зухра,
Ол кюн таякъланы тартады.
Сени ариулугъунга кюн тохтаб къарайды –
Эки сагъат артха батады.

Бизни элибизге чыракъ сатыла келсе,
Биз чыракъ сатыб алмазбыз.
Бизни элибизни Зухра джарытад,
Биз чыракъ керекли болмайбыз.

Сен машинаны бураса, Зухра,
Аллынга джабыу къурурса.
Генералланы къатынлары кибики,
Бийчеледен ариу турурса.

Ариулугъунг ючюн, махтанма, Зухра,
Ариулугъунг ючюн, алмазма.
Сени алыб барыб, тыбырыма салыб,
Анамы джюрегин джармазма.

Чепгенлеринг ючюн, махтанма, Зухра,
Кийимлеринг ючюн, алмазма.
Сени алыб барыб, тыбырыма салыб
Анамы джюрегин джармазма.

Ийнар айт, дейсиз, алай айтасыз,
 Не айтырыкъса билмесенг?
 Ийнардан, джырдан хапарынг болмайды,
 Сюймеклик къайгъынг болмаса.

Ой, ариу, ариу, къалай ариуса,
 Джюрек джаууму ашайса.
 Туурангдан къараб, бир кесек турсам,
 Агъач алмастыгъа ушайса.
 Сени ушатыб мен да сюйгенме
 Кёкде айланнган мёллекге.
 Кирпиклерингде кир джоппунг, ариу,
 Ариу кёзлеринге кёлекке.

Орамтын адам сен оздурмайса,
 Туруб ызындан къуумайын.
 Бир джаягъынгы джууб келгенсе,
 Биринги къойгъанса джуумайын.

Чачынг-башынг бла нек кюрешесе
 Сохан бачхангамы киргенме?
 Къатыма олтуруб, джырлаб башлагъанлай,
 Аман айтырынгы билгенме.

Айт, дей эсегиз, мен да айтайым
 Ийнарларымы бирисин.
 Менден аягъан субай санларынг
 Ой, топуракъда чирисин.

Айт, дей эсегиз, мен да айтайым
 Ийнарларымы экисин.
 Ой, мен сюйгенча, ол сюймей эсе,
 Письмоларымы келтирсин.

Айт, дей эсегиз, мен да айтайым
 Ийнарларымы ючюсюн.

Къайдан да кёрюб, къалай суйгенем
Эки уллуну кичисин.

Айт, дей эсегиз, мен да айтайым
Ийнарларымы тёртюсюн.
Мени суймеген анасыд, дейле,
Ол кеси кесин ёлтюрсюн.

Айт, дей эсегиз, мен да айтайым
Ийнарларымы бешисин.
Ой, мен суйгенча ол суймей эсе,
Айтханларымы эшитсин.

Айт, дей эсегиз, мен да айтайым
Ийнарларымы алтысын.
Сеннге тарала мен ашырама
Джаш ёмюрюмю джартысын.

Айт дей эсегиз, мен да айтайым
Ийнарларымы джетисин.
Бу джолгъа дери мен билмей эдим
Ой суймекликни кертисин.

Айт, дей эсегиз, мен да айтайым
Ийнарларымы сегизин.
Мен анга барсам, сайлаб кесеред
Кютген малыны семизин.

Айт, дей эсегиз, мен да айтайым
Ийнарларымы тогъузун.
Меннге белгиге бериб кетгенед
Ол сейир джая къобузун.

Айт, дей эсегиз, мен да айтайым
Ийнарларымы онусун.
Ол кеси болджал этиб кетгенди
Чыгъарыкъ айны толусун.

Мен ийнар айта, кюу айта, къызла,
Энди джанымдан тойгъанма.
Мадарларымы барын тауусуб,
Аллаха бошлаб къойгъанма.

АТМОСФЕРАДА ЮЙЛЕ САЛДЫРЛЫКЪМА

Атмосферада юйле салдырлыкъма,
Гидросферада солургъа.
Мен генератор болгъан заманда,
Сен да приёмник болурса.
Биз экибиз бир болсакъ,
Къралгъа оноу этербиз.
Трёхмоторный самолёт бла
Москвагъа учуб кетербиз.
Энтда экибиз бир болсакъ, ариучукъ,
Къралгъа оноу этербиз.
Москвада джашаб, сен да эриксенг,
Ленинградха кетербиз.
Алтын чач таракъчыкъ аллыкъма, ариучукъ,
Къутас чачынгы тараргъа.
Биз экибиз да барлыкъ болурбуз
Москвада циркге къараргъа.
Баш Советге письмо джазарыкъма,
Бу суймекликни сюзерге.
Сенден тюнгулсем, бериб кетерикме,
Тихий океанда джюзерге.
Ариу джюрюшчююнг, субай санчыкъларынг
Джюрек джаууму ашайды.
Алай болгъанлай, гяур масхарачыкъ
Ол атмосферада джашайды.
Ауруб больницада джатсанг, ариучукъ,
Кесим къолум бла багъарма.
Эресейде излеб, дарман табмасам,
Берлиннге къагъыт джазарма.

ДЖАШ БЛА КЪЫЗНЫ АЙТЫШЛАРЫ

Джаш: Ашха да джокъду къолайым,
Ишге да джокъду къолайым.
Сюеме да ёлеме,
Кесим суйгенлей болайым.

Къыз: Ах, джигит джаш, сен болуб,
Муратынга джетген сен болсанг,
Кёкен терек мен болуб,
Джерге битсем не этерсе?

Джаш: Кёкен терек сен болуб,
Джерге битген сен болсанг,
Джити балта мен болуб,
Кесиб алсам, не этерсе?

Къыз: Джиги балта сен болуб,
Кесиб аллыкъ сен болсанг,
Кёк кёгюрчюн мен болуб,
Учуб кетсем, не этерсе?

Джаш: Кёк кёгюрчюн сен болуб,
Учуб кегген сен болсанг,
Сары илячин мен болуб,
Сюрюб джетсем не этерсе?

Къыз: Сары илячин сен болуб,
Сюрюб джетген сен болсанг,
Тары бюртюк мен болуб,
Джерге тёгюлсем, не этерсе?

Джаш: Тары бюртюкле сен болуб,
Джерге тёгюлген сен болсанг,
Балалы тауукъ мен болуб,
Чёблеб къойсам, не этерсе?

Къыз: Балалы тауукъ сен болуб,
Чёблеб къоярыкъ сен болсанг,

Ала чабакъ мен болуб,
Суугъа кетсем, не этерсе?

Джаиш: Ала чабакъ сен болуб,
Суугъа кетген сен болсанг,
Джити къармакъ мен болуб,
Тутуб алсам, не этерсе?

Къыз: Джити къармакъ сен болуб,
Тутуб алгъан сен болсанг,
Уллу Аллахдан аджал келиб,
Ёлюб кетсем, не этерсе?

Джаиш: Уллу Аллахдан аджал келиб,
Ёлюб кетген сен болсанг,
Акъ кебининг, мен болуб,
Чырмалыб джатсам, не этерсе?

Къыз: Акъ кебиним сен болуб,
Чырмалыб джатхан сен болсанг,
Джандет чыпчыкъ мен болуб,
Учуб кетсем, не этерсе?

Джаиш: Джандет чыпчыкъ сен болуб,
Учуб кетген сен болсанг,
Джандет юйюнг мен болуб,
Барыб къонсанг, не этерсе?

КЁПЮРЛЕ

Ташкёпюрню кёпюрю экеуленни кёлтюрюр.
Ташкёпюрден къыз алсанг,
Къаб ашатыб ёлтюрюр,
О-ри-ра-ра, ри-рау-ри-ра-рий.

Мараны да кёпюрю экеуленни кёлтюрюр.
Сен Марадан къыз алсанг,
Гардош бла ёлтюрюр,
О-ри-ра-ра, ри-рау-ри-ра-рий.

Тебердини кёпюрю экеуленни кёлтюрю.
Тебердиден къыз алсанг,
Къобуста бла ёлтюрю,
О ри ра ра, ри рау ри ра рий.

Джёгетейни кёпюрю экеуленни кёлтюрю.
Джёгетейден къыз алсанг,
Нартюх бла ёлтюрю,
О-ри-ра-ра, ри-рау-ри-ра-рий.

Учкененни кёпюрю экеуленни кёлтюрю,
Учккенден къыз алсанг,
Джюн ашатыб ёлтюрю,
О-ри-ра-ра, ри-рау-ри-ра-рий.

Ол тойгъа кирсе, бир ариу тепсейди,
Не, макъа кёлде джюзгенча.
Гитче темирге бир устады, дейле,
Эски чабырларын тизгенча.

Баргъанынга джюксе, гяур,
Тау туристлени джюгюча.
Эки бууунунг къалай къолайсызд,
Тауукъну аякъ джигича.

Ай, Аллах, тюрлю кёреме
Бу адамланы заманы.
Баймагъына кетиб барады
Эки чаппасыны табаны.

Иги, десем да, болмайса, гяур,
Аман, десем да, къоймайса.
Этим кетиб, сюегим къалады,
Къанымдан ичиб тоймайса.

СОВЕТ КЪЫЗЛА

Кюнортагъа дери джетмейди
 Пудра бла помада.
 Джашауда ала бир да билмейле,
 Айыра кичи-тамада.

Аланы кёрсем, джюрегим кюед,
 Отда кёсеу баш кюйгенча.
 Совет къызланы бир тюер эди,
 Гюргокъа къадырын тюйгенча.
 Джангы байланы къызлары киелле
 Огъары джанлары кёбчекле.
 Эски байланы къызлары киелле
 Биягъы лаудан чепкенле.

Тобукъларындан кёнчеклери,
 Тюблери уа – чындайла.
 Сюймеген джашлары накъырда этселе,
 Джагъаларына чынгайла.

Терезе тюрбюне мен олтургъанма,
 Орамны озгъаннга къараргъа.
 Тогъуз таракъгъа заказ бергенме,
 Чакъмакъ башынгы тараргъа.

Мен берген къол джаулукъчукъну,
 Сен аны кимге бергенсе?
 Бир джаягъынгы ариу джуугъанса,
 Бирин унутуб келгенсе.

Къарагъан кёзге ариу кёрюнмейд
 Джууулмай къалгъан джаягъынг.
 Тойгъа чыкъсанг, джангылыб къоймайд
 Ол эки баймакъ аягъынг.

Накъырда этсем, накъырда этмейсе,
 Сени уа ауузунг къабышыб.
 Сен а кимге кѣтен этесе,
 Чачынг джаягъынга джабышыб.

Халкъны ичине кириб, ариуум,
 Сен къалай тукъум джашайса?
 Къатынга барыргъа къоркъгъан этеме
 Агъач алмастыгъа ушайса.

ХОМУХ КЪЫЗЛАГЪА

Джанынг саулай уру къазгъанма,
 Сен эслемей атлама.
 Болушлунгу айтханлыгъыма,
 Чоюнда къурмачлай, чартлама.

Сен бетинги ариу джуугъанса,
 Бачхагъа мешхут чачханлай.
 Ауузчугъунгдан къоркъурум келеди,
 Къабакъ эшикни ачханлай.

Эринчек къызла алай тепсейле,
 Кемеле сууда баргъанча.
 Юйге келселе, алай келелле,
 Кечеде тюзде къалгъанча.

Сени белинге кямарчыкъ, къызчыкъ,
 Аны арасында гиялуу.
 Эринчек къызны алмагъыз, тенгле,
 Артдан келликди джылауу.

Эринчек къызны несин сорасыз,
 Ачыдан ачы сѣзлери.
 Анга эслетмей, джашыртын къарасанг,
 Табхалада болур кѣзлери.

Эринчек къызны несин сорасыз,
 Ашаса уллу къабады.

Ишге джарамай, джолгъа чыгъыб,
Ары бла бери чабады.

Сен бир юйге ауур джюксе.
Андан кыйынлы болурму?
Санаб къарагъаннга, учхан тюксе,
Сени бла мурат толурму?

Бу ийнарланы айта тургъанлай,
Турду къатымда къабышыб.
Ызыма айланыб къарагъанымда,
Терлегени бетине джабышыб.

Джылтырайды, джанады тракторну тогъайы.
Сюйгенинг болады Джандетни Шогъайы, ой.

Шашхыллы боласа, кече-кюн да кюсей.
Сюйгенинг болады Гаджаланы Хусей, ой.

Къалай кѐб кѐреем бу элни хапары.
Сюйгенинг болады Гыкканы Сафары, ой.

Джайны кюнлери бек сейир-аламат.
Сюйгенинг болады ма Дудов Азамат, ой.

Тюшюмде кѐргенем бир сейирлик сабий.
Сюйгенинг болады Узденов Ортабий, ой.

Аламат битгенди ма быйылгъы тары.
Сюйгенинг болады Гербекни Мухтары, ой.

Мен къайры кирликме, кѐкден джауум къуйса?
Сюйгенинг болады Болатланы Хыйса, ой.

Мени чепкеними этеги ариу хар.
Сюйгенинг болады Къочхар улу Махар, ой.

Ой, мени къой да, башынга мадар эт.
Сюйгеним болады Хубиев Магомет, ой.

СЮЙМЕКЛИК ДЖЫРЛА БЛА ИЙНАРЛА

Сюймеклик джырда да, ийнарда да сюймекликни юсюнден айтылады, сора быланы башхалыкълары неди, бирине – «сюймеклик джыр», бирине – «ийнар», деб, нек айтадыла?

1885-чи джыл Орусбийланы Исмаил, джырла төрт къауумгъа юлешинедиле, деб, С. И. Танеевге хапар айтханды. Биринчи къауумгъа саналгъан эм эскиле: «Апсаты», «Долай», «Эрирей»... Экинчи къауумгъа нарт джырла саналгъандыла; ючюнчю къауумгъа – 300-400 джылны мындан алгъа этилген «эски джырла». Төртюнчю къауумгъа «джангы джырла» киредиле. Аланы бир къаууму патчахлыкъ бла къазауатны юсюнден, бир къаууму да сюймекликни юсюнден этилгендиле¹. Патчахлыкъ бла урушну юсюнден джырла XIX-чу ёмюрню аллында этилгендиле. Алай бла къарасакъ, биз сюймеклик джырла бла ийнарланы кёб этилиб тебрегенлери XIX-чу ёмюрню аллында болгъанды, дерге керекбиз. Бир къауумла, къарачайлылада керти терен сюймеклик джокъду, ол себебден сюймекликни юсюнден джырла да аздыла, дегендиле. Сёз ючюн, В. Сысоев сюймеклик, эшта, къарачайлылагъа аз белгили зат болур, айтыб къояргъа, къарачайлыланы джашауларында аны алай уллу магъанасы джокъду, ол себебден, сюймеклик джыргъа да аз киреди, деб джазады². Былайда Сысоев джангылгъан этеди. XIX-чу ёмюрню аягында, XX-чы ёмюрню башында В. Сысоев Къарачайда къартла бла талай кере ушакъ этгенди. Къартла уа анга тарих-джигитлик джырланы джырлагъандыла, ансы, олтуруб, анга ийнар айта турмагъандыла. .

1. И. Ивановюк, М.Ковалевский. «У подошвы Эльборуса», журнал «Вестник Европы» № 1. Петербург. 1886, 96-97 бетле.

2 В. М. Сысоев. «Карачай». СМОМПК вып. 43 Тифлис, 1913, 67—68 бетле.

Къарачайлыланы, малкъарлыланы тиширыугъа къалай къарагъанларын Н. А. Караулов бек тюз кѳргюзеди: «Малкъарлылада эркишини тиширыугъа суймеклик сезими бек улуу, алай а адам къатында анга эс бѳлген, ариу айтхан адет джокъду. Башха адамла болгъан джерде эри юй бийчесин кѳрмегенча этиб турады. Кеслери энчи къалгъан заманда уа, малкъарлыла юй бийчелерине бек къайгъырадыла»³. Тюзю, бир джаны бла таулула тиширыуну мусхамгъа санагъандыла, бир джаны бла уа аны сыйын улуу кѳргендиле. Тиширыуну къатында дерт къайтарыргъа, ѳлтюрюрге болмайды. Тиширыу, чачын да аллына ийиб, къан тѳге тургъанланы орталарына кирсе, олсагъатдан тохтатыб къоядыла. Къачыб келген адам тиширыула болгъан джерге кирсе, не да тиширыугъа къолу бла тийсе, аны олсагъатда ѳлтюрмегендиле, башха заманнга болджал этгендиле, деб Н. Данилевский джюз бла джарым джылны мындан алда алай джазады⁴.

Эркишиле тиширыуланы багъалатханларын биз дагъыда бир затдан кѳребиз. Эски джырлада къоюлгъан къатыннга этилген джыр джокъну орнундады. Муслиман дин хар бир эркишиге бир джолгъа тѳрт юй бийчени тутаргъа, суйген заманында, къайсын суйсе, аны къыстаргъа эркинлик берсе да, таулула ол адетни алай джюрютмегендиле. «Таулулада бирден сора юй бийчеси болгъан санлаб бир барды. Магометанство эркинлик берсе да, юй бийчесин къойгъан да болмайды»⁵.

1898-чи джылны адам санауу бла бютеу Къарачайда юч юй бийчеси болгъан биреулен болгъанды, экишер юй бийчеси болгъан да 34 адам⁶. Аны алай нек болгъанын тюрлю-тюрлю айтханла бардыла. Сѳз ючюн, В. Тепцов таулулада бирден сора юй бийче алыу азды, бай джашагъанла алыргъа болгъандыла бирден сора да, тюз къыйыны бла джашагъан таулула талай юй бийчени асырагъан огъай, кеслерин да асыраялмагъандыла, дейди⁷. Аны сылтауун В. Сысоев башха затда кѳреди. «Къарачайлы эки юй бийче алыргъа къоркъгъан этеди, нек десенг, адет бла аланы экисини да тенг эркинликлери болады да, ала тохтаусуз урушуб турадыла», – дейди.⁸ Алай болса да, къарачайлылада малкъарлылада да бирден сора юй бийче алмагъан адетни сылтауу анда тюлдю: XIX-

3 А. К. Караулов 1 «Болкары на Кавказе» СМОМПК, Тифлис 1708, 45-бет.

4 Н. Данилевский. Кавказ и его горные обитатели. Москва, 1846. 181 бет.

5 Н. Данилевский. Кавказ и его горные обитатели, Москва, 1846.

6 В. М. Сысоев. «Карачай» СМОМПК, вып. 43, Тифлис, 1913, 33 бет.

7 В.Я. Тепцов «По истокам Кубани я Терека» СМОМПК, XIV. Тифлис, 1892, 83 бет.

8 СМОМПК, вып. XXV, Тифлис, 1898, 53 бет.

чу ёмюрде къарачай, малкъар элде эркишиле тиширыуладан кёб болгъандыла...

Ма ол себебден къарачайлылада, малкъарлылада бирден сора юй бийчеси болгъан аз болгъанды.

Бусагъатда да эркишиледен тиширыула аз болгъан халкъла бардыла. Сёз ючюн, Иранда 13 миллион эркиши бла 12 миллион тиширыу джашайдыла⁹.

Сюймеклик джырла, ийнарла XIX-чу ёмюрню аллында этилген эселе да, бизге алай белгили тюрлюле. Алай а сюймеклик тюрлю-тюрлю эски джырлада да бек кёб айтылады. Ийнарла орус тилге подстрочник этилиб, 1903-чю джыл басмалангандыла¹⁰. Ана тилде уа биринчи кере ийнарланы В. Прёле 1909-чу джыл басмалагъанды. XIX-чу ёмюрде Шахмурзаланы Сеид айтханнга кёре, къарачай-малкъар халкъ поэзияда «такъмакъла» да болгъандыла. «Такъмакъ» деб, джашла-къызла бир-бирлерине тойда-оюнда этиб джырлагъан джырчыкъларына айтхандыла. «Такъмакъла» башха тюрк халкълада энтда тубейдиле. Сёз ючюн, «такъмакъ» деб, татарлылада джаш, къыз бир-бирлерине чам халда этген куплетлеге айтадыла¹¹. XIX-чу ёмюрню ал джылларында этилиб, бизге джангыз бир ийнар белгилиди.

1808—1811-чи джыллада эминадан Семенланы Къалтурну юй бийчеси ёлгенинде, ол Халмесей деб, бир къызны тилегенди, алай а Къалтурну алгъыннгы юй бийчесинден уллу сабийлери болгъаны себебли, къыз анга барыргъа унамай, ийнар этгенди:

«...Къалтурда барды мыйыкъла,
Кюмюш окъа бургъанлай.
Къалтур мени къалай тилейди,
Къатынлы джашы тургъанлай?»

Халмесей биринчи ийнар этиб тебреген адам болмагъанына не сёз барды, алай а ары дери этилгенле сакъланмагъандыла. Эски ийнарла Шимал Кавказны халкъларыны барында да сакъланмагъанны орнун-

⁹ «Кавказская здравница» газет, 6/У1- 67.

¹⁰ Тульчинский: Поэмы, легенды, песни, сказки и пословицы горских татар Нальчикского округа Терской области. Терский сборник вып. VI. Владикавказ 1903, 249 бет.

¹¹ А.А. Абдулин. Татарские народные песни. Москва, 1963, 14 бет.

дадыла. Дагъыстанда аварлыланы суймеклик джырларыны юслеринден 1927-чи джыл огъуна Л. И. Жирков былай джазады: «Эм эски эллеге бармай, керти эски суймеклик джырны табмакълыкъ иги огъуна кыйынды. Джырчыла бары да джигитлик джырланы джырлай эдиле, аллай джырла кёб эдиле, эски суймеклик джыр а джокъ эди¹².

Суймеклик джыр бла ийнарны башхалыкълары барды, аланы эки-сине да бирча къараргъа боллукъ тюлдю, ол огъай эсенг, «ийнар айт» деген болмаса, «ийнар джырла», демейдиле. «Джыр джырла», «ийнар айт», «кюу айт», «орайда айт», «эжиу эт», дейдиле. Бир-бирде «бир джыр айтсанга» дегенлеринэшитиргеда боллукъду, «ийнар джырла» деба, чыртда

айтмайдыла. Джырчыгъа «бир джырласанг а» деселе, «джырмы джырлайым», «ийнармы айтайым» дерге боллукъду. Биз аны джырланы кеслеринде да кёребиз:

«...Ийнарла, джырла мен да айтайым,
Къызла, эжиуюгюз къалайды?
Ийнармы айтайым, джырмы джырлайым,
Къайсы кёлююзге джарайды?»

Ийнарланы кеслерини энчи атлары джокъну орнундады, суймеклик джырланы уа хазна къалмай барыны да энчи атлары болады. Хар ийнарны кесини энчи макъамы джокъду. Ийнарла бары да талай белгили макъам бла айтыладыла. Ол къуру къарачай-малкъар ийнарлада тюлдю алай. Дагъыстанда лак ийнарланы юслеринден М. Халилов аланы кеслерини энчи макъамлары джокъду, бир макъам бла талай ийнарны айтыргъа боллукъду, бир ийнарны талай макъам бла айтыргъа да болады, деб джазады¹³.

Ийнарланы куплетлери бир-бирлерине кёб къатышадыла, алай къатышмагъан ийнар джокъну орнундады. Эки ийнардан бир ийнар этиб айтханларын да эшитиученбиз. Суймеклик джырлада аллай къатышыу бек аз болады. Ийнар джангыз бир куплетден огъуна болургъа боллукъду, бир куплетден а суймеклик джыр болмайды. Ийнарны башындан аягъына дери бир сюжети болуб, аны юсюнден хапар айтылыб бармайды. Суймеклик джырда уа, бир сюжет болуб, бир-бири ызындан хапары айтылыб барады. Ийнарда кызыны, джашны атлары аз

12 Л. И. Жирков. Старая и новая аварская песня. Махачкала, 1927, 11 бет.

13 М.Халилов. Лакский песенный фольклор. Махач-Кала, 1959. 15 бет.

айтылынадыла, джырда уа, асламысына къызны, джашны атлары айтылынадыла. Ийнарны ортасындан башлаб айтыргъа да болады, аны ючюн, джартысы къайдады, деб сорлукъ тюлдюле, суюмеклик джырны джартысын джырлаб къойсанг а, аягына дери джырла, дерикдиле.

Ийнарланы къалай чыгъыб тебрегенлери, ийнарланы кеслеринде айтылады:

«...Ийнар айт дейсиз, мени къоймайсыз,
Мен ийнар айта билмесем.
Мен ийнар айта къайдан билейим,
Суюмеклик къаннга кирмесем?»

Башха къызны ийнарында да бу магъана айтылады:

«Башыбыздагъы къара булутла
Таула артына бугъалла,
Суюмеклик ауруу джюрекге сингсе,
Ийнарла джерден чыгъалла».

Хубийланы Магомет.
«Къарачай-малкъар совет халкъ джырла».
1968 джыл.

БАШЛАРЫ

I. ДЖАШЛА ЭТГЕН СЮЙМЕКЛИК ДЖЫРЛА БЛА ИЙНАРЛА

XX-чы ёмюрюн 30-чу джылларына дери этилгенле

- «Ийнар айт, деб, мени кьоймайсыз...»
«Ийнарларымы айтыб башласам...»
«Сени башында окъа бёркюнг...»
«Бир джарыкъ джудуз тюшгенди, дейле...»
«Хар эртден сайын чыгыб къарайма...»
«Мени джюрегим былай кьозгъалады...»
«Юйюбюзню аллында битеди, къызчыкъ...»
«Сюймеклик ауруу – сан ауруу...»
«Ой, ариу бала, бир сёз айтайым...»
«Алтын кямар мен болуб...»
«Ах, джылай-джылай, дагыда джылай...»
«Кёкде баргъан кёксюл кёгюрчюн...»
«Сюймекликден кюед санларым...»
«Акътамакъ эте, гоккакёз эте...»
«Джюрек джюрекге джолоучуд, дейле...»
«Сен терезени тюбюнде...»
«Кёкде баргъан къанатлы, тенгле...»
«Джатхан орнумда джукълаялмайма...»
«Мен тору атны белинде, ариу...»
«Сюйгенлеринг кёб тюдюле...»
Кулина1
Кулина-2
Кулина-3
Кулина-4
«Айны къатында джарыкъ джудузчукъ...»
«Ариучугъум меннге нек сёлешмеди...»
«Узун кирпиклеринг, къара къашларынг...»
«Сени бир адамгъа тенг этерик тюлме...»
«Атынгы айтсам, билген этелле...»
«Кёкде айланган кёксюл кёгюрчюн...»
«Белинге джете сени чашчыгынг...»
«Бир кёб айланыб, бир кёб къыйналыб...»

«Мени джюрегим бир да тартмайды...»
«Ой, башындагъы кызыл косынканг...»
«Мен алгъы бурун суюуб башладым...»
«Джашлай суйгенме сен ариучукъну...»
«Джаухаратыма къагъыт джазама...»
«Ёзен тубанла басыб келелле...»
«Билегим, эте, билегим, эте...»
«Мен бу колхозда, сен ол колхозда...»
«Ой, ой, башыбызда къотур къаяла...»
«Мен сени амалтын келеме, ариу...»
«Эшик аллында къара тауукъчукъ...»
«Тарыгъуларымы айтыб башласам...»
«Эшик аллына чыгъыб къарасам...»
«Къара къашларынг, ала кёзлеринг...»
«Сен да сюесе, мен да сюеме...»
«Юсюндеги мор чепкенчигинг...»
«Башындагъы джаулугъу...»
«Мени кёюме бир къуджур кёрюнеди...»
«Мен Бийчесында къой кюте эдим...»
«Кёкде баргъан, дыдай, турнала...»
«Мен да айтама, иги тынгыла...»
«Ой, джюрегиме мекам салыб...»
«Мени суйгеним, ой, къара кёзлю...»
«Мени къоуб, къайры барлыкъса?»
«Сюеме, дединг, суйдюрдюнг, бала...»
«Бир-эки ийнар айтайым, тенгле...»
«Бир-эки ийнар айтсанг а, кыызчыкъ...»
«Кёкде баргъан кёк кёгюрчюн...»
Чубарчыкъ
«Тюшюмде кёрюб, бир кызыны суйдюм...»
«Къайдан таныдым мен бу ариуну...»
«Сени амалтын тели болама...»
«Ариу, дейдиле, эрши, дейдиле...»
«Былайдан къараб, кёре турама...»
«Мени кыйналыб айтхан сёзлерим...»
«Беш-алты джылны суйгенле болдукъ...»
«Ийнар айт деб, кыысмагъыз, тенгле...»
«Кёкде айланган кёксюл кёгюрчюн...»
«Мен Бийчесыннга барама...»

«Мангылайынгдан чыкыгъан бурма чачынг...»
«Тюбешген заманда сёз айтыргъа...»
«Таулагъа къараб, кетиб барама...»
«Акъ мангылайынг, къара къашларынг...»
«Анамы мыдах этерик туююлме...»
«Сени юсюнгде чепкенчигинг...»
«Мен юйюгюзге таймай къарайма...»

Уруш (1941-1945) джыллада этилгенле

«Айт дей эсегиз, мен да айтайым...»
«Украинаны дангыл тюзлеринде...»
«Къара сакъалыма кюнюш урду...»
«Мен армиягъа кетиб барама...»

Кёчгюнчю (1943– 1957) джыллада этилгенле

«Кавказчы кызла, кавказчы джашла...»
«Бир джарыкъ джулдуз учханды, дейле...»
«Манга бир письмо джасанг а...»
«Мен таугъа чыгыб барама...»
Тюш
«Сен къум тюзледе чага этесе...»
«Орамда кетиб барады ариу...»
«Мен Молотовха бир баргъанымда...»
«Ийнарла, дейле, ийнарла, дейле...»
«Юсюнгдеги кёк чепкенчигинг...»
«Башыбыздагъы толгъан айыбыз...»
«Мында хар кызны минг сом болгъанды...»
«Сиз тынгылагъыз, мен да айтайым...»

XX-чы ёмюрню 50-чы – 70-чи джылларында этилгенле

«Ийнар да, дейле, ой, джыр да, дейле...»
«Ой, кёкде баргъан кёксюл кёгюрчюн...»
«Алгъын суйгенимде, алай суйгенем...»
«Сиз тынгылагъыз, ой, мен айтайым...»
«Саулагъа сени тенг этмейме...»
«Кюле-ышара, ала кёзлеринг...»
«Мени мёлегим тойгъа келмейди...»
«Мени ариуум болурму, тенгле...»
«Суймеклик ауруу тийгенди меннге...»

«Ауруй эсе да, мен саллыкъ тюлме...»
«Къара къашларынг, ала кёзлеринг...»
«Тауланы башы къаралыб турады...»
«Мен сеннге письмо джазама, ариу...»
«Сени къобузунгда кюзгючюклеринг...»
«Ой, кюнню ариу таякъларына...»
«Атынг да ариу, кесинг да ариу...»
«Акъ мангылайынг чыммакъ богъагъынг...»
«Былайдан къараб кёреме, ариу...»
«Ариууму алмай мен ёлсем...»
«Кёкде баргъан кёксюл къанатлы...»
«Хар эртден сайын чыгъыб къарайма...»
«Не Махар нарзан ичерсе, налат...»

Тамара

«Ийнар айтханнга кюлюучен эдим...»
«Сенден ариуну элде кёрмейме...»
«Ауругъанынг-сауунг, къайгъынг-сагъышынг...»
«Тюкеннге кириб, биз тартыучанек...»
«Мен да айтайым, иги тынгыла...»
«Сени къашларынг къалай къарады...»
«Кече тюшюме джукъу кирмейди...»
«Тауладан мийик терек болмаз...»
«Кечеле узун, ой, кюнле къысха...»
«Кёкде булутла ариу ойнайла...»
«Башыгъыздагъы джазгъы чырпыла...»
«Къара къашларынг, ала кёзлеринг...»
«Мен сени сюе, джууаб а табмай...»
«Акъ къагъытха салам сызама...»
«Кёкле тюбюнде кёкбаш ююгюз...»
«Ойра, тау тёппеде ариу гокка...»
«Хурзук таулада гокка ханчыкъны...»
«Сюймеклигими мен ачыкъ эте...»

Тамчы Башы

«Тауланы башы къаралыб турады...»
«Ой, къачдан эсе ариу болады...»
«Ой, ариу бала, бир сёз айтайым...»
«Улду Къарачайдан Къумуш элине...»
«Сюймей эсенг да, чыдарыкъма ансы...»
«Айны къатында ол джарыкъ джуулдуз...»

«Сени суйгенли уста болгъанма...»
«Къайда болсанг да, къайда айлансанг да...»
«Бетиме къараб, ышарыб, ариу...»
«Чокъуракъ суулу, ой, кёксюл кёлча...»
«Атынг да ариу, кесинг да ариу...»
«Сюймеклик ауруу къалай къыйынды...»
«Сен – Пристанда, мен да – Къойданда...»
«Джангыз сёзюнг багъалыды...»
«Мени тюбюмдеги тору атым...»
«Уллу Аллахдан берекет тилейме...»
«Бу суймеклигим кириб тебрегенли...»
«Джарыкъ джуддузум...»
«Салам айтама Махар тауладан...»
«Сени кёзюнге къараялмайма...»
«Ох, Аллах», - деб да бир кёб айтама...»
«Алтын джаухардан джаухар чачынгы...»
«Тау башына ёрлеб барама...»
«Мен ийнар айта турама...»
«Ызынгдан къарай, ызынгдан къарай...»
«Тауланы башлары къар эди, аланла...»
«Булутха бугъа, чууакъгъа чыгъа...»
«Сени суйгенли болгъанма, ариу...»
«Ой, акъ кёлекге кир къоннган кибик...»
«Бу суймекликге бир къарагъыз, тенгле...»
«Сени башынгда сары косынканг...»
«Сени ариулугъунг тангнга ушайды...»
«Джюрегим кюеди, джюрегим кюеди...»
«Сюймеклигими айтыб башласам...»
«Сени башынгда ала джаулугъунг...»
«Ийнар айт деб, мени къысмагъыз...»
«Бюгече кече, бир джарыкъ кече...»
«Юйюбюз узакъ тюйлдю...»
«Сени сыфатынг, сени чырайынг...»
«Сеннге ушатыб къарайма, ариу...»
«Къолунгда сени къол джаулугъунг...»
«Ой, суудан сурат алдыргъан гяур...»
«Кёкде баргъан кёксюл къанатлыла...»
«Сени юсюнгде кёк чепкенчигинг...»
«Кёзлеринг кёзюр ойнайла, бала...»

«Башым, джюрегим бир бек ауруйдула...»
«Бу сиймекликден мен ёлсем, тенгле...»
«Джётетейни джарытхан ариу Розачыкъ...»
«Сени юсюнгде чепкенинг, ариучукъ...»
«Джюрек къаным бла письмо джазарыкъма...»

II. КЪЫЗЛА ЭТГЕН СЮЙМЕКЛИК ДЖЫРЛА БЛА ИЙНАРЛА

XX-чы ёмюрню 30-чу джыллары дери этилгенле

«Ийнар айт, дейсиз, мени къоймайсыз...»
«Къара къашлары болгъанны, анам...»
«Айт дей эсегиз а, мен айтайым...»
«Мени къолумда къобузум, тенгле...»
«Айны къатында бир джарыкъ джудуз...»
«Тенглерим меннге айыб этелле...»
«Джолгъа джууукъ сизни юйюгюз...»
«Сени къыйынлыгъынг бир кёбдю меннге...»
«Балдан татлы кёрюнеди меннге...»
«Кёзлеринг кёзюр ойнайла, бала...»
«Белингдеги белибауунг...»
«Эшик аллында, ой, къара чегет...»
«Байрым кечеле, сыйлы кечеле...»
«Мени белимде кямарым, къызла...»
«Мени наным кетгенди, келмейди...»
«Мени билегим бир бек ауруйду...»
«Юсюнгде сени кёлегинги...»
«Мен тутхан къая ичине оюлады...»
«Къайгъым, сагъышым кёб болгъанды да...»
«Былай тёбентин тёрт атлы келеди...»
«Ах, сууда сусар ойнайды, тенгле...»
«Ой, былай ёрге бир джол барады...»
«Мени юсюмде чепкеним, къызла...»
«Мен бирчикни суйгенме, къызла...»
«Юсюмдеги мени чепкеним...»
«Тебре, дедице, мен тебремедим...»
«Сени мендеги ариу картчыгъынг...»
«Къап-къарадыла сени къашларынг...»
«Сен джолда бара тураса, наным...»
«Къалай ариуду сени санларынг...»

«Наным герохун кьоюб кетгенди...»
«Орамгъа чыгъыб, къараб турама...»
«Къаядан акъгъан къара суучукъ...»
«Мен ёмюрюмде бери буралмам...»
«Сиз болгъан джерде джангур джаумаймыд...»
«Тауладан аууб келелле, тенгле...»
«Ах, андан эсе, мени тенглерим...»
«Кёзюме кёргюзюб, джылаб турама...»
«Башымы суугъа атарыкъ эдим...»
«Аурумай эсе, мен нек салама...»
«Сюйсем, сюеме, суймесем, кьоюма...»
«Ариучугъумдан келген письмону...»
«Кийген кийими бир ариу джарашад...»
«Ах, бизни элге джангур джаумайды...»
«Сюймеклигими сеннге береме...»
«Мени кьоолумда кьообузум, тенгле...»
«Ашагъан ашым кюн татыу этеди...»
«Кёкден джауум алай джауады...»
«Джашлай-сабийлей мен да бёлгенме...»
«Сюймей эсенг да, чыдарыкъма ансы...»
«Ийнарла, дейле, ой, джырла, дейле...»
«Мени кьоолумдагъы кьоол джаулугъум...»
«Элде, орамда джюрюсем, бала...»
«Биз экибизге джазыу джазадыла...»
«Ийнар айт деб, мени кьоймайсыз...»
«Алтын чач таракъ аллыкъма, ариуум...»
«Ийнар айта билмейме...»
«Ары джанында къанатлыла...»
«Сиз тынгылагъыз, мен да айтайым...»
«Бир джарыкъ джулдуз тийгенди, дейле...»
«Мен суйгеними сизге айтайым...»
«Аллыбыз бла озуб бараса...»
«Сени кёргенли бир кёб къарайма...»
«Алай кётенли болма, о, бала...»
«Сюеме, деб, алай айтычаненг...»
«Ийнар айт, дейсиз, ийнар айтайым...»
«Сюйдюм, суйдюм, бир кемсиз суйдюм...»
«Элинг элибизден узакъды, дейле...»
«Джөгетей суула бир уллу болгъанла...»

«Таулагъа къарай, таулагъа къарай...»
«Ийнарларымы айтыб башласам...»
«Сюймеклик ауруу бир кыйын ауруу...»
«Сен айт, десенг, ах, мен айтайым...»
«Мени нанымдан ариу бармыды...»
«Къарайма да, къарайма...»
«Ызынгдан туруб, мен кетсем, наным...»
«Эртденбла эртде туруб тилесем...»
«Ах, деб, ахсыныб, джерге олтурсам...»
«Кёкню тьюбюнде къанджалбаш юйюгюз...»
«Мени башымда чилле джаулугъум...»
«Башымы салыб джатханма...»
«Мени бармагъымда алтын джюзюгюм...»
«Мындан къараб таныйма Кюнлюмде Кюнню...»
«Акъды тамагъынг, чыммакъ – богъагъынг...»
«Ариу сёзню бир бек сюесе...»
«Бу аллыбызда мийик къаяла...»
«Кюз джангурла джауадыла...»
«Мени къулагъымда сыргъала...»
«Джарыкъ дуниям къарангы кёрюнед...»
«Кесим сюйгенден тыймагъыз, анам...»
«Атала-анала нек къоркъмайдыла...»
«Аман байгъа бармагъыз...»
«Ах, сууда баргъан суу бабуш...»
«Орамгъа чыгъыб, къараб турлукъма...»
«Сени тенглеринг орамгъа чыкъсала...»
«Мени сюйгеним кимни сюеди...»
«Ой, Москвада къоз терек, анам...»
«Сени амалтын джырчы болсам да...»
«Мени наным бир ариучукъду...»
«Мен да наныма сёз да бергенме...»
«Мен джырлай келиб, джырлаялмайма...»
«Меннге ийнар айта тур, дейсе...»
«Кёрмесем, наным, тансыкъ болама...»
«Сюймеклик ауруу къалай кыйынды...»
«Бир джарыкъ джудуз тюшгенди...»
«Джол джанында сизни юйюгюз...»
«Бизни элибизни саулай джарытхан...»
«Кёзюнге къараб турама, бала...»

«Ах, мени наным барады, кызыла...»
«Сен мындан кетгенли сени таныгъанла...»
«Кече тюшюмде, джукълаб тургъанлай...»
«Ариуум, эте, ариуум, эте...»
«Мени ариууму бир иги иши...»
«Былайдан къараб кёреме, бала...»
«Мен суугъа суюк атханма, кызыла...»
«Мен суюгеними сатыб аллыкъма...»
«Кечегиз ашхы болсун, ой, кызыла...»
«Алыбыз да – чегет, артыбыз да – чегет...»
«Юйбюзню аллында бир къара суучукъ...»
Арбачы
Наныкъ
«Ий, Аллах, сени ким табхан эди?»
«Айлана-айлана, айлана джюрюй...»
«Айгъа къараб бир кёб джыладым...»
«Къайгъым, сагъышым бир кёб болгъанды...»

Уруш (1941-1945) джыллада этилгенле

«Ата джуртуму сакъларгъа. кызыла...»
«Эки кьолуму кьойнума алдым...»
«Тюбюндеги сени атчыгъынг...»
«Ол тар ёзеннге барыб кирмесем...»
«Кёлюм, джюрегим бир аман этелле...»
«Машинагъа миниб тебрегенинде...»
«Ах, суюдюм, юйдюм, бир кемсиз суюдюм...»
«Кече джатмайын этеме сеннге...»
«Орамгъа чыгъыб къарайма, тенгле...»
«Да, сенден сора киши джокъму эди...»
«Кызыла тюшлерин айталла...»
«Бир кёбден бери хапар билмейме...»
«Алыбыз бла озуб тебресе...»
Энвер
Рамазан
«Стол юсюнде патефонунг, наным...»
«Аскер джашланы алыб баралла...»
«Сен ариучукъну къалай суюгенем...»
«Кьолумдагъы кьол джаулукъчугъуму...»
Пароходла

«Баланы айтханын мен этмегенме...»
«Наным партизаннга кетиб барады...»
«Ой, Аллах, анам, къалай этейим...»
«Тауладан акъгъан къара суугъа, анам...»
«Эки къолуму къойнума салдым...»
«Ой, аскер джашла советге баралла...»

Кёчгюнчю (1943– 1957) джыллада этилгенле

«Юйбюзню артында бусакъ терекчик...»
«Ой, кесим джангыз тургъанлай...»
«Къачаннга дери турлукъса, наным...»
«Кел, кел, ариуум, кетиб къалайыкъ...»
«Кечем да кече, тюнюм да кече...»
«Эшик аллында бир бек балчыкъды...»
«Саулай Шверникни башчысын суюб...»
«Бир къаты джангур джаугъанды, бала...»
«Джюз джылы джетген къартчыкъ болсанг да...»
«Быйыл Азияда мамукъ сабанла...»

XX-чы ёмюрню 50-чы – 70-чи джылларында этилгенле

«Айт десегиз, ой, мен айтайым...»
«Бу суймекликден ёлгеннге, тенгле...»
«Мен сени суймей къалай этейим...»
«Ол артдан артха бир къошакълы болгъанды...»
«Терезени ачыб джатханма...»
«Мен ёмюрюмде сау эталмазма...»
«Мезирте Башы кёк кырдык...»
«Сени башынгда акъ кийиз бёркюнг...»
«Кёбле кёблени айталла, наным...»
«Бир ариу фанарь джанады, къызла...»
«Къара къашларынг, къара кёзлеринг...»
«Ийнар айт, дейсиз, къоймайсыз, тенгле...»
«Мени юсюмде чепкеним, къызла...»
«Айт, дей эсегиз, ой, мен айтайым...»
«Айт, десегиз, мен айтайым...»
«Сенден ариуун мен кёрмедим...»
«Кече тюшюмде кёрмеучен эдим...»
«Былай тёбентин бир атлы келеди...»
«Мени къолумда къол джаулугъум...»

«Кече тюшюмде бир тюш кёргенме...»
«Къолумдагъы къол джаулукъчугъум...»
«Къыбладан ургъан ариу аязчыкъ...»
«Кюнледен кюнюм джарыкъ болады...»
«Сен бир колхозда, мен бир колхозда...»
«Урушма, ариуум, урушма, ариуум...»
«Сени къолунгда алтын сагъатынг...»
«Кёкюрегингде комсомол знак...»
«Орамыбыз бла кетиб бараса...»
«Эшик аллында терекле...»
«Мени ауруумдан ырысламагъыз...»
«Бир-эки сёзчюк айтайым, ариучукъ...»
«Сен болгъан джерде джангур джаумаймыд...»
«Къатынлы джашны суймегиз, къызла...»
«Сен меннге джашау къоймай алдынг...»
«Къатынлы джаш, деб бош айтадыла...»
«Наным шахаргъа кетиб ишлейди...»
«Ала кёзле бла, кука сёзле бла...»
«Сеннге ушатыб, кюнню джарыгъын...»
«Суймесенг да, чыдарыкъма, ансын...»
«Эшик аллында балий терекле...»
«Онг къолчугъу доклад этеди...»
«Элни арасында сен мийик тюленг...»
«Алтын таракъгъа заказ бергенме...»
«Мен, тели болуб, чегетге кирсем...»
«Тёбентин ёрге келеди, анам...»
«Джашлай джашны суймегиз, къызла...»
«Атама джокъду мени гюнахым...»
«Мени аягъымда чурукъларым...»
«Эшик аллында къар джауад, наным...»
«Ой, сенден ариу мен кёрмегенме...»
«Сени юсюнде дарий кёлегинг...»
«Мени хапарымы сеннге ким айтыр...»
«Мени къолумда къол джаулукъчугъум...»
«Ой, джашла, дейле, джашла, дейдиле...»
«Атынгы айтсам, билген этедиле...»
«Эшик аллында джангур джауады...»
«Ой, тюбюнгдеги ма тору атынг...»
«Аягъымда чурукъла, бала...»

«Сюймеклик ауруу – бир кыйын ауруу...»
«Тарыгыуларым бир кѣб болгъандыла...»
«Бир аман ауруу тийгенди меннге...»
«Сенден ариуну элде кѣрмейме...»
«Олтуруб письмо джаза турама...»
«Адамны джюреги бир бек азады...»
«Къулагъымдагы сыргъала...»
«Ийнар айта мен билмейме...»
«Чалкы чалыргъа чыкыгъандыла джашла...»
«Айны къатында джудузчукъ, ариу...»
«Тенгле арасында ариу кѣрюнесе...»
«Башыбыз бла озуб баралла...»
«Сени суйгенлеринг бир да кѣбдюле...»
«Мен сеннге дери тургъанма, ариу...»
«Ийнар биледи, айтмайды, деб...»
««Джаным», деме...»
«Кечем да – кече, кюнум да – кече...»
«Мени юсюмде акъ чепкенчигим...»
«Къол аязыма джангыдан джазгъанма...»
«Ала кѣзлеринг, къара къашларынг...»
«Сени юсюнде костюмунг...»
«Къачаннга дери турлукъма, бала...»
«Ийнарымы айтайым...»
«Атынг да Джашдыу, кесинг да Джашдыу...»
«Бир уллу колхозну тамадасын суююб...»
«Ой, сен болмагъан тойлагъа, наным...»
«Мен сени суююб, сен элни суююб...»
«Джюрегимде бир джерим ауруйду...»
«Къашлары къара болгъанны, къызла...»
«Тюбюндеги къаратору атынг...»
«Сени тюбюнде тору атчыгынг...»
«Бизни юлерибиз казенна юйле...»
«Дуния рысхы неге керекди...»
«Ой, суюдюм-суюдюм, мен сен ариуну...»
Коля
«Келигиз, къызла, биз барыбыз да...»
«Сени башында фуражканг, наным...»
«Къара къашларынг, кука сѣзлеринг...»
«Иничге белли, кенг джауорунлу...»

«Юсюмдеги чепкеним – узун...»
«Сени ауузунгда кюмюш тишлеринг...»
«Мен терезеден таймай къарайма...»
«Бир кесек турсанг, мен барлыкъ эдим...»
«Эки кёзюмю мен къаты къыссам...»
«Эшик аллында терекле, анам...»
«Бармагъымдагъы джюзюгюм...»
«Мен аллай джашха барлыкъма, те...»
«Термиле тургъан болмаса...»
«Печни башына суу салгъанма...»
«Аллыкъ эсе, мени суйгеним...»
«Къыйылыб баралла мени санларым...»
«Хар кюн сайын эки сагъат окъуйбуз...»
«Мени къолумда джюзюгюм...»
«Айт десегиз, мен айтайым...»
«Мени аягъымда чурукъчукъларым...»
«Ах, Ташкёпюрню кёрлюк болур эди...»
«Къагъыт гоккала, мени тенглерим...»
«Аягъымдагъы мени чурукъларым...»
«Юйбюзню артында топуракъ, тенгле...»
«Бу соймеклигим кириб тебрегенли...»
«Бу соймекликден бир-эки айтайым...»
«Сен таный эсенг, мен да таныйма...»
«Ий Аллах, сени ким табхан эди? ...»
«Суймеклик меннге тамам сингнгенди...»
«Мени суйгеним алай ариуду...»
«Мен китабымы алыб барама...»
«Мени къолумда къол джаулукъчугъум...»
«Сол къолумда джюзюгюм, анам...»
«Джылтырайды, джанады...»
«Ой, ол сусар ойнайды, тенгле...»
«Накъырда этсем, накъырда этмейди...»
«Мени соймеклигим бир ауур болгъанды...»
«Машина бла кийим къаядыла...»
«Былайтын озгъан къаракъаш джашчыкъ...»
«Бизни башыбыз къара къаяла...»
«Ах, сен кетгенли, сени таныгъанла...»
«Эшик аллында аллай биченлик...»
«Суймеклик ауруу къалай къыйынды...»

«Джол юсюнден узакъ туююлдю...»
«Сюймеклик ауруу кыйын аурууду...»
«Окъугъан, дейле, окъумагъан, дейле...»
«Сен да сюесе, мен да сюеме...»
«Сени бармагъында алтын джюзююнг...»
««Стиль келегинг бир ариу джарашад...»
«Бизни элибиз бир къарангы элди...»
«Ой, мени анам бир кыйын къатынды...»
«Аллыбыз бла баргъан уллу суу...»
«Суратынг менде болгъанын билсенг...»
«Кёрмесем, наным, тансыкъ болама...»
«Сени аягында чурукъларынг...»
«Меннге тынчлыкъ бермейди, наным...»
«Сюеме, деб а, сюйдюрдюнг, бала...»
«Къолумдагъы къол джаулугъум...»

Азрет

«Мен бир ариучукъну, айхай, сюйгенме...»
«Сен джюрюючю сошей джоллада...»
«Кийимлеринги тагъайым, бала...»
«Ой, эски джарасыды, декегиз манга...»
«Келигиз, кызыла, биз бир барайыкъ...»
«Айт десегиз, мен да айтайым...»
«Мени къолумдагъы къол джаулугъум...»
«Наным эсирсе, бир ариу болад...»
«Джётетей эли бир джарыкъ элди...»
«Мен ариума джашау тилейме...»
«Бир-эки ийнар мен айтайым...»
«Юй аллында къара таш...»
«Хар эртден сайын почтагъа барама...»
«Ой, сюйдюм, сюйдюм, скоймединг, гяур...»
«Мен скойгениме бир оноу этерем...»
«Нальчик шахаргъа бараса, Люба...»
«Джаратхан Аллахны сайлагъаны...»
«Мен сени алай сюеме, ариу...»
«Кёк кёгюрчюнден толгъанды...»
«Ах, терезеден къараб турлукъма...»
«Мени къолумда алтын кыптычыгъым...»
«Мени скойгеним аскерге кетгенди...»
«Бийчесын тюзде ариу ойнагад...»

«Башыбызда къара булутла...»
«Бир кызыу кюнле тийиб келелле...»
«Тюбешген заманда сѣз айтыргъа...»
«Галефей кѣнчек тиге турама...»
«Мени суймеклигим алайды сеннге...»
«Суймеклик ачыу – сан ачыу...»
«Къап-къарадыла сени къашларынг...»
«Алай ашыгъыб, къайры бараса...»
«Мени тылпыуум сары саргъалтады...»
«Былай олтуруб нечик турама...»
«Сени суйгенли бери, ариуум...»
«Эй, талала, талала, талала...»
«Башымы суугъа мен атарыкъма...»
«Суйгенле, эте, суйгенле, эте...»
«Эртденбла мен эртде туруб...»
«Сен элибизден хапар сораса...»
Ляля
«Ах, суймекликден хапарым джокъ эди...»
«Уллу Октябрда сени кѣрмейме...»
«Айт, десегиз, мен айтайым...»
«Экибиз бирге олтуруучанек...»
«Эки кѣзюм чыракъ барады...»
«Сен мындан кетгенли, сен анга бир ийнан...»
«Мени нанымы къалай танымайсыз...»
«Хар эртден сайын алай къобама...»
«Мени суйгеним кетиб барады...»
«Таймаздан джюрютген сени машинанг...»
«Экибиз бирге олтуруучан эдик...»
«Къараб кѣргенлей, мен къалай суйдюм...»
«Айт, десегиз, ой, мен айтайым...»
«Мени къолумда къол джаулукъчугъум...»
«Ий, кѣкде баргъан кѣксюл кѣгюрчюн...»
Ийнарладан юзюкле

ЧАМ ДЖЫРЛА БЛА КЪАРГЪЫШ ИЙНАРЛА
Гардошла
«Бу сѣзлериме керти, десегиз...»
Портнойчу кызла
«Къалай сейирди, билмей тураем

«Аны чепкенлери бир кёбдю, дейле
«Ийнар айт деб а, мени кьоймайсыз
«Къашларынг – къара, кёзлеринг – ала
Балдан
Балдан-2
Джарыкъ
«Сюй, деб, къачан айтхан эдим?»
«Келигиз, тенгле, бирге тартайыкъ...»
«Ой, ашхы болсун сизни кюнюгюз...»
«Атынг эшикни башында джазылсын...»
«Меннге кьызлай келген келинчик...»
«Сени юсюнгде дарий чепкенчик...»
«Мен мындан къараб таныма, тенгле...»
«Сеннге термилиб, бир кёб джюрюме...»
«Мени кёзлерим чыракъ баралла...»
«Люба бла Мухтарны кюулери...»
«Сизни арбазгъа кириб келгенлей...»
«Ариу Золушканы сюйюб башладым...»

Берне

Зухра

«Ийнар айт, дейсиз, алай айтасыз...»
«Айт, дей эсегиз, мен да айтайым...»
«Атмосферада юйле салдырлыкъма...»

Джаш бла кьызыны айтышлары

Кёпюрле

«Ол тойгъа кирсе, бир ариу тепсейди...»

Совет кьызла

«Терезе тюбуне мен олтургъанма...»

Хомух кьызлагъа

«Джылтырайды, джанады...»

СЮЙМЕКЛИК ДЖЫРЛА БЛА ИЙНАРЛА. Хубийланы М.А.

Башлары

Литературно-художественное издание

«ТЫ НЕСПЕТАЯ ПЕСНЯ МОЯ...»

Народные лирические песни Карачая
Собиратель ия Магомета Ахияевича Хубиева
Редактор-составитель
Фатима Ибрагимовна Байрамукова
На карачаевско-балкарском языке

Технический редактор Л. А-А. Батчаева
Компьютерная верстка: М.Н. Кумукова
Оформление обложки: Илона Кипкеева
Корректурa: З.И. Наурузова